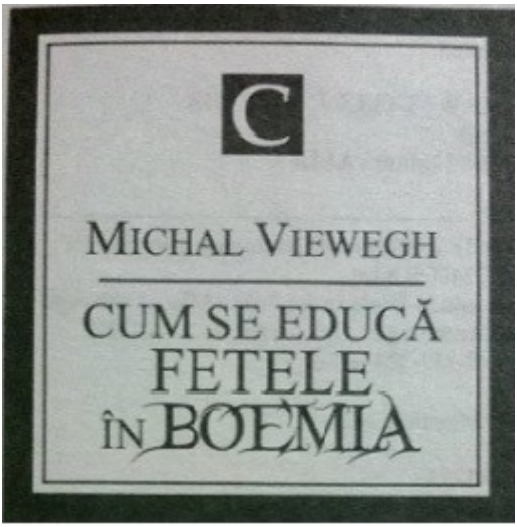

Traducere din limba cehă şi note de
Mircea Dan Duţă

EDITURA ALLFA

MICHAL VIEWEGH

Michal Viewegh s-a născut la Praga, în 31 martie 1962, şi a absolvit şcoala generală din Sázava, apoi liceul din oraşul Benešov u Prahy. În 1981 este admis la Universitatea de Studii Economice din Praga, dar renunţă după trei semestre şi timp de câteva luni se întreţine lucrând ca paznic de noapte. În 1983 este admis la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii Caroline din Praga, cu specializarea Pedagogia Limbii şi a Literaturii Cehe. În 1989 se angajează ca profesor de limba şi literatura cehă la şcoala generală din cartierul Zbraslav. Din 1995 devine scriitor cu normă întreagă, trăind exclusiv din scris. Scrie romane, proză scurtă, scenarii de film şi articole săptămânale pentru diverse publicaţii. Cărţile sale s-au vândut în peste un milion de exemplare şi au fost traduse în peste douăzeci de limbi, unele dintre romanele sale fiind chiar ecranizate. *Cum se educă fetele din Boemia (Výchova dívek v Čechách,* 1994) s-a tipărit în 90 000 de exemplare şi a fost ecranizat în 1997.

Vocea autorului: „Mă tem de felul în care va fi primit romanul meu, întrucât nu se încadrează în norma literară a timpului nostru.”

I.

„Lucrul cel mai ciudat şi care ne frapează cel mai mult atunci când începem să povestim ceva este vidul desăvârşit care se desfăşoară în faţa noastră. Întâmplările care s-au petrecut zac în jurul nostru, într-o masă omogenă şi informă, fără început şi fără sfârşit. Putem începe de oriunde…”

Věra Linhartová[1]

În miercurea aceea, la ora la care m-am întors cu fetiţa de la şcoală, conţinutul cutiei de scrisori se revărsa în adevăratul sens al cuvântului: pe lângă cotidianele *Ştiri populare*, se mai găseau acolo un plic mare, maroniu, cu manuscrisul şi corectura romanului meu, un alt plic, alb, adresat tot mie, şi, în fine, un eşantion de publicitate dintr-un anumit produs al firmei Procter & Gamble, în punguţa albastră din celofan care pe vremea aceea a provocat atâtea discuţii[2]. În timp ce încuiam cutia poştală, am observat că eticheta de hârtie cu numele meu era barată de o zgârietură apăsată, produsă, cel mai probabil, de cheia vreunui tânăr inamic al cadrelor didactice.

---

[1] Scriitoare (n. 1938), întemeietoarea prozei experimentale cehe.

[2] La începutul anilor 1990, în fosta Cehoslovacie anumite firme depuneau în cutiile poştale eşantioane ale produselor lor, ambalate în punguţe albastre din celofan. Aceste „livrări nesolicitate” au fost considerate adesea ca o invadare a intimităţii personale sau familiale, ceea ce, adăugat la speculaţiile privind calitatea îndoielnică a unora dintre produse, a iscat în societatea cehă dispute aprinse şi uneori chiar scandaluri publice.

În plicul alb se afla o scurtă scrisoare de la Král[3], milionarul local; îmi oferea „o muncă foarte bine plătită şi care nu avea să-mi consume mult timp”.

Cu alte cuvinte, începutul *acestei* poveşti nu zace într-o masă informă, în mijlocul unui vid desăvârşit, ci în ziua de marţi, 16 iunie 1992, într-un plic alb din cutia noastră de scrisori.

— Ne-a venit ceva la poştă? ţinu nevastă-mea să ştie.

— Pentru mine, corectura romanului şi „o ofertă de muncă foarte bine plătită”, îi spusei. Iar pentru tine, tampoane.

Le salut din inimă pe feministele cehoaice.

Mai târziu am citit scrisoarea cu mai multă atenţie. Am presupus, în mod logic, că e vorba de a o medita pe Agáta. Dar m-a frapat un pic convingerea lui Král, neformulată ca atare, dar perceptibilă şi evidentă, că îi voi accepta oferta; asta se vedea şi din faptul că stabilise o singură dată pentru întâlnirea noastră. Involuntar îmi veni în minte un citat din Fitzgerald: „A presupus, cu dispreţ, că duminică n-aveam nimic mai bun de făcut.”

— Accepţi oferta? mă întrebă nevastă-mea.

Deocamdată, din tonul ei nu se cunoştea cum ar fi apreciat această variantă.

Ridicai din umeri.

— Parcă voiai să scrii un *roman postmodern*... observă ea cu ironie.

Eu eram însă mulţumit de replica aceea, fiindcă la fel de bine ar fi putut să spună că avem nevoie de fiecare bănuţ.

Şi una, şi alta erau adevărate.

— O să vedem, spusei.

Nevastă-mea plecă la bucătărie. Eu luai manuscrisul cu corecturile şi mă uitai peste primele pagini. Ba mai mult, pornii radioul şi-l dădui tare, drept care nevastă-mea mă surprinse mai târziu executând mişcarea pe care eu o numesc în mod profan „unduire din şolduri în stil soul”. Mă urmări cu îngăduinţă, cu prosopul înfăşurat în jurul capului.

— Ei bine, fie, recunoscui. Da, sunt bucuros.

— Noapte bună, mi se adresă ea pe un ton neutru.

„S-a acumulat enorm de multă oboseală din imaginile plăsmuite ale lumii şi suspiciune faţă de tot ceea ce este născocit, chiar şi (probabil pe nedrept) faţă de ce este secular,

[3] În limba cehă, numele milionarului înseamnă „rege”.

statornic şi respectabil în arta literară... Ca urmare, au venit peste noi vremuri stranii, când ne ploconim în faţa literaturii faptului real, a artei şi adevărului jurnalelor.”

Serghei Machonin[4]

2. O spun fără ocolişuri, următoarea descriere a vilei lui Král (la fel ca şi numele Král în sine) nu corespunde întru totul realităţii. Şi aceasta întrucât acordul lui Král pentru publicarea povestirii de faţă a fost condiţionat în mod ferm de pretenţia lui ca eu „să iau măsuri” care să facă imposibilă identificarea lui exactă. Pe de altă parte, aş vrea ca descrierea mea să păstreze şi să redea *genius loci*[5] specific acestui cartier. De aceea voi menţiona cel puţin faptul că zgomotul străzii principale din sectorul Praha-Zbraslav[6] nu pătrunde până aici şi că, în acest ţinut al gardurilor ornamentale din fier forjat fixate în temelii de gresie, în spatele cărora, prin frunzişul des al arborilor de tuia, se zăreşte uneori câte un gazon cu o suprafaţă generoasă sau bordura albastră a unei piscine de grădină, unul din trei trecători plimbă pe trotuare un câine de rasă nobilă, purtat într-o lesă automată.

Tocmai în momentul în care constatam că numărul de stradă menţionat în scrisoare coincide cu cel trecut pe stâlpul porţii de la intrare, se auzi zgomotul neplăcut şi strident al unor uşi glisante care se deschideau. Ce-i drept, era vorba în mod evident despre o intrare pentru automobile (poarta de acces pentru persoane se afla în partea dreaptă). Totuşi, uitându-mă în jur şi nevăzând niciun vehicul, îmi imaginai că, probabil, fusesem deja observat de către cineva din spatele ferestrelor fumurii ale vilei şi că acea poartă, acea vilă şi, în general, acea *lume* se deschid tocmai – şi numai – pentru mine. Ca atare, intrai în curte zâmbind *prietenește* în direcţia ferestrelor vilei, iar mâna mea stângă cu degetele larg desfăcute ţâşni în sus, într-un gest de mulţumire studiat. (Da, remarc murmurul publicului cititor, dar declar în mod solemn că nu intenţionez câtuşi de puţin să-mi edific romanul pe acest gest de ingratitudine, nici măcar dacă astfel mi-aş asigura *nemurirea*.) Nici până în ziua de azi nu-mi explic cum s-au petrecut lucrurile, dar în clipa

[4] Literat ceh (1918-1995) de origine rusă.
[5] „Spiritul locului” (lat în original)
[6] Cartier praghez de la periferie.

următoare era să mă calce un Volkswagen Golf negru, decapotabil. Din instinct sării într-o parte, dar abia în momentul în care auzii scrâşnetul cauciucurilor pe pietriş. Maşina mă evită la mustaţă, descriind un arc de cerc strâns şi rapid – motiv pentru care intră cu roţile din dreapta pe gazon –, apoi opri preţ de o clipă ceva mai încolo. Deşi era foarte cald, acoperişul nu-i fusese coborât, iar prin geamurile fumurii nu se vedea bine înăuntru. Totuşi, pentru o fracţiune de secundă observai în oglinda retrovizoare chipul palid şi concentrat, aproape sever, al Beátei: avea buzele strânse ferm, iar ochii îi erau ascunşi după nişte ochelari de soare. Se asigură că sunt în viaţă, schimbă viteza şi dispăru în spatele vilei.

În urma roţilor se ridicase ceva praf.

Imediat după, încă înainte de a fi apucat să-mi pun ordine în gânduri şi în senzaţii, un necunoscut mă atacă dindărăt, mă trânti la pământ şi-mi răsuci mâinile la spate. De durere şi de şoc scosei un ţipăt.

— Să nu mai încerci chestii d-astea cu noi!

Proprietarul glasului îşi apăsa cumplit genunchiul în rinichiul meu.

— Că noi nu suntem proşti!

— Au!

— Sau tu aşa ne crezi?

— Doamne-Dumnezeule! Aaau!

Glasul începu să râdă şi i se alătură un al doilea. Erau voci de bărbaţi tineri.

— Deci, frăţicule, cauţi pe cineva?

Presiunea genunchiului nu slăbea deloc. În viaţa mea nu mai văzusem firele de iarbă de atât de aproape. Am încercat să ridic capul, ca să pot răspunde, dar mi l-au ţintuit din nou la pământ. Cu mare efort, am tras de câteva ori aer în piept şi mi-am bolborosit numele cu gura-n ţărână.

— Nu cunosc, răspunse glasul pe un ton batjocoritor.

După şocul iniţial mă apucă furia.

— La cinci şi jumătate am întâlnire cu domnul Král! izbucnii, turbat de mânie. O întâlnire *anunţată*!

N-aş fi crezut vreodată că pentru doar câteva cuvinte ar putea fi nevoie de atâta efort.

— Da? zise glasul pe un ton de îndoială. Apăsarea asupra rinichilor dispăru, iar mâinile îmi fură eliberate. Şi atunci de ce n-aţi sunat ca orice om *normal*?

Mă ajutară totuşi să mă ridic. Amândoi purtau cravată şi erau destul de solizi. Mă scuturai de praf cu un aer jignit.

— Păi, pardon, zise al doilea, zâmbind.

În glasul lui nu era nici urmă de remuşcare. Mă examină cu interes:

— Deci dumneavoastră sunteţi *următorul*...?

Nu pricepeam.

— Cum adică, următorul?

Cei doi schimbară o scurtă privire.

Am fost condus până la scara de marmură care ducea la o vastă terasă de vară, mobilată cu un gust oarecum îndoielnic: două măsuţe albe din plastic, patru scaune violet, tot din plastic, şi o umbrelă de soare portocaliu-verzuie. Îmi făcură semn să mă aşez acolo.

— Baftă, zise cel cu părul de culoare deschisă.

— Şi data viitoare să sunaţi, adăugă celălalt.

Tăceam posomorât. Cei doi plecară amuzaţi.

Urcai scările către terasă – păşeam cu o atitudine de demnitate forţată. Îmi fu însă greu să mă hotărăsc la care dintre mese să mă aşez, căci una era pătată pe toată suprafaţa cu un fel de cocteil de fructe, iar pe cealaltă se îngrămădea un amestec ţipător de vase murdare, reviste ilustrate, creme de piele, agrafe de păr şi gantere roz pentru aerobic. Iar peste toată această natură moartă trona suveran un uscător de păr marca Braun, solid şi mai ales *în funcţiune*. Zumzăia surd şi singuratic, săltând în aer fără încetare paginile revistei *Tina*[7]. Prelungitorul care alimenta aparatul se pierdea undeva, prin spaţiul uşii deschise, în adâncurile tenebroase ale vestibulului de la intrare.

— Norocel! răsună voios, de pe undeva, glasul lui Král, dar în întunecimea aceea pe el nu-l puteam vedea. Răspunsei totuşi:

— Bună ziua.

— Luaţi loc. Vin imediat!

[7] Revistă cehească foarte populară printre adolescente.

Îl auzii urcând nişte scări – probabil către un etaj superior. Deodată se trânti o uşă, apoi ajunse sunetul înăbuşit al unor voci – a lui şi a unei fete. Luai foehnul şi începui să fac vânt de pe masă firimiturilor de chipsuri. Dedesubt, grădina *englezească* arăta cam neglijată: arbuştii ornamentali crescuseră exagerat, gazonul nu mai fusese tuns de mult, trandafirii din straturi erau încâlciţi unul în celălalt, iar prin pietrişul alb al aleii de la intrare crescuseră păpădii şi alte buruieni. În afară de asta, anumite lucrări – de pildă reparaţia zidului de sprijin din piatră sau tunsul gardului viu de lângă şosea – fuseseră făcute, inexplicabil, într-un mod cu totul diletant.

— Norocel! zise Král gâfâind. Mă bucur că aţi venit.

Era un bărbat arătos, dar avea un aer obosit – impresie de care n-am reuşit să scap niciodată de atunci. Agáta se hlizea în spatele lui:

— Bună ziua!

Parodie un fel de reverenţă caraghioasă, apoi se întinse să ia un pumn de chipsuri, răsturnând paharul cu coca-cola.

— Norocel, răspunsei conform obiceiului local.

Din cine ştie ce motiv pe ea o pufni râsul. Câteva chipsuri mărunte aterizară pe mâneca sacoului meu de culoare deschisă.

— Agáta... o apostrofă blând Král.

— Pardon, zise ea. Apoi îşi aruncă saboţii din picioare şi execută rapid acolo, pe terasă, o serie de figuri de gimnastică – sfoara în faţă şi roata. După care se încălţă din nou.

— Nu vreţi nişte coca-cola? mă întrebă, politicoasă. Sau nişte chipsuri?

— Să mergem în cabinetul meu de lucru, propuse Král.

Ştiam că îşi cumpărase vila în 1990, dar se putea ghici că nu locuia de mult aici şi după felul în care pronunţase cuvintele „cabinetul meu de lucru”.

Nu-mi scăpă faptul că acest cabinet era încuiat, şi probabil că numai de aceea înăuntru era ordine: obiectele de pe masa de scris din lemn de stejar mordansat, aşezate la locul lor, bibliorafturile şi clasoarele de pe rafturi aliniate la acelaşi nivel, covorul de culoarea mierii aspirat, şi nici măcar pe scaunul managerial, confecţionat dintr-o combinaţie de lemn şi piele veritabilă, nu vărsase nimeni niciun cocteil. Spaţiul era dominat de arcul maiestuos al unei impozante lămpi de birou de culoare

aurie. Trebuie să recunosc că, în ciuda unei anumite lipse de imaginaţie, cabinetul mă impresiona prin eleganţa sa luxoasă.

— E frumos aici, îi spusei lui Král cu sinceritate.

Afirmaţia mea îi făcu vizibil plăcere. Turnă whisky scotia în două pahare şi, cu un gest un pic ostentativ, deschise uşiţa frigiderului încastrat, de unde scoase un pahar plin cu biluţe de gheaţă. Apoi se aşeză în faţa mea.

— Am citit cartea aia a dumneavoastră... Opinii despre crimă[8]... parcă aşa-i zice...?

— Da.

— Mi-a plăcut.

Mie, biroul tău, ţie, cartea mea.

— Mulţumesc.

— Şi fiica mea scrie, aşa, un pic.

— Adevărat?

— Ar putea s-o ajute să se cunoască mai bine, aruncă Král ca din întâmplare, cu un aer meditativ. Avea privirea aţintită undeva asupra mesei. Când ridică ochii către mine, înţelesei din expresia feţei lui că remarca anterioară fusese, probabil, o întrebare.

— Sigur, îi spusei. Precis.

Dădu din cap în semn de aprobare. Mi se păru chiar că s-a însufleţit dintr-odată.

— De fapt, cam are nevoie de asta, zise. De o mai bună cunoaştere de sine, vreau să spun. Trece acum printr-o perioadă *critică*.

— Eu aş spune că e în grafic cu toate, îmi dădui eu cu părerea. Apoi, cu un zâmbet: Exerciţiile le face foarte bine.

Král mă privi stupefiat.

Ceva nu rima aici.

Era clar că se referea la Beáta.

Desigur, fusei un pic surprins. Ca un negustor profesionist ce era, Král se folosi imediat de momentul meu de şovăială.

— Aşadar, începu el energic, ce-aţi spune să faceţi cu ea un curs de creaţie literară?

— Păi...

— Să discutăm concret: aţi veni aici de patru ori pe săptămână, de luni până joi, pentru, să zicem, două ore. În

[8] Prima povestire publicată de Viewegh.

weekend plecăm din oraş, aşa că, bineînţeles, vinerea, sâmbăta şi duminica veţi avea liber.

Ca *profesionist* în ale limbii cehe, nu puteam să nu observ trecerea de la condiţional la viitor.

— Dar asta înseamnă foarte mult timp, e vorba de opt ore pe săptămână, ripostai şovăielnic. Tocmai acum lucrez la corectura romanului meu şi nu ştiu dacă...

— Două ore pe zi înseamnă prea mult? Ştiţi câte ore pe zi lucrez eu? Douăsprezece, uneori şi cincisprezece.

Se ridică şi se aşează la masa de scris.

— Nu e vorba despre o *meditaţie* obişnuită şi plictisitoare... Conţinutul cursului depinde numai de dumneavoastră. Puteţi – mai mult sau mai puţin – să faceţi ce vreţi. Ba chiar nimeni nu zice că va trebui să discutaţi despre creaţia literară numai la noi acasă...

Se uită lung la mine până când dădui din cap că accept.

În aer plutea o schimbare.

Iar apropierea unei schimbări – indiferent de cum s-a dovedit ea a fi până la urmă – a trezit în mine întotdeauna sentimentul iraţional al unei *aşteptări pline de bucurie.*

— Şi cu asta am ajuns la capitolul remuneraţie, spuse Král. Se îndepărtă de masă pe scaunul său cu rotile, se întinse după un notebook aflat destul de departe şi se apropie din nou, timp în care deschise şi porni notebook-ul şi îl aşeză pe birou, iar degetele mâinii lui drepte se instalară deja pe mica tastatură. Îmi trecu prin cap că mişcărilor lui nu le e străină o anumită dimensiune *coregrafică.*

— Deci, cam la cât v-aţi gândit?

Fără voia mea, roşii uşor. În conformitate cu Decretul Guvernului Republicii Cehe din 22 aprilie 1992 cu privire la remunerarea angajaţilor din domeniul bugetar şi ai altor organizaţii, salariul lunar brut care mi se cuvenea era de 3.680 de coroane[9], iar într-un clasament a cincizeci de profesii publicat în presa cotidiană, lefurile profesorilor se aflau pe locul 49.

— V-aţi gândit la vreo sumă? repetă Král întrebarea, pe un ton binevoitor.

— Nu.

[9] La vremea aceea, mai puţin de 200 de dolari.

— Varianta mea este următoarea: opt mii pe lună în mână, plus eventual ceva de genul unor prime pentru realizări deosebite.

Îmi spusei cu tristeţe că n-ar fi trebuit să-mi facă asta. Nu era cinstit.

— Batem palma? întrebă Král.

Apreciam faptul că, după atâtea propoziţii enunţiative, urmează, în sfârşit o întrebare absolut normală.

Îmi luai inima în dinţi şi-i cerui timp de gândire trei zile.

La asta nu se aştepta.

— Fie, acceptă el indispus.

3. Nici eu nu mă simţeam grozav. Am rememorat şi convorbirea, şi scrisoarea şi mi-am dat seama din ce în ce mai clar cât de puternică şi de trufaşă era – şi probabil că este şi acum – convingerea lui Král că, pentru opt mii de coroane, *un tânăr profesor şi scriitor ceh* lasă imediat totul la pământ pentru ca, timp de patru seri pe săptămână, să-şi piardă timpul cu încercările literare de doi bani comise de fetiţa cea mare a lui tăticu'. Într-un anumit sens, era foarte jignitor. M-am hotărât să mă dedic, începând chiar de a doua zi, *mobilizării mândriei mele profesionale.*

Însă nu era deloc simplu. Dacă lucraţi la o şcoală, iar directorul e o persoană a cărei supremă realizare intelectuală o reprezintă lucrarea de diplomă, veche de un sfert de secol, cu titlul *Ţinuta elevilor şi a elevelor în orele de educaţie fizică*, mândria dumneavoastră profesională scade considerabil.

— Bună dimineaţa, zisei, intrând în cancelarie.

— O dimineaţă bună îţi doresc, îmi răspunse colegul şi amicul mai în vârstă Jaromír Nadaný[10].

Părea bine dispus, ceea ce nu se întâmpla întotdeauna, (încercam să-i înţeleg capriciile şi dispoziţia schimbătoare. De obicei îmi reuşea cu atât mai bine cu cât erau mai plastice imaginile pe care izbuteam să mi le formez despre cum trebuie să arate zilele şi săptămânile în şandramaua aia a lui, în care singura fiinţă vie afară de el însuşi era o pisică neagră. „Ultima mea pisică", zicea uneori Jaromír.)

— Aaa, bună dimineaţa, zise colega Irenka.

— Bună dimineaţa, zise colega Liba.

[10] În cehă numele înseamnă „dotat", „talentat".

— ’Neaţa! zise colega Lenka.

Colega Chvátalová-Suková nu scoase niciun cuvânt. În loc să salute, se uită la mine ca un şofer la ariciul pe care tocmai îl călcase pe şosea. După care în ochii ei reveni expresia iniţială de preocupare, şi continuă să scotocească prin dulapurile din cancelarie. Într-un sfârşit se îndreptă de spate.

— Leničkа! Libuška! Irenka! strigă ea apoi, parafrazând într-un stil extrem de personal celebra trinitate din poemul lui Mácha[11]. N-aveţi din întâmplare o cutie de cafea?

— Nu.

— Ţi le-am dat pe toate, Miluška, îi explică Irenka.

În ochii Miluškăi apăru o expresie de disperare absolută, ceea ce îndreptăţea bănuiala că directorul avea să plece la pescuit încă în cursul dimineţii, poate chiar atunci, imediat. Lui Jaromír i se făcu milă; îşi scuturǎ praful de nes în punguţa din plastic în care îşi adusese gustarea şi-i oferi Miluškăi în tăcere recipientul gol.

— Dacă-i mică, tot degeaba, observă Chvátalová-Suková fără a-şi da la iveală satisfacţia. Apoi luă cutia de cafea şi lopata provenită din dotarea armatei americane şi plecă grăbită în curtea şcolii. Paşii ei şi gesturile pe care le făcea cu mâna marcau ritmul unei teme muzicale de nimeni auzite, răsunând undeva sub arcada craniului ei.

Ieşirăm pe culoar şi ne adunarăm în jurul ferestrei. Miluška umbla graţioasă prin iarba plină de rouă.

— *Odă bucuriei*, îşi dădu cu presupusul Lenka în timp ce jos, sub noi, doamna profesoară săpa deja cu râvnă printre răzoare. Pe chipul ei se puteau citi fără greş momentele în care dibuia câte o râmă. Miluška părăsea imediat răzoarele lipsite de perspectivă, adresându-le o privire încărcată de reproşuri mute. Trebuie spus că se mişca foarte repede.

— Ba e *Zborul bondarului*, spuse Liba.

De jos, dinspre vestiare, urca deja către noi binecunoscuta larmă de dimineaţă. Din păcate, printre primii elevi sosiţi era şi Agáta. Cum mă văzu, chipul i se lumină.

— Bună ziua! strigă ea cu o intensitate exagerată în glas.

---

[11] Karel Hynek Mácha (1810-1836) - scriitor, actor, pictor şi poet romantic ceh, întemeietor al poeziei cehe moderne. Viewegh face aluzie aici la cel mai cunoscut titlu din creaţia sa, poemul romantic Mai.

— Salut, îi răspunsei pe un ton rezervat. Încercai să-mi urmez colegii către uşa cancelariei, dar Agáta mi se aşează practic în cale. De sub tricoul negru i se vedeau marginile de dantelă ale unui furou apretat. Zâmbea cu drăgălăşenie şi nu mă slăbea o clipă din ochi.

— Ei, cum stă treaba? mă întrebă pe un ton blând, *matern*.

— În niciun fel. Vezi că-ţi atârnă lenjeria.

Se prefăcu că nu mai auzise niciodată ceva atât de amuzant

— Aşa se poartă, zise în cele din urmă, pe un ton autoritar. După care, rotind de câteva ori prin aer rucsacul cu rechizite, îl aruncă pe culoar, în direcţia clasei ei.

— Bravo, îi spusei cu un aer oarecum agasat. Ai nevoie de ceva?

— Eu?

Uimire în ochii ei inocenţi.

— Nu...

— Atunci avansează pe interval, îi spusei, deşi evitasem întotdeauna să folosesc această *expresie glumeaţă*.

Când nu ştim cum să ne descurcăm cu ei, îi trimitem în clasă.

— Tata vă transmite salutări, făcu Agáta cu un aer jignit.

Simţii în spate privirile colegelor.

— Mulţumesc.

Închisei repede uşa.

— Te-ai pus pe afaceri? îmi aruncă Irenka.

Observaţie inspirată de râme:

Când colega Chvátalová-Suková dădea peste exemplare neobişnuit de mari, se întâmpla uneori ca, exclusiv din cauza elanului în muncă, să le rupă atunci când le scotea din pământ. Din asta se pot trage anumite învăţăminte. Povestirea de faţă este una adevărată, la care am ajuns să particip printr-o întâmplare fericită (şi, din nou, cred că numai un alt scriitor ar fi capabil să înţeleagă fericirea autorului căruia, într-o vreme a neîncrederii totale în ficţiune şi în lumile plăsmuite, destinul i-a dăruit o *întâmplare autentică*), dar, într-un anumit sens, nu reprezintă altceva decât o *râmă umflată*. Dacă vreau să iasă *întreagă*, trebuie să procedez cu maximă prudenţă.

Apropo: lopata cu ajutorul căreia Chvátalová-Suková dezgroapă momeala de pescuit nu este una obişnuită. La fel cum nici automobilul de teren Jeep care, de astă-primăvară, staţionează în zilele de lucru în faţa şcolii nu este unul obişnuit. Dacă aş declara acum că Jeep-ul şi lopata provin din dotarea puşcaşilor marini americani, m-aş expune riscului ca această afirmaţie să fie luată drept născocirea nesăbuită a unui individ care fabulează necontrolat. De aceea, prefer să reproduc în totalitate un articol publicat sub titlul O IDEE BUNĂ în numărul 4/1992 din *Gazeta de Zbraslav*, la pagina 3:

„Spiritul întreprinzător al directorului Şcolii generale Vladislav Vančura[12] din Zbraslav a repurtat luna trecută un nou succes. Dintre toţi directorii de şcoli generale din sectorul Praga 5, dânsul a reacţionat primul la o ofertă a Ambasadei Americane. Este vorba despre vânzarea la preţuri avantajoase a unor echipamente şi instrumente care nu mai fac trebuinţă unui contingent al armatei americane pe cale de a părăsi teritoriul Germaniei. În acest fel, şcoala noastră a achiziţionat la preţuri foarte mici (întrucât marfa a fost scutită de taxele de import, de taxa pe valoare adăugată şi de taxa pe cadou) opt scări rabatabile, care se pot folosi pe post de spaliere, afeturi cu trei picioare, utilizabile ca suporturi pentru tablele mobile, un set de încălţăminte şi haine de lucru şi un automobil de teren marca Jeep la mâna a doua. Este încă o dovadă convingătoare că e mai bine să acţionezi decât să stai cu mâna întinsă... Felicitări!”

Exact la ora opt fix se sună pentru a doua oară.[13] Miluška încă nu se întorsese.

— Tacă-ţi pliscu’! apostrofă Lena clopoţelul.

— Gata, se şi sună? oftă Liba.

— Nu există aventură mai mare ca drumul spre cunoaştere, declară colegul Jaromír.

Dar motorul Jeep-ului care porni să duduie sub ferestrele cancelariei dovedi în clipa următoare că drumul către Orlík[14]

[12] Vladislav Vančura – scriitor, dramaturg şi regizor de film ceh, executat în 1942 în cursul represiunilor iniţiate de naziţti în Cehia ocupată.

[13] În perioada în care se desfăşoară acţiunea romanului, în şcolile din Cehia „a doua sonerie” se adresa în principal cadrelor didactice, reprezentând semnalul că profesorii trebuie să intre la oră.

[14] Baraj pe râul Vltava, destinaţie de agrement foarte populară în Boemia centrală.

poate fi chiar mai aventuros. Privirăm cu toţii precauţi pe fereastră: directorul Naskočil, îmbrăcat în ţinuta sa preferată, uniforma de lucru a sergentului L. Wright (din raţiuni necunoscute, directorul refuzase să îndepărteze de pe veston eticheta cu numele fostului proprietar), împărţea ultimele indicaţii celor doi băieţi aflaţi pe platforma din spate a vehiculului – elevul Havlíček, a cărui misiune oarecum cronică era de a-l iniţia pe domnul director în problematica utilizării calculatorului (probabil în scurtele pauze dintre două porniri succesive ale motorului), şi elevul Lázňovský, care în acel moment ţinea în mână beţele de undiţă şi un sac albastru. În interiorul sacului se afla precis şi paharul din sticla al lui Jaromír, în care se răsuceau şi se încolăceau râmele Miluškăi.

— De ce Lázňovský? întrebai.

— Fiindcă nimeni nu se pricepe mai bine să descurce ţiparii înnămoliţi în minciog, mă informă Liba.

— Aha...

— Bineînţeles, cu excepţia Miluškăi.

Conform orarului în vigoare în acel an şcolar, prima oră vinerea aveam compunere şi exerciţii de stil la clasa a VIII-a C, unde pentru al patrulea an consecutiv eram şi *diriginte*. (Voi prezenta măcar pe scurt câteva detalii despre clasa mea: unii elevi erau, ca să mă exprim într-un mod simplificat, cam problematici, şi am căutat mult timp o metodă de a construi o relaţie cu ei; totuşi, chiar şi în anii în care ne înţelegeam destul de bine, toată clasa era apucată din când în când de un fel de nebunie colectivă, timp în care, de cele mai multe ori, elevii aruncau prin clasă sau zdrobeau de podea bucăţi de cretă colorată ori, cu ajutorul unei portocale răscoapte, împodobeau pereţii proaspăt văruiţi cu modele grafice originale; când intram după aceea în clasă, furios, lăsau ochii în jos, încă transpiraţi şi gâfâind; iar dacă îi apucam nervos de bărbie şi îi obligam să mă privească, în ochii lor era numai nevinovăţie copilărească.) Dar să ne întoarcem la ora de compunere. Bineînţeles că *debordam de elan şi în mine clocoteau şuvoaie întregi de idei, iar incredibila bogăţie şi diversitate a exerciţiilor pregătite de mine le prezenta în permanenţă elevilor uluiţi limba maternă ca pe un excepţional şi eficient instrument al autocunoaşterii...* Altfel spus: preţul care trebuie plătit dacă alegi să povesteşti la

persoana întâi este imposibilitatea de a descrie veridic eventualele reuşite în activitatea la clasă.

— Înlocuiţi verbele din propoziţiile următoare cu interjecţii corespunzătoare, citi Marcela cerinţa următorului exerciţiu. Exemplu: Broasca *a sărit* în apă. – Broasca – *bâldâbâc*! în apă.

— Este chiar jignitor de uşor, spusei. Să vă văd. Radek, începe tu.

— Cerbul *a sărit* peste gard, citi elevul Radek Zelený, apoi stătu şi se gândi. Cerbul – *bâldâbâc*! peste gard.

Perlă de şcolar. Chiar şi un intelectual lipsit de aroganţă ar surâde cu îngăduinţă. (Din curtoazie, intelectualul praghez[15] s-ar preface, cel mai probabil, că n-a auzit, la fel ca atunci când, în prezenţa lui, vreun biet semidoct ar stâlci în mod neintenţionat numele lui Jorge Luis Borges.) Mi-e foarte clar. Aşadar, încă o perlă de şcolar – cred că nimeni nu mă mai poate scăpa de „umoristul superficial”[16] care sunt.

În dimineaţa aceea am mai primit de două ori semnale indirecte de la viitoarea mea elevă.

Mai întâi în timpul unei pauze când, hoinărind aiurea pe culoar în cadrul aşa-numitului „serviciu de supraveghere pedagogică”[17], am descoperit într-o gazetă de perete o schiţă veche de-a Beátei – o desenase prin clasa a opta. Era o schiţă în cărbune, o lucrare reuşită care conţinea numai *o mână stângă*, fără îndoială a autoarei. Atunci mi-a trecut prin cap că înfăţişarea acestei fete îmi este dezvăluită oarecum „pe bucăţi”, precum în testele de tip puzzle cu imagini dintr-o cunoscută emisiune-concurs de televiziune; aflasem deocamdată numai o parte a feţei ei, reflectată în oglinda retrovizoare, şi o schiţă veche de şase ani reprezentând mâna ei stângă – şi am constatat, surprins, că în mine creşte o curiozitate stupidă.

Apoi, la unu şi jumătate, Král mă aştepta în faţa şcolii.

4. Stătea în maşina lui, un Audi turcoaz. Pe şofer îl ştiam deja; era unul dintre bodyguarzi. Agáta stătea în spate şi

[15] Aluzie la presupusa aroganţă „egocentrică” a intelectualilor praghezi, în opoziţie cu modestia celor din provincie.

[16] Aluzie la reproşurile unor critici care insistă să vadă în opera lui Viewegh produsele ieftine ale unui umorist superficial.

[17] Activitate a cadrelor didactice în timpul pauzelor, constând în supravegherea elevilor pe culoar sau în curtea şcolii.

înfrunta observaţiile colegilor adunaţi în număr mare în jurul automobilului.

Král îmi ieşi înainte zâmbind.

— Norocel. Mergeţi acasă? Vă ducem noi.

Arătai înspre cantina şcolii:

— De-abia acum merg să iau prânzul.

— Şi noi mergem să luăm prânzul.

Nu reacţionai.

— Ce e azi în meniu?

— Supă de roşii, îl informă unul dintre băieţii care luaseră deja prânzul.

— Bleaaah! făcu Agáta din maşină. Bleaaah!

Imita foarte bine – şi asta era neplăcut.

— Agáta..., o admonestă blând Král, cu un zâmbet de îndrăgostit. Apoi se întoarse din nou către mine. Ştiţi ceva? Vă invit să luaţi prânzul la noi.

— Dar îmi place foarte mult supa de roşii, răspunsei eu vesel.

Pentru prima oră în viaţă înţelegeam cum se simte secretara când o invită şeful la masă.

— Lăsaţi-o încolo de supă de roşii.

Zâmbea prietenos.

— Pentru prima oră în viaţă înţeleg cum se simte secretara când o invită şeful la masă.

De pe locul său, şoferul se aplecă puţin în afară.

— Cum se simte?

Colţurile gurii lui schiţară o grimasă specifică, în aşteptarea unei anecdote savuroase. Dar era încă prea repede ca să accept că mi-ar putea deveni prieten.

— Ca o tâmpită.

— Aha, am înţeles, spuse el dezamăgit.

— Dar acum e vorba despre cu totul altceva! îşi exprimă Král dezacordul, deşi pun pariu că de fapt comparaţia mea îl flatase.

— Adevărat?

Mă privi drept în ochi.

— Bineînţeles.

Îmi desfăcui braţele a neputinţă.

— Fie.

Mă aşezai în spate, lângă Agáta.

— Supă de roşii! Bleaaah! făcu ea din nou.

— Bleaaah! făcu şi Král.

— Bleaaah! făcu şi şoferul.

Şi pornirăm.

Mergeau destul de încet, de parcă ar fi vrut să-mi dea timp să apreciez motorul puternic şi silenţios, suspensiile ireproşabile, interiorul capitonat cu tapiserii de o catifelată delicateţe şi răcoarea plăcută furnizată de aparatul de aer condiţionat. Se vede treaba, însă, că domnul Král nu găsea entuziasmul şi uluirea mea suficient de convingătoare, întrucât consideră necesar să-şi etaleze şi *telefonul mobil*: cu prefăcută nervozitate sună la un număr oarecare – era un apel *urgent*; dar, cum nu-i răspunse nimeni, trebui să se mulţumească să-şi sune doar soţia, pe care o informă că aduce acasă un musafir.

— Mai pune un tacâm la masă, ordonă el cu blândeţe. Însă doamna Králová, a cărei voce se auzea fără probleme, nu pricepu, şi apoi se şi cam îmbufnă. Reacţia ei punea sub semnul îndoielii într-un mod destul de grăitor sensul şi rostul acestui apel, în momentul în care de sufrageria din apartamentul lor ne mai despărţeau numai câteva sute de metri.

Luarăm masa numai eu şi Král – Agáta şi şoferul dispăruseră pe neobservate. De asemenea, nu era nici urmă de Beáta, dar, cum se vedea bine că domnul Král nu simte deloc nevoia să comenteze în vreun fel absenţa ei, nici eu nu pusei întrebări. Două aperitive mă destinseră îndeajuns, dar tot rămăsei cu ochii în patru. După supă, Král ieşi pentru o clipă, timp în care eu examinai din geamul sufrageriei partea de grădină pe care încă n-o văzusem. Şi aici lucruri ciudate îmi izbiră privirea: cioturi de arbuşti ornamentali tunşi de un amator, răzoare năpădite de iarbă, agrişi şi coacăzi cu rădăcinile complet descoperite. Dar încununarea tuturor acestora erau cutiile din lemn pentru compost, strivite şi răvăşite, peste care se îngrămădea un amestec inexplicabil de ramuri, lut, cutii de carton, pietriş şi fire de sârmă.

— Grădinarul dumneavoastră e un criminal, îi spusei lui Král când se întoarse.

— Nu-mi place genul ăsta de glume, îmi răspunse pe un ton neaşteptat de duşmănos.

Nu pricepeam ce vrea.

— Nu înţeleg...

— Nu ştiu cine şi ce v-a spus, declară el glacial. În orice caz, potoliţi-vă cu chestiile astea.

— Am vrut numai să spun că grădina...

Mă fixă cu privirea. O privire urâtă. „Doamne, ce se întâmplă aici?” mă întrebai.

Tensiunea era insuportabilă.

— Fie, zisei.

Îmi alesei cuvintele cu prudenţă.

— Dacă v-am jignit cu ceva, vă rog să mă iertaţi.

Plin de nobleţe, încuviinţa din cap. Cine naiba se credea? Nu-mi putui reprima un anumit chef de ceartă:

— Atunci las deoparte grădina şi mă voi limita numai la observaţii de natură *pedagogică*, începui pe un ton ofensiv. În primul rând, şi eu îmi aştept fiica în faţa şcolii, deşi majoritatea colegelor ei merg de multă vreme singure acasă. Aşa că aş fi ultimul care să nu manifeste înţelegerea necesară pentru acest gen de *grijă părintească*. Dar, fără discuţie, s-o aşteptaţi într-o maşină de lux e o tâmpenie. Şi aşa nu-i e uşor la şcoală din cauza dumneavoastră, dar cu acest palat pe roţi îi îngreunaţi şi mai mult situaţia. În al doilea rând, un *tată cu vederi largi* este în mod sigur o persoană destul de simpatică, dar prin această *toleranţă fără margini* şi această *adoraţie iraţională* lucraţi cu propria dumneavoastră mână la apariţia problemelor pe care le veţi avea în viitor cu Agáta şi pe care, dacă pot să zic aşa, le aveţi poate astăzi cu Beáta.

Răsuflai un pic.

Král mă urmărea îngândurat. „Oare o să mă dea afară?” mă întrebai în gând.

— Poate că sunt într-adevăr prea *moale*, reflectă el surprinzător de calm.

Stătea în dreptul ferestrei şi se uita afară. Fără îndoială, îl preocupa ceva.

— Nu poate să vină singură de la şcoală. Înţelegeţi un lucru: dacă aveţi ceva bani, oamenii vă invidiază numai aşa, un pic. Dar dacă sunteţi cu *adevărat* bogat, aveţi, din păcate, şi inamici *veritabili*.

— Asta cred, zisei pe un ton conciliant.

— Ia ascultaţi aici, spuse el dintr-odată, neobişnuit de încet. Acceptaţi oferta asta.

Iar eu de colo:
— Bine, dom’le, fie.

II.

1. Faptul în sine că Beáta „scria, aşa, un pic” nu mă surprindea câtuşi de puţin: la urma urmei, după cum se ştie, fiecare dintre noi „suferă din cauză că dispare neauzit şi nebăgat în seamă într-un univers al indiferenţei, ceea ce se întâmplă din cauza irezistibilei proliferări a grafomaniei printre oamenii politici, şoferii de taxi, lăuze, amanţi, asasini, hoţi, curve, prefecţi, medici şi pacienţi” (Milan Kundera). Mai mult, ştiam că Beáta terminase anul întâi la Facultatea de Litere şi Filosofie (deşi, după absolvirea cu succes a examenelor din semestrul al doilea, îşi întrerupsese studiile *la cerere*). Iar această facultate este un mediu în care, aşa cum am avut ocazia să constat eu însumi, omul se legitimează scriind; cine nu scrie *deloc*, trezeşte suspiciunea că a intrat acolo pe pile. Aşadar, până aici, totul în ordine. Nu înţelegeam însă de ce e Král atât de preocupat de scrisul Beátei şi nici nu reuşeam să-mi explic în mod satisfăcător interesul lui stăruitor faţă de un curs de *creative writing*. „Oare ar «curta» în acelaşi fel şi un profesor de vioară?” mă întrebam.

— De fapt, ce se aşteaptă de la tine? mă luă la întrebări nevasta duminică seara, când mă pregăteam să plec la prima oră de meditaţie. În ciuda protestelor mele, fiică-mea îmi împacheta pentru drum trei gogoşi cu brânză de vaci.

— Şi eu aş vrea să ştiu, răspunsei absent, fiindcă tocmai mă gândeam cam ce materiale ar trebui să iau cu mine – o carioca roşie? portretul lui Hemingway? S-o învăţ să scrie, zisei. Cu alte cuvinte, să fac *un miracol, o vrăjitorie.*

— O vrăjitorie... Adică ai de gând s-o *vrăjeşti*?

În ciuda expresiei *şăgalnice* a feţei, micuţa mea avea un aer sceptic, de îndoială.

— Nu *am de gând* s-o vrăjesc, declarai pe un ton în aparenţă distant. Eu pe fete le vrăjesc *automat, fără să vreau...*

— Ha, ha, ha, îşi exprimă fetiţa mea dezacordul, fiindcă nu-i plăcea deloc când se atingea *această temă*, nici măcar la modul cel mai nevinovat. La începutul acelei veri încă nu împlinise nouă ani.

Nevastă-mea tăcea. Oferta profitabilă a lui Král făcuse din mine vineri seara şi pe parcursul întregii zile de sâmbătă *un bărbat extrem de capabil şi demn de respect*, dar acum era duminică. Nu era greu de ghicit cam ce formă de posibilă *diminuare a câştigului* avea în cap.

— De câte ori o să te duci acolo? întrebă fetiţa mea.

— De multe ori.

Mă întorsei către nevastă.

— De multe ori, căci „sărăcia, căţea plină de praf, făcutu-şi-a sălaş în pragul nostru”[18].

— Pe bune, suntem săraci? întrebă fetiţa cu un interes sincer.

— Ai mai văzut tu profesor bogat? îi răspunse nevastă-mea.

O sărutai.

— Nu, dar o să vezi.

Cum ajunsei în faţa vilei lui Král, porţile glisante se deschiseră cu zgomot, ca şi prima dată. Rămăsei pe loc.

Din grădină, cei doi coloşi îmi făceau semn cu telecomanda:

— Norocel, profu’!

— Noroc, băieţi.

— Păi, intră!

— Nici nu mă gândesc! strigai cu hotărâre.

— Nu te teme, intră! râseră.

Nu mă mişcai nici cu un centimetru. Începură să înjure, bine dispuşi.

Până la urmă, cel care condusese joi maşina lui Král veni să-mi deschidă cu mâna lui poarta pentru persoane. Observai că avea ochii înroşiţi şi tumefiaţi.

— Iar s-a belit o chestie la încuietoarea automată, explică el. Apoi îmi întinse mâna. Eu îs Petr. Lumea-mi zice Petřík.

Arătai cu capul spre locul unde mă trântiseră data trecută:

---

[18] Aluzie la stilul lui Vladislav Vančura şi la un citat din romanul său *Brutarul Jan Marhoul*: „Sărăcia, căţea cu ochi capii şi dosul plin de praf, ce sălăşluia din vremea aceea la ei, aşa cum frica sălăşluieşte-n osuare, un urlet slobozi în faţa brutăriei şi intră.”

— Cred că eu m-am prezentat.

Izbucni într-un râs scurt.

— Azi nu mă altoiţi? mă informai.

Apăru şi al doilea.

— Auzi, cică dacă nu-l căptuşim şi azi... îi raportă Petřík, înveselit.

— Azi nu, râse al doilea. Spuse că-l chema Jirka, dar că toată lumea îi zice Jiřík. Ochii lui arătau şi mai groaznic decât ai lui Petřík.

— După cine aţi bocit? îi întrebai. A murit cumva Arnold Schwarzenegger?

Flăcăii îmi destăinuiră că făcuseră un concurs: cine rezistă mai mult într-un automobil în care dispersaseră gaz lacrimogen. Câştigase Jiřík.

Král apăru pe terasă şi se aplecă înspre noi.

— Intraţi! îmi strigă el, apoi dispăru din nou.

— Dă-i drumu' 'năuntru, îmi îngăduiră băieţii.

— Păi nu mă percheziţionaţi?

Îmi dădură un brânci:

— Dă-i drumu', că se grăbeşte. Are meci de tenis.

— Mă şochează nechibzuinţa voastră. Dacă am semtex[19] în bagheta profesorală?

Râdeau behăind ca nişte măgari. Lui Jiřík îi şi curse niţel nasul de atâta râs – şi-şi pătă sacoul.

„Măcar de idioţii ăştia doi am scăpat", îmi zisei în gând.

Mă aşteptam cu oarecare naivitate ca momentul în care îmi voi începe treaba să aibă un aspect nu neapărat *protocolar*, dar măcar *oficial*. Totuşi, în final, acea presupusă *preluare a funcţiei* (dacă se putea vorbi despre aşa ceva în acel caz) se desfăşură oarecum în viteză şi fără prea multă solemnitate; Král se schimba în grabă pentru meciul de tenis şi îmi dădu toate instrucţiunile alergând între dormitor şi baie.

— Beáta e în camera ei. I-am spus că începeţi la şase. Acum e trecut de şi jumate, soţia vă face o cafea în bucătărie.

Îşi scoase slipul de pe el şi-i dădu drumul pe podea. Apoi, călcând pe slip, gol puşcă, o luă la fugă către baie, a cărei uşă rămase larg deschisă. Constatai că, faţă de vremea când îmi

[19] Explozibil inventat în Cehoslovacia comunistă şi produs din anii '60 în uzinele locale de armament.

făceam armata, tradiţionalul meu dezgust faţă de bărbaţii goi şi siguri pe ei se amplificase.

— Transmiteţi-i din partea mea că insist ca acum, la început, orele să se desfăşoare aici, la noi. Asta pentru cazul în care ar avea chef să iasă...

— Bine.

— În două ore am tot timpul să mă întorc. Dar, dacă întârzii, aşteptaţi-mă.

Tonul său era categoric, de parcă şi-ar fi epuizat toată amabilitatea după întâlnirile noastre anterioare.

— Bine.

Îmbrăcă un tricou alb cu verde, cu guleraş. Apoi, în sfârşit, mă privi:

— Aşa cum v-am spus, trece printr-o *criză de creativitate*. N-o să vă fie uşor. Să nu vă lăsaţi descurajat.

Îşi puse în picioare şosete albe, marca Adidas. Pe fiecare şosetă erau trei dunguliţe verzi.

— Ar fi trebuit să fiu de mult pe teren.

Nu puteam să scap de senzaţia că, de fapt, această criză de timp îi convenea. Toate acele comenzi scurte şi răspicate pe care mi le adresa nu făceau decât să mascheze o nesiguranţă ascunsă. De fapt, în armată întâlnisem adesea şi asemenea situaţii.

— Jucaţi la ODS[20] Open Cup? aruncai în glumă.

— Turneul ăsta se ţine de-abia în decembrie şi pe teren acoperit. Apoi zâmbi, încântat de sine. Azi joc cu Petr Čermák[21].

„Puterea cuvântului poetic nu trebuie interpretată în sensul că poezia ar crea cu ajutorul cuvântului o realitate nouă, de sine stătătoare şi artificială, aşa cum se susţine uneori, din cauza neînţelegerii lucrurilor. Realitatea veritabilă este numai una.”

---

[20] ODS – Forumul Civic Democratic – a fost prima formaţiune politică cehă, apărută sub conducerea lui Václav Havel după Revoluţia de Catifea din noiembrie 1989. În prima parte a anilor 1990, apartenenţa la ODS reprezenta o marcă a distincţiei şi a onorabilităţii în societate şi o garanţie a unui trecut „curat”, necomunist. Din acest motiv, în perioada respectivă s-au înscris în ODS numeroşi oportunişti, inclusiv din rândurile noilor îmbogăţiţi.

[21] Politician şi om de afaceri ceh, membru fondator al ODS şi membru al mai multor guverne cehoslovace şi cehe de după Revoluţie.

Jan Mukařovský[22] – *Studii de estetică*

Preţ de câteva minute bune rămăsei singur în bucătărie. Apoi apăru doamna Králová:

— Cafeaua o beţi cu lapte sau fără? mă întrebă cu severitate. Se vedea că şi ea primise instrucţiuni. Mă simţeam ca un depanator de televizoare.

— Fără lapte, mulţumesc.

— Cum puteţi să beţi cafea neagră? mă întrebă cu reproş. Ea şi-o *albi*.

Ridicai din umeri ta semn de scuză şi îi oferii o gogoaşă. Faptul că adusesem cu mine trei gogoşi cu brânză de vaci o înveseli în mod neaşteptat. Începu să mă întrebe de fetiţă: Îmi împachetase gogoşile singură? Absolut singură? Şi ce zisese în timp ce le împacheta? A cui fusese ideea? Serios, chiar a ei?

Eram obişnuit cu asemenea întrebări de la bunicile mele (amândouă), aşa că reuşeam să răspund la ele – dacă nu sunau prea arogant – fără să recurg la acele *strâmbături dispreţuitoare* la adresa generaţiei mai vârstnice. Evident, asta favoriza apropierea dintre mine şi doamna Králová.

— E un îngeraş, conchise ea, sincer impresionată.

Apoi oftă.

Fără îndoială, se gândea la altceva.

Arătă înspre tavan:

— Să vă spun ceva. Are aproape 20 de ani. Ar trebui să meargă la muncă, zise foarte serios doamna Králová. Şi-n al doilea rând, ar trebui să se mărite.

Şirul altor eventuale cugetări despre ce trebuie să facă fetele de douăzeci de ani fu întrerupt îndată de sosirea Agátei, în vârstă de treisprezece. Avea în gură o acadea.

— Ia te uită, plescăi încântată, dar fără să salute. Aţi şi venit?

— Da. Am şi venit.

— Fă bine şi salută, spuse doamna Králová. Şi descalţă-te.

Agáta îşi aruncă tenişii într-un colţ şi lipi acadeaua de un exemplar al revistei *Blesk*[23], care se afla pe masă, în faţa mea. Apoi se îndreptă desculţă spre frigider, urmând în mers modelul

[22] Teoretician al literaturii şi estetician ceh (1891-1975).

[23] Tabloid foarte popular în Cehia, dispreţuit de intelectuali.

desenat pe plăcile de gresie. Scoase din frigider o sticlă de coca-cola din plastic şi o roşie imensă, pe care o vârî toată în gură. După cum era de aşteptat, din colţurile gurii începu să-i ţâşnească sucul plin de seminţe mici şi galbene.

— Agáta, o admonestă doamna Králová.

Agáta chicoti, apoi începu să tuşească şi să se sufoce. Se înroşi şi bulbucă nişte ochi înfiorători. Se lăsă în jos, apropiindu-se de mine şi însoţindu-şi mişcarea cu gesturi expresive. Pricepui şi o lovii de câteva ori cu palma peste pieptul scheletic. Îşi recăpătă răsuflarea:

— Mulţumesc.

Avea ochii plini de lacrimi.

— Eu nu-s în stare să rezist la aşa ceva, spuse doamna Králová. Când ieşi din bucătărie, mă privi cu tristeţe.

— Ce-i cu ea? Ce-a mai apucat-o? întrebă Agáta cu reproş.

Nu mă putui împiedica să zâmbesc, deşi ştiam că va interpreta zâmbetul *venit din partea unui profesor* ca pe un semn de aprobare sau chiar de încurajare.

Ceea ce se confirmă imediat.

— Cum te înţelegi cu Beáta? întrebai. Tocmai efectua nişte exerciţii de întindere.

— Ce anume? replică ea nepăsătoare, prefăcându-se că nu mă auzise.

Resemnat, repetai întrebarea.

Mă privi cu uimire dispreţuitoare:

— Păi cum să mă-nţeleg cu ea, dacă de o săptămână nu vorbeşte cu mine?

— *Nu vorbeşte cu tine*?

— Nu vorbeşte cu *nimeni*, întări Agáta.

„Atunci, Dumnezeu cu mila”, îmi spusei în gând.

— Şi de ce nu vorbeşte?

Fu clar că vrea să mai spună ceva, dar până la urmă se mulţumi să se strâmbe batjocoritor:

— Fiindcă-i o vacă.

2. La şase şi câteva minute, în timp ce urcam scara de marmură către mansarda Beátei, m-am surprins având un pic de trac. (Asta m-a cam uimit. Pe vremea când de-abia începusem să lucrez în învăţământ, aveam uneori emoţii – ca fiecare, probabil. Dar acum, când intram de douăzeci şi şase de

ori pe săptămână în cele mai diverse clase, nici nu-mi mai aminteam de acest gen de nervozitate.) Scara dădea într-un mezanin însorit, dotat cu o mică grădină de vară, unde, cu ajutorul a trei fotolii din nuiele, al unei măsuţe şi al unei fermecătoare lămpi de birou cu abajur din mătase cu franjuri, cineva crease un colţişor intim şi plăcut „Mai lipsesc o cafetieră şi două ceşti – *şi discuţia tăcută despre literatură poate să înceapă*", mi-am spus. Pe uşa de la budoarul Beátei erau lipite o imensă etichetă dreptunghiulară cu inscripţia *PRIVATE* şi vreo duzină de abţibilduri vechi cu diverse formaţii muzicale. O mare parte dintre ele prezentau numeroase crestături şi zgârieturi care atestau tentativele zadarnice de a le dezlipi. Cum nici după ce am bătut în uşă pentru a treia oară nu am înregistrat nicio reacţie, am întrebat „Se poate?" şi am intrat.

În cameră domnea un semiîntuneric sumbru şi înăbuşitor, căci perdelele din brocart de la ferestre lăsau să treacă foarte puţină lumină. De aceea îmi luă un pic de timp să mă orientez: încăperea era împărţită în două de o bibliotecă lungă, cu înălţimea cam de un metru şi jumătate, care pleca din peretele opus intrării şi se termina în dreptul uşii sub forma unei sculpturi colorate din lemn în formă de sirenă, amintind de prora unui vapor. Braţele sirenei se înălţau într-un mod întrucâtva expresiv şi serveau drept cuier. În despărţitura mai mică a încăperii se afla un colt de lucru cu o masă de scris încărcată de cărţi şi hârtii. Restul de două treimi din cameră era dominat de o *garnitură* de fotolii şi canapele de tip colţar, care cuprindea şi două imense grămezi amorfe de perne ca nişte cârnaţi, două taburete scunde, tapisate cu blană şi vădit instabile, şi un scaun stomatologic autentic. Rolul tradiţionalei măsuţe de cafea era suplinit în mod interesant de o jumătate de butoi metalic pentru ţiţei provenit de la firma Texaco. Recipientul trona în mijlocul covorului de formă pătrată, cu motive orientale. Nişte boxe acustice mari şi negre erau suspendate în colţurile camerei, iar între ferestrele fumurii era montată în perete o poliţă din polistiren cu o mulţime de note scrise de mână, pe lângă articolele şi fotografiile decupate din revista *Vokno*[24]. În schimb, pe patul nefăcut, pe care Beáta stătea întinsă cu faţa la perete, erau aşternute cearşafuri triste de duzină.

[24] Revistă culturală de opoziţie anticomunistă, apărută în regim de samizdat în Cehoslovacia, începând din 1979.

— Norocel. Am sosit. Cu alte cuvinte, în odăiţa ta de studentă – de altfel, foarte originală – a pătruns *arta pură, nefalsificată.*

Nicio reacţie. Parcursei din nou cu privirea întreaga cameră.

— Bine, atunci arta *urbană*.

Nimic.

— Ce să-i faci? zisei. Dacă n-ai reuşit să mă calci cu maşina când ai avut ocazia...

Pletele blonde care se odihneau pe pernă nu se mişcară nici cu un milimetru. „N-o fi cumva surdă? îmi trecu prin cap. Nu, că mi-ar fi spus ei...” Reflectai un moment asupra locului unde ar fi fost cel mai potrivit să mă aşez, apoi mă instalai pe grămada sus-menţionatelor perne în formă de cârnaţi, pentru ca în clipa următoare să constat îngrozit că sunt umplute cu apă: mediul lipsit de consistenţă îmi confiscă imediat centrul de greutate şi, după câteva revărsări şi reaşezări graţioase, materia lichidă îmi impuse poziţia *Mayei dezbrăcate*[25] a lui Goya.

— Asta nu-i fotoliu, e mlaştină...

Prima încercare de a mă degaja eşuă în poziţia *Marat asasinat*[26].

Numai gâfâitul meu tulbura liniştea. Dar a doua încercare îmi reuşi. Mă aşezai pe marginea tare a scaunului stomatologic:

— Bun. Gata cu gluma.

Rămăsei o clipă pe gânduri.

— Hai să dăm cărţile pe faţă. Tatăl tău mi-a spus că „scrii, aşa, puţin” şi m-a întrebat dacă n-aş fi dispus să discut cu tine despre chestia asta de câteva ori pe săptămână. I-am explicat că nu-mi prisoseşte timpul şi că, mai mult, sunt destul de sceptic cu privire la asemenea *cursuri*. Dacă, în cele din urmă, am acceptat propunerea lui, a fost numai pentru că mi-a oferit – cel puţin conform standardelor mele – o grămadă de bani.

Avusei impresia că *dă din cap în semn de aprobare.*

— În acelaşi timp, nu pot să-mi reprim sentimentul că, dintr-un anumit motiv, chestiunile legate de scrisul tău îl preocupă foarte mult. În faţa mea a susţinut că un curs din ăsta de stilistică literară este, cică, „dorinţa ta ascunsă”. Dar, sincer să

---

[25] Celebru nud al lui Goya, reprezentând o femeie întinsă pe un divan.

[26] Tablou de Jacques-Louis David, reprezentându-l pe Jean-Paul Marat ucis în baie, cu capul şi mâna dreaptă atârnând pe marginea căzii.

fiu, eu de vreo trei minute mă întreb cât de mult se pricepe dânsul la dorinţele ascunse ale fiicei sale celei mari...

Tăcea. Capul i se odihnea pe pernă în deplină nemişcare. În afară de acea revărsare de plete blonde, la puzzle-ul meu nu se adăugase nicio piesă nouă.

— Să plec? o întrebai.

Niciun răspuns.

— Nu vreau să oblig pe nimeni la nimic...

Nimic.

— Plec. Mă descurc şi fără banii ăia. Pur şi simplu o să mănânc în continuare Lunchmeat[27] duminica la prânz. De fapt, îmi plac foarte mult conservele Lunchmeat.

Şi supa de roşii, îmi amintii.

— Se cară sărăcanu', zisei mai mult pentru mine.

Totuşi, absenţa oricărei reacţii din partea ei mă enerva destul de tare. Îmi amintii de Král şi de cuvintele lui: „Nu vă lăsaţi descurajat." Mă aplecai către pletele ei (chestia asta este aşa-numita „aplecare ofensivă a pedagogului"):

— Ascultă, Beáta, zisei cu o anumită stăruinţă în glas. Sunt însurat de nouă ani. Şi, dacă există ceva ce *chiar nu pot să sufăr*, sunt exact scenele astea *teatrale ostentative*. Ce-ar fi să dăm la o parte toate perdelele astea, să lăsăm să intre aici un pic de aer şi lumină şi să încercăm să stăm un pic de vorbă – *în linişte* şi fără obligaţii? Sau... mă înflăcără o idee bruscă, ce-ar fi să părăsim cu totul această impresionantă combinaţie de cabinet stomatologic şi depozit de produse petroliere şi să ne transferăm la mezanin, în mediul optimist al acelor fotolii împletite?

Cineva intră în cameră. Enervat, strânsei din pleoape în direcţia dreptunghiului luminos al uşii deschise.

— Nu deranjez? întrebă Agáta politicoasă. De ce staţi aici pe întuneric?

— Deranjezi! Pentru prima oară ridicam tonul în acea casă. Iartă-mă, dar va trebui să pleci şi să ne laşi să lucrăm.

Jignită, mişcă brusc din cap, agitându-şi bretonul, apoi trânti uşa după ea.

— Mi-a scăpat răspunsul tău, îi spusei Beátei cât puteam de blând.

Vorbeam cu pereţii.

---

[27] Conserve de carne ieftine în Cehoslovacia anilor 1990.

— Beáta, *te rog*. Îi vorbeam cu o răbdare care mă costa eforturi considerabile. N-am putea măcar să încercăm? N-am putea încerca să-i facem pe plac tatălui tău? Să vedem – poate că n-o să fie în zadar...

Şi-i zisei:

— Pentru Dumnezeu, nu e vorba de o *meditaţie*! Aşa că, de ce să ne complicăm viaţa reciproc?

Iar apoi:

— Singurul lucru de care am nevoie e un pic de bunăvoinţă din partea ta.

Şi încă:

— Îţi promit că ne vom descurca foarte bine şi fără caiet...

Influenţat de filmele a căror acţiune se desfăşura în clinici de psihiatrie, încercai chiar s-o provoc:

— Ai părul cam gras. Ai observat?

Zăcea *ca moartă*.

Mă întorsei resemnat pe scaunul stomatologic.

— Doamne, oftai cu voce tare, ăştia vor fi bani munciţi din greu.

Se ridică în coate şi întoarse către mine o faţă împietrită.

— Notează-ţi chestia asta şi să n-o uiţi, îmi şuieră printre dinţi, cu o apatie pe care nu încerca s-o ascundă.

Mi-am notat-o şi n-am uitat.

„A început din senin să zacă şi să bolească, să se ofilească şi să slăbească şi să pălească, să plângă, să jelească şi să suspine.”

Karel Čapek – *Despre prinţesa din regatul lui Soliman*

Trebuie să recunosc că izbucnirea subită a Beátei mă paraliză timp de câteva minute lungi: nefiind în stare să concep un discurs coerent şi clar, îmi lăsai privirea să rătăcească prin semiîntunericul din încăpere, fără să scot vreun cuvânt.

De-abia sentimentul că fusesem *ofensat*, pe care mi l-am indus manipulându-mi conştiinţa cu un pic de – în acest caz, indispensabilă – ipocrizie („Cine se crede fata asta?”), mă ajută în cele din urmă să mă redresez un pic. La urma urmei, nu eram vreun practicant al *budismului zen*, ca să mă pot mulţumi timp

de o oră şi jumătate cu propriile mele gânduri, care, în plus, nu erau în niciun caz de natură să mă entuziasmeze.

„Cel puţin o să scot din chestia asta o poveste de nota zece”, mă consolai eu obosit.

— Auzi, am spus, n-am putea măcar să pornim radioul?

Mă împăcasem oarecum cu ideea că toate replicile mele se vor pierde inutil în spaţiul întunecos.

— Sau magnetofonul? E adevărat că liniştea e un medicament, dar nici *să facem abuz*... Ce-ar fi să mă duc să fac un cocteil de căpşuni, ca ăla în care m-am aşezat ieri, pe terasa voastră? Era excelent – acasă mi-am lins furca pantalonilor.

De data asta o auzii clar chicotind, chiar dacă împotriva voinţei sale. Cu atât mai încăpăţânată îi fu tăcerea după aceea.

— Sau ce-ar fi să mă apuc de aspirat? propusei la şapte fără un sfert.

La şapte zisei:

— Am întrebat numai aşa, *ca să nu treneze conversaţia*...

După şapte şi jumătate aruncă pătura de pe ea. Aşteptam să văd ce o să urmeze, dar rămase în continuare culcată – probabil că îi fusese numai prea cald sub pătură. Era jignitoare indiferenţa absolută cu care îşi etala în faţa mea fundul în chiloţi de dantelă. Aveam senzaţia că resimt de-a dreptul fizic dislocările în materie de *social feeling* care se petreceau în mine în clipa aceea.

— Bun, îi spusei. Mă duc să fac un duş şi mă întorc imediat.

Nu sunase deloc aşa cum mi-aş fi dorit.

După aceea nu-i mai spusei nimic.

La şapte şi patruzeci şi cinci mă ridicai fără să salut şi coborâi la parter. Îndată după aceea veni acasă şi Král. Era roşu şi respiraţia îi mirosea uşor a bere. Soţia îi luă în primire hainele transpirate.

— Ei, cum a mers? mă întrebă el zgomotos şi jovial. Dar acum nu mă mai putea păcăli.

— N-a mers deloc.

Dintr-odată avea un aer înspăimântat.

— Cum adică deloc?

— Pur şi simplu *deloc*.

— Au fost acasă tot timpul? întrebă Král pe un ton bănuitor. Întrebarea îi era adresată soţiei. Aceasta dădu din cap în semn de confirmare.

— Am terminat cu asta, îmi dau demisia, zisei eu.

— Ce să *terminaţi*? întrebă Král batjocoritor. Nici n-aţi început..

N-aveam puterea de a mă lăsa antrenat în vreo *discuţie*.

— Munca asta nu-i de mine.

— De ce vă daţi bătut imediat?

— De ce? Pentru că timp de două ore am scos din ea doar o propoziţie!

Cuvintele mele avură un efect neprevăzut asupra soţilor Král.

— Ce? făcu Král. Adică a vorbit?

— Ce-a zis? întrebă doamna Králová, la fel cum mai înainte mă întrebase despre fetiţa mea. Dar se vedea clar că acum răspunsul o interesa mai mult.

— C-o să-mi fie greu să lucrez cu ea. Spus în parafrază liberă.

Cei doi soţi schimbară o privire.

— Cu voce tare? se interesă Král.

— Poftim?

— Chestia asta a zis-o *cu voce tare*?

— Da. Cu voce tare. Şi cu gura ei.

Král nu pricepea acest miracol.

— Veniţi cu mine, îmi ordonă cu bucurie în glas, apoi mă trase după el în elegantul său cabinet de lucru, unde îmi plăti în numerar zece mii de coroane ca „avans pentru luna iulie”.

— O să vedeţi că se dă pe brazdă! mă asigură.

Nu demult am citit în *Ştirile populare* un interviu cu actorul Boris Rösner de la Teatrul Naţional. La întrebarea ce anume consideră drept cel mai mare succes al său de până atunci, a răspuns: „Consider drept cel mai mare succes al vieţii mele faptul că am o fiică de optsprezece ani, sănătoasă, deşteaptă şi frumoasă.”

Şi ce, nu-i aşa?

III.

1. Încă în acea seară am încercat *să reflectez* oarecum asupra întregii situaţii, dar nu-mi amintesc să fi ajuns la vreo concluzie fundamentală.

A doua zi dimineaţă, uşa cancelariei *era deschisă*.

După sosirea mea, primul care dădu buzna în cancelarie fu colegul Stříbrný[28], gimnazistul[29] de optsprezece ani.

Ne informă cu vocea întretăiată că îl aleargă elevii de-a noua[30]. Apoi, cu o privire de căprioară hăituită, ne ceru să-i acordăm azil până se sună. Dincolo de uşa cancelariei se auzea îndepărtându-se larma unei găşti furioase.

— Stříbrný, nu ne oftica! strigă cineva de afară, pe fondul unor tropote din picioare.

„Vedeţi?” spunea privirea celui în cauză. În ciuda tinereţii lui, avea un aer epuizat.

— Nu-i lăsa să se apropie de tine, îl încurajară prieteneşte cei prezenţi.

El dădu din cap cu tristeţe:

— Aşa-mi zic toţi. Dar *cum se face chestia asta*?

Nu apucai să aud răspunsul, fiindcă în cancelarie intră nervoasă colega Trakařová, ca să-i ceară colegei Chvátalová-Suková nişte „lămuriri cu privire la concertul educativ de mâine”.

Dar Chvátalová-Suková nu era în cancelarie.

— Unde-i artista noastră?

— În cabinetul directorului.

— Da’ ce tot face cu el acolo? Copulează? râse Trakařová.

Světlana Trakařová era una dintre puţinele profesoare care conştientizau *cu adevărat* vidul imens şi în acelaşi timp periculos pe care sistemul de învăţământ comunist (cu puritanismul său ipocrit numit „morală socialistă”) îl lăsase în domeniul educaţiei sexuale. Considera că înlăturarea sau cel puţin limitarea substanţială a acestui vid reprezintă menirea vieţii ei. Trebuie spus că avea toate atuurile pentru îndeplinirea acelei misiuni deloc uşoare. Spre deosebire de conservatorii îndărătnici precum Jaromír Nadaný (al cărui punct de vedere

---

[28] În cehă, „argintiu”.

[29] Titlu dat în Cehia persoanelor fără studii superioare, dar care, în urma unor cursuri speciale, au dreptul de a preda în şcolile generale.

[30] În perioada respectivă, şcoala generală dura nouă ani în Cehoslovacia.

retrograd era cel mai bine caracterizat de celebra sa declaraţie că „nici dacă Republica Cehă ar fi pe primul loc la numărul de tineri contaminaţi cu boli venerice, nimeni nu l-ar putea determina să le vorbească elevilor despre instrumentul sexual numit «pompă pentru penis»”), Trakařová nu resimţea niciun fel de falsă pudoare. Dimpotrivă, *deschiderea absolută* pe care, la orele de *educaţie familială*[31], o manifesta în abordarea unor teme până nu demult tabuizate îi producea chiar o anumită plăcere.

În acea dimineaţă de luni ţinea sub braţ un vraf de vreo două sute de copii ale unei planşe reprezentând o „secţiune prin vagin” (de fapt, nu-mi mai amintesc exact, poate că era prin „uter”). La lecţie, elevilor li se cerea să descrie părţile componente ale acestor organe. Acest mod de verificare a cunoştinţelor provine din principiul certificat al *hărţilor oarbe*. Probabil că singura diferenţă constă în faptul că, de exemplu, în loc de „Vârful de Sus” scrieţi „buzele de jos”.

— Vă vine să credeţi că nouă din zece băieţi de clasa *a şaptea* n-au găsit pe planşă clitorisul? ne explică uluită.

— Dar *cum se face chestia asta*? repetă disperat Stříbrný.

Din fericire, totuşi, în dimineaţa aceea Světlana se interesa în primul rând de mai sus menţionatul concert educativ.

— De ce trebuie să mergem la concerte educative de *patru* ori pe lună? se enervă ea. Unul pe an ar fi prea destul!

— Pentru că muzica e graiul sufletului, rosti cu gingăşie Jaromír.

Din păcate, nu-mi fu dat să-mi ascult colegii până la capăt, întrucât, la puţin timp după sosirea Světlanei, administratora şcolii mă convocă în cabinetul directorial. Pot să-mi imaginez eventualele dumneavoastră reproşuri, dar n-am susţinut niciodată că fiecare dialog pe care-l citiţi aici a fost autentificat la notariat pe baza unei înregistrări pe bandă de magnetofon. „Autorul îşi stilizează poveştile în aşa fel încât cititorii ghicesc că eroul este el însuşi, că acolo sunt descrise în mod fidel propriile trăiri, dar în acelaşi timp ne ridică semne de întrebare, ne descumpăneşte prin «născocirile» sale, prin elemente de ficţiune, prin vădite exagerări, pentru ca această identificare să

[31] Denumirea oficială a orelor de educaţie sexuală în Cehia la începutul anilor 1990, când au fost pentru prima dată introduse în programa de liceu.

nu poată fi confirmată fără riscul de a greşi.” (Milan Jungmann[32] despre Rudolf Sloboda[33])

Era evident că, de data aceasta, directorul nu se pregătea de pescuit: avea pe el splendida *ţinută de oraş* a caporalului J.Q. Adams.

(Mi-a trecut prin cap că, după tot ce am scris mai sus, poate ar fi bine să subliniez că în acest caz nu e vorba de un nume *fictiv*.)

— Mi-aţi adus demisia? zise şeful imediat după ce intrai în magazinul de aparate electrice pe care, din motive pe care prefer să nu le cercetez, unii colegi îl numeau în continuare „cabinetul directorial”. Nu conta câtuşi de puţin că el însuşi mă convocase şi că ar fi trebuit să ştie cel mai bine motivul vizitei mele; adresa această întrebare în mod automat fiecărui cadru didactic care intra în cabinetul său, pentru ca vizitatorului să-i fie clar că Şcoala Vladislav Vančura – *şcoala lui*, a domnului director – funcţionează la fel de bine şi cu pedagogul respectiv, şi fără el, întrucât în faţa porţilor ei aşteaptă „zeci de alte persoane interesate” care, se înţelege de la sine, sunt „mai competente” decât cel în cauză.

— Luaţi loc.

Rămăsei în picioare, întrucât voiam să închei acea vizită cât mai repede. Ostilitatea dintre noi luase de multă vreme forme făţişe, astfel încât nici caporalul J.Q. Adams nu găsi nimic ciudat în faptul că nu mă aşezasem.

— Discursul dumneavoastră despre Vančura... începu el gânditor. Se străduia să-l găsească pe birou, dar numărul considerabil de cupoane de concurs, de exemplare din ziarul *Anunţuri* şi de combinaţii, planuri şi instrucţiuni pentru jocul *Bagi suta, scoţi milionu’*! nu-i înlesnea prea mult eforturile.

Îl ajutai;

— Cred că e sub cutia aceea din tablă cu linguriţe pentru pescuit.

Într-adevăr, era acolo.

— Nu-mi place acest discurs, îmi spuse el fără ocolişuri.

— Mă bucur să aud asta, îi răspunsei. Înseamnă că trebuie să fie de-a dreptul excelent.

---

[32] Critic literar şi traducător ceh (1922-2012).

[33] Prozator, poet, dramaturg şi scenarist slovac (1938-1995).

— Ba nu e bun!

— De ce?

— Fiindcă se referă prea mult la Vančura.

Era notoriu faptul că numele acelui „intelectual de stânga” în titulatura şcolii îi stătea directorului ca un nod în gât.

— Înţeleg.

— Rescrieţi discursul.

— Presupun că asta a fost o întrebare. Răspunsul este „nu”.

Privi către cutiile cu televizoare, videorecordere şi cuptoare cu microunde depozitate de-a lungul peretelui, de parcă aceste realizări palpabile în materie de afaceri l-ar fi calificat în domeniul istoriei literare:

— Atunci o să-l scriu eu *însumi*!

— Să nu vă dea în judecată Muzeul Naţional al Literaturii, îl atenţionai eu.

Ridică din umeri.

— *Nu pupaţi* nici primă, nici salariu de merit.

— Nici dacă vă aduc râme?

Aşa cum mă aşteptam, am fost dat afară.

Din „cabinetul directorial”.

Mulţumită lui Král nu-mi lipseau banii, dar, ca de obicei, era vorba de o chestiune de principiu. De aceea, în cursul după-amiezii am scris o reclamaţie cu o oarecare coloratură emoţională („...în mâinile directorului Naskočil[34], acordarea gratificaţiilor şi a sporurilor se transformă tot mai des într-o metodă de reglare a conturilor cu oponenţii...”). Am expediat reclamaţia (în regim de scrisoare recomandată) domnului doctor în pedagogie Jiří Najmon, directorul Oficiului de învăţământ din sectorul Praga 5 de pe strada Na Valentince nr. 5. Citez textual din răspunsul său: „în cursul discuţiei cu domnul director Naskočil, survenite în urma plângerii dumneavoastră, mi-au fost comunicate următoarele: Domnul director a stabilit anumite criterii pentru acordarea gratificaţiilor şi a sporurilor şi în practică s-a ghidat după aceste criterii. Acestea au fost aduse la cunoştinţa corpului prof. Domnul director are deplină competenţă de a evalua cadrele didactice şi a hotărî cu privire la acest aspect. Ar fi dificil ca Oficiul de învăţământ să decidă cu

[34] În limba cehă, numele directorului derivă de la verbul naskočit, „a porni motorul”.

privire la acordarea beneficiilor extrasalariale facultative, de vreme ce nu are cum să cunoască performanţele în muncă ale fiecărui cadru didactic în parte. Conform spuselor domnului director, este evident că nu aţi îndeplinit criteriile mai sus menţionate.

Cu salutări.”

O festivitate reuşită
(*Gazeta de Zbraslav*, numărul 7/1992, pag. 2)

„A cincizecea comemorare a morţii marelui scriitor ceh Vladislav Vančura, executat acum cincizeci de ani de Gestapo, a fost marcată printr-o festivitate de comemorare şi de către elevii Şcolii Generale Vladislav Vančura. În discursul său, directorul şcolii, domnul Naskočil, a evidenţiat rolul hotărâtor al americanilor în eliberarea ţării noastre de către armata sovietică, iar corul şcolii, dirijat de doamna profesoară Chvátalová-Suková, a prezentat, ca de obicei, un program cultural. De cel mai mare succes s-a bucurat polca *Păcat de iubirea mea*[35], piesă care se bucură de o tradiţională popularitate, şi al cărei autor este compozitorul Jaromír Vejvoda din Zbraslav. Membrii corului au interpretat această piesă în varianta englezească *Roll on the Barrels*, celebră în lumea întreagă. Dar momentul de vârf al reuşitei festivităţi a fost spectacolul final oferit de membrii filialei locale a Military Car Club, la care a participat cu un vehicul militar american marca Jeep şi domnul director Naskočil.”

„Eu cred că învăţământul nostru trece printr-un minunat proces de redeşteptare.”

Petr Pit’ha[36]

2. Am plecat spre casă împreună cu Jaromír.

— I-ai fost vreodată profesor de cehă Beátei Králová? îl întrebai eu direct. Aşa, cam acum şase sau opt ani...

---

[35] Piesă muzicală compusă în 1927, care s-a bucurat de o enormă popularitate internaţională înaintea şi în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.

[36] Preot catolic şi lingvist ceh (n. 1938), considerat unul dintre întemeietorii lingvisticii matematice. A fost ministru al învăţământului între 1992 şi 1994.

— I-am fost, îmi răspunse el imediat, fără să stea prea mult pe gânduri.

— Şi cum învăţa? Ca Agáta?

— Nici vorbă, spuse Jaromír. Avea numai note de unu[37].

Ne despărţirăm lângă pădurea Belvedere[38]. Eu îmi continuai drumul către şcoala *de sus*, ca să-mi iau fetiţa. Ar fi putut să meargă la şcoala *de jos*, unde predam eu, dar şi eu, şi soţia preferaserăm s-o scutim măcar în primii patru ani de situaţia incomodă de *copil de profesor*. (Astăzi – scriu aceasta în ianuarie 1994 – fetiţa este în clasa a patra şi din septembrie viitor ar trebui să-şi continue studiile la şcoala *de jos*. Numai că, deşi eu nu mai predau acolo, bietul copil va trebui să bată tot drumul până la o şcoală din Chuchle[39]. Şi asta „din cauza a ceea ce a scris tati”.)

Mă văzu de departe şi alergă în întâmpinarea mea. (Da, ştiu, mi-e clar şi mie: *o fetiţă de nouă ani care aleargă către tăticul ei iubit cu ghiozdanul în spate şi codiţele fluturând în vânt* reprezintă o imagine extrem de îndoielnică din punctul de vedere al artei literare. Din păcate, nu pot renunţa la ea, întrucât din când în când am senzaţia că are o legătură ciudată, dar indirectă, cu toată această poveste.)

— Bună. *Îmi dădu un sărut*.

Încă nu îi era ruşine cu mine.

Îi luai încărcătura de manuale de pe umerii înguşti şi firavi:

— Bună.

În ochii ei căprui apăru o sclipire ironică.

— Precis te interesează „cum mi-am petrecut ziua”, nu?

Era clar la ce făcea aluzie: ca *specialist*, ştiam, bineînţeles, că inevitabila întrebare a părinţilor „Ce-ai făcut azi la şcoală?” reprezintă o eroare pedagogică şi psihologică, întrucât reduce în mod inadmisibil imensa varietate a vieţii la lecţiile de la şcoală. Pe de altă parte, niciodată nu mi-am bătut capul cu încercarea de a căuta variante cel puţin în aparenţă diferite ale acestei întrebări îndreptăţite din punct de vedere pedagogic şi psihologic, dar oarecum monotone din cauza repetării neîncetate: „Cum ţi-ai petrecut ziua?”

---

[37] În Cehia nota maximă este 1, iar cea mai mică este 5.

[38] Parc foarte întins care acoperă o parte a sectorului Praga 5.

[39] Cartier mărginaş al Pragăi, destui de îndepărtat de zona Zbrasiav, unde locuiesc personajul principal şi familia sa.

— Mă interesează *cu adevărat*, îi spusei eu cu un zâmbet vinovat.

Mă privea cercetător.

— Ce mai face Říha? Tot te mai iubeşte? întrebai eu. Sau te înşală cu o ţestoasă ninja?

Îşi întoarse privirea către un stâlp, dar mă luă de mână. Îmi adaptai pasul la mersul ei.

— Cum a fost prânzul? mai spusei. Când îţi mai scriu vreo petiţie de protest?

— Ne-au dat supă de mărar, răspunse ea laconic. N-a fost rea.

Mă gândeam dacă n-ar fi fost mai bine ca discuţia noastră să aibă o dimensiune ceva mai poetică. De aceea, după câteva clipe zisei:

— Te-ai gândit vreodată că vacanţa are *parfumul ei*?

Întoarse capul către mine, bănuitoare. Era clar că mă trădase ceva din expresia feţei, fiindcă îmi răspunse:

— Nu-i nevoie să te străduieşti. Oricum ştiu că numai notele te interesează *cu adevărat*.

Îşi folosi imediat avantajul psihologic de moment (pe partea asta semăna cu maică-sa):

— Mi-am cumpărat *Bravo*[40]. Te superi?

— Nu mă supăr, răspunsei eu, dar nu eram prea sincer. În fond, sunt banii *tăi* de buzunar.

— Sunt acolo şi cântecele *în engleză*, zise ea, într-o tentativă străvezie de a sublinia valoarea *instructivă* a revistei incriminate.

Îmi amintii de numărul anterior al revistei şi de pagina dublă de la mijloc, cu articolul „Dragoste, sex şi gesturi de tandreţe”, care mă iritase un picuţ.

— Da, printre altele, şi cântecele, trecui eu la atac.

Se înroşi *ca un bujor*.

„Un strai ce ea nicicând nu şi-l va pierde”, nădăjduiam în sinea mea. Mă hotărâi să n-o mai chinuiesc.

— Jackson a căzut de pe locul doi pe nouă, mă informă ea *în grabă.*

Luai un aer îngrozit:

---

[40] Tabloid pentru adolescenţi.

— Şi-mi zici asta aşa, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic?! Dar, odată cu asta, viaţa mea îşi pierde sensul! A ta mai are sens?

— Uite, tocmai asta nu-mi place *deloc*, zise ea. Promptitudinea cu care trecea din apărare la atac mă trimise din nou cu gândul la maică-sa. Că mereu faci caterincă de mine...

„Sunt nebună după Michael Jackson şi aş vrea să corespondez cu un Negru care seamănă cu el (da' nu neapărat). Am 12 ani." Michaela Lipajevová, Sartoriova 29, sectorul Praga 6.

BRAVO

Înainte de a merge la Beáta, am răsfoit nişte citate pe care le notasem cândva şi nişte însemnări vechi. Am luat cu mine câteva materiale.

Nici Král, nici Králová nu erau acasă. Cafeaua mi-o pregăti Agáta – şi se vedea clar că nu-i face deloc plăcere.

— Ce mai e nou? începui eu.

— Fabrica de tuns un ou! mi-o reteză ea, impertinentă.

— Şi-n afară de asta, adăugai, Michael Jackson a căzut de pe locul doi pe nouă!

— Ce să zic, mare brânză! ripostă Agáta, apoi trânti uşa în urma ei.

„Până aici stăm bine", mă gândii. „Şi-acum urmează cealaltă."

3. Nici acum nu reacţionă când bătui în uşă.

Nici camera, nici poziţia Beátei nu prezentau vreo schimbare faţă de ziua anterioară. Numai semiîntunericul atotstăpânitor era încă şi mai profund, căci afară nori groşi acopereau cerul. Mă îndreptai către masa de scris şi, fără să spun un cuvânt, aprinsei veioza cu tub fluorescent. Împinsei scaunul rotativ cu role, aflat sub masă, către butoiul pentru ţiţei şi aşezai dosarul cu însemnări pe butoi. Gesturile mele produseră un pic de zgomot, şi capul Beátei tresări vizibil pe pernă. „Deci e încă vie", îmi spusei în gând. Nu vedeam niciun motiv pentru a o menaja în vreun fel pe această *primadonă răsfăţată*.

Începui lecţia cu *Sfaturi pentru scriitorii în devenire*, de A.P. Cehov:

— „E foarte uşor să devii scriitor. Nu există ratat care să nu găsească pe cineva de nivelul lui şi nu există idioţenie scrisă care să nu-şi afle cititorul potrivit”, începui să dau glas citatului. „Aşa că nu te descuraja... Aşază-te în faţa unei foi de hârtie, ia peniţa şi, îmboldindu-ţi cugetul îngreunat de alte gânduri, începe repede să scrii. Scrie despre ce vrei: despre prune uscate, despre vreme, despre acele de la ceasornic, despre zăpada de anul trecut... După ce ai terminat de scris, ia manuscrisul în braţe şi, pătruns de o solemnă înfiorare lăuntrică, depune-l la o redacţie.

Apoi întinde-te acasă pe divan, scuipă pe tavan şi lăfăieşte-te în vise...”

Aici mă oprii.

— Presupun, aşadar, că ai scris câte ceva, zisei cu maliţiozitate.

Continuă să stea întinsă fără să se mişte.

— Îmi dai să citesc?

Nimic.

— Păcat. Proust afirmă că scriitorul ar trebui cunoscut numai prin cărţile lui, şi în niciun caz ca om. „Nu s-ar putea găsi o creatură care să ilustreze mai puţin cele scrise în cărţile lui, un interlocutor mai arogant, mai dificil şi de o mai artificială maiestuozitate”, scrie Proust – cuvânt cu cuvânt. Mă tem că afirmaţiile lui sunt valabile pentru *noi amândoi*...

Dintr-odată, lângă butoi se ivi chipul palid şi descompus al Beátei.

— Pupă-te-n cur, rosti ea răspicat, cu o dicţie exemplară.

În timpul celor o sută cincisprezece minute care mai rămăseseră din lecţie nu mai scoase niciun cuvânt.

În ceea ce mă priveşte, continuai în mod normal (dacă se poate spune astfel) să-mi expun prelegerea pe la spatele Beátei, respectând structura la care mă hotărâsem iniţial:

Îi prezentai un studiu pe care-l scrisesem în urmă cu şase ani despre nuvela *Doamna cu căţelul*. Apoi folosii acel material cu o *neobişnuită forţă revelatoare ca pe o trambulină ideală spre dezvăluirea eficientă, dar în acelaşi timp plină de erudiţie a absolut tuturor tainelor esenţiale ale genului literar numit „povestire”*. Cu toate că în glasul meu fu prezentă în

permanenţă cunoscuta demnitate artificială a oratorilor care trebuie să-şi rostească discursul până la capăt chiar dacă văd că nu-i ascultă nimeni, paradoxal, nu mă părăsi nicio clipă convingerea că, de fapt, mi se *acordă* atenţie. Evident, era vorba despre o convingere iraţională, la fel ca atunci când o femeie însărcinată în trei luni îi vorbeşte embrionului, care, fapt demonstrat ştiinţific, e incapabil s-o audă la acea vârstă. Totuşi, femeia ajunge să creadă cu adevărat – şi-i bagă în cap şi soţului – că Davidek al lor (sau Jituška) „precis ne-aude ce zicem”.

Astăzi, în timp ce transcriam rândurile de mai sus, mi-a trecut prin cap o altă comparaţie: în fond, a ţine un monolog solitar e totuna cu a scrie – e vorba tot de a trimite nişte propoziţii undeva în întuneric, în necunoscut. (Asta nu înseamnă că mă plâng. Mai bine să fie întuneric decât – Doamne fereşte – să scriu având în faţa ochilor figura lui Jaromír Slomek[41] sau a vreunuia ca el.)

La ora opt fix îmi împachetai însemnările şi coborâi la parter. Král ieşi din cabinetul de lucru. Avea pungi sub ochi.

— A mers nemaipomenit, îi anticipai întrebarea. Mi-a zis să mă pup în cur.

Râse înveselit şi încântat

— A zis asta cu voce tare, completai eu. Aşadar, azi cât primesc?

De data asta pricepu.

— Vreau să vorbesc cu dumneavoastră, îi cerui.

Arătă înspre cabinetul de lucru.

Ne urmări privirea preocupată a doamnei Králová.

Nici măcar superba lampă aurie nu putea compensa aspectul dezolant al grămezii de hârţoage (înaltă de o jumătate de metru) de pe masa din lemn de stejar. Král se îndreptă către bar, iar aroma familiară a fotoliilor din piele se amestecă deodată cu aceea de whisky scoţian *Glen Deveron*. Dar n-aveam de gând să mă las dus cu zăhărelul:

— Să recapitulăm, începui eu hotărât. Ieri şi azi am petrecut aici patru ore.

Aştepta să continui.

[41] Jurnalist şi critic literar ceh (n. 1958) care a scris despre anumite romane ale lui Michal Viewegh cronici nefavorabile.

— În timpul celor patru ore, fiica dumneavoastră a vorbit de două ori. În total, a spus *zece* cuvinte.

Aşteptai ca vorbele mele să-şi facă efectul.

— E-n ordine, răspunse Král pe un ton ce simula nerăbdarea. Totul se va rezolva.

Mă aplecai către el:

— E-n ordine?! A scos zece cuvinte în patru ore şi spuneţi că e-n ordine? Mă ignoră complet, nici nu poate fi vorba de un curs în aceste condiţii – şi spuneţi că e-n ordine? Ce înseamnă asta?

— Totul se va rezolva, repetă el pe un ton menit să mă domolească. Pe chipul bronzat avea o mulţime de riduri.

— Înţelegeţi-mă, insistai. Ea zice „Notează-ţi chestia asta şi să n-o uiţi”, iar dumneavoastră îmi daţi zece mii. Ce să mai priceapă omul din treaba asta?

Îmi ocoli privirea.

— Măcar daţi-mi o explicaţie acceptabilă, ceva pe care să-mi pot baza renumita-mi înclinaţie către autoamăgire. Nici măcar nu trebuie să-mi spuneţi adevărul, la naiba!

Râse.

Eu nu.

— Faceţi din chestia asta o dramă în mod absolut inutil, zise. Pur şi simplu fata asta trece printr-o stare de *spleen*. S-a despărţit de prietenul ei – zău aşa, parcă n-aţi mai fi văzut asemenea cazuri... Trebuie doar *să iasă din starea asta*...

Era o informaţie nouă pentru mine.

— Să iasă din starea asta? Nu să *scrie*?

— Ba poate că şi să scrie, răspunse Král. O să vedem ce anume o ajută mai mult. La urma urmei, dumneavoastră sunteţi specialistul.

— Eu? Dar ce, sunt psiholog?

Iniţial voisem să zic „psihiatru”.

— Aţi studiat *pedagogia*, sunteţi *scriitor*, aveţi şi *dumneavoastră* o fiică... enumeră el pe un ton plin de convingere. Apoi zâmbi: Dumneavoastră nu ştiţi, dar sunteţi câştigătorul concursului meu secret!

— Eu?

— Păi ce era să fac, să-i aduc o *profesoară*? Ar fi mâncat-o de vie.

Rosti cuvântul „profesoară” cu un aer îngrozit pe care nu încerca să-l ascundă.

„Care pe care ar fi mâncat-o?” mă întrebai.

— A fi profesor e o meserie, apelă el la un banc cunoscut. A fi profesoară e un *diagnostic*.

Râsei din curtoazie.

Apoi se aplecă spre mine:

— Vreau numai să nu se distrugă, aşa cum face acum. Să facă lucruri *raţionale* – nu contează ce. Să meargă la înot, să-şi invite prietenele la chefuri de ziua ei... Şi să nu se mai vadă cu *tâmpiţi* din ăia.

— Ce tâmpiţi?

Expedie chestiunea printr-un gest cu mâna:

— Unul din ăia i-a fost cândva iubit.

Cugeta la ceva.

— Acum înţelegeţi ce vreau de la dumneavoastră?

— S-ar zice că un fel de *service* pedagogico-psihologic, răspunsei. Şi mă vedeţi ca pe un *specialist în inginerie sufletească.*

Din fericire, aproape că nu mă asculta.

— Pur şi simplu nu vreau să fie nefericită.

(Cu toată bunăvoinţa, nu reuşesc să descriu în mod convingător şi lipsit de sentimentalism revărsarea de dragoste paternă care potopise această propoziţie.)

Beam amândoi în tăcere.

— Dar cum să *înveţi* pe cineva să fie fericit în viaţă? întrebai eu nedumerit un pic mai târziu.

— Dumneavoastră personal sunteţi nefericit? mă întrebă el cu şiretenie.

Meditai un pic asupra aspectului. Apoi recunoscui:

— Cred că, mai mult sau mai puţin, pot să spun că nu sunt nefericit.

— Păi vedeţi, făcu el cu un aer triumfător. Arătaţi-i şi ei cum reuşiţi chestia asta...

IV.

1. — Şi dac-o faci să zâmbească pe prinţesa aia tristă, mă întrebă nevasta la micul dejun, măcar au să ţi-o dea de nevastă?

Întindea cu dezinvoltură brânza pe felia de pâine prăjită. Îmi privii apoi fiica: asculta cu atenţie.

— Nevastă am. Aşa că o să le cer toată împărăţia, răspunsei.

Vestibulul staţiei de metrou Gara Smíchov, locul tradiţional de întâlnire înaintea concertelor educative, vuia de o larmă veselă. În timp ce fetele, nesigure pe tocuri şi neobişnuite cu ele, defilau prin hală fără o ţintă precisă (şi în acelaşi timp îşi roteau prin aer poşetele incomode), aproape toţi băieţii prezenţi roiau în jurul domnişoarei profesoare Trakařová, care, cu faţa către un automat de prezervative şi având în ochi expresia unui deschizător de drumuri în domeniul culturalizării sexuale a maselor, explica *fără falsă* pudoare şi cu voce tare care sunt cele mai bune şi mai sigure tipuri de prezervativ sau ajuta la relansarea pe traseu a monedelor de cinci coroane blocate în aparat. În afară de colega Chvátalová-Suková, care, cu gesturi demne de un dirijor al *Amurgului zeilor*, de Wagner, îi explica nu ştiu ce unui paznic speriat de la metrou, profesorii însoţitori se adunaseră într-un mic pâlc de debusolaţi; se plimbau câţiva paşi, stăteau pe loc, evitau privirile trecătorilor şi se străduiau să nu acorde atenţie huruitului ce marca spolierea neîntreruptă a automatului de prezervative.

— Mergem, copii, zisei cu o voce *voalată.* În public mi-era greu să-mi regăsesc tonul de *pedagog autoritar*, căci, chiar şi după câţiva ani de învăţământ, nu reuşisem niciodată să-mi reprim jena la rostirea unor propoziţii de tipul „A opta C, toată lumea în vagon!”.

Două sau trei fete din clasa mea, care mă auziseră, dar se lămuriseră că deocamdată nu se comandase în mod oficial adunarea, se făcură că nu mă văd şi continuară să defileze pe peron. Trebui să vorbesc mai tare:

— Kamila, Hanka! Veniţi încoace!

O familie mai în vârstă care tocmai trecea pe aproape se opri imediat: doamna şi domnul voiau să vadă cu ochii lor un exemplar rar de *profesor ceh* – şi încă în *acţiune*. Veselia lor evidentă nu era prea diferită de legendara satisfacţie a vizitatorilor unei grădini zoologice care reuşesc să observe pavianul cu mantie la ora mesei.

Hanka şi Kamila se apropiară târâş-grăpiş spre a forma prima pereche din rând, deocamdată deprimant de stingheră.

— Lád’a! strigai.

Lád’a se aşează fără chef în spatele fetelor. Interdicţia de a purta la concertele educative blugi şi orice alte accesorii din acest material, decretată în fiecare an de colega Chvátalová-Suková, marcase în mod esenţial ţinuta lui Lád’a: pantalonii regulamentari de culoare *închisă*, cel mai probabil ai lui taică-său, îi erau cumplit de mari, lucru pe care el încerca să mascheze strângând la maximum cureaua din piele veritabilă. În buzunarul de la piept al cămăşii din poliester redegist se întrezărea o cutie de prezervative marca Wild Tiger.

În clipa aceea urlai din toţi rărunchii:

— A opta C, toată lumea în vagon!

În foaierul sălii de concerte a Bibliotecii Municipale, pe care tinerii prieteni ai muzicii clasice din cinci şcoli pragheze îl umpleau până la refuz, răsuna cu nobleţe, încă înainte de începerea programului dedicat în exclusivitate lui Mozart, *Mica serenadă*. Mi-am dus clasa în colţul relativ liniştit din dreptul toaletelor pentru bărbaţi, unde le-am ţinut elevilor un scurt discurs de *suflet*, reproşându-le *bărbăteşte* problemele apărute mai devreme în staţia de metrou.

— Are cineva vreo întrebare? întrebai la sfârşit, imitând în mod conştient frazeologia şi dicţia temutului locotenent-colonel Brabec[42].

— Pot să-mi ţin walkman-ul pe urechi la concert? fonfăi Jana, ţinându-se demonstrativ de nas cu degetul mare şi arătătorul.

— Nu. Alte întrebări?

— Păi dacă nu-mi place Mozart...! protestă ea.

— Nici mie!

— Nici mie!

Cu toate că ştiam bine că revolta poate fi înăbuşită numai în faşă, mi-am permis un scurt moment de ezitare. M-am întors către sală, care între timp începuse să se umple: cu ochii pe jumătate închişi, Chvátalová-Suková stătea în picioare, rezemându-se uşor de balustrada uneia dintre loji. Era clar că visează cu înfrigurată emoţie la o simbolică întoarcere la viaţă a

[42] Miroslav Brabec, pedagog şi o vreme şef al Catedrei de Pregătire Militară care a funcţionat în cadrul Universităţii Caroline din Praga pe timpul socialismului. Simbol al prostiei şi inculturii, asociate unui spirit cazon rigid.

genialului compozitor. Pentru o clipă am uitat de elevi şi mi-am imaginat o scenă care m-a amuzat în forul meu interior: m-am gândit ce s-ar întâmpla dacă în clipa aceea un bărbat elegant cu o perucă albă rococo s-ar apropia de colega mea şi i-ar şopti, de exemplu, cuvântul „Betramka”[43]. Fără îndoială că tocmai sub influenţa unor astfel de imagini am căzut în ghearele celei mai perfide dintre maladiile de care s-ar putea molipsi un profesor: *nihilismul pedagogic*. Am întrebat:

— Aşadar, care *alţi* praghezi nu-l înţeleg pe Maestru[44]?

Era prea greu. Aşa că tradusei în limbajul lor:

— Mai e vreunul căruia nu-i arde de Mozart?

Se ridică o pădure de mâini.

— Bun, atunci ascultaţi ce vă place.

Nu le venea să-şi creadă urechilor.

— Deci chiar putem să ne ţinem walkman-ul pe urechi? întrebă nesigur Vlastík Lizánek.

O înclinare populistă a capului mă făcu eroul zilei. Copiii dădură buzna în sală cu strigăte victorioase. Îi urmai alene, cu mâinile în buzunar. Până la urmă însă, imaginea celor doi bătrâni plasatori în costume sobre din vremea Primei Republici[45] mă făcu să mă îngrozesc de propriul meu curaj.

— Dar numai după ce se stinge lumina! strigai cu laşitate, luând-o la trap în urma elevilor.

Numai că lumina nu se stinse complet.

— Până la vârsta de optsprezece ani, tânărul Mozart compusese deja peste *două sute* de piese muzicale, perora prezentatoarea concertului, aruncând o privire *ofensată* către Vlastimil Lizánek, care, cu căştile negre pe urechi, tocmai îşi cuprinsese vecinul din dreapta pe după umeri, pentru a imita mai eficient cântatul la chitara electrică.

Trebuie spus că şuieratul intens al microfonului prezentatoarei se bucură în sală de un răsunet mult mai semnificativ decât admirabila sârguinţă a lui Mozart.

---

[43] Moşie şi reşedinţă seniorială de la marginea Pragăi istorice, unde Mozart a locuit şi a lucrat în 1787 şi 1791, la invitaţia proprietarilor de atunci, soţii Dušek.

[44] Aluzie la afirmaţia lui Mozart „Praghezii mei mă înţeleg”, despre care se spune că ar fi fost rostită după premiera de mare success a operei Don Giovanni la Praga, în octombrie 1787.

[45] Cehoslovacia interbelică.

— Şşşt! trecură concomitent la represalii câteva profesoare care, plasate pe cele două culoare laterale ale sălii, erau preocupate în primul rând de ceea ce se întâmpla în public.

— Două sute de compoziţii! La optsprezece ani! Imaginaţi-vă! o ţinea pe-a ei prezentatoarea.

Mai avuseserăm parte de schema asta: *exemple pozitive, modele de urmat, exemple luminoase.*

Iar îi obligam pe copii „să îngenuncheze în faţa unor deprimante monumente funerare” (Siegfried Lenz).

— Gura!

De data aceasta, avertismentul nu era adresat niciunuia dintre supuşii mei. Avu în schimb meritul de a o trezi din reverie pe Chvátalová-Suková, care, deschizând ochii, constată nu numai faptul scandalos că o treime dintre elevii de la a VIII-a C aveau căştile pe urechi, ci şi – în primul rând – realitatea absolut inexplicabilă că, fiind probabil drogat, dirigintele lor părea a se fi împăcat cu această situaţie.

— Căştile jos imediat! şuieră ea, apoi îşi întoarse către podium chipul plin de căinţă.

Prezentatoarea îi răspunse înclinând capul cu o mişcare uşoară.

— Muzica lui Mozart este senină, luminoasă, jucăuşă, adesea chiar zâmbitoare, rosti ea cu un glas luminos, aproape jucăuş.

Urmă un fragment muzical.

— Zelený! se stropşi Chvátalová-Suková pe înfundate, în acordurile muzicii. Ultimul avertisment.

Elevul Zelený îşi scoase căştile. Apoi, cu un gest teatral, extrase din aparat şi cele două baterii, pe care şi le înfipse în nări. Arăta cam ca un personaj din *Războiul stelelor*, dar, dată fiind dispoziţia în care mă aflam, eram gata să consider această atitudine drept un protest cu totul legitim faţă de *Nunta lui Figaro*. Pantomima colegei mele dădea însă de înţeles că părerile noastre diferă substanţial în privinţa aprecierii comportamentului elevului.

— Este o muzică de o caldă melodicitate, cantabilă, echilibrată, plină de seninătate şi de o bucurie nedisimulată, îi dădea înainte prezentatoarea.

— Zvára!

De data aceasta, glasul amenințător era al Irenkăi. Pe moment, elevul Zvára se potoli, dar următorul fragment muzical îl inspiră într-un mod neașteptat: își cuprinse de umeri, în mod discret, cele două vecine de scaun între care îl așezase Irenka în încercarea naivă de a-l izola de alți elevi-problemă, apoi, printr-un atac surprinzător, palmele îi alunecară vreo câțiva centimetri hotărâtori în jos.

Speriate, fetele țipară.

— Cosi fan ţâţe! strigă Zvára cu o bucurie într-adevăr *nedisimulată.*

— Zvára! se răsti Irenka și, aplecată în poziția ofensivă caracteristică pedagogilor, se năpusti asupra turbulentului. E drept că, într-un fel, îl înțelegeam pe Zvára, fiindcă prima dată când pipăisem un sân de fată lucrurile se petrecuseră extrem de asemănător, dar în Planetariul din Praga. În schimb, când Irenka se apropie de mine, croindu-și cu greu drum printre rândurile de scaune, îi adresai o privire plină de *sinceră solidaritate colegială*.

— Zelený mi-a furat caseta! reclamă Kamila cu glas tare.

— Nu i-am furat-o! se apără Zelený. I-am luat-o să i-o țin!

— Liniște! ordonară în același timp câteva profesoare.

Amintindu-mi de Beáta, toată chestia asta îmi părea paradoxală.

Prezentatoarea tocmai proiecta un diapozitiv, dar între imaginea soților Dušek și privirea mea se interpuse un imens prezervativ umflat ca un balon.

Și așa mai departe.

Mă cuprinseră anumite îndoieli.

Programul Windows, cu ajutorul căruia scriu această carte, are printre altele și o funcție care se numește „ordonare automată”. („Funcția ordonării automate va fi apreciată de către toate persoanele pedante, precum și de toți aceia care detestă haosul.” Michael Hruska, *Windows 3.1*). Oare nu făceam și eu același lucru încercând să ordonez haosul din capul Beátei în capitole accesibile și ușor de înțeles?

Uneori, îndoielile îi cuprind și pe alții: odată, mai demult, când i-am istorisit amicului Martin Pluháček[46], editor din Brno, povestea Beátei, acesta nu s-a arătat prea convins:

---

[46] Scriitor și editor ceh (n. 1964), fondator și patron al editurilor Petrov și Druhé město, unde au apărut majoritatea romanelor lui Michal Viewegh.

— Ca *story*, e excelentă, cugetase el. Dar mă gândesc: oare se face, merge să *scrii* despre o sinucidere?

Am înţeles ce voia să spună.

— Trebuie să meargă!

I-am povestit cu înflăcărare despre metoda *bagatelizării şi a redirecţionării*[47].

2. Colegii care se întorceau în cancelarie după concertul educativ aminteau întru totul de nişte puşcăriaşi snopiţi în bătaie şi aduşi înapoi în celulă după interogatoriu: aveau acelaşi mişcări greoaie şi moleşite şi primeau imediat aceleaşi îngrijiri atente din partea celorlalţi.

Şi noi ne-am bucurat de acelaşi tratament: Jaromír îi oferi îndată Irenkăi un scaun pe care ea se prăbuşi, iar Liba avu amabilitatea de a pune apă la fiert pentru cafea.

— Janáček v-a făcut probleme? întrebă Lenka pe un ton compătimitor, în timp ce ne turna câte un păhărel de Becherovka[48].

— Nu, Mozart[49], răspunsei eu. Şi, în plus, Suková şi Trakařová.

— Păi, cred şi eu, ce dracu', zise Jaromír pe un ton de om care văzuse multe la viaţa lui. Auzi, *program Mozart*, şaptezeci de minute fără pauză şi cu luminile aprinse...

— Pe chestia asta mai meriţi o Becherovka, îmi oferi Lenka.

— Au mai fost probleme şi cu microfonul, zisei. Printre altele. — Şi cu prezervativele, adăugă Irenka.

Apoi explică de ce.

— Aţi trecut prin multe, oameni buni, ne omagie Libuška.

Dar, pe de altă parte, zise Jaromír pe un ton dulce şi cu o sclipire în ochi, n-aţi atârnat de picioare patruzeci de minute în sala de sport precum colegul Stříbrný.

Această noutate o învioră chiar şi pe Irenka:

— Ce?!

— Ăia de-a noua, îmi dădui cu părerea.

---

[47] Expresie originală prin care Viewegh denumeşte procedeul trivializării aspectelor grave, „serioase" ale realităţii prin prezentarea lor într-o formă umoristică, „lejeră", către care este „redirecţionată" atenţia cititorului.

[48] Lichior de plante produs la Karlovy Valy.

[49] Joc de cuvinte: Janáček (Leoš 1854-1928) este şi numele de familie al unui mare compozitor ceh.

— L-au legat de şireturi şi l-au suspendat de tavan, completă Libuška informaţia.

Privii neîncrezător către Jaromír, dar el confirmă printr-un gest cu capul:

— Le-a dat de dimineaţă extemporal la zoologie. Din lecţia despre liliac.

Glumiţe. Elevii şi „profii”.

— Chiar simţi nevoia să faci asta? mă întreba uneori Beáta, când mă străduiam să fiu, chipurile, *spiritual*.

Odată mi-a citit din Anaïs Nin: „Mi-era ruşine de optimismul lui, de încercarea lui de a nu face niciun fel de diferenţă între lucruri.”

Chiar simt nevoia să fac asta? Şi de ce fiecare *intenţie artistică* serioasă îmi degenerează într-o comedie grotescă? Probabil că din prea multă consideraţie faţă de cititor – ceea ce eu numesc „sindromul de gazdă”. Ştiţi, obligaţia aia de a ne ocupa de oaspeţii noştri şi de a-i distra. „Doamna Curinová, chiar nu vă e curent lângă fereastra aia? Are toată lumea de băut? Dar subiecte de amuzament aveţi?”

Să creezi bună-dispoziţie. Să nu vorbeşti despre boli. M-au învăţat asta acasă de când eram copil: „Să fiţi drăguţi cu tataie, că are o tumoare. Încercaţi să-l înveseliţi un pic, povestiţi-i cum v-a căzut trotineta în latrină...” „Aşteptaţi o vizită şi nevasta v-a înjunghiat în gât cu foarfecă? Spuneţi că v-aţi zgâriat la bărbierit..” Se vede că-mi lipseşte curajul de a spune adevărul şi de aceea mint cât se poate de agreabil. Sunt ruşinos de laş, pentru că n-am tăria de a priva câteva mii de oameni ocupaţi şi obosiţi de ultimul rest de bună-dispoziţie. Aşa că mă ţin de pozne şi torn în oameni speranţă ca şi cum aş adăuga lapte într-o cafea prea fierbinte. „Ziceţi că s-a sinucis? Mă rog, fie, dar în rest a fost super-distracţie.”

Dar să nu anticipăm.

Am profitat de veselia şi atmosfera destinsă care domneau în cancelarie după discuţia despre torturarea colegului Stříbrný şi, ca din întâmplare, mi-am informat colegii cu privire la *jobul* meu *secundar*; oricum numai puteam să amân gestul. În încercarea de a nu stârni prea multă vâlvă, mi-am prezentat noul job ca pe o „meditaţie relativ obişnuită”, dar nici aşa n-a ţinut figura.

— Král? strigă Irena cuprinsă de o groază sinceră. *Mafiotul* ăla? *Rahatul* ăla *depravat*?!.

— Gingăşie, numele tău este femeie, spuse Jaromír pe un ton plin de delicateţe.

— Păi, ce, n-am dreptate? se apără Irenka.

— De unde ştii că-i mafiot? întrebai eu.

— Păi e simplu ca bună ziua. Are numai aici, în Zbraslav două vinării şi două hoteluri, plus un bordel în Záběhlice! Ce fel de bani crezi că se-nvârtesc acolo?

Ca de obicei, cunoştinţele ei cu privire la ceea ce se întâmpla prin Zbraslav erau demne de toată admiraţia.

(Subliniez în acest moment că, în conformitate cu mai sus menţionata înţelegere dintre mine şi Král, numărul bunurilor imobiliare enumerate aici nu corespunde realităţii.)

— Are şi un bordel? se miră sincer Libuška. Unde?

— În Záběhlice, explică Lenka.

Irenka nici măcar nu zâmbi.

— Irenka, o interpelă Jaromír, de unde ştii tu să recunoşti banii murdari? La asta nu se pricepe nici domnul prim-ministru...

— Eu mă pricep, răspunse ea convinsă. Îi adulmec.

După care se ridică şi plecă să ia prânzul. Totuşi, din pragul uşii îmi aruncă o privire plină de grijă:

— Mă gândesc numai să nu te *arzi*, dacă intri în cârdăşie cu securistul ăla...

N-am avut când să cuget prea adânc asupra celor spuse de Irenka, întrucât Lenka şi Jaromír au început îndată să depene amintiri cu privire la „eleva exemplară” Beáta Králová şi m-au atras în discuţia lor: spuneau că Beáta nici nu se compară cu sora ei mai mică. Mai mult chiar, Jaromír a scos de pe nu ştiu unde o fotografie din anul şcolar 1983-1984, când ea avea cam unsprezece ani: purta o bluză albă de dantelă, stătea aşezată în primul rând, printre ceilalţi copii, iar mâinile şi le ţinea, conform indicaţiilor fotografului, în poala fustei albastre de blug (era nuanţa aceea agresivă de albastru care apare pe fotografiile color din cauza peliculei de calitate îndoielnică). În picioarele bronzate avea şosete albe şi nişte papucei jerpeliţi. Am resimţit o vagă înduioşare, veselă şi trecătoare.

— Frumuşică foc, zise Jaromír.

— Chiar există un bordel în Záběhlice? îl întrebai eu, fiindcă locuia prin zonă.

— Dracu’ ştie, îmi răspunse. Oricum, dacă patronul e Král, precis nu-i cofetărie.

Am plecat spre cantină după Irenka. Pe terenul de asfalt din faţa şcolii, elevii de-a noua dădeau proba de şaizeci de metri plat. Am remarcat îndeosebi prezenţa elevului Doubek[50]. Colega Andělová[51] stătea la linia de sosire şi ţinea în mână un cronometru.

— Bună, Helena.

— Bună, îmi răspunse ea, istovită.

Pe ambele antebraţe avea fixate o mulţime de ceasuri-brăţară, cred că erau vreo câteva zeci. Când ridica mâinile, avea aerul unui agent de circulaţie lovit de melancolie. Într-un final, veni şi rândul lui Doubek să alerge. După ce îşi termină cursa, se îndreptă fluierând către scările încălzite de soare ale şcolii şi se tolăni lângă ceilalţi colegi. Mă îndreptai către ei: erau transpiraţi şi plini de praf; în plus – şi în ciuda lucrărilor de diplomă despre ţinuta elevilor în orele de sport –, multora dintre ei le li se iţeau penisurile zbârcite din pantalonii roşii de trening. Mă priveau cu neîncredere. Zisei:

— Vin cu gând de pace la fratele piele-roşie Pui de Stejar.

Privii semnificativ între picioarele lui:

— Şi la săculeţul lui roşu.

Luai râsul lor ca pe o promisiune dătătoare de speranţe că poate nu va trebui să-mi fac orele atârnat de tavanul sălii de sport.

— Deci ce uant iu? întrebă Doubek, după ce îşi aranjă ţinuta.

— Cum stai cu *discursul de despărţire*[52]? îi amintii eu. N-avem prea mult timp.

— A, da, îşi aminti. Păi, o să-l scriu eu...

— *O să-l scrii*? Mi-ai spus că e gata.

— Păi, practic, e gata, nicio problema, mă linişti el. Trebui numai să-l *termin*.

— Atunci te rog să-l *termini*, încheiai eu.

---

[50] În cehă numele înseamnă „Stejărelul”, „Puiul de stejar”.

[51] „Doamna înger”.

[52] La absolvirea şcolii generale, elevii claselor a noua pregăteau un aşa-numit „discurs cu ocazia despărţirii de şcoală”.

Între timp Irena plecase, aşa că, vrând-nevrând, trebui să mă aşez lângă Steve. Se părea că ziua avea să fie grea şi în continuare.

Steve preda limba engleză la şcoala noastră, întrucât, în anul şcolar 1991-1992, lectorii americani încă nu fuseseră aruncaţi în puşcărie. Îmi era destul de simpatic. („Îmi plac americanii, pentru că sunt sănătoşi şi optimişti.” Franz Kafka). Pe de altă parte, în prezenţa lui mi se adâncea în permanenţă complexul de inferioritate legat de cunoaşterea limbilor străine. Ca să nu mai vorbesc de faptul că, Dumnezeu ştie de ce, dantura lui strălucitor de albă deştepta în mine nevoia obsesivă de a-mi pipăi cu limba plombele din amalgam. Din motivele menţionate, preferam să-l evit pe Steve, dar acum n-aveam scăpare.

— Salut, Steve, îi zisei în engleza mea de *Zbraslav*. Ce mai faci?

Îmi răspunse că face *fain.* Pe urmă spuse ceva despre nu ştiu ce concert, despre un avion întârziat şi despre nişte creme de bronzat. Îi zisei că astăzi cremele de bronzat sunt *unfortunately* absolut necesare, fiindcă undeva prin văzduh e o gaură. Mă scrută cu privirea şi îmi împărtăşi ceva în sensul că fetele n-ar trebui să ne surprindă niciodată, apoi mă întrebă dacă înţeleg ce vrea să spună. Îl asigurai că înţeleg bine ce vrea să spună şi adăugai că orice nor are o dungă argintie (acesta fiind unul dintre cele trei proverbe englezeşti pe care le ţineam minte). Fu de acord, dar nu părea foarte convins. Înghiţirăm simultan două felii de knedlik[53], apoi observai că astăzi este *unfortunately* foarte cald. Se miră că sunt atât de grăbit. Spusei că, *unfortunately*, sunt *very busy*.

În viaţa mea n-am mâncat atât de repede.

Credeţi-mă, n-am plasat aici chestia cu americanul numai aşa, de frumuseţe.

Altfel spus: „Sensul artei nu constă în poante.” (Jan Zábrana[54])

---

[53] Specialitate culinară cehească din aluat nedospit fiert în apă, care se poate consuma drept garnitură sau pe post de pâine.

[54] Poet ceh (1931-1984), persecutat de regimul comunist. Creaţia sa este marcată de un profund pesimism.

Încă o observaţie: Anul trecut, la Hamburg, l-am întrebat pe Karel Trinkewitz[55] ce părere are despre utilizarea citatelor în proza contemporană. Mai târziu mi-a trimis un eseu cu titlul *Despre romanul postmodern*, pe care-l scrisese între timp. Pe una dintre pagini era subliniat acest citat din Roland Barthes: „Nu există, niciodată, nimic cu adevărat original. Trăim într-o enormă lume a schimburilor şi a intertextualităţii. Ideile circulă, la fel ca şi limba. Singurul lucru pe care-l putem face este să le combinăm, şi trebuie să ne obişnuim cu asta. Dar nicio idee nu reprezintă, propriu-zis, o creaţie nouă: ea este deja prezentă aici, ca element al unei pieţe ample, în cadrul unei economii complexe. Ideile circulă; şi numai atunci când vine momentul potrivit le oprim din mers, le comparăm, apoi are loc un proces asemănător montajului de film – şi astfel apare opera artistică."

Vedeţi, deci...

3. Acasă mi-am scos din nou de la naftalină vechile însemnări şi m-am străduit să găsesc ceva cugetări înţelepte despre ce înseamnă fericirea în viaţă. „Fericirea este arta de a fi mulţumit." (Bergman)

Şi altele.

De-abia m-am târât până la reşedinţa familiei Král, întrucât căldura era cu adevărat insuportabilă.

Agáta continua să nu-mi vorbească.

Iar părinţii ei nu erau acasă.

În camera de la mansardă se putea constata o singură schimbare: mirosea a vin. M-am benoclat prin întuneric: sticla era pe noptieră. Beáta era acoperită numai cu cearşaful mototolit Deocamdată nu eram absolut sigur, dar mi se părea că e goală. Pătura zăcea pe podea, lângă pat. Toate astea mă iritau un pic, aşa că am preferat să nu aprind lumina şi să nu dau draperiile la o parte. M-am deplasat puţin pe scaunul rotativ cu role în direcţia bibliotecii, ca şi cum cotoarele cărţilor (şi în cea mai mare parte era vorba despre titluri binecunoscute mie), pe care acum le şi atingeam cu vârfurile degetelor, ar fi putut să neutralizeze prin *împământare* acea tensiune periculoasă. M-am gândit multă vreme cum să încep şi, în lipsa unei idei mai bune,

[55] Pictor, prozator, poet şi eseist ceh (n. 1931), emigrat în Germania în 1968, după invadarea Cehoslovaciei de către trupele Pactului de la Varşovia.

a trebuit să fac apei la întrebarea din ajun a lui Král: „Eu, personal, sunt nefericit?” Cred că, mai mult sau mai puţin, puteam să spun că nu sunt. Aşa că, pur şi simplu, trebuia să-i arăt şi ei cum reuşesc chestia asta:

Mă străduiesc să „caut semnele de bun augur” (Doctorow).

Mă străduiesc să „iubesc viaţa mai mult decât sensul vieţii” (Dostoievski).

Mă străduiesc să „aleg din tot ce am trăit în anii de până acum stratul bine sedimentat al obiceiurilor şi al pasiunilor pe care le pot considera durabile şi semnificative pentru mine, pentru ca apoi să veghez asupra lor şi să ţin seama în primul rând de ele, iar viaţa pe care mi-am ales-o să-mi aducă bucurie” (Proust).

Mă străduiesc să nu-mi pierd simţul umorului, întrucât „numai glumele ne pot aduce împăcarea cu grotescul vieţii” (S.J. Lec) şi „atâta vreme cât este în stare să hohotească, omul e încă în siguranţă” (K. Kesey).

Mă străduiesc să respect anumite reguli, pentru că „regulile sunt tot ce avem” (Golding).

Mă străduiesc să „accept orice mod de înţelegere a lumii care ne face mai binevoitori şi mai complezenţi” (Šimečka[56]) şi nu încerc să citesc şi să înţeleg totul, întrucât „o instruire incompletă poate reprezenta şi o sursă de putere umană şi de linişte” (Italo Svevo), cu atât mai mult cu cât „omul învaţă la grădiniţă tot ce trebuie să ştie în viaţă” (Fulghum).

Mă străduiesc să *ţin la mine însumi* şi să uit cât mai rapid cu de partid ar vota unii dintre prietenii mei.

Mă străduiesc să nu cumpăr bilete la loto şi să nu pariez la Tutovka[57].

Mă străduiesc să beau în aşa fel încât să mă destind şi să mă simt bine, nu să mă distrug.

Mă străduiesc să evit balurile şi supermarketurile.

Mă străduiesc să nu mă uit în jurul meu atunci când mă aflu în sauna pentru bărbaţi.

Când aştept să intru la dentist, prefer să spun bancuri tâmpite decât să povestesc despre rezecţii.

De fapt, la fel mă port şi în viaţa de zi cu zi.

---

[56] Milan Šimečka (1930-1990), filozof şi critic literar ceh.

[57] Unul dintre primele jocuri-concurs transmise la televiziunile ceheşti la începutul anilor 1990.

În cele din urmă, fiindcă mă înfierbântasem, i-am dezvăluit şi cea mai rafinată dintre şmecheriile care te pot ajuta să-i smulgi vieţii o bucăţică de fericire: *să te sacrifici, să te mulţumeşti cu puţin; dacă nu te poţi mântui tu, străduieşte-te să-i salvezi pe alţii.*

E trucul suprem al celor mai şmecheri dintre egoişti.

Cu ajutorul a douăzeci de citate, am rezolvat totul în mai puţin de patruzeci de minute: am găsit soluţii pentru decăderea valorilor tradiţionale, răspândirea sentimentului de alienare, cultul consumului, criza vieţii de familie, pierderea credinţei în Dumnezeu şi pierderea identităţii – ba mi-au rămas şi zece minute pentru a rezuma şi a recapitula. Ce mai, asta se chema lecţie deschisă.

Eram mulţumit de mine însumi.

— Amin, zise Beáta.

Era deja matolită bine şi eu nu făceam decât „s-o plictisesc repetându-i lucruri rezonabile” (Saul Bellow).

N-avea sens să continuăm. De câte ori se întindea după sticlă, cearşaful cădea şi o dezgolea. În cele din urmă nici nu se mai deranjă să se acopere la loc. Nu din cochetărie, ci dintr-o indiferenţă conştientă şi demonstrativă (la fel ca şi cu părul ei unsuros, murdar şi ciufulit). Toate schimbările ei de poziţie aveau un scop strict practic bine determinat: să-şi destindă mâinile amorţite, să se rezeme cu spatele de zid, să ajungă la vin. Faptul că prin aceste mişcări îmi arăta totul nu era decât o dovadă a faptului că o doare fix în cot de prezenţa mea indezirabilă.

La un moment dat trase chiar un vânt sonor, în urma căruia nu mă învrednici nici măcar cu un zâmbet pe post de scuză.

Nările mi se umplură de umilinţă.

Nu reuşii să mă abţin şi-i spusei cu un dispreţ făţiş:

— Parfum de femeie.

Asta o dezlănţui de-a dreptul:

— Atunci, cară-te! N-auzi? Dispari odată! Nimeni nu te-a rugat să vii aici!

În ciuda izbucnirilor ei sălbatice, o parte din mine păstra un calm surprinzător. „Câte cuvinte a scos din ea, dom’le!” mă gândii aproape cu încântare. „Nici măcar Král n-are atâţia bani ca să mă răsplătească pentru asta.”

— Crezi că mă interesează *balivernele* tale *profesorale*? ţipă ea din nou. Nu astea au să mi-l aducă înapoi!

Pe cine, frate? Pe tâmpitul ăla?

Se prăbuşi pe pat într-un acces de plâns.

Ia uite, dom'le, ştim să şi bocim!

Mai plânse cu sughiţuri preţ de câteva clipe, apoi adormi. Câteva pete roşii de la vin i se întăriseră pe buzele uscate.

Totul era cel puţin neobişnuit.

Chiar şi în cursul destul de sărăcăcioasei mele vieţi erotice se întâmplase de câteva ori (aşa cum i se întâmplă fiecăruia, de altfel) ca o fată rezemată în coate pe un pat să-şi etaleze mameloanele în direcţia mea, dar niciuna nu avea pe chip expresia aceea de ură. Abordau un aer drăgălaş, sau cochet, sau obişnuit. În două cazuri regretabile se întâmplase ca fetele să mă privească amuzate, dar niciuna nu se uitase la mine cu ură. Această până acum necunoscută suprapunere de nuditate şi ură îmi ocupă gândurile timp de câteva minute bune.

Beáta scoase un geamăt uşor.

O privii surprins şi constatai că se mângâie singură într-o stare de semiadormire.

Pe cearşaful încreţit strălucea seva ei sidefie.

Interesul meu faţă de aspectul filosofic al conexiunilor dintre frumuseţe şi ură scăzu într-o anumită măsură.

Avea gura uscată. Respira cu greutate şi asta o trezise. De data asta, faptul că îmi remarcă prezenţa trezi în ea sentimente contradictorii: chipul ei reflecta şi dezamăgire, şi bucurie. Probabil că o figură asemănătoare face şi cel care, după ce l-a chinuit o poftă nebună de profiterol cu fructe, descoperă cu surprindere în frigider un pachet de îngheţată ordinară, şi aia pe jumătate topită.

— Vino, îmi zise.

Avea glasul voalat. Doar cunoaşteţi situaţia.

Îmi făcu loc lângă ea.

— Asta nu, îi răspunsei.

Sufeream cumplit de lipsa unui citat potrivit cu situaţia.

— Hai odată! îmi porunci din nou.

— Ba nu, prinţeso, zisei. La pantofiorul ăsta n-am de gând să vă închei.[58]

---

[58] Aluzie la poveştile cu prinţese arogante care aşteptau ca servitorii sau pretendenţii lor să le încheie şireturile de la pantofi în semn de omagiu.

Král trecu pe acasă numai ca să se schimbe. Şoferul nici nu opri motorul.

— Trebuie să vorbesc cu dumneavoastră.

— *Iar*?

După voce, părea nemulţumit Aşadar, chiar nu eram în stare să mă descurc singur? Tot timpul trebuia să-l deranjez cu câte ceva?

— Mă grăbesc foarte tare, mă expedie.

— Am nevoie de trei minute.

— Nu pot.

— Atunci măcar două!

— Mâine, îmi răspunse din uşă. Mâine vă ofer o oră întreagă.

Îmi luai la revedere de la doamna Králová şi plecai acasă. În grădină dădui peste Petřík şi Jiřík. Spărgeau cărămizi marca Hurdis cu partea exterioară *a degetului mic* de la mâna dreaptă – şi reuşeau destul de bine.

— Şefu' a fost securist? întrebai într-un târziu, ca să zic şi eu ceva.

Ideea îi distră copios.

— Nu, disident! râse Jiřík.

Sincer să fiu, nu problema asta mă ardea atunci.

Mai degrabă aveam nevoie să mă asculte cineva. Le povestii pe ocolite ce greutăţi îmi făcuse Beáta în ziua aceea.

— Păi, dacă vrea să tacă, să tacă, zise Petřík. Dacă vrea să i-o pui, pune-i-o. Care-i problema?

— Şi asta-mi zici tocmai tu, care eşti plătit s-o aperi?

Mă pocni prieteneşte peste şliţ. Îmi dădură lacrimile de durere – dar ei aşteptau să scot din mine o glumă.

— Ştiu, le zisei. De cartuşele *astea* nu sunteţi obligaţi s-o apăraţi. Chestia asta n-o aveţi în fişa postului…

Numai umorist să nu fii.

4. M-am întors acasă. Presupun că mi-am salutat câinele şi mi-am sărutat fata de noapte bună. (Mergea la culcare exact la ora când mă întorceam eu de la familia Král, aşa că e destul de probabil că aşa s-au întâmplat lucrurile.) Apoi e de presupus că am făcut nişte ceai şi m-am uitat cu nevasta pe cataloagele unor agenţii de turism. (Datorită banilor primiţi de la Král, în

perioada aceea ne puteam permite să ne gândim unde să ne petrecem vacanţa.) Mă opresc aici cu presupunerile. Oricum, îmi amintesc perfect că mi-am dorit să petrec, pe cât posibil, *o seară liniştită în familie*. Poate că intenţia mi-ar fi reuşit dacă memoria mea surescitată nu m-ar fi bombardat încontinuu cu imagini extrem de *plastice* ale unor fete care se mângâiau singure.

Când a bătut miezul nopţii, cineva a sunat scurt la uşă.

Nevastă-mea adormise. M-am uitat către stradă din spatele perdelei şi am cercetat-o cu grijă: automobilul strălucitor al lui Král (era un Audi) parcase direct sub geamurile noastre. Lângă sonerie l-am zărit pe Petřík şi i-am făcut semn cu mâna să vină sus.

Cum a intrat, l-am luat de ceafă şi l-am proptit cu figura-n zid. Fără un cuvânt, am început să-l percheziţionez în mod simbolic. (O clipă am şovăit dacă n-ar fi fost bine chiar să-i salt pistolul, dar oricum mi-era frică să umblu cu asemenea jucării.)

— Îmbracă-te, râse el pe înfundate. Vii cu noi.

— Unde?

Făcea pe secretosul.

— Dacă n-ai mandat de arestare, nu merg nicăieri, îi zisei.

Dar începusem deja să mă îmbrac. Habar n-aveam unde trebuia să merg şi de ce, dar ştiam precis că vreau să mă duc.

Viaţa mea de profesor, aşezată şi echilibrată, se transforma într-o aventură extraordinară.

— Trebuie să-i citesc o poveste, ca să adoarmă?

Petřík se mulţumi să zâmbească:

— Nu în blugi. Te pui la ţol festiv.

Închisei uşa cât mai silenţios cu putinţă.

Era o noapte caldă. Král se plimba în jurul maşinii.

— V-am rămas dator cu discuţia pe care mi-aţi solicitat-o, spuse.

Mă uitai la ceas.

— Nici chiar aşa de urgent nu era...

Ridică sprâncenele cu ironie:

— Aşadar, nu mai vreţi să descoperiţi *cumplita taină*?

Limuzina aluneca aproape fără zgomot pe străzile întunecate. Farurile luminau puternic copacii din grădinile învecinate. După o curbă, puturăm observa în întuneric o

formaţiune masivă şi neagră – albia Vltavei. Scosei mâna pe geam şi atinsei acoperişul rece al maşinii: senzaţia nu era deloc neplăcută.

— E noaptea de Sfântul Ion, remarcai eu. Aţi regizat bine treaba.

— Azi e? se miră Král, sincer surprins.

Aş spune că într-adevăr nu ştia.

Petřík scoase maşina din viteză: coboram panta către piaţa centrală din cartier. Îmi rezemai capul de speteaza moale a scaunului. Král extrase din buzunarul de la piept familiara sticlă turtită de culoare aurie, trase un gât, apoi mi-o întinse. Băui şi eu – era whisky-ul lui scoţian preferat – şi-i înapoiai sticla.

— În noaptea asta, fecioarele sar peste ruguri aprinse, începui eu. Peşteri pline de comori îşi deschid străfundurile, iar în adâncimea codrilor întunecaţi înfloresc ferigile de aur.

— Aiurea, se arătă Petřík neîncrezător.

Mă aşteptam să cotească la stânga, către zona centrală a Pragăi, dar el coti înapoi pe drumul către Zbraslav.

Care trecea prin Záběhlice.

— Aş mai rade o tărie, propusei eu.

Râseră cu toţii.

Văzut dinspre şosea, hotelul Vltava părea mai degrabă o clădire abandonată, dar, spre surprinderea mea, parcarea din faţa intrării era aproape plină, iar majoritatea maşinilor aveau numere nemţeşti. Deasupra uşii duble de la intrare, exact în locul unde pe faţada casei bunilor şi harnicilor mei părinţi atârna o potcoavă ruginită, se afla inconfundabilul felinar roşu – şi n-aveai cum să nu-l vezi.

Král sună la interfon şi se prezentă.

Cineva dinăuntru deschise imediat.

Eram prins în capcană.

Personalul stabilimentului îl întâmpină *prieteneşte* pe Král. Petřík se separă de grupul nostru pentru a se saluta cu un individ în livrea – probabil un bodyguard.

— Aţi înnebunit? îl întrebai speriat pe Král. Eu sunt un scriitor de *orientare umanistă*. Ar trebui *să pun* lăcaşurile plăcerii *la stâlpul infamiei*, nu să le *frecventez*.

Nu-mi acordă nicio atenţie, fiindcă tocmai îl admonesta din mers pe bătrânul care servea la garderobă, aşa că, vrând-

nevrând, fusei nevoit să-l urmez. În acelaşi timp mă străduiam în zadar să-mi dau seama dacă nu cumva chiloţii pe care-i aveam pe mine făceau parte din acea cumplită „serie roz” produsă de nevastă-mea ultima dată când spălase la maşină.

Spre deosebire de sala de la intrare, generos luminată, în salon era semiîntuneric. Remarcai totuşi orchestra mică, dar *agitată*, şi mesele agrementate cu mici lămpi de culoare roz. Nici măcar jumătate nu erau ocupate, iar pe ringul de dans luminos, cu platformă din sticlă, se afla o singură pereche. *Fetele* erau surprinzător de tinere şi arătau neaşteptat de bine.

Odată ajunşi acolo, intrai din nou în atenţia lui Král. Ne aşezarăm la bar – de pe scaunele înalte se vedea bine tot ce se petrecea în salon.

— Cu ce să-i servim pe domnii? întrebă politicos barmanul.

Král mă invită în tăcere să comand primul.

— Caşcaval pané, comandai eu. Şi o porţie dublă de cartofi prăjiţi.

Barmanul se uită năuc către Král.

— Domnul e umorist, explică acesta.

Apoi comandă şampanie.

— Mâine la prima oră predau la clasa a şaptea B, îl atenţionai. Aşa că nu pot să rămân prea mult pe aici.

— Nicio grijă.

Aruncă o privire către una dintre fete.

— Merge repede... *Un-doi* şi gata, mă tachină el.

Râsei *bărbăteşte* la gluma lui Král, dar, confruntată cu o asemenea francheţe, inima mea de bărbat dur începu să se zbată ca o păsărică speriată.

— Unde sunt camerele? mă interesai apoi. Iniţial crezusem că, *în contextul respectiv* întrebarea mea avea să denote că sunt *un om de lume* – şi încă unul pus pe treabă. Dar din expresia feţei lui Král înţelesei că mă dovedisem cel mult *bătut în cap*.

— Păi un’ să fie? Sus, răspunse el fluturând cu mâna către treptele largi pe care tocmai cobora una dintre perechi.

De-abia atunci îmi dădui seama de oroarea întregii situaţii. Observai de asemenea că femeia de pe ringul de dans e cam cu treizeci de ani mai în vârstă decât tânărul şi arătosul ei partener.

Král ridică paharul zâmbind – fusei nevoit să beau cu el pentru „succesul cursului meu”.

Mă observa.

— Ce-i cu dumneavoastră? mă întrebă el după o vreme.

— Ce să fie? Nimic, răspunsei. La miezul nopţii, un profesor din Zbraslav stă la barul unui bordel din Zbraslav. Simplu. Şi cât se poate de normal.

„Aş face-o fericită pe Trakařová”, îmi trecu prin cap.

— Prea vă luaţi meseria în serios.

Ridicai din umeri dezaprobator.

— Sau cadrele didactice nu întreţin relaţii sexuale? mai zise Král.

Faptul că nu se simţea deloc răspunzător că mă adusese în acest loc reprezenta o provocare pentru mine.

— Nu asta-i întrebarea potrivită, ripostai eu. Nu atinge miezul problemei.

— Şi atunci care-i aia potrivită? continuă el, un pic jignit.

N-avea sens să mă cert cu el.

— Întrebarea potrivită? De exemplu: „Din ce partid politic face parte ministrul învăţământului?” sugerai eu. Poate că nu e chiar cea mai potrivită, dar în mod sigur e mai precisă.

Tensiunea se risipise. La masa de alături, o roşcată umbla în decolteu spre a-şi dezgoli unul dintre sâni, spre încântarea neamţului de lângă ea. Pragmatismul atât de *în firea lucrurilor* şi *plin de răbdare* de care dădea dovadă reuşi să mă îngrozească din nou.

O vreme băurăm în tăcere, şi eu, şi Král.

Tânărul dansator nu înceta să zâmbească.

— Nu e vorba numai de a fi *cadru didactic*, reluai eu după un timp. Pur şi simplu, locul meu nu este aici. Eu sunt un flăcău politicos şi bine educat. Nu iau nimic de pe jos, fiindcă e *câh*. Nu bag cuţitul în gură. Dacă nevastă-mea uită să arunce apa în care a spălat vasele murdare, tragem la sorţi o jumătate de oră cine să bage mâna în mizeria aia rece şi unsuroasă.

Sânul fetei de alături era din nou acoperit. Neamţul dormea cu capul pe masă. Chelnerul principal scutură din nou scrumiera roşcatei.

— Şi bhordelu-i *câh* continuai eu. Modul în care articulam sunetele lăsa deja un pic de dorit (Când mă îmbăt, îmbogăţesc

involuntar pronunţia normală a cuvintelor cu câte un „h” suplimentar.)

— Cred că eu sunt ca marinaru’ ăla sfios care stă frumos la coadă şi aşteaptă să-i vină rându’, dar la el nu mai ajunge nimic, cugetai cu glas tare.

— Nicio problemă, zise Král. Nu te obligă nimeni la nimic.

Înţelesei că începuse să mă tutuiască. Îmi porunci să-i zic „Denis”.

— Cum zici tu, Denis.

Şampania era excelentă. Perechea aia contra naturii se învârtea iar pe ringul de dans.

— Denis, începui eu prudent, fiicei tale îi pare chiar aşa de rău după *tâmpitu’* ăla?

Negă din cap.

— Nici gând. E un capitol închis.

Aşteptam în tăcere, dar Král nu adăugă nimic.

— Şi cum e cu taina aia de care ziceai? îl întrebai eu de-a dreptul. De fapt, pronunţasem „thaină”, dar mă înţelesese fără probleme.

— Nu e nicio taină nemaipomenită. O să fii dezamăgit.

Pronunţa cuvintele mult mai bine decât mine.

— Bha n-o să fiu.

— Ce vrei să-ţi spun? A fost o dragoste nefericită cât se poate de *normală*. Ca de fiecare dată când o fată se îndrăgosteşte de un derbedeu. De un *rahat* ca toţi rahaţii.

Privirea mea ar fi vrut să exprime *solidaritatea unui tată care ştie ce înseamnă să ai o fiică*. Dar, uitându-mă într-una dintre oglinzile de la bar, constatai că exprima numai cât eram de beat.

— Un rahat care se făcea c-o iubeşte, dar de fapt îl interesau numai banii.

Era evident că îi răscolisem o mânie veche, fiindcă ridicase vocea.

— Aşa că i-am oferit şansa de a-i câştiga! Ca să poată acoperi *daunele*!

Tonul lui era ciudat de nemilos.

Dintr-odată avusei senzaţia că se adresează cuiva din sală.

Mă întorsei către el şi-i urmării privirea: era îndreptată către ringul de dans.

Îmi observă mişcările şi reacţiile.

— Da, zise el pe un ton acru. E frumosul ăla de colo. Un *gigolo*. Şi-n faţa mea s-a dat drept *grădinar!*

V.

1. „Farmecul constant al poveştii.”

Walter Kerr

Nu va surprinde pe nimeni faptul că amintirile mele cu privire la restul nopţii sunt dezordonate şi incomplete. Tot ce ştiu cu siguranţă este că, oricât ar părea de ciudat, după câteva pahare de şampanie şi un pic de coniac, *instinctele de inseminator* (mai precis *dorinţele animalice*) se pot trezi chiar şi într-un flăcău binecrescut care din principiu nu bagă cuţitul în gură şi nici nu ia nimic de pe jos, şi că ocheadele mele tot mai frecvente şi mai puţin discrete către masa roşcatei cu sâni de scos la înaintare erau încărcate de o *dorinţă* libidinoasă şi deplorabil de primitivă. Spre bucuria lui Král, după plecarea neamţului am avut chiar curajul de a mă aşeza la masa fetei; drept urmare, mă pot lăuda că i-am aprins cu mâna mea toate ţigările pe care le-a fumat după ora două dimineaţa. În fond, era cel mai neînsemnat lucru pe care-l puteam face pentru ea, fiindcă, *în numele iubirii*, eram hotărât să iau de pe jos sau să bag în gură absolut orice, dacă ea şi-ar fi dorit asta. Fata mi-a cerut însă numai să-i povestesc „ceva frumos” despre şcoala la care lucram – ceea ce nu era o misiune tocmai uşoară, dar cred că m-am achitat de ea în mod destul de onorabil. La un moment dat se întrevedea deja probabilitatea ca acea reuşită şi politeţea galantă de a fi aprins atâtea ţigări să fie răsplătite cu încântătoarele comori globulare din decolteul roşcatei. Numai că, din păcate, tocmai atunci la masa noastră s-a aşezat Král, afumat bine, şi, cu patosul binecunoscut al beţivilor, m-a spus să jur că-i voi „însănătoşi fetiţa”.

Se pare că Petřík rămăsese suficient de treaz încât să ne poată duce acasă pe amândoi. Cel puţin asta am dedus din cuvintele nevestii-mi, care, puţin după ora cinci şi jumătate dimineaţa, m-a văzut pe geamul dormitorului coborând cu dificultate din maşina lui Král. Susţinea de asemenea că, atunci

când mă întrebase unde îmi petrecusem noaptea, eu i-aş fi răspuns că „la bhordhel”.

(Din manuscrisul corectat al romanului *Capul Bunei Lipse de Speranţă*, de Lubomír Martínek[59], am extras astăzi un citat care, poate, îmi dovedeşte în mod neplăcut cât sunt de vinovat: „Râd de ei înşişi, sperând ca alţii să le spună că nu au de ce să se ia în râs.”)

Când tânărul profesor de gimnaziu din povestirea lui Cehov *Omul în carapace* vine într-o zi la şcoală cu bicicleta, colegul său mai vârstnic Belikov se arată extrem de revoltat: „Dacă un cadru didactic se urcă pe velociped, ce le mai rămâne elevilor? Să stea în cap!”

N-am de gând să tăinuiesc faptul că gândul la respectiva povestire mi-a apărut în minte tocmai în acea dimineaţă critică în care, cu preţul unor torturi de nedescris, am parcurs (mergând la vale) distanţa de nici doi kilometri de acasă până la şcoală călare pe bicicleta fetiţei mele. A mă face de râs era în mod sigur mai acceptabil decât riscul pe care-l reprezenta pentru furtuna din stomacul meu un autobuz plin de copii, părinţi şi colegi şi de mirosul respiraţiei lor. Totuşi, dacă bietul meu cap care plesnea de durere era capabil să se gândească la ceva în timp ce pedalam, precis astea nu erau cărţile citite cine ştie când. Mai degrabă mă agăţam de speranţa aproape neglijabilă că o cursă pe bicicletă prin aerul proaspăt al dimineţii mă va trezi măcar un pic. Dar în privirea compătimitoare a lui František Nedělníček[60], portarul şcolii noastre, căruia i-am încredinţat bicicleta la intrarea În clădire, se putea citi că speranţele mele în acest sens fuseseră zadarnice. (Apropo: oricât de ireconciliabile ar fi fost opiniile noastre cu privire la ultimii directori ai şcolii, în mare ţineam la František şi admiram în mod sincer gama largă, variată, aproape renascentistă, a obligaţiilor şi preocupărilor lui, care, de obicei, începea luni dimineaţa prin activarea centralei termice a şcolii, continua în cursul săptămânii prin participarea la activităţile unui teatru de

[59] Lubomír Martínek (n. 1954) – Prozator, eseist şi traducător ceh persecutat în timpul regimului comunist în 1979 a emigrat în Franţa şi a colaborat cu Jiří Kolář la editarea magazinului Revue K. Temele lui preferate sunt exilul, patria şi căutarea identităţii.

[60] În română, numele de familie al portarului s-ar traduce prin „Duminicelu”, conotaţie de mare importanţă pentru desfăşurarea ulterioară a acţiunii.

amatori şi ale unui teatru de păpuşi pentru copii, concursuri de popice, colaborări la ziarul local, urmând a-şi atinge limitele de-abia duminica, prin conceperea unor discursuri funebre şi lecturarea lor în timpul ceremoniilor de împrăştiere a cenuşii în columbarul din cartier.)

Din fericire, în cancelarie se afla deocamdată numai Jaromír, care, spre deosebire de Belikov, în majoritatea cazurilor manifesta înţelegere faţă de colegii mai tineri.

— Am băut, îi spusei eu cu o sinceritate fără ocolişuri, dar oarecum superfluă. Ce ne facem?

Iniţial voisem să mă refer la o „beţie pe cale să-mi treacă”, dar mă aflam în situaţia în care anumite grupe de consoane îmi puteau provoca senzaţia de înec sau de vomă, aşa că preferasem să mă mulţumesc cu versiunea mai simplă menţionată mai sus. (Pentru cititorii abstinenţi sau pentru acele personalităţi exemplare care ştiu întotdeauna când să pună dopul pe sticlă, voi prezenta şi alte simptome ale acestei stări, care trebuie cunoscute şi înţelese măcar la nivel elementar pentru ca dumneavoastră să puteţi cu adevărat trăi acest episod odată cu autorul. Aşadar, iată-le: ochii umflaţi şi înroşiţi vă ustură, accesele de frig alternează cu cele de căldură, vi se înmoaie genunchii, aveţi o stare generală de slăbiciune, senzaţie de vomă, limba acoperită cu un fel de înveliş cleios şi urât mirositor, sentimentul că sunteţi vinovat şi tendinţa obsedantă de a vă lua angajamente pentru viitor.)

Jaromír trase un scaun şi-l apropie de mine. Chiar c-aveam nevoie.

— Mă duc după Netejkal, se oferi el cu amabilitate. Ştii că întotdeauna umblă cu *Samariteanu*[61] după el.

După câteva clipe, colegul Netejkal apăru în persoană şi nu-şi ascunse câtuşi de puţin mulţumirea că, din acea dimineaţă, „nucleul sănătos al şcolii” – după cum se exprima el – se îmbogăţise cu încă un exemplar.

— Vlad’a, îi cerui pe un ton rugător, salvează-mă.

Colac peste pupăză, începuse să mă chinuie senzaţia că în drum către şcoală mă muşcase un gărgăun de limbă.

— De azi nu mai beau niciodată, îi anunţai pe cei doi, deschizând gura cu mare greutate.

— Nu huli, reacţionă Vladimír.

[61] Băutură energizantă de pe piaţa cehă la începutul anilor 1990.

Îmi înclină uşurel capul spre spate şi-mi picură nu ştiu ce în ambii ochi. Ustura cumplit.

— Deja e mai bine, pretinse Jaromír.

— Un artist trebuie să bea, pentru că vede lucrurile mai în profunzime decât ceilalţi, observă Vladimír.

— Da' acum nu văd nimic!

— Dimpotrivă, un artist vede *prea* multe.

Era evident că, nu se ştie din ce motiv, Vladimír se considera membru al categoriei artiştilor.

— Fiindcă vede *de două ori*, explică Jaromír.

Până la ora opt mai erau douăzeci de minute.

— În primul rând, este esenţial să te plimbi, începu Vladimír să mă instruiască, dizolvând un praf alb într-un pahar de apă. Să mergi, să te mişti, să te plimbi printre bănci. În al doilea rând, să ţii geamurile deschise. În ai treilea rând, să nu vorbeşti, că, dacă te *hiperoxigenezi,* s-a terminat.

Pentru o clipă, ochii i se întunecară sub vălul vreunei amintiri neplăcute.

— Bea chestia asta, îmi porunci.

— Crezi că e în stare? îşi făcu griji Jaromír.

— Este! răspunse autoritar Vladimír. Bea şi astupă-ţi nasul.

Închizând ochii, turnai în mine conţinutul paharului.

Fu o chestiune de secunde. Poate cinci, în cel mai bun caz şase. În niciun caz mai mult.

Ţâşnii din scaun, din două sărituri ajunsei la fereastra deschisă şi vomai tot ce-aveam în mine.

În cancelarie se făcu deodată linişte. Eu mă ştergeam pe gură.

Vladimír îşi drese glasul:

— Super, decretă el. Te-ai scos.

Optimismul lui mi se păru fals.

— Mă duc să curăţ, zisei eu resemnat.

— Ai înnebunit? N-ai văzut, n-ai auzit, nu ştii nimic! Mergi pe burtă!

După zece minte, când în cancelarie se adunase deja toată ceata, sub fereastră explodă glasul strident, inconfundabil al lui Radek Zelený:

— Dom' profesor! Dom' profesor!

Jaromír se aplecă pe geam cu o surprinzătoare vioiciune:

— Gata cu urletele şi marş în clasă! răcni el neobişnuit de tare.

Îi eram profund recunoscător pentru acest gest.

— Dom’ profesor, da’...

— N-ai auzit ce-am zis?! tună din nou colegul meu.

Elevul tăcu, intimidat

Jaromír plecă de la fereastră şi se aşeză mânios pe un scaun, îi mulţumii din ochi.

Jignit, Zelený mai strigă de afară:

— Dom’le, vedeţi că v-a borât careva aicea, sub fereastră!

Insuccesul *Samariteanului* nu-mi descurajă strădania meticuloasă de a aplica pe parcursul fiecărei ore din programul acelei zile toate indicaţiile lui Vladimír.

— Uite ce *frumos* e-afară, spuneam mereu la începutul orei. Deschideţi ferestrele.

Elevii se holbau buimăciţi la cerul posomorât.

— O foaie de hârtie! Numele pe ea! ordonam în cât mai puţine cuvinte, plimbându-mă printre bănci.

Erau şi mai stupefiaţi: „Ce?! Extemporal la sfârşitul anului? Când mediile sunt deja trecute în catalog?”

— E pentru anul următor, le închideam gura cu severitate. Nu pricepeau unde dispăruse dintr-odată bunăvoinţa mea prietenească.

— Testare de la minister, am improvizat la clasa a opta.

Replicile mele severe şi lapidare aveau aspiraţii înalte: se îndreptau toate în sus, către tavan.

În timpul celei de-a patra ore am avut halucinaţii vizuale.

Mă aflam în cabinetul de educaţie muzicală şi, ca de obicei, mă plimbam printre bănci. La un moment dat, ridicând involuntar ochii către peretele din fund, în locul familiarului citat MUZICA E GRAIUL SUFLETULUI am citit stupefiat o afirmaţie nu tocmai similară: SUFLATUL E MUZICA RAIULUI.

‚J”-ul final avea un aspect grafic mai degrabă neprofesional.

„Ce mi-au picurat ăştia în ochi?” mi-a trecut prin cap.

— N-a fost o halucinaţie, mă lămuri Jaromír în pauză. A fost o glumă de-a Královei.

2. Am renunţat la prânz. M-am târât până la şcoala de sus, unde mi-am aşteptat fetiţa. În timpul conversaţiei noastre

joviale m-a acuzat în mai multe rânduri – şi pe bună dreptate – că nu sunt atent la ce spune: ce-i drept, nu mă gândeam decât că, odată ajuns acasă, aveam să mă culc imediat.

Apucasem deja să cobor perdelele din dormitor şi să mă dezbrac cu mişcări *molatice*, când din camera fetiţei a început să răsune sacadat muzica lui Michael Jackson. Totul se revolta în mine, dar pe de altă parte n-am vrut nici măcar în această situaţie să devin *tatăl care mereu interzice câte ceva*; de aceea am ieşit pe culoar, am deschis tabloul electric şi am acţionat comutatorul siguranţelor: liniştea care a urmat era cu adevărat *frumoasă*, merita să fie numită astfel. M-am întors rapid în apartament.

— Iar au oprit curentul, mă informă furioasă fetiţa.

— Nenorociţii!

Se hotărî să iasă pe afară.

— Bine, du-te, îi spusei. E vreme frumoasă.

(Vă pun la dispoziţie fără pretenţii financiare acest *know how* pedagogic, dar trebuie să vă şi atenţionez că, în majoritatea cazurilor, utilizarea fără măsură a unui asemenea truc simplu duce la deconspirarea sa. Pe deasupra, vi se mai strică şi carnea în frigider.)

Se întoarse aproape imediat şi era gata să izbucnească în plâns.

— Ce s-a-ntâmplat?

— Da’ n-o să te superi?

— *Sper* că nu.

— Ba o să te superi!

— N-o să mă supăr.

— *Serios* că nu te superi?

— *Nu* mă supăr! urlai.

În sfârşit, îşi adună curajul şi se hotărî. Înghiţi în sec, cu un aer trist şi plin de căinţă.

— Mi-au furat bicicleta...

Închisei ochii. Ruşine de tată.

— Nu ţi-a furat-o nimeni, am încredinţat-o.

M-am dus să fac gargară, ca s-o pot săruta.

Când nevastă-mea s-a întors de la lucru, eu încă dormeam. A dat la o parte perdelele, aerisind în mod *ostentativ*, afişând un

zâmbet ironic. În acelaşi timp mă şi observa cu atenţie, pentru a se lămuri în ce măsură mă simt eu însumi vinovat. Era conştientă că, având în vedere puţina mea pricepere de a minţi, acesta era un indicator surprinzător de eficient al amplitudinii şi gravităţii eventualelor mele păcate. Asta mai însemna şi că de-abia acum se *hotăra* dacă să se înfurie sau nu.

Mi-am luat inima-n dinţi şi am început să-i povestesc întâmplările din timpul nopţii: bineînţeles că am folosit nişte exagerări îmbibate cu ironie şi autoironie, precum şi alte *tehnici narative* uzuale. Dar, în principiu, i-am descris faptele exact aşa cum se petrecuseră (fără să ascund nici măcar dorinţa lascivă pentru roşcata ţâţoasă), însă nevasta tot nu m-a crezut de nicio culoare. Ceea ce mă călca pe bătături: voiam să-mi *câştig prin muncă cinstită* dreptul la iertarea ei, să o distrez ca un umorist *calificat* ce eram, dar ea se purta de parcă aş fi inventat toate acele detalii amuzante numai pentru a-i distrage atenţia şi a-mi face povestea mai credibilă.

„În cazul ăsta, du-te şi te plimbă”, mi-am zis eu atunci, jignit.

În schimb, am obţinut mult mai uşor iertarea Agátei: m-a costat numai un pahar de îngheţată de banane, cumpărată în cofetăria din hipermarketul Zbraslavanka. Mă oprisem acolo în drum către vila lui Král, cu scopul iniţial de a cumpăra nişte gumă de mestecat Orbit cu efect *înviorător* garantat.

La început, Agáta mă refuză cu încăpăţânare:

— Nu-mi trebuie.

Şedea pe marginea bazinului, ţinându-şi picioarele în apa cu reflexe albăstrii.

Când mă aşezai lângă ea, se îndepărtă şi se aşeză ceva mai încolo.

— Agáta, îi spusei eu *sincer*, îmi pare foarte rău că am ţipat un pic la tine alaltăieri. Îţi cer iertare.

— Nimeni nu v-a rugat să faceţi asta.

Replica era menită să sune ca o grosolănie, dar bărbia îi tremura.

— Mă lăsaseră nervii, continuai eu. Şi adăugai cu ipocrizie: Din cauza surioarei tale.

— Urăsc când ţipă cineva la mine...

— Dar cine mai ţipă la tine – în afară de mine?

— Toată lumea!

— Dar eu ţi-am cerut iertare.

— Dumneavoastră, da, recunoscu.

Se topea exact ca îngheţata pe care i-o adusesem.

— Aş vrea să-ţi propun ceva: n-ai putea să mă tutuieşti – măcar aici, la tine acasă?

Acceptă cu mărinimie.

— Deci suntem prieteni? întrebai eu.

— Păi, da, zise.

Era punctul de dezgheţ. Îmi dădui seama că în acel moment, pentru a pecetlui reînnodarea prieteniei noastre, ar fi trebuit s-o arunc în bazin, ca un flăcău poznaş. Dar, în starea în care mă aflam, nici nu mă puteam gândi să mă zbânţui în *hârjoneala acvatică* pe care, fără îndoială, acest gest ar fi provocat-o.

O urmăream cum linge îngheţata.

— La ce vă uitaţi? mă întrebă, surprinsă.

— *Te uiţi*, o corectai. Mă uitam la limba ta. Şi mă gândeam dacă vorbeşte „graiul sufletului” sau cântă „muzica raiului”.

Începu să râdă:

— Bună chestie, nu?

— Bună, o lăudai eu, aşa cum de altfel merita. Ca profesor de cehă, chiar mi-a plăcut: e un joc de cuvinte inteligent şi plin de umor.

Când îşi dădu seama că n-o ironizez, roşi, flatată.

— Dar problema este ce vor zice profesorii care predau *alte* materii.

— Ce să zică? răspunse Agáta. O să zbiere.

În esenţă, nu se înşela.

Aseară, sub influenţa unui articol mai vechi al lui Přemysl Rut[62] intitulat *Egoismul ca tendinţă artistică*, am meditat în repetate rânduri la faptul cât se poate de real că m-am autoproclamat protagonist al acestui roman. Am încercat chiar varianta de a povesti la persoana a treia:

[62] Scriitor, eseist, dramaturg, pianist şi regizor de teatru al Cehiei contemporane (n. 1954).

„Kvido[63] se întoarse aproape epuizat de la concertul educativ.”

— Vă mulţumesc pentru cafea, doamnă Králová, zise Kvido politicos.”

„Kvido află despre sinuciderea Beátei în timpul nopţii, după ce se întorsese din Danemarca.”

Am testat mai multe asemenea formulări de probă.

Apoi am recitit ceea ce scrisesem.

Imediat mi-a fost clar că nu merge.

În fond, cine-i idiotul ăsta de Kvido? Şi cine se crede?

3. Perdelele rămăseseră coborâte. În cursul acelei zile, Beáta stătuse pe scaunul stomatologic. Avea pe ea un tricou mototolit şi uzat. Când am intrat, am apucat să observ cum închide ochii cu apatie.

Am tras un scaun, m-am aşezat în faţa ei şi am început să mă gândesc cum anume ar putea fi alinată inima zdrobită a unei fete care a constatat că *grădinarul* îndrăgostit nu este de fapt decât un *taur comunal* egoist şi interesat. Numai că prin cap îmi treceau numai banalităţi sau mostre de înţelepciune populară de tip „pentr-o floare nu se face soare”. Atunci m-am gândit să-i arăt măcar „bunătatea sufletească pe care am învăţat-o din cărţi” (Sándor Bródy[64]), dar, ca un făcut, n-am fost în stare să-mi amintesc de niciun citat utilizabil într-o asemenea situaţie.

Spre surprinderea mea, după o jumătate de oră de tăcere, Beáta începu să vorbească din proprie iniţiativă:

— Ieri – era şi el acolo? întrebă ea pe un ton aspru.

Şovăii foarte puţin înainte de a mă hotărî să mai încerc o data în ziua aceea *strategia adevărului*:

— Era.

— A vorbit cu tata?

— Din câte ştiu eu, n-a vorbit.

— Nici nu l-a salutat?

— Ba asta da.

— Şi tata nu i-a răspuns?

— N-am observat să-i fi răspuns.

---

[63] Numele personajului principal din romanul lui Michal Viewegh *Anii minunaţi al ultimului hal*.

[64] Scriitor şi jurnalist maghiar (1863-1924).

Întrebări severe, distante, răspicate, aproape *dure*. Vorbea cu mine ca şi când aş fi fost funcţionarul unui birou de informaţii dintr-o cenuşie şi prăfuită reşedinţă de judeţ. Reuşi cu succes să nici nu mă privească.

— Cum arăta?

Ezitai un pic:

— Majoritatea celor întrebaţi ar răspunde că arăta *foarte bine.*

— Cum era îmbrăcat?

— Într-un costum de culoare deschisă, cu o cămaşă neagră din mătase.

Înaintea ultimei întrebări avu nevoie de o clipă pentru a-şi face curaj:

— Era... singur?

— Nu.

Îşi rodea buza de jos precum eroinele romanelor apărute la editura lui Železný [65].

Întoarse capul către zid.

— Beáta, îi spusei eu cu glas scăzut, ştim amândoi că nu mai ai ce să aştepţi din partea aceea.

Pentr-o floare nu se face soare.

Această lovitură o determină să se întoarcă spre mine:

— Nu te-a întrebat nimeni nimic!

— Perfect, am tăcut. Dacă n-ai nimic împotrivă, o să trag un pui de somn, fiindcă n-am prea dormit azi-noapte. În clipa în care vei dori să ştii dacă partenera lui avea varice, te rog să mă înghionteşti un pic.

— Fii drăguţ şi încetează cu *dăscăleala mascată*! Încetează să mă mai *educi*!

Era uimitor cât de repede se înfierbântase.

— Să-ţi spun ceva: nu pot să sufăr cadrele didactice şi mai ales pe *profesorii tineri şi plini de avânt*!

Mi-o zisese în faţă, fără menajamente.

— Ascultă-mă bine! Mă doare-n cot de înţelepciunile tale adunate de prin cărţi! Mă doare-n cot de felul magnific în care ştii să-i joci pe degete pe copii şi de *metodele* tale nemaipomenite şi netradiţionale! Mă cac şi pe felul admirabil în care ştii să *lucrezi cu vocea*! Pricepi?!

---

[65] Scriitor, traducător şi editor ceh, din 1990 până în 2007 proprietar al editurii omonime, asociată cu literatura ieftină şi comercială.

Lovitura ei îşi atinsese ţinta. Într-o asemenea măsură, încât până la ora şapte n-am mai scos niciun cuvânt. După aceea, la un moment dat, am adormit.

Când m-am trezit, Beáta nu mai era în cameră. Speriat, am coborât scările în fugă către nivelul inferior. Pe terasă se afla Petřík.

— Uite.

Îmi arătă cu mâna către grădina invadată de umbrele serii.

La poalele arbuştilor tuia, Beáta stătea întinsă pe burtă, cu mâinile şi picioarele larg desfăcute.

Îmi ciocănii fruntea cu degetul.

— Ce zici de chestia asta?

Mai privii o dată către chipul ei cufundat în iarba întunecată. Apoi am zis:

— Sunt două variante. Sau e-n ultimul hal, sau trage cu ochiul la o cârtiţă.

„...babacu' zburase prin hornul fumegând."

Arnošt Lustig[66]

Understatement. Afirmaţii moderate. Adevăruri incomplete. Bagatelizare şi redirecţionare.

Din fericire, după scurt timp s-a întors în cameră.

Am rămas jos cu Petřík, ca să-l aşteptăm pe Král. După o jumătate de oră de conversaţie despre Ivan Lendl[67], puşca automată M6 şi filmul *Capcană ucigătoare*, am fost bucuros să accept propunerea lui de a merge la bucătărie pentru o partidă de douăzeci şi unu.

În general, câştiga Petřík. Doamna Králová ne servi cu bere şi cu nişte bramborák[68].

— Pentru un bodyguard, nu prea pari *cu ochii-n patru*, îl atenţionai pe Petřík.

— Ţi se pare, mă asigură ei. Şi oricum Jiřík e la poartă.

Král sosi la ora nouă.

— Cum a mers? se interesă el imediat.

---

[66] Scriitor, scenarist şi jurnalist ceh de origine evreiască (1926-2011). Arestat în 1942, a trăit experienţa lagărelor de concentrare naziste, până când, în 1945, a reuşit să evadeze. Şi-a pierdut aproape întreaga familie în timpul Holocaustului, care a marcat puternic întreaga sa creaţie literară.

[67] Celebru tenisman ceh (n. 1960).

[68] Cartof dat prin răzătoare şi prăjit în ulei.

Gustă un bramborák, după care nevastă-sa îi şterse bărbia cu un şerveţel, pentru ca grăsimea să nu-i cadă pe cămaşă sau pe cravată.

— Denis, aş vrea să-ţi cer ceva, îi răspunsei eu *prudent*, fără a ridica ochii din cărţi. Te rog să nu mă mai întrebi „cum a mers”. Când va începe să meargă, precis îţi dau de veste. Deocamdată pur şi simplu nu merge.

— S-a întâmplat ceva? întrebă el îngrijorat.

— Nu mă poate suferi, îl informai eu pe scurt. Apoi imitai tonul Beátei: Nu poate să sufere cadrele didactice...

Izbucni în râsul mulţumit al tatălui care află că puişorul lui a mai făcut nu ştiu ce poznă *simpatică*.

— Nu-i nicio problemă, nici mie nu mi-au fost dragi. Niciodată.

— Nici mie, se băgă şi Petřík.

— Mâine ar fi bine să-ţi stăpâneşti această aversiune măcar pentru o oră, îi spusei. Au loc şedinţele cu părinţii.

Nu răspunse, dar colţurile gurii i se schimonosiră în semn de dispreţ.

Ridicai din umeri şi mă concentrai asupra jocului de cărţi.

Totuşi, ceva îl neliniştea:

— A făcut ceva Agáta?

— O farsă nevinovată. Un *act grav de vandalism*. Depinde de cum se interpretează.

Îi explicai pe scurt despre ce e vorba şi-l sfătuii:

— Du-te la director, ca să n-apuce Chvátalová să facă din ţânţar armăsar.

— Dar cu ăla se poate sta de vorbă? se arătă el neîncrezător.

— Nu, îi răspunsei. Mai bine cumpără-i un minciog.

4. A doua zi dimineaţă am descoperit surprins pe birou cele cam o sută douăzeci de extemporale din ziua precedentă. Ideea de a scormoni timp de câteva ore prin grămada aceea de steril intelectual cu speranţa ipohondrică de a găsi două, trei pipete din aurul pur al inteligenţei era mai mult decât respingătoare, dar la uşa cancelariei se postaseră deja primii parveniţi care se înfigeau în sufletul meu cu insuportabila întrebare „Cum sunt lucrările?”.

— Nu sunt bune deloc, le răspunsei cu chipul împietrit. Sincer vorbind, pentru cei mai mulţi dintre voi asta înseamnă un început neaşteptat de prost pentru anul şcolar următor.

Zâmbete nesigure le tremurau pe buze.

— Să fie clar, declarai eu, nu glumesc.

Plecară ca nişte câini bătuţi.

Mulţumită acelei *lovituri de tun care pregătise* încă de dimineaţă *ofensiva pedagogică*, vestea despre rezultatele *îngrozitoare* ale testelor din ajun se răspândi imediat. Ca urmare, m-am bucurat în fiecare dintre clase de o sinceră gratitudine şi apreciere atunci când, generos, *blând şi clement*, am rupt testele necorectate în bucăţi de mărimea unor confetti de carnaval.

„Dascălul ceh nu este o legendă moartă.” (Petr Pit’ha)

Din fericire, ora de literatură de la clasa a VII-a D, unde ţineam locul unui coleg, îmi confirmă cel puţin un succes pedagogic: când, după ce citisem timp de o jumătate de oră din povestirile umoristice ale lui Ivan Kraus[69], am adresat clasei solicitarea răguşită ca altcineva să continue lectura, mâna Agátei ţâşni imediat în sus. E drept că nu reuşi să-şi dozeze respiraţia aşa cum trebuie (de ceva *lucru cu vocea*, nici vorbă), dar citi cu o pasiune fără precedent, ba chiar îşi atenţionă din proprie iniţiativă colegii mai puţin entuziasmaţi.

— Ce-ai, fată, ai căzut în cap? se răstiră ei la ea.

— Nici vorbă, răspunse Agáta pe un ton plin de nobleţe, aruncându-mi o serie de drăgălaşe zâmbete conspirative.

Îi răspunsei şi eu cu un zâmbet *spontan*, înainte ca falca de jos să-mi înţepenească de tot.

În timpul orei următoare luai prânzul.

Întorcându-mă în cancelarie, găsii fetiţele de la clasele a şasea înşiruite la intervale egale pe treptele şcolii. Cu grija Şi preocuparea unor restauratori de artă, ştergeau cu nişte cârpe umede până şi cele mai mici protuberanţe de pe stâlpii ornamentali ai balustradei de fontă.

— Bună, fetelor. Ce Doamne iartă-mă faceţi aici?

---

[69] Scriitor, actor, marionetist şi umorist ceh (n. 1939), autor al unor texte critice la adresa regimului comunist în anii 1960.

— Ştergem praful, îmi şopti Andrea. Avem oră de activităţi practice cu Máta.
— Ne dă note dacă ştergem praful, şopti şi Jiřina.
— Luaţi note pentru asta? mă mirai eu.
— E aiurea, nu? spuse şi Andrea pe un ton scăzut.
— Cam da, recunoscui. Dar de ce vorbiţi în şoaptă?
— Trebuie, îmi explică tot în şoaptă Jiřina.
— Ce se-ntâmplă acolo? strigă Máta de la etajul doi.

Directorul veni la şedinţele cu părinţii din după-amiaza aceea într-un superb costum albastru-cenuşiu care, ca să mă exprim în limbajul elevilor noştri, era aproape „beton”. (Dacă totuşi ar fi fost să i se găsească un cusur – oricum, neglijabil –, s-ar fi putut eventual pune în discuţie vipuşca roşie a pantalonilor şi inscripţia US NAVY FORCES de pe mâneca dreaptă a sacoului.) Sacoul, care îi venea excepţional şi care, în treacăt fie spus, reprezenta o dovadă indirectă a faptului că până şi un ofiţer american poate avea în dotare un burduhan respectabil, ridicase la niveluri ameţitoare şi aşa excelenta părere despre sine a directorului nostru. Ca urmare, la obişnuitele întrebări şi menţiuni critice ale părinţilor („De ce nu aţi prezentat nici până acum o concepţie clară despre funcţionarea şcolii?”, „De ce pleacă din şcoală cadrele didactice, mai ales cele tinere?”, „De ce este necesar ca şcoala să se aboneze la revista *Pescuitul*?'), el afişă o atitudine de blazare zeflemistă şi făcu referiri triumfale la „dreptul legal de a lua decizii personale” şi la „competenţa lărgită a directorilor”. În rest, şedinţele cu părinţii se desfăşurară ca de obicei: obligaţi de femeia de serviciu să se descalţe imediat după intrarea în şcoală, părinţii elevilor aşteptau în ciorapi pe linoleumul rece să stea de vorbă cu profesorii. Iar după o oră de stat la coadă în aceste condiţii, aflau de la respectivul cadru didactic că problema principală a copilului lor aflat la vârsta pubertăţii era insuficienta cunoaştere a sulfaţilor şi oxizilor.

„Noi nu ne dorim niciun fel de ruptură substanţială. Au avut loc atâtea reforme, încât toată lumea a obosit şi s-a săturat.”

Petr Pit’ha

Îmi croiam drum pe coridoarele arhipline cu privirile aţintite în jos, aşa că puţin lipsi să n-o observ pe doamna Doubková. Voiam să mă sfătuiesc cu ea despre cum îl puteam face pe fiul ei să *termine* odată discursul de despărţire. Mă străduii să-i explic că numai gândul de a scrie tot eu tradiţionalul text de *mulţumire la adresa profesorilor* (şi în acest an) îmi creează o stare de repulsie aproape fizică. Îmi promise că „va face tot ce-i va sta în putinţă”. La despărţire, pe fondul unui zâmbet semnificativ, îmi ură „mult succes în cel de-al doilea job”.

Viteza transmisiei de date în reţeaua informaţională din cartierul Zbraslav nu va înceta niciodată să mă uimească.

— Vă mulţumesc, îi răspunsei doamnei Doubková. Din fericire, domnul Král mă plăteşte şi pentru insuccese.

„De fapt, *numai* pentru insuccese”, adăugai în gând.

Eram înţeleşi că, după şedinţele cu părinţii, avea să mă aştepte în faţa şcolii. Spre surprinderea mea, mă aştepta direct în cancelarie: stătea picior peste picior pe propriul meu scaun, bea cafea din propria mea cană şi se conversa dezinvolt cu propriii mei colegi.

— Norocel, începui eu precaut Se pare că vă cunoaşteţi...

— Prezentările au fost făcute, declară Lenka. Apoi făcu o reverenţă.

— Nu ştii că am fost elevul domnului profesor aici prezent? îmi răspunse Král pe un ton superior, de parcă acest fapt i-ar fi conferit anumite drepturi încă nespecificate.

— Denis a fost cel mai slab elev al meu, zise Jaromír zâmbind. Şi trebuie să recunosc că a făcut totul pentru a atinge şi a-şi păstra acest statut.

Král zâmbi, flatat. De-abia atunci observai că e încălţat.

— Cum ai trecut de femeile de serviciu? m-am interesat.

Băgă mâna în buzunar, scoase un pumn de monede şi începu să le zornăie, amuzat:

— Ca la metrou.

Avea şi umor (mai ales când replicile i le scriam eu).

Discuţia cu privire la tema descălţatului la cehi fu la scurt timp după aceasta întreruptă de colega Trakařová, care, roşie de mânie, dădu buzna în cancelarie:

— Mocofani cu capu-n traistă! Ipocriţi mic-burghezi! începu ea să-şi urle invectivele la adresa părinţilor.

Dată fiind prezenţa lui Král, gesturile noastre aprobatoare aveau un aer ceva mai ironic ca de obicei. Ca atare, colega noastră ieşi imediat din cancelarie şi, jignită, trânti uşa în urma ei.

— Predă educaţia sexuală, îl lămurii eu pe Král. Presupun că părinţii elevilor i-au interzis să abordeze la clasă tema *bilelor vaginale.*

— Cum a mers cu directorul? îl întrebai pe Král mai târziu, în maşină.

— Fără *problemuri*.

— Ce ţi-a cerut? O trusă completă de împăiere? Sau direct un bac pescăresc?

— Patruzeci de cuşti.

— *Patruzeci de cuşti*?

Král aprobă printr-un gest scurt cu capul.

— Dar în corpul profesoral suntem numai treizeci şi şase, numărai eu. Probabil că îi trebuie şi patru cuşti de rezervă.

— Nu sunt pentru voi, râse Král. Sunt pentru nutrii.

„Conducerea Şcolii generale Vladislav Vančura ne-a convins din nou că nu se numără printre cei care se plâng toată ziua de insuficienţa mijloacelor financiare. Mai precis, domnul director Naskočil a venit cu o nouă idee excelentă – achiziţionarea unui mic număr de nutrii. Păroasele animăluţe cu blana preţioasă vor primi drept hrană resturile alimentare de la cantina şcolii. De îngrijirea şi hrănirea lor se vor ocupa chiar elevii, în cadrul orelor de ştiinţe naturale şi de gătit. Conform spuselor domnului director, fondurile care vor fi obţinute mai târziu din vânzarea acestor animale vor fi utilizate pentru dotarea atât de necesarului laborator de informatică. După cum se vede, dacă se vrea, se poate. Chiar şi în mult criticatul nostru învăţământ. Felicitări!”

(*Gazeta de Zbraslav*, numărul 8 /1992, p. 2)

5. — Nu-mi place să aştept, declară nemulţumită Beáta. Nici măcar pe cei la care ţin. Cu atât mai mult mă irită să-i aştept pe ceilalţi.

Stătea răsturnată în fotoliul cu apă. Sticla cu vin se afla pe podea, lângă butoiul de metal.

— Nu mi-a trecut prin cap că absenţa mea te-ar putea face să suferi.

— Cine-a zis că sufăr? se răsti ea cu asprime. Am spus numai că nu-mi place să aştept.

Îi cunoşteam de acum aceste capricii: nevoia de a se certa era mai puternică decât legământul tăcerii.

— Azi au fost şedinţele cu părinţii, îi răspunsei eu ton împăciuitor. Direct de acolo venim.

— *Şedinţe cu părinţii*? zise pe un ton zeflemitor. Mai există aşa ceva?

— Există, spusei eu calm. Apoi privii la perdelele trase: De altfel, mai există o serie întreagă de alte lucruri. De exemplu, *soarele*. Sau *vara*.

— Da, şi *fânul*, şi *căpşunile*[70]. Se strâmbă: Cu căcaturi d-astea să te speli tu pe ochi!

Nu e obositor să joci în permanenţă rolul acestei *depravate cinice*? o întrebai. N-ai vrea să te odihneşti, să renunţi la el măcar un pic?

Vru să spună ceva, dar între timp îmi observă cravata. Se aplecă spre mine, prefăcându-se uluită:

— Ce-i chestia asta care ţi-atârnă la gât?

Luase cravata între două degete şi o studia *cu dezgust*. Între timp eu mă întrebam ce i-o fi provocat o asemenea dispoziţie *comunicativă*.

— Pe bune, ce-i asta?! repetă ea întrebarea, pe tonul omului căruia nu-i vine să-şi creadă ochilor.

— Ghici, îi răspunsei eu cu răbdare. Varianta A: un accesoriu obişnuit al costumului bărbătesc european, numit cravată. Varianta B: intestinul meu gros, afectat de hernie.

Se prăpădi de râs. Îi zâmbii prietenește.

— Şi varianta C? continuă ea.

— Varianta C? Privirea îmi căzu pe un exemplar deschis din revista *Vokno*. O amuletă care te apără de *cyberpunkeri*.

Imediat se zbârli la mine:

— Fii drăguţ şi nu vorbi despre cyberpunk, fiindcă habar n-ai ce-i ăla, mă puse la punct.

---

[70] Aluzie la filmul *Soare, fân şi căpşuni* (*Slunce, seno, jahody*), realizat în 1983 de Zdeněk Troška, unul dintre cele mai curajoase atacuri la adresa corupţiei din administraţia cehoslovacă de stat.

— Te înşeli: anul trecut, când din greşeală am şters de pe hard disk ce lucrasem timp de trei luni de zile, mi s-a făcut părul măciucă, aşa că aveam pe cap o *coamă de punker* veritabilă.

Cum în clipa aceea tocmai sorbea din vin, îl împroşcă brusc şi se stropi.

Ceea ce o stârni din nou:

— Ştii ce eşti? Un *scriitoraş* băşcălios de doi bani!

Umorist superficial.

— Ai impresia că *povestioarele* alea ale tale au ceva în comun cu *arta veritabilă*? Ai văzut vreodată vreun *performance*? Ai pierdut trenul! Eşti în urmă cu cincizeci de ani!

— În urma cui? În urma a ce?

Dezgustată, îşi întoarse privirea de la mine.

Am oftat uşor şi am tras mai aproape revista respectivă, ca să încerc să ajung din urmă măcar un pic trenul acela cu „artişti veritabili”. Am citit acolo că „performance” înseamnă artă care se arată pe sine însăşi. Dar scopul nu este numai ca artistul să se poată exprima, ci şi – cel puţin în tradiţia europeană – ca sentimentele lui să se păstreze pentru generaţiile următoare. De aceea, el trebuie să trezească publicul din letargia societăţii de consum. Aşadar, nu e de mirare că artistul alege procedee frapante, precum aprinderea focului pe o zonă din propriul trup. Pe lângă faptul că-şi dă foc, Scott MacLoad sare de pe o bandă transportoare pe o grămadă de cărbuni. Pe scurt, artistul (performer-ul) caută contexte noi. Ceea ce poate însemna o bucată de disc din polistiren sau un televizor care, prins de trupul lui Marshall Weber, închipuie un fel de al doilea cap al artistului. În schimb, în spectacolul lor, Julie Regan şi Ester Army Fischer par nişte animale hăituite care, încercând să evadeze dintr-un spaţiu împrejmuit de poliţie, îşi provoacă reciproc răni destul de serioase. În alt performance, Ester joacă rolul unei curve care se împreunează cu un foc aprins, de a cărui ispită încearcă să scape. Focul este adăpostit într-un recipient fixat de piciorul stâng al artistei, care în scena finală, a purificării, îşi va arde jartierele, rămânând goală-puşcă. Chitaristul formaţiei 3 din oraşul Tábor, specializată în *industrial music*, dansează pe un podium plin de extinctoare, ţinând în mână o maşină de polizat portabilă, cu motorul pornit. Atunci când discul polizorului atinge extinctoarele, jeturi întregi de scântei metalice se năpustesc asupra publicului, care nu are unde să se

refugieze. Evident, e posibil, de exemplu, şi să torni vopsea pe tine şi să te laşi apoi să aluneci spre pământ, ceea ce, printre altele, ascute spiritul de observaţie şi atrage atenţia asupra ta, şi să înfăşori sârmă ghimpată în jurul scenei sau să te despachetezi dintr-un cearşaf şi să începi să dai cu capul într-o foaie de tablă ondulată. Desigur, nu este vorba de ce anume faci în mod concret, ci de a frapa prin acea veridicitate ce reprezintă întoarcerea către esenţele şi sursele de bază ale existenţei noastre.

În final, am recunoscut:

— Admit că m-am înşelat profund, şi timp de mulţi ani, în privinţa poeticii pe care mi-am ales-o.

Mă observa neîncrezătoare. Continuai:

— Nu ştiu cine anume m-a împins să comit această greşeală, dar în orice caz îi sunt profund recunoscător.

Trase aer în piept

— În mod sigur nu mi-aş dori să ajung protagonistul unei sesiuni de autografe în cadrul căreia să trebuiască să-mi ard pixul pe o grămadă de cărbuni încinşi sau să mă dezbrac în pielea goală spre a găti şniţele din dischete pané pentru cititori.

— Treaba ta, şopti ea furioasă. Aşadar, ai ales *războiul*!

Nu-mi venea să-mi cred urechilor.

— Faci mişto de mine?! răspunsei eu calm. Dacă tot ce-a fost până azi se cheamă „pace”, atunci chiar că-i de preferat războiul!

VI.

1. De-abia aşteptasem weekendul pe care aveam să-l petrec la părinţi, în oraşul Sázava, fiindcă aveam nevoie mai mult ca oricând de odihnă.

Cât despre starea vremii, ambele zile mi-au împlinit aşteptările. Discul auriu al *soarelui* încingea gresia de pe terasă şi apa râului încă de dimineaţă, vecinul întorcea mulţumit *fânul* care se usca repede, iar fetiţa mea îmi tot aducea *căpşuni* parfumate şi roşii. Conform legământului făcut cu mine însumi, mă străduiam (când era posibil) să citesc, să înot, să mă dedic familiei şi să nu mă gândesc mereu la Beáta Králová.

Luni a fost penultima zi de cursuri. Anarhia generală care domnea în şcoală încă înaintea primei sonerii de dimineaţă întrecea şi cele mai pesimiste aşteptări. În timpul pauzelor nu-ţi puteai auzi nici propriile cuvinte, iar orele de curs nu aduseră o scădere semnificativă a nivelului decibelilor. Prin aer zburau nu numai crete, bureţi şi papuci de interior[71], ca în zilele obişnuite, ci şi manuale noi şi din ce în ce mai popularele pocnitori sferice. De la fereastra uneia dintre clasele a şasea a căzut în stradă elevul Vladimir Havránek, dar a scăpat fără nicio zgârietură, în vreme ce linşarea cu pietre a câtorva elevi de la şcoala ajutătoare (tabără inamică tradiţională) a fost împiedicată numai de poliţia municipală, care a intervenit exact la momentul oportun. (Înţeleg că se poate pune problema autenticităţii atâtor evenimente prezentate în această manieră cumulativă. Mai ales că, mai târziu, conducerea şcolii a negat că elevul Havránek ar fi căzut pe fereastră, iar eu nu sunt în stare să găsesc articolul din *Gazeta de Zbraslav* referitor la această întâmplare – Dumnezeu ştie pe unde l-am pus.)

Imediat după ce a săvârşit tradiţionalul ritual matinal al legării cârligelor de pescuit, directorul şcolii a supus situaţia creată, care se apropia de stadiul numit „ameninţare la adresa siguranţei publice”, unei analize detaliate. Concluziile acesteia pot fi rezumate de sentinţa universală a mai-marelui şcolii*: no problem*. Dimpotrivă, restul cinstitelor feţe profesorale, care pe parcursul anului şcolar îşi bazaseră autoritatea pe ameninţările cu note mici, au clacat nervos, au înghiţit calmante şi nu şi-au părăsit cabinetele de specialitate sau cancelaria decât în situaţii de urgenţă. Ca urmare, cel care în acea dimineaţă de luni a avut parte de cea mai mare doză de relativă linişte a fost, în mod paradoxal, colegul Stříbrný, pe care, imediat după ora opt, băieţii lui de la a noua l-au închis în spaţiul întrucâtva înghesuit al *lăzii de gimnastică.*

„Esenţa meseriei de cadru didactic nu constă în posesia de cunoştinţe, ci a unui anumit tip de personalitate, a acelui ceva specific, individual, care inspiră încredere umană şi reuşeşte, chiar fără cuvinte şi în mod inconştient, stabilirea unor strânse

[71] În şcolile ceheşti, copiii erau obligaţi să se descalţe la intrarea în clădire şi să-şi aducă de acasă încălţăminte de interior pe care s-o poarte în timpul cursurilor.

legături sufleteşti între oameni: secretul succesului activităţii de educare şi transmitere a cunoştinţelor se ascunde în arta de a dezvolta relaţii umane.”

Jaromír John[72]

Cum familia Král urma să plece în vacanţă marţi dimineaţa, diriginta (la indicaţia directorului) îi trecuse Agátei notele în carnet cu o zi mai devreme.

La solicitarea mamei ei, fata îmi arătă carnetul în acea după-amiază: avea trei note de patru[73], dintre care una la limba cehă.

— Adică tu nu ştii ceheşte? o întrebai eu.

— Cu „i”-urile şi cu „y”-urile[74] am probleme, oftă ea.

— Când te întorci din vacanţă, ne uităm peste ele, propusei, uitându-mă la doamna Králová, care spăla vasele.

— V-am fi recunoscători, răspunse femeia.

Agáta zâmbea.

— Asta dacă vrei, bineînţeles, adăugai eu.

— Adică tu nu vrei? exclamă doamna Králová.

Cum fiica nu-i răspunse, mama o ameninţă printr-un gest scurt cu mâna udă, apoi ieşi din bucătărie.

Agáta continua să zâmbească.

Fusei nevoit să zâmbesc şi eu – şi ridicai din umeri:

— Bine, fie. Le lăsăm încolo de „i”-uri.

Era ora şase.

— Bun, zisei, ridicându-mă. Vezi să nu te îneci în mare. Îi trecui prieteneşte degetele prin păr.

Mă luă de mână.

Mă uitai la ea surprins, dar ea îmi ocoli privirea.

Continua să mă ţină de mână.

Privind cu teamă către uşa bucătăriei, încercai să mă gândesc repede la ce ar trebui să spun. Dar îmi treceau prin cap numai replici stupide:

---

[72] Scriitor, jurnalist, profesor şi pedagog ceh (1882-1952), autor al unor lucrări în domeniul educaţiei.

[73] Nota minimă pentru promovare în Cehia este trei. Patru şi cinci nu sunt note de trecere.

[74] În limba cehă, literele „i” şi „yu se pronunţă la fel (amândouă corespund, cu aproximaţie, sunetului „i” românesc), iar apariţia lor nu are întotdeauna reguli stricte, motiv pentru care modul de scriere a anumitor cuvinte trebuie învăţat pe dinafară.

„Ce mai face Michael Jackson?”

„Ţii vreun animal de casă?”

„La mare o să strângi cochilii?”

„Le dăm patru la cehă, dar nu suntem în stare să vorbim cu ei”, îmi trecu prin cap.

— Îmi trimiţi o ilustrată de la mare? o întrebai pe un ton degajat.

Ridică ochii către mine:

— Da’ nevastă-ta ce-o să zică? spuse ea, sincer preocupată.

Din păcate, Beáta nu uitase de războiul care tocmai fusese declarat. (Faptul că era vorba despre ultima noastră lecţie înaintea vacanţei nu stârni în ea niciun fel de emoţie *de despărţire* – spre deosebire de cazul Agátei.) Principala ei strategie de război era *consecvenţa*. Tăcea cu încăpăţânare, nu reacţiona la absolut nimic, nu-i scăpa nici măcar un zâmbet cât de mic, iar privirea ei trecea prin mine fără să mă vadă, cu dexteritatea unui chelner din centrul Pragăi. Dar, fără îndoială, arma ei cea mai eficientă devenise telecomanda combinei hi-fi Panasonic instalate în cameră: stătea întinsă pe burtă, fără să se mişte şi ţinând telecomanda sub ea, şi aştepta ca încăperea să se umple de tăcerea aceea grea şi sufocantă, pentru ca, în clipa următoare, prin apăsarea butonului corespunzător, să arunce totul în aer. Aceste treceri instantanee de la o linişte aproape absolută, de mormânt, la asurzitoarele *efecte electronice infernale* ale muzicii formaţiei Vanessa aveau asupra organismului meu un efect neaşteptat şi contradictoriu. Pe de o parte, şi în conformitate cu cele afirmate în revista *Vokno*, simţeam că trupul meu, care „intrase în rezonanţă” cu sunetele din cameră, „îmi oferă posibilitatea ca, în loc de a deveni un simplu consumator de muzică, să mă transform într-o parte integrantă a ei, ceea ce mă aducea într-un contact electronic universal cu toţi locuitorii satului global numit Pământul”. Dar pe de altă parte, pe buza de sus mi-a apărut un herpes, ca să nu mai zic că ameţeala care mă apucă în timp ce ascultam această muzică nu era cu mult diferită de o senzaţie trăită cu ani în urmă, într-o tabără de pionieri, când îmi intrase o urechelniţă în căsuţa timpanului.

La şapte şi un sfert am renunţat.

— Toate cele bune, urlai pe fondul tunător al *psychedeliei metalice.*

Poate că ar fi vrut totuşi să spună ceva, fiindcă opri imediat muzica, dar în momentul acela eu coboram deja scările.

— Deci cum ţi-a mers cu dansul? mă întâmpină Jiřík.

— Eşti nebun? replicai eu *cu umor*. La ritmul ăsta ar rezista numai un epileptic.

După ce râse pe săturate, Jiřík îmi înmână familiarul plic alb: în afară de cinci bancnote de câte o mie de coroane, conţinea şi o scrisoare prin care Král se scuza ca nu apucase să-şi ia la revedere şi mă informa atât cu privire la data presupusă a întoarcerii din concediu, cât şi despre „convingerea lui fermă" că mă descurc „cu adevărat excelent".

Zău că nu mint.

2. Din fericire, cel puţin ceremonia despărţirii dintre cadrele didactice şi elevii care părăseau definitiv şcoala în acel an s-a desfăşurat *aşa cum trebuie şi se cuvine*. Totul s-a petrecut în spaţiile reprezentative ale Castelului Zbraslav.

Puţin după ora nouă, băieţii şi fetele care *aveau să pornească în curând pe drumul dificil al vieţii* staţionau deocamdată, nu prea siguri de ei, pe parchetul lustruit şi evitau privirile severe ale părinţilor din piatră şi bronz ai norodului. Cu toate că, în numeroase cazuri, îmbrăcămintea lor reprezenta un compromis nu prea reuşit între ceea ce înţelegeau părinţii prin ţinută festivă şi paginile de modă ale revistei *Bravo*, copiii erau măcar spălaţi pe cap, ceea ce, laolaltă cu obedienţa fără precedent de care au dat dovadă atunci când li s-a cerut să se alinieze pe trei şiruri, a adus pe buzele foştilor profesori zâmbete sentimentale şi pline de emoţie. Zâmbea şi colega Andělová întrucât procentajul elevilor ei care purtau căşti de Walkman pe urechi era absolut neglijabil. Surprinzător, zâmbea şi Irenka, pentru că, până în acel moment, elevul Zvára încă nu adresase nimănui dintre cei prezenţi apelativul „băi sulă" – cel puţin nu cu glas tare. Zâmbea chiar şi colegul Stříbrný, cu toate că zâmbetul lui, în loc de emoţie, exprima mai degrabă mulţumirea că de băieţii din clasa a noua îl separau nu numai un grup de cercetaşi purtând drapelul organizaţiei din cartier, ci şi două rânduri de scaune rezervate distinşilor partizani anticomunişti din timpul regimului trecut. În sfârşit, a început să

zâmbească şi primarul Šopek[75], care, înainte chiar de a-şi începe discursul, omagiase cu câte o garoafă activitatea „intensă şi plină de răspundere” desfăşurată de cadrele didactice prezente pe parcursul întregului an şcolar. Apoi, probabil sub influenţa monumentalelor grupuri statuare patriotice care se înălţau în spatele său, i-a îndemnat pe „tinerii” prezenţi să fie curajoşi şi le-a lansat chemarea de a realiza „fapte măreţe”. (Iar la cuvintele lui, tinerii prezenţi – mai ales băieţii – au clătinat aprobator din cap, întrucât puseseră la cale anumite fapte măreţe şi curajoase chiar pentru după-amiaza care se apropia.) După aceea, spre surprinderea mea, primarul a constatat că trăim într-o perioadă în care educaţia, instruirea şi capacitatea creatoare a oamenilor vor hotărî destinul civilizaţiei noastre într-o măsură pe care nu o mai cunoscuse nicio epocă până atunci, şi că, în acel sens, investiţia în instruirea populaţiei reprezenta un capital care se întoarce poate încet, dar cu o valoare de o sută de ori mai mare decât aceea investită; ca atare, dacă nu se vor lua măsuri hotărâte în ceea ce priveşte investiţiile din învăţământ, consecinţele aveau să fie, fără exagerare, fatale. Îl priveam cu un respect sincer şi, în gând, începusem deja să-i cer iertare (şi să mă tem că-l vor da afară din ODS), când, dintr-odată, a declarat tot atât de convins că, totuşi, „statul nu poate investi în învăţământ, atâta timp cât el însuşi nu are aceşti bani, pe care trebuie să-i câştige de undeva”.

— Etă dialektika![76] zisei în urechea lui Jaromír.

— Trebuie să facem economii, răspunse el. Oricât ne-ar costa.

— Şşşt! ne atenţionă directoarea adjunctă Procházková.

Doubek îmi evită privirea în mod sistematic.

Discursul primarului Šopek *fu răsplătit cu aplauzele celor prezenţi.*

Da, ştiu: altă scenă *veselă*. Chiar trebuie să mă scuz pentru toate?

„Încercăm de atâta timp să impunem de sus în jos legităţile artistice, iar rezultatele sunt deprimante. Poate că ne-ar fi de folos – inclusiv din punct de vedere strict artistic – dacă am

[75] Personaj autentic al perioadei respective.

[76] „Iată dialectica!” (rus. în original).

trece în marşarier şi ne-am străduí să obţinem numai banala popularitate.”

Walter Kerr – *Cum nu se scrie o piesă de teatru*

„Micul bucheţel de cântece”, după cum se exprima colega Chvátalová-Suková (care ascultase cu smerenie discursul primarului, înşurubată sub alegoria statuară a lui Myslbek[77] reprezentând *Muzica*), debută cu energica piesă *It's a Long Way to Tipperary* în interpretarea corului de fete. Urmară *Deep in the Heart of Texas, One Man Went to Know* şi surprinzător de ştrengăreasca *What Shall We Do With a Drunken Sailor*. Bineînţeles că nu lipsi nici *Valsul de adio* – se înţelege, în varianta originală *Auld Lang Syne*. Ultima piesă, *Of, fiule, fiule* (care, aşa cum aminti pe bună dreptate dirijoarea corului, era cântecul preferat al lui Tomáš Garrigue Masaryk) creă, prin atmosfera sa melancolică, un contrapunct interesant la intrarea impetuoasă a lui Petr Doubek.

— Mi-au zis ăştia, cică, băi Stejărică, ar fi o chestie să le zică unu’ vreo două vorbe d’astea mai... adică, ştii... să le zică mersi. Da’ eu dă colo: La cine, bă? Păi la profii, nu? Păi, ca ce chestie, adică, ce, ei nu iau bani pă ce fac? Da’ tot îmi stătea pă creer chestia asta. Nu că nu ar fi cazu’ chiar dăloc, da’ nici aşa, cu toptanu’. Bine, hai, m-au învăţat ei să citesc, să scriu, şi d-astea, şi mi-au zis când s-au făcut războaiele alea *pumice*. Da’ stai, dom’le, că şi io – mi-ajunge dă câte ori am rămas după ore, ca să nu mai zic că dă la şcoală am luat păduchi dă vreo cinci ori şi nu-ş’ care flăcău cumsecade mi-a săltat din garderobă vro doo perechi dă papuci noi-nouţi. Aşa că zic io că cu profii suntem cam chit. Şi-or’ş’cum, în câteva zile tot ne lom catrafusele şi ne cărăm, aşa că ce mai atâta mulţumire...

Nemaiuzita *originalitate neconvenţională* a discursului de despărţire provocă în spaţiile istorice ale castelului o frământare alarmată, dar, din fericire, şi o atenţie plină de încordare.

— Da’ nu ş’ cum, tot îmi stătea pă creer, citi Doubek mai departe. Mă chiombeam la nişte profi d-ăia dă abia vorbeau şi-arătau prăpădiţi şi paradiţi ca vai dă mama lor, că zici că iereau ca cărţile ălea dă şcoală dă tocma’ le-am dat înapoi. Ei, şi? Mare chestie – doar asta le e meseria, nu? Da’ pân’ la urmă aşa m-am

[77] Josef Václav Myslbek (1848-1922), sculptor ceh, autor al unei alegorii statuare în bronz intitulate *Muzica.*

mocirlit în chestia asta, că ce să vezi, m-am pomenit că-ncep să mă gândesc la ei... la ăştia, la profii... da' degeaba mi-am pus creeru' pă moaţe, că tot n-am stors nimic ca lumea. Ba mi s-a mai făcut şi nu-ş' cum din toată chestia asta, de-am început să mă simt ca dracu'. Uite, numa' cân' mă chiombeam la sfârşitu' orei la ficusu' ăla dă l-am adus într-un borcan dă iaurt, eram într-a doa p-atunci, ş-acu a crescut ca nebunu', de zici că acuş sparge tavanu' – nu-ş' cum, mă lua aşa, de zici că mă strângea la lingurică. Sau cân' puneam picioru' pă stinghia dă la scaunu' lu' Katka, că doar aşa făceam mereu, nene, şi deodată, pleosc, m-am prins că, băi, io n-o să mai pun dă prea multe ori picioru' ăla acolo – şi, băi, începeam să-nghit în sec. Mi-am zis, bine, bă, laie, mai rămâne să mai şi boceşti acuma. Şi să n-am parte dacă pricep dă ce, da' mi-a venit în cap maică-mea, cum zicea acu vro doi ani că tre' să meargă la întâlnirea dă nu ştiu câţi ani cu ăia din clasa ei dă la generală. Băi, şi vinerea aia şi-a loat fustă noă şi lac dă unghii, şi sâmbătă s-a dus la coafor, ce n-am văzut-o dă când mă ştiu. Şi p-ormă toată zioa a stat şi s-a chiombit la nişte rahaturi dă poze dă pă vremea lu' Pazvante şi duminică dimineaţa, zbang, ce să vezi, că ea nu mai merge la nicio întâlnire, că cică unele chestii nu le mai poţi să le-ntorci înapoi. Şi-atuncea m-am chiombit şi io la unghiile la fetele dă la noi din clasă, dă le dăduse toate cu lac, şi aşa m-a năpădit, nene, un noian dă-ntrebări, da' răspunsuri, ioc, să n-am parte.

Începură să se audă primele suspine ale fetelor din sală.

— Şi p-ormă iar vin ăştia pă capu' meu, că cică, băi, Stejare, scrii, bă, discursu' ăla odată? Şi eu – oha, n-aveam niciun discurs, numa' mă loase o oftică dă zile mari, c-am zis, ete, nene, înc-o temă pentru acasă, de tre' s-o scrie numa' su'semnatu' şi ăilalţi mai din părţi. Şi habar n-aveam ce mă-sa să scriu în discursu' lu' peşte, că mi-era clar că dacă zic ca ăia dă anu' trecut că profii ne-au dat aripi pă drumu' vieţii, Zelený şi Zvára or'cum o să-nceapă să fluture din mâini că cică ei de-acuma gata, zboară şi d-astea. Băi, da' dac-aveam ceva clar, era că tre' să scriu discursu' ăsta aşa ca să nu dea nimeni din mâini cân' îl citesc.

Suspinele se înmulţiră. Câţiva băieţi tuşeau din gât şi se stăpâneau bărbăteşte.

— Da' păn' la urmă tot la plesneală m-am scos, se depăşi Doubek pe sine însuşi. Alaltăieri, când ieşeam dă la cantină,

după prânz, m-a chemat din cancelarie diriga noastră. Şi nu mi-a zis Doubek, m-a strigat normal, pă numele mic, Petr. Băi, şi cum mergeam io colo-şa sub geamu' unde ierea ea dă mă chemase, şi mi se-nfipsese morcovu' că dacă m-o fi văzut c-am aruncat aiurea prin curte coaja aia dă banană, băi, atunci m-a pocnit ideia, să n-am parte!

Doubek lăsă un moment de tăcere dramatică.

Veronika Pekařová izbucni într-un plâns sfâşietor.

— Băi, atunci m-am prins că, dă fapt, iei ne tot *chemau*, nene, să mergem acolo, pă partea ailantă dă la stradă, cum m-a chemat diriga pă mine. Ne chemau la ei, acolo, unde-s ăştia, adulţii, unde-i viaţa lor. Îi tot trăgeau cu războaiele alea pumice, da' de fapt şi-atuncea tot la iei ne chemau. Băi, şi nu cu vorbe. Ne chemau numa' aşa, cum stăteau în faţa noastră şi se tot uitau la noi cu ochii ăia terminaţi dă oboseală. De zici că voiau să ne zică băi, mai terminaţi, băi, odată cu x şi zero, şi nu mai tot aruncaţi aiurea cocoloaşe de plastilină, nu mai frecaţi menta aiurea, haideţi încoa', la noi, înotaţi, treceţi râu', haideţi pă malu' ăstălalt. Băi, şi zic io că, uite, pă chestia asta, cum ne-au tot chemat acolo, la ei, poate chiar tre' să le mulţumim.

Emoţia care în timpul discursului lui Doubek îi cuprinsese pe mulţi dintre cei prezenţi, inclusiv pe profesori, era molipsitoare.

Majoritatea fetelor îşi ştergeau ochii umezi cu şerveţele de hârtie.

Plini de bărbăţie, băieţii mestecau gumă şi îşi stăpâneau emoţia.

Reprezentanţii autorităţilor locale şuşoteau între ei.

Şi aşa mai departe.

Când grupul celor care-l felicitau pe Doubek se risipi, în sfârşit, nu putui să nu *mă bag şi eu în seamă*:

— *Minunat* discurs, începui eu cu textele, în timp ce vocea îmi *tremura de emoţie*. Nimeni înaintea ta nu s-a exprimat atât de *veridic*, atât de *sincer*. Ani de zile am aşteptat un asemenea discurs.

— Păi, *sorry*, scoase Doubek din el, fără chef. Pe bune c-am vrut să vă scriu discursu', da' chiar n-am apucat, n-am avut când...

3. După aproximativ treizeci de ore mă aflam împreună cu soţia şi fetiţa într-un autocar luxos al agenţiei de turism Last

Minute Travel. Ne îndreptam către apele limpezi ale Adriaticii, pentru a spăla în ea banii murdari ai lui Král.

Călătoream în timpul nopţii. În ciuda oboselii acumulate în ultimele zile, şi spre deosebire de majoritatea celorlalţi călători, nu am reuşit câtuşi de puţin să adorm (nici măcar cu ajutorul pernei gonflabile de călătorie Hajaja, aflată în dotarea mea prin grija bunicii-turiste). Ca urmare, mă resemnasem să observ, cu atenţia iritată a celor condamnaţi la nesomn, luminile roşii ale vehiculelor dinaintea noastră, iar mai târziu şi tot mai impunătorul masiv stâncos al Alpilor, care se înălţa deasupra şoselei luminate. Din câte ştiu, de Mácha nu mi-am amintit deloc. Mă gândeam la toate acele fete care apăruseră în jurul meu dintr-odată şi, din când în când, îmi acopeream fetiţa cu pătura care aluneca mereu.

Un cadru didactic ceh cu familia, pe un chei din Poreč[78].

— Salut, mare, făcu nevastă-mea. Nu ştiu dacă mă mai ţii minte, nu ne-am văzut de nouă ani.

— Salut, mare, zise şi fetiţa mea. Nu ne-am văzut niciodată. Mă cheamă Miša.

Din câte se părea, mării îi era absolut perpendicular.

„Un om i-a spus Universului:
Doamne, exist şi eu.
Numai că – a răspuns Universul – chestia asta
nu trezeşte în mine
sentimentul responsabilităţii.”

(Nu mai ştiu cine a scris poezia asta, dar am avut o experienţă asemănătoare la Inspectoratul Şcolar al sectorului Praga 5.)

Bucurie în ochii spălaţi de valurile sărate ale mării. Sare de mare îmbibată în prosoape. Fete goale (pe ale căror chipuri nu se citea ură). Mirosul amăgitor al cremelor de bronzat. Femei goale. Saltele pneumatice. Graniţa dintre lumină şi umbră la

[78] Staţiune turistică în Croaţia, pe ţărmul Mării Adriatice, destinaţie preferată a turiştilor cehi din clasele de mijloc, dar în mod normal inaccesibilă, la începutul anilor 1990, unei familii de cadre didactice.

marginea crângului de coconari[79]. Cărţi, cafea şi coniac Cézar după ora 12, pe terasa *bungaloului*. Şopârle şi greieri. Nopţi calde. *Škampi*[80] şi vin alb de *Teran* într-o vinărie luminată de lampioane colorate. Tricouri vărgate de marinari sub sacourile chelnerilor.

Şi aşa mai departe.

„Pe scurt, un fel de compensaţie pentru acele porţiuni neinteresante ale realităţii.”

Walter Kerr

În cea de-a şaptea zi a sejurului, în timpul unei *croaziere alternative cu vaporul către străvechiul oraş Pula*, le-am cumpărat nevestei şi fetiţei două lănţişoare *adorabile* dintr-unul dintre numeroasele magazine locale de bijuterii, aflat la numai câteva sute de metri de brutăria în faţa căreia o grenadă sfâşiase în bucăţi opt persoane.

După câteva ore, când vaporaşul ne-a adus înapoi la Poreč, pe una dintre băncile roşii aflate vizavi de cheiul portului era aşezat Petřík.

Ţinea în mână cheile de la maşină şi le zornăia vesel.

Am înţeles: se suna de intrare.

Totuşi, n-aş putea pretinde că prezenţa lui acolo îmi provoca vreo stare de nemulţumire.

Volkswagenul negru al Beátei staţiona pe partea opusă a trotuarului.

Nevasta îmi urmări traiectoria privirii, aşa cum se învăţase pe plajă timp de şapte zile.

— Îl cunoşti? .

Între timp, Petřík se apropiase de noi, aşa că se prezentă singur.

Parcursese un drum lung, dar călătoria nu lăsase, practic, nicio urmă pe costumul lui de vară. Dar ceea ce mă ului în primul rând fu neaşteptata lui capacitate de a-şi modifica vocabularul în caz de nevoie. Îi transmise nevestei mele „sincerul regret” al lui Král pentru că o priva „în mod brutal” de prezenţa soţului în ultimele patru zile de concediu, dar sublinie că este vorba despre o chestiune cu adevărat „foarte urgentă”.

---

[79] Conifere ornamentale care cresc în regiunea mediteraneană.

[80] Specialitate culinară mediteraneană pe bază de raci la grătar.

Apoi îşi exprimă speranţa că nevastă-mea „nu se va simţi jignită” dacă îşi va permite ca, „în numele şefului”, să-i ofere „o modestă compensaţie financiară” pentru această neplăcere.

În sfârşit, am aflat care e valoarea mea ca soţ: două sute cincizeci de mărci pe zi.

Nu mi se părea prea rău.

Îmi dădu o jumătate de oră ca să-mi fac bagajul.

După o clipă, nevasta veni la mine.

— Vă descurcaţi singure aici? o întrebai.

Ea zâmbi.

Se vedea că avea ceva pe suflet.

— Te-ai simţit bine aici, cu noi? mă întrebă.

O priveam de lângă valiza întredeschisă.

Încă ţinea în mână cele două bancnote.

— Este plăcut şi bine – tot ce ni se întâmplă acum, mai zise ea. Dar nu am nevoie de asta *cu orice preţ.*

— Aici suntem de acord, îi răspunsei.

Apoi o sărutai.

La gâtul ei bronzat, lănţişorul strălucitor din aur răspândea lumină – la propriu.

— Am vrut numai să ştii asta.

Ea şi fetiţa îmi făcură cu mâna ca unui marinar.

Petřík apăsă pe un buton şi acoperişul decapotabil al maşinii coborî. Vântul îmi ciufuli părul.

— Deci, care-i treaba? întrebai.

Trebui să ridic un pic tonul ca să mă fac auzit.

— S-a întâmplat ceva?

— Ce să se întâmple? nu pricepu el. S-au întors mai repede din concediu, asta-i tot.

— Aha, făcui eu.

— Prinţesa se plictiseşte, râse el.

În Alpi ploua.

4. Şi ploaia ne-a condus până acasă.

Toată noaptea am făcut bancuri, pentru ca Petřík să nu adoarmă la volan. Mergea foarte repede. De două ori ne-am oprit să mâncăm la câte un restaurant de lângă autostradă, totuşi, la cinci dimineaţa eram deja în Zbraslav.

Cartierul era depopulat, ud de ploaie şi sumbru. Picioarele mele bronzate, în pantaloni scurţi de culoare albă, arătau distonant şi arogant printre bălţile de pe trotuar. Tălpile dure şi rigide ale sandalelor absorbeau imediat apa murdară. Am ajuns acasă tare abătut. Am lăsat valiza pe podea, în antreu, şi m-am dus să mă culc.

După-amiază, când m-am trezit, nu eram într-o stare psihică mult mai bună. Nici radioul nu reuşea să-mi alunge sentimentul de însingurare şi pustietate. Am făcut un duş, apoi am sunat la vecină, ca să-mi ridic poşta şi ziarele. Niciunul dintre cele trei plicuri care sosiseră în lipsa mea nu dovedea în vreun fel că aş fi fost de meserie scriitor. Asta a pus capac la toate.

N-aveam chef să merg nicăieri.

N-aveam chef să stau pe întuneric.

N-aveam chef să ascult muzica grupului Vanessa.

La ora cinci m-am îmbrăcat şi am plecat la ea.

Familia Král nu era acasă. Şi toată casa părea moartă. Jiřík stătea pe un scaun în bucătărie, cu fruntea sprijinită de masă, şi sforăia zgomotos.

În rest, era linişte peste tot.

Am mers direct sus.

Ceea ce mi-a fost dat să văd după ce am deschis uşa de la camera Beátei e genul de imagine care *nu se poate uita*.

Perdelele erau trase.

În cameră se făcuse curăţenie.

Pe scaunul stomatologic stătea un ursuleţ din pluş.

Pe masa de scris răsărise un glob pământesc şcolar.

Butoiul dispăruse sub o faţă de masă albă, pe care se afla o vază plină de crizanteme.

Pe peretele opus uşii atârna o chitară, alături de care se afla un poster cu Janek Ledecký[81].

Beáta dormea pe patul *aşternut*, iar în părul spălat avea fundiţe roşii prinse de nişte codiţe caraghioase.

La fel de roşii îi erau şi buzele.

M-am aplecat către buzele acelea roşii.

[81] Solist, compozitor şi chitarist ceh (n. 1962).

În clipa următoare uşa bucătăriei de jos se deschise cu zgomot, iar în baie începu să duduie maşina de spălat. Pe scări se auzi zgomotul unor paşi care se apropiau cu repeziciune şi Agáta îmi sări de gât.

Beáta deschise ochii.

— Norocel, zise ea. Ni se făcuse dor de tine.

VII.

1. — Ei, ce zici? întrebă ea după o clipă, uitându-se în jur. Ceea ce vezi corespunde concepţiilor tale mic-burgheze despre *o cameră de fetiţă*?

Pentru prima dată o vedeam zâmbind cu adevărat.

— Nu. Dar corespunde concepţiilor mele despre efectele izbăvitoare ale *parodiei*.

— Iar tu corespunzi concepţiei mele de *prinţ care mă eliberează şi mă salvează*.

O observam oarecum uimit: zâmbetul avea efecte nebănuite asupra chipului ei.

Ochii îi străluceau:

— Ţi-am adus un cadou de la Barcelona, spuse ea recunoscătoare. Ţi l-am cumpărat dintr-un *anticariat*.

Îmi înmână cu mare grijă o carte împachetată.

— Pestalozzi, încercai eu să ghicesc. Sau poate Rousseau?

— Komenský[82], răspunse Beáta pe un ton admirativ. Ai fost pe aproape.

Începea să mă surprindă în mod plăcut.

Se comporta prieteneşte ca niciodată. Se sili chiar să-mi adreseze întrebarea *mic-burgheză* despre ce-am făcut în acest timp. I-am povestit un pic despre Poreč, Pula şi Umag. Era plină de bunăvoinţă şi se vedea clar că nu vrea să se certe. Dar, când vorbii despre trenuleţul colorat dintre Umag şi staţiunea Katoro, nu mai rezistă:

— Trenuleţ colorat?! repetă după mine, pe un ton zeflemitor şi dispreţuitor. Ţine-mă, Doamne!

---

[82] Jean-Jacques Rousseau (1712-1778), Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827), Jan Amos Komenský/Comenius (1592-1670), clasici ai pedagogiei şi ai teoriei educaţiei, ultimul de origine cehă.

— Da, exact, îi răspunsei pe un ton oarecum rigid. Un *trenuleţ colorat*. Circulă o dată la douăzeci de minute. Şi e o chestie destul de... practică.

— Doamne, Dumnezeule, auzi...! Un *trenuleţ colorat*!

— Ce ai împotriva trenuleţelor colorate?

Doar atât: sunt nişte chestii *false, artificiale, lipsite de veridicitate.*

— Ei, şi? atacai eu din nou, un pic pus pe harţă.

Cheful de ceartă – ultima metodă posibilă de apărare împotriva dorinţei fizice.

— Ce are un trenuleţ colorat în comun cu *viaţa adevărată*?

— Ce-i aia *viaţă adevărată*?

Nu răspunse.

— Nu vă certaţi, se amestecă Agáta.

— Te referi la spitale, centre de consultanţă în problema divorţului, aziluri de nebuni şi alte chestii d-astea?

— De exemplu.

— Tot anul am parte numai de viaţă adevărată, răspunsei. Tot anul merg la muncă, la înmormântări, respir smogul, îmi vizitez soacra, mă uit la ştiri... Chiar nu pot să iau pauză măcar o săptămână?

Se uita la mine cu o aroganţă superioară care nu avea nevoie de cuvinte,

— Dar tu? *Tu* ce-ai făcut în Spania? o întrebai. Presupun că ai fondat cel puţin o Ligă împotriva cancerului...

— A fost la coridă, o pârî Agáta. C-un american.

Simţii o împunsătură slabă sub coaste, dar reuşii să râd.

— Corida chiar *este* ceva autentic, obiectă Beáta.

— Doamne, Dumnezeule, zisei. Ne mai lipsea o spălătură de aluzii la Hemingway!

— Ai fost măcar o dată la vreo coridă? se apără ea.

— N-am fost.

Replica îmi ieşi mai aspră decât mi-aş fi dorit.

Dintr-odată, se aplecă asupra mea.

— Măi, tu eşti gelos... constată apoi, cu o uimire nedisimulată.

Dirijai conversaţia către alte subiecte. Mai întâi discutarăm despre mobilă şi, în general, despre locuinţe. (Îmi amintesc chiar că am dat din mine o înţelepciune de genul „Interiorul locuinţei

este o amprentă a sufletului omenesc”.) Apoi mă interesai cum îi merge cu scrisul. Răspunsul ei fu evaziv.

— Ai mai scris ceva? o întrebai direct.

Confirmă printr-un gest al capului.

— Îmi dai şi mie să citesc?

— Nu.

Nici după tonul răspunsului nu părea dispusă la concesii.

— Şi cursul nostru?

Nu răspunse.

— Îţi amintesc că pentru asta sunt plătit.

— Vezi să n-ajungi să te căci pe tine din banii ăia! replică ea cu vehemenţă.

Dar, când ne revăzurăm jos, în bucătărie, unde Agáta ne pregătea un cocteil de căpşuni, scoase din sertarul mesei de scris un dosar transparent de culoare verde, care conţinea o povestire de două pagini cu titlul *Tata şi eu*. Când mi-o înmână, surprinsei în ochii ei o urmă de slăbiciune, mic-burgheză.

— Mulţumesc, îi zisei.

Îmi ceru ca în ziua următoare să-i aduc manuscrisul *Anilor minunaţi ai ultimului hal*[83].

Să nu-ţi vină să crezi.

Agáta rămase cu noi în bucătărie. Nu mai aveam niciun chef s-o dau afară (şi să risc astfel ca ea să se simtă din nou jignită şi să stea iar bosumflată timp de câteva zile), iar pe de altă parte simţeam că prezenţa ei înlesnea conversaţia dintre Beáta şi mine, care pe alocuri încă şchiopăta.

Aşa stăteau lucrurile la sosirea lui Král. Mai era mult până la ora opt, ca atare mă temeam un pic de reacţia lui la această formă netradiţională de desfăşurare a lecţiei. Dar când o văzu pe fosta închinătoare la templul mâhnirii cum bea milkshake într-o dispoziţie cât se poate de veselă, Král se arătă extrem de mulţumit. Iar când, puţin mai târziu (şi spre marea mea uimire), Beáta îi prezentă câteva dintre observaţiile mele anterioare (mai mult sau mai puţin întâmplătoare) despre avantajele ferestrelor de mansardă drept „planul nostru comun de renovare completă a camerei ei”, bucuria lui la auzul unei iniţiative atât de „constructive” nu mai cunoscu margini. Clătină precipitat din

---

[83] Unul dintre marile succese ale lui Viewegh, romanul *Báječná leta pod psa*, spune cu umor şi înţelegere povestea maturizării unui adolescent – şi a generaţiei sale – în anii comunismului.

cap, în semn de aprobare, îşi chemă soţia şi o informă cu bucurie despre intenţia noastră, deborda de idei, îşi cuprinse ambele fiice pe după umeri, iar într-un final fugi în cabinetul de lucru după notebook, din care ne citi pe un ton triumfal numele, adresele, telefoanele şi conturile bancare ale celor mai „bune, expeditive şi solide” companii de construcţii şi fabrici de mobilier de pe teritoriul Republicii Cehe. Agáta se plictisi repede, se ridică şi se îndepărtă, dar Beáta mă supraveghea cu atenţie, de teamă să nu surprindă pe chipul meu vreo urmă de ironie. Efortul ei era însă fără rost, întrucât eram ultima persoană care să nu fie în stare să înţeleagă câtă bucurie şi uşurare poate să aducă trecerea din planul spiritual în cel raţional, respectiv, în cazul lui Král, de pe tărâmul nesigur şi periculos al *psychedeliei metalice* pe terenul solid al *coordonării unui şantier*.

— Mâine aţi putea să mergeţi la Ikea, începu Král să viseze cu voce tare. Au nişte *chestii nemaipomenite.*

— Chiar asta aveam de gând, declară Beáta. *Maestrul* încă nu ştie.

— *Când* anume mâine? întrebai

— Mâine dimineaţă, sublinie Beáta. Tata o să-ţi plătească ore suplimentare.

Râserăm cu toţii.

2. Eram cu adevărat curios să citesc povestirea Beátei. Şi am citit-o acasă, în aceeaşi seară (cu o anumită emoţie şi un fel de entuziasm încă foarte îndepărtate de acea apriorică apatie plină de scepticism care, după un an de lucru la o editură, mă stăpâneşte de câte ori iau în mână un manuscris necunoscut). Nu am de gând să simulez că ar fi vorba despre o povestire de o importanţă *crucială*, care ar arunca asupra Beátei *o cu totul altă lumină.* M-am hotărât totuşi să o prezint aici, pentru că realismul ei proaspăt a reprezentat pentru mine o surpriză plăcută după toate răcnetele Beátei cu privire la „arta veritabilă”. Povestirea mi se pare interesantă din multe puncte de vedere şi, nu în ultimul rând, reprezintă – în afară de menţiunile mele la mâna a doua, înşiruite pe multe pagini – una dintre puţinele mărturii autentice cu privire la *B. K., cea prematur plecată dintre noi.*

Transcriu povestirea în mod fidel, cu excepţia câtorva mărunte corecturi de sintaxă şi punctuaţie.

TATA ŞI EU

„Gata, mergi acasă?” mă întâmpină domnul Pospichal din spatele volanului. Aşadar, sunt iar în autobuz şi merg acasă. Lângă mine stă un tip pe care nu l-am văzut în viaţa mea. Poartă pantaloni cu modelul acela arogant, în carouri. (Spun arogant, pentru că te obligă la nesfârşit să urmăreşti pătrăţelele care se împrăştie în toate direcţiile.) Toate astea numai din cauza acestor incredibil de brutale şi depersonalizate bilete cu loc, care permit unei persoane cu totul străine să se aşeze lângă tine într-un mod atât de firesc, încât ar merita o palmă. Individul şi-a deschis incredibila geantă diplomat şi a început să-şi răsfoiască incredibil de însemnata agendă. (Nu pricep cum e posibil ca, la sfârşitul secolului al douăzecilea, cineva să facă treaba asta cu o mutră atât de serioasă!) Bineînţeles că acum îşi închide geanta la loc. Şi-a făcut numărul, aşa că deja poate să înceapă să sforăie. Presupun că-şi va sprijini capul de umărul meu şi că dezgustătoarea mirişte ţepoasă de pe obrazul lui îmi va agăţa puloverul. Pe deasupra, s-a mai şi chiombit dintr-o parte la figura mea. Şi măcar dacă s-ar fi uitat ca lumea, dar el mi-a aruncat numai o privire, mijindu-şi ochii ăia umflaţi, apoi i-a închis. Nu se poate, e un coşmar – tipul chiar sforăie! În prezenţa mea.

Doamne, am şi ajuns în sătucul meu natal, uite inscripţia albă cu litere negre, grafic vorbind arată cumplit, dar nici n-ai timp să-ţi spui chestia asta, că uite, a şi apărut piaţa satului parcă-i scoasă din Mireasa vândută[84] *– şi-n piaţă tatăl meu în salopetă. Tot ce-am iubit cândva mi se pare acum vulgar şi bădărănesc. Tipul de lângă mine se trezeşte, aşa că, bineînţeles, vede în ce fund de lume cobor. „Noroc”, răcneşte tata, de ce oare zbiară mereu în halul ăsta? Tot autobuzul vede cum îi dă domnului Pospichal o pungă din plastic cu fudulii de taur congelate, şi cum domnul Pospichal îi dă tatei un pumn de pastile de brufen în folii argintii, şi cum o folie din asta cade în cizma tatei şi – vai, nu! – tata se descalţă şi le arată tuturor*

[84] Celebră operă a lui Bedřich Smetana a cărei acţiune se petrece în mediul rural ceh din secolul al XIX-lea.

călătorilor care se uită pe geamurile autobuzului şosetele alea groase şi portocalii marca Chemlon[85], care sunt mai trainice decât piciorul. Şi uite că îi mai cade o folie, direct sub roata maşinii, tata se apleacă după ea, iar domnul Pospichal se face că porneşte, aşa, de caterincă, şi tata ţipă „Ho, nebuno!", are un junghi la spate, se îndreaptă greu din şale, şi domnul Pospichal strigă: „Ia, bă, brufen, c-acuma ai!" Îmi feresc privirea. „Norocel", zice tata, în sfârşit, şi adaugă „iar arăţi de nu se poate", şi se uită la bereta mea şi la sacoul meu de la Paris, dar se vede că de fapt îi place cum arăt, mă sărută neîndemânatic, mă mângâie cu palma plină de aşchii din pădure (odată m-am şi înţepat într-o aşchie din palma lui) şi se uită la mine, şi dintr-odată se vede în ochii lui cât de rău îi pare c-am lăsat şcoala. Prima oară m-a condus acolo prin parcul din faţa gării, partea asta a drumului era destul de frumoasă, pe urmă mă uitam la steagul ăla mare de la Ambasada Braziliei, apoi urma însă pasajul ăla infect pe sub autostradă – dar încearcă să explici cuiva că ai lăsat şcoala din cauza unui pasaj plin de pipi şi deodată tata zice: „Azi se mărită Veruna, ştii?"

Deschide uşa de la Merţanu' lui cel nou. Mă întreabă: „Vrei să-l conduci?" Şi eu mă uit la schimbătorul de viteză, are înşurubat în el un rahat decorativ din lemn lăcuit şi zic: „Şi cu nenorocirea asta vrei să schimb vitezele? Mai bine m-apuc să smulg buturugi din rădăcini..." Şi tata râde şi mă provoacă intenţionat: „Da' de ăsta ce mai zici?" Îmi arată volanul îmbrăcat în piele de viţel şi văd că are chef să fiu fetiţa lui cea deşteaptă şi glumeaţă şi zic: „E de groază, pe bune, chiar ţi-e aşa de dor de vaca aia pe care ai călărit până nu demult?" „Ei, rahat", zice tata mulţumit. „Niciun rahat", zic eu, „orice psihiatru poate să-ţi explice chestia asta." Tata râde. „Psihiatrii să mă pupe-n cur!" Râd, dar sunt obosită „Nu te teme", zice tata, „numa' să ne dea canaliile alea banii pe pământul din sat şi îţi iau Volkswagenu' ăla Golf." Mai bine să-ncep să-mi bat joc de el pentru mizeria din compartimentul pentru casete de pe bordul Merţanului, dar tata deja se uită-n altă parte, la platoul de lângă fântâna satului. „Ce se petrece acolo?" zice, dar gata, i-a recunoscut. „Aaa, e Zéman", va spune el îndată. „Şi melody boys *ăia ai lui", îmi spun eu în gând cu un pic de tristeţe. „Şi*

[85] Material grosolan şi rezistent, căutat în timpul socialismului pentru trăinicia sa.

melody boys *ăia ai lui”, va spune tata şi eu voi începe să râd. „Ne-au tăiat calea*[86]*, zice tata, ai ceva mărunţiş? Doar n-o să le dau cinci bătrâne.” Scot două bancnote de o sută pentru Veruna şi mirele ei, uite, ne-au şi oprit, fiecare drum al meu este o capcană, Zéman are pe el un sacou cadrilat, murdar şi purtat, iar pătrăţele arogante, iar mă obligă cineva să beau, iar trebuie să zâmbesc când n-am chef, iar se uită cineva la chipul meu dintr-o parte, tatăl meu, un străin care are bilet pe acelaşi loc cu mine.*

3. În dimineaţa următoare i-am dus Beátei atât povestirea ei, cât şi manuscrisul, numai că, spre dezamăgirea mea, n-a vrut să vorbim despre literatură. (Iar eu chiar aveam chef să încep acel curs.)

Era însă clar că avea cu totul alte gânduri. Nici până azi n-am priceput întru totul cum s-a întâmplat, dar lucrurile s-au desfăşurat astfel: Beáta îmbrăţişase cu toată fiinţa cauza remobilării camerei. Într-o singură noapte, lângă patul ei crescuse un morman înalt de un metru de numere ale revistei *Căminul*. O noapte fusese suficientă pentru ca Beáta să prezinte ideea de-abia apărută a renovării drept o „intenţie pe care o avea de mult, dar pe care nu apucase niciodată s-o realizeze”, iar în vocabularul ei să apară expresii precum „ritmul formelor”, „lumină naturală” şi „perete despărţitor cu profil lamelar”.

„Pereţii despărţitori cu profil lamelar realizează o separare a interiorului cu efecte optice şi creează impresia unui spaţiu aerisit”, mi-a zis, printre altele.

A mai spus că în acea dimineaţă, când ieşise să alerge, se oprise „absolut întâmplător” în faţa vitrinei magazinului de mobilă din cartier. Mi-a mai spus că majoritatea mărfurilor expuse erau sau „chestii de-alea sclipicioase şi înalte din placaj”, sau veşnicele „creaţii pseudorustice”, dar că găsise totuşi un balansoar absolut ireproşabil din „lemn de fag curbat”. Pe drumul de întoarcere se gândise un pic la perdele, cică nu se

[86] Obiceiul tradiţional de a „tăia calea” înaintea unei nunţi constă în a bara cu un obstacol simbolic drumul pe care mirele (ori vecinii sau prietenii acestuia) merge spre casa miresei, pentru a o lua cu el. Ca atare, mirele trebuie să plătească o „răscumpărare” în bani sau să ofere de băut celor care i-au „tăiat calea” (vecini ai miresei, alţi locuitori, lăutarii satului). Uneori, dacă „răscumpărarea” este prea mare, mirele poate cere ajutorul prietenilor sau al vecinilor.

putuse hotărî dacă să aleagă între armonia „ton în ton” în nuanţă „roz-delicat” sau albă. Am încercat să-i mai temperez entuziasmul (temându-mă, desigur, că ar putea să dureze), dar n-am reuşit mare lucru. E adevărat că am convins-o măcar să măsurăm camera şi să-i desenăm planul, dar a respins cu dispreţ toate apelurile mele la o „reflecţie conceptuală asupra variantelor posibile de a amenaja interiorul” (ca să nu mai vorbesc despre propunerea mea de a invita un arhitect specializat în decoraţiuni interioare).

— De ce? Ca ce chestie? obiectă ea. Cine o să locuiască aici, arhitectul sau eu?

Am ajuns în faţa magazinului IKEA încă înainte de ora deschiderii. În conformitate cu lista alcătuită de Král (pe care o ţineam pe genunchi aşa cum călăreţii participanţi la o cursă îşi ţin foaia cu itinerariul), în timpul dimineţii am mai vizitat, dacă nu mă înşală memoria, încă trei hipermarket-uri, două magazine de antichităţi, un punct de desfacere al companiei daneze de mobilă Scaneco, vreo câteva prăvălii specializate în vânzarea de covoare, alte câteva cu mobilier din nuiele, bambus, stuf şi ratan, magazinele firmelor Kratochvil şi Triant, precum şi hala de expoziţii a firmei Europa Möbel. (Mă gândesc dacă n-ar fi cazul să subliniez că niciuna dintre firmele pe care le menţionez aici nu a susţinut apariţia romanului meu prin vreo *sponsorizare*.) Pe parcursul acelor aproximativ patru ore am cumpărat un şifonier din lemn negru de frasin cu trei uşi şi trei rafturi pentru cărţi, un set de măsuţe mobile de culoare neagră, două fotolii din elemente PVC cu „pernă pentru şezut din material textil” de culoare „roz clasic”, datând din 1931, un covoraş „cu fir lung” din lână de culoare roz clasic şi un coş de hârtii negru marca Trend. Într-un magazin de artă am reuşit să achiziţionăm un obiect negru din sticlă, greu de descris, care mie mi-a repugnat de la început din cauza asemănării izbitoare cu o veveriţă radiografiată, în timp ce pe Beáta, dimpotrivă, a atras-o datorită „neîncadrabilităţii sale în concret şi capacităţii de a descompune în mod repetat lumina aşa-zisului adevăr”.

Singurele articole pe care nu le-am găsit au fost un tapet cu un anumit tip de model, un pat şi o lustră.

Eu solicitam în mod repetat o concepţie coerentă asupra întregii lucrări, iar Beáta îi trasa contururile de bază în maşină, pe traseul de la o prăvălie la alta, şi îi fixa forma definitivă direct

în magazin, lângă casa de marcat, în timp ce-şi căuta în poşetă carnetul de cecuri pentru a achita ceea ce cumpărase. În cea mai mare parte a cazurilor, rolul meu a constat numai în strădania zadarnică de a măsura respectivul articol înainte ca Beáta să apuce să-l plătească – fapt pentru care, pe drumul de întoarcere, m-a răsplătit cu propunerea generoasă de a-mi alege din mobilierul iniţial al camerei sale orice mi-ar putea fi de folos. Dar cum era să completez inventarul sufrageriei noastre „mic-burgheze” de acasă cu o jumătate de butoi destinat în mod normal păstrării ţiţeiului! Gândul acesta mă făcu să zâmbesc.

Jignită, Beáta acceleră.

O dresei repede:

— M-ar interesa scaunul ăla stomatologic...

Se află şi acum în camera mea de lucru, cu speteaza fixată într-o poziţie care pur şi simplu te predispune la meditaţii adânci. Din când în când, nevastă-mea protestează, dar, din fericire, odată cu trecerea timpului, vociferările ei se transformă în proteste de formă. Pielea artificială igienică, de culoare deschisă, care îl acoperea iniţial era uzată şi în câteva locuri chiar ruptă incă de pe vremea când l-am adus acasă. Ca atare, am rugat-o pe bunica-blănăreasă să-l cârpească sau să-i coasă o husă, ceva, acolo. Şi, cum bunica a folosit resturi de piele de diverse culori, scaunul şi-a pierdut aspectul sever şi auster de altădată, iar cei care mă vizitează adesea nici nu ghicesc drastica lui menire iniţială. (La urma urmei, şi eu fac acelaşi lucru: confecţionez cuverturi cu modele haioase, ca să ascund sub ele realitatea crudă a durerii.)

După ce ne întoarserăm de pe traseu, Beáta procedă la o inspecţie-fulger a camerei, după care se îndreptă direct către telefon, pentru a-i exprima tatălui ei uluirea în faţa frapantei realităţi că, deşi trecuse deja o oră de la amiază, cuibuşorul ei încă „nu are” ferestrele de mansardă solicitate încă din ajun. E de presupus că domnul Král promise îndreptarea imediată a acestei stări de lucruri, pentru că, la sfârşitul convorbirii, Beáta îi adresă prin receptor un pupic zgomotos şi pleoscăitor.

Ca holtei temporar ce mă aflam, acceptai cu recunoştinţă invitaţia la prânz.

Agáta răsturnă un singur pahar.

După prânz, Beáta se schimbă în „ţinută de lucru” (kimono japonez de culoare neagră cu un dragon imprimat pe spate şi batic de mătase pe cap) şi începurăm curăţenia în cameră.

Când bătu de trei, pe poartă intră o autofurgonetă a firmei Velux. Cinci bărbaţi în salopete roşii identice transportară în pod diverse unelte, scări duble, scânduri, bucăţi de tablă, rame şi sticlă de geam, învelitoare pentru acoperiş şi vată de sticlă. La scurt timp după aceea se puseră pe bocănit, fapt în urma căruia casa deveni literalmente nelocuibilă. Beáta decise că timpul pe care trebuia să-l petrecem afară avea să fie folosit pentru a arde nişte „vechituri”, cuvânt care desemna conţinutul unor lădiţe din lemn ascunse până atunci sub patul ei. În timp ce eu şi Petřík le scoteam afară, Agáta făcea focul pe locul cândva special amenajat[87], în grădina din spatele casei.

Beáta desfăcu cea mai mică lădiţă, care conţinea în special suveniruri din noiembrie 1989[88]: pancarte cu înscrisuri de mână (de genul „Dacă nu noi, atunci cine?”, „Dacă nu acum, atunci când?” sau „Mâine dimineaţă să răsară adevărul!”), o fâşie din material textil cu o inscripţie anunţând greva de lungă durată de la liceul din Radotín[89], coji uscate de portocală, bucăţi mototolite de tricolor, fotografii ale lui Václav Havel, Valtr Komárek, Miloš Zeman[90] şi ale cardinalului Tomášek[91] şi câteva tăbliţe cu inscripţia „Dubček la Hrad!”[92]. Beáta cercetă cu vădit dezgust

---

[87] În grădinile caselor de la ţară (iar până a fi înglobat în Praga, la începutul anilor 1970, cartierul Zbraslav avusese un statut mai degrabă rural) se afla un loc special unde, în nopţile de vară, se putea petrece lângă foc.

[88] Luna când a avut loc în Cehoslovacia Revoluţia de Catifea.

[89] În noiembrie 1989, la numeroase universităţi, licee şi chiar şcoli generale din Cehia au avut loc acţiuni greviste cu participarea masivă a studenţilor şi elevilor. Una dintre cele mai cunoscute a fost organizată la liceul din cartierul Radotín, în sectorul Praga 5, unde învăţase Beáta.

[90] Economişti şi politicieni cehi, participanţi activi la Revoluţia de Catifea şi la viaţa politică ulterioară a ţării.

[91] František Tomášek (1899-1992), cleric disident ceh care a devenit după Revoluţia de Catifea primat al Bisericii Catolice Cehe.

[92] Alexander Dubček (1921-1992) – Om politic slovac, unul dintre eroii Primăverii de la Praga din 1968. Ca secretar general al Partidului Comunist Cehoslovac din martie 1968 până la invazia din august, a promovat o politică de deschidere şi reforme democratice. Înlăturat de la conducerea PCC imediat după invazie, în 1973 este eliminat complet din viaţa politică şi din partid. Revine în viaţa politică la sfârşitul lui 1989, când se afirmă ca unul dintre contracandidaţii lui Havel la preşedinţia Cehoslovaciei (de unde lozinca „Dubdek la Hrad!” – Hradul, sau Castelul din Praga, era sediul preşedinţiei

toate aceste obiecte, aruncând din când în când câte ceva, dar până la urmă puse pe foc întreg conţinutul lădiţei.

Mi-aş fi dat o mână pentru domnul preşedinte[93], dar să-i salvez fotografia din flăcări mi se părea exagerat. Petřík se strâmba vesel.

— Revoluţia furată? aruncai ca din întâmplare la adresa Beátei.

Reacţionă printr-un gest dispreţuitor cu mâna. Subiectul nu merita nici măcar un răspuns verbal. Totul era istorie.

În schimb, conţinutul celei de-a doua lădiţe *o răscoli* cu adevărat; luă în mână *cu emoţie* nişte desene îngălbenite şi nişte tăieturi mototolite din reviste, scoase *cu gesturi drăgăstoase* şi apoi citi – nu ştiu ce poezele scrise la maşină, desfăcu *plină de grijă şi delicateţe* un mănunchi de scrisori legate cu o panglicuţă decolorată, privi *în tăcere* la fotografiile unor tinerei (care în mod sigur nu apucaseră să intre în politică), mirosi cu delicateţe un dop care astupase cândva o sticlă de şampanie şi mângâie un tricou de hochei[94] cu numărul 22, provenit de la clubul Sparta Praga.

Din cauza kimonoului ei, mă simţeam uneori ca într-o dramă regizată de Akira Kurosawa.

— Mă duc să-mi fac o cafea, îi spusei.

— Aşteaptă, mă prinse ea de mână.

Cu expresia celui care *se eliberează rupându-şi toate cătuşele,* aruncă în flăcări o diplomă care confirma un loc doi la campionatul judeţean de cross-country şi o faţă de pernă cu ştampila hotelului Kriváři[95]. Impresia mea de la început, că de fapt nu voia să-şi ardă trecutul, ci numai să şi-l etaleze, se întări.

Apoi, cu gesturi de somnambul, îmi strecură în mână o fotografie.

— El este...

„Aha, Tâmpitu'", mă prinsei eu.

---

cehoslovace, astăzi cehe).

[93] Václav Havel, pe vremea aceea preşedinte al Cehoslovaciei. Ironia autorului se leagă de scăderea bruscă a popularităţii lui tocmai în acel an, nu numai din cauza înrăutăţirii nivelului de trai în urma reformelor pentru trecerea la economia de piaţă, ci şi a eşecului lui Havel de a menţine federaţia cehoslovacă.

[94] Jucătorii cehi/cehoslovaci de hochei, multipli campioni mondiali şi olimpici, erau şi sunt priviţi ca nişte eroi naţionali..

[95] Hotel de lux din staţiunea balneară Mariánské Lázně (Marienbad).

Am cugetat la expresia ciudată a feţei lui. Avea aerul că tocmai ar fi traversat Canalul Mânecii înot înainte şi înapoi, dar că ar dispreţui şi înotul, şi Canalul, şi fotografii. Am întors fotografia. Pe spatele ei era scrisă cu creionul o poezie de Ginsberg, în care se vorbea despre posteriorul solid şi dur al nu ştiu cărui baschetbalist răposat.

O aruncai în foc; deasupra ei începură să salte o mulţime de punctuleţe maronii, apoi focul o curbă, o răsuci şi o distruse.

Agáta privi cu teamă spre Beáta.

Era albă ca o gheişă, dar nu zise nimic.

Petřík urmărea cu interes toată scena.

Mai aruncai în foc alte câteva lucruri. Tricoul de la Sparta şi faţa de pernă ardeau greu.

— Nu vreţi să le ardem ca lumea? propuse Petřík.

— Să-i încredinţăm lui această sarcină, îi spusei eu Beátei. Precis că are o vastă experienţă în distrugerea documentelor.

Petřík stinse râzând resturile fumegânde, le aruncă înapoi în lădiţă şi fugi în garaj. Se întoarse după un minut şi meşteri ceva la lădiţă. Le dusei pe cele două surori ceva mai departe.

Beáta păşea cu oarecare rigiditate, dar nu se opuse.

— Ţineţi-vă bine, zise Petřík încântat. O să cam facă „bum”.

— Krakatit[96], îi răspunsei.

Le cuprinsei pe fete de umeri şi le culcai la pământ.

Părul le mirosea a fum.

Doar un mănunchi de iarbă mă despărţea de chipul Beátei. Eram un pic nervos din cauza asta, fiindcă de la o distanţă atât de mică se vedea cum mi se dilată porii feţei.

Trecutul Beátei Králová explodă în rotocolul de foc al vaporilor de benzină.

Şi asta a fost.

4. A doua zi de cumpărături fu şi o zi *a întâlnirilor* – deşi perioada concediilor mai avea mult până să se termine, în lungul traseelor pe care le aveam de făcut prin Praga dădurăm întâmplător peste câteva cunoştinţe.

---

[96] Aluzie la romanul cu acest titlu scris de Karel Čapek în 1922. Krakatit (cuvânt derivat de la numele vulcanului indonezian Krakatoa) este denumirea unui explozibil foarte puternic, inventat de personajul principal al romanului.

Prima întâlnire avu loc pe Strada Lungă[97] şi, printre altele, mă învăţă că nu se poate scăpa de trecut numai arzând nişte scrisori şi fotografii.

— Buddha! strigă Beáta cu bucurie.

Această parte încă vie a trecutului ei avea mustăţi până la brâu, o cămaşă transpirată, împodobită cu broderii şi descheiată atât cât să evidenţieze o burtă enormă, şi nişte picioare goale incredibil de murdare, încălţate în sandale din cureluşe de piele.

— Beátka! Floricică din deşert! strigă ultimul beatnik din sectorul 1. Vino repede şi pupă-mă pe mustaţă!

O umplu de bale, dar – Dumnezeu ştie de ce – pe ea chestia asta o încântă.

— Încotro sufli, vânticel? se arătă el uluit. Unde cazi, frunzuliţă?

Ea îi răspunse şovăielnică:

— Hoinărim... Vagabondăm...

— Aaa, vagabondaţi? afişă el un zâmbet *misterios*. Ca vagabonzii? Ca bagaboantele?

— Normal, răspunse Beáta. Pur şi simplu vagabondăm.

— Vrem să cumpărăm nişte tapete, am precizat eu cu amabilitate. Şi o lustră.

Individul făcu o figură de parcă aş fi vorbit în finlandeză şi, cu moaca uluită a unui spiriduş uriaş eşuat din greşeală la un meci de tenis, alerga cu privirea de la Beáta la mine şi înapoi.

— Fără mişto? zise el într-un final, cu un aer de-a dreptul şocat.

Beáta expiră un nor de fum de ţigară.

— Normal, replică apoi, pe un ton *mistic*.

— Deci s-ar găsi vreo cinci bătrâne, da? presupuse el cu un aer de cunoscător. Ceva galbeni, coco, acolo?

— Nu şovăi câtuşi de puţin, încearcă, rosti Beáta *semnificativ*.

Tipul se întoarse pentru prima dată şi către mine:

— Deci s-ar găsi coco la greu, nu?

Mă uitai scurt către Agáta, dar ea îmi evită privirea.

---

[97] Stradă în centrul istoric al Pragăi, devenită pe vremea socialismului unul dintre locurile clandestine de întâlnire a adepţilor mişcărilor hippie, beat sau flower power.

— Normal, răspunsei într-un final, întrucât era de presupus că un cuvânt precum „coco” mi-ar fi provocat aceleaşi probleme ca şi comanda „A opta C, la mine!”.

Individul nu înceta deloc să mă ancheteze:

— Coco, mango, biştărei?

Îmi făcea mereu cu ochiul, ca între *iniţiaţi*.

Deja nu mai suportam.

— Poate. S-ar putea spune şi aşa, punctai, iritat şi plictisit. În argou.

Se trase un pic înapoi şi se aplecă spre mine, mai să-mi atingă faţa. Apoi făcu o săritură în spate şi i se adresă Beátei:

— Cine-i căcăciosu’ ăsta de-l cari după tine?!

Mă prezentai.

— Cine-i căcăciosu’ ăsta?! strigă el din nou, nedumerit.

Beáta îi mângâia în tăcere tâmpla asudată.

— Nu vă mai reţinem, zisei. Presupun că oricum vă aşteaptă o călătorie cu autostopul, nu?

Beáta râse, ba chiar mă şi privi.

Era plăcut.

— Ce căcat de autostop visezi? Cine mă-sa-i căcăciosu’ ăsta?! zbieră la ea tipul, simţindu-se trădat.

— În acest caz, precis că vă grăbiţi la vreun *bairam*...

Mă potopi cu un noian de înjurături.

Îmi făcuse cu-adevărat plăcere să-l cunosc.

În parcarea din Piaţa Carol, unde ajunserăm tot fără lustră, dar încărcaţi cu vreo duzină de role de tapet, dădurăm peste inginerul David Šulc, prieten de familie de-al nostru şi fost coleg de liceu al meu. I-l prezentai Beátei cu o anume satisfacţie, întrucât picioarele *lui*, deşi încălţate tot în sandale din curele de piele, erau curate. Pe Beáta o numii „o prietenă”.

— Şi unde mergi cu prietena? se interesă el.

— Vrem să cumpărăm o lustră, îl informai eu prudent.

Dădu din cap în semn de aprobare, fără să simtă nevoia de a mai comenta în vreun fel.

În momentul acela n-ar fi putut face mai mult pentru întărirea prieteniei noastre.

— Şi un pat, completă Beáta. Maestrul mă ajută să-l aleg – le are bine de tot cu paturile...

Apoi, *recunoscătoare*, mă sărută pe obraz şi *suspină*.

Trebuia să recunosc în forul meu interior că duelul dintre noi ajunsese într-un stadiu oarecum periculos, dar extrem de plăcut.

Un pic întristat, inginerul Šulc îşi mişcă uşor capul, împingând bărbia în faţă. (I-am mai surprins acest gest de resemnare acum câţiva ani, la Sázava, când, în mod cu totul neaşteptat, l-am bătut la ping-pong.)

— Poate că era bine dacă mă apucam şi eu de scris, medită el.

A treia întâlnire avu loc în Zbraslav: la dorinţa Beátei, oprirăm maşina „numai aşa, la noroc” în faţa magazinului de mobilă şi la coborâre, dădurăm peste colega Tauferová.

— Oare *femeia asta superbă* să fie Beáta Králová? strigă ea *neîncrezătoare*.

Cu ani în urmă Beáta îi fusese elevă la limba rusă.

Tauferová aprecie că Beáta e „frumos bronzată” şi-i lăudă „frumoasa” rochie de vară, după care ne povesti pe larg despre starea de sănătate a bătrânei sale mătuşi, care avea leucemie. Apoi se interesă „ce căram acolo”; etichetă drept „frumos” modelul de tapet şi drept „excelentă” pasta de lipit pe care o aleseserăm.

Dar până la urmă nu mai rezistă :

— Şi unde ţi-s fetele? îşi aminti ea.

— Sunt încă la mare, răspunsei liniştit. Eu a trebuit să mă întorc mai repede, am de lucru.

Zâmbi din buzele rujate:

— Salută-le din partea mea.

5. Prin rapiditate, organizare şi numărul lucrătorilor aruncaţi în luptă, renovarea camerei Beátei amintea de construcţia decorurilor pentru o costisitoare superproducţie americană al cărei producător *intrase în criză de timp*: ambele ferestrele de mansardă fuseseră definitivate încă de cu noapte, în timpul dimineţii se făcuse curăţenie şi se pusese tapetul, astfel încât, imediat după prânz, angajaţii firmei Šlejchrt şi fiul, aplicări învelişuri podele, putură să întindă peste lucrarea terminată pluşul roz. Ca urmare, Agátei, Beátei, lui Petřík şi mie nu ne mai rămânea decât să cărăm în cameră pe îndelete mai întâi mobilierul iniţial, apoi pe cel nou cumpărat, în ordinea în care îl aduseserăm după-amiază din diferitele magazine pe

unde colindaserăm. Trebuie să mărturisesc că, în ciuda deja amintitelor diferenţe dintre gustul Beátei şi al meu, aspectul camerei (chiar incluzând patul cel vechi şi în absenţa unei lustre) era surprinzător de agreabil, intim şi prietenos. Iar când mai scoserăm afară şi butoiul metalic (care până atunci încurca peisajul la mezanin), spre a-l plasa sub burlanul de la garajul lui Král, nu-mi putui reprima impresia că misiunea mea raţionalist-optimistă nu fusese chiar cu totul lipsită de succes.

Soţii Král ajunseră acasă cu puţin înainte de ora şapte. Sosirea lor mă găsi exact în momentul în care terminam cu aranjarea sistematică a cărţilor în biblioteca „mirosind a nou” (combinând în mod intuitiv criteriul obişnuit al *naţionalităţii* cu acela pe care mi l-am definit drept „o anumită măsură de ciudăţenie auctorială”) şi, cu ajutorul ferfeniţitelor mele cunoştinţe din opera lui Freud, încercam să-mi explic de ce cele două fete fredonau vesele în timp ce aşezau chiloţii şi sutienele Beátei într-una dintre despărţiturile noului şifonier de culoare neagră. Prin ferestrele de mansardă pătrundea în cameră lumina moale a înserării, iscând nuanţe cald-aurii, strălucitoare pe covorul roz. Král îşi scoase ghetele:

— E minunat! declară el cu convingere.

Doamna Králová îmi mângâie mâna şi zise că totul e ca într-o „poveste”.

Înţelegeam ce vrea să spună şi, cu un fel de *modestie veselă*, încercai zadarnic s-o conving cu privire la o serie de chestii serioase: că în ziua de azi nu se mai întâmplă să întâlneşti lângă izvorul din pădure numai câte o singură broască spurcată, de care să poţi să scăpa fără probleme, şi că nici nu mai apuci să numeri capetele de balaur pe care trebuie să le tai.

Král se îndreptă în şosete către fiicele sale şi le sărută.

Iar pe mine, în ciuda anemicelor mele proteste, mă trase după el în cabinetul de lucru, unde avusei parte de o îmbrăţişare bărbătească, un pahar de whisky scoţian Glen Deveron şi zece mii de coroane.

— Ştiam c-ai să reuşeşti, îmi spuse el emoţionat.

VIII.

1. După cină, când m-am întors la mansardă cu Beáta, afară era deja întuneric, fapt mulţumită căruia am aflat că unul dintre avantajele ferestrelor de mansardă este posibilitatea de a observa bolta înstelată direct din cameră. Ne aşezarăm pe fotoliile din 1931 şi ne uitarăm la stelele vechi de milioane de ani.

— Meserie, zisei.

Descoperirea noastră subită îi inspiră Beátei câteva glose cu privire la „spaţiu-timp”, pe care astăzi n-aş mai fi în stare să le reconstitui nici măcar cu aproximaţie. (Îmi amintesc numai de afirmaţia ei că în acest fel ar fi cică posibil să înţelegi „totul, dar absolut totul”, ceea ce a trezit în mine speranţa iraţională că din acel loc aş putea pricepe vreodată chiar şi romanele Danielei Hodrová[98].)

— Nu-i nevoie să înţelegi absolut totul, observai eu în conformitate cu propriile mele convingeri şi o informai pe Beáta cu privire la o expresie introdusă de Vonnegut – „apărarea împotriva informaţiilor”.

— Cine *să te apere de informaţii*? cugetă ea. Ăsta se cheamă cenzor.

— *Autocenzor*, sublimai. E o diferenţă. Omul evită conştient şi de bunăvoie anumite informaţii, în interesul propriei sănătăţi sufleteşti.

— Şi în acest fel se minte singur.

— Şi, din milă faţă de el însuşi, îşi reconfigurează realitatea în aşa fel încât să-i fie mai suportabilă.

— Ca-n romanul ăla al tău, mi-o trânti ea pe neaşteptate.

Eram bucuros că-mi citise romanul atât de repede, dar bucuria mea era amestecată cu o anumită teamă pe care, de altfel, o generase însăşi expresia „romanul ăla al tău”.

— Continuă, zisei bravând.

„Artistul n-are nevoie de critică, ci de preţuire. Dacă are nevoie de critică, nu e artist” (Gertruda Stein)

— Păi nu e exact acelaşi lucru? se întrebă ea, clătinându-şi capul într-o parte şi în alta. E vorba de obsesia de a-i *distra* pe ceilalţi...

Ridicai din umeri:

---

[98] Scriitoare cehă contemporană (n. 1946), autoare a unor romane complexe şi elaborate, încărcate de metafore, alegorii şi simboluri. Viewegh a fost adesea comparat (în general în defavoarea lui) cu Hodrová.

— Nu, e vorba de *frica de a plictisi*.

Se strâmbă.

— Ce să zic... Căţei, bunicuţe, papagali şi Anişoare... Chiar ai nevoie de toate astea?

Mi-am permis să-i amintesc pe un ton de reproş unele principii de bază ale poeticii mele de autor, pe care i le prezentasem chiar în timpul primei noastre lecţii. Apoi am completat această parte deja predată a materiei cu o paralelă foarte dragă mie, dar pe care până atunci n-o mai utilizasem: comparaţia dintre scrisul meu şi scrisorile de pe front ale unui soldat către mama sa.

— Înţelegi, îi explicai, deasupra capului îi şuieră schije de obuz, la picioare îi mişună şobolanii, e plin de ploşniţe şi are-n el o foame de-ar mânca şi maţele celui mai bun prieten, de altfel atârnate la vedere pe gardul de sârmă ghimpată – totuşi, mamei îi scrie de fiecare dată că o duce bine şi că în curând se va întoarce acasă... Apoi adăugai cu oarecare înflăcărare: Fiindcă, *după părerea mea*, această minciună este pentru el o îndatorire sfântă.

— Te-ai enervat, constată Beáta.

Îi explicai că sunt în situaţia unui ofiţer de legătură benevol între dispreţuita *literatură de consum* care, totuşi, se cumpără, şi literatura *respectabilă*, pe care practic n-o citeşte nimeni: tocmai de aceea trebuia să mă aştept ca, din când în când, să se ţipe la mine cu furie dinspre ambele tabere. Speram că va preţui cum se cuvine strălucitul mod în care formulasem totul, dar era clar că deja se gândeşte la altceva.

— Poţi să-ţi imaginezi o situaţie în care ai şti sigur că te vei omorî?

Mă distra schimbarea bruscă a temei – de la romanul meu la reflecţii asupra eventualei mele sinucideri.

Dar Beáta insistă să-i răspund.

— Precis m-aş omorî dacă m-aş apuca să sudez cu autogenul.

Mă admonestă, cerându-mi să vorbesc serios.

Începui să mă gândesc.

— Să mă omor...? Păi, dacă fiică-mea ar lua de bărbat un tip *cu adevărat îngrozitor*...

— Pe cine, de exemplu?

— Să zicem, pe Pavel Vítek[99], răspunsei. Sau pe Buddha.

Mă cutremurai cu un gest teatral.

— *Bancuri*, reacţionă ea, tristă. Vezi? Tu nici *nu mai eşti în stare* să vorbeşti serios.

— Nu sunt bancuri. E vorba – aşa cum a scris Romain Gary – despre un mod de a neutraliza realitatea care se pregăteşte să-ţi sară la gât.

— Deci bancuri şi *citate*, preciză ea tristă.

Apoi căscă.

Mă ridicai.

— Îţi propun să facem pace, îi zisei atunci. Să lăsăm deoparte filosofia de viaţă diferită pe care o practicăm şi să rămânem prieteni.

— Mergem mâine după lustră? mai întrebai la plecare. (Ceva mă opri să pronunţ cuvântul „pat”.)

Izbucni în râs.

Chestia asta era tipică pentru ea: dacă din cadrul uşii i-aş fi vorbit de Toyen[100], de Sartre sau de istoria creştinismului, nici n-ar fi ridicat sprânceana; dar, dacă o întrebam de lustră, râdea să se strice.

— Plecăm mâine dimineaţă la prima oră, îmi răspunse râzând cu lacrimi. Şi poţi să dormi aici.

În spatele uneia dintre ferestrele de mansardă se strâmbau nişte siluete de falşi grădinari, de Tâmpiţi, de americani din Barcelona şi de hocheişti de la Sparta.

— Mai am ceva de lucru acasă, zisei cu voce înăbuşită.

2. Ota Karlas mi-a adus astăzi propunerea de grafică a copertei colecţiei *Noutăţi în proza cehă*, în care avea să apară şi romanul meu. În acord cu solicitarea redactorului-şef al editurii, era vorba despre un model sobru, fără motive ornamentale, numai cu titlul romanului scris cu aldine pe fond monocolor. Pentru romanul *Monumentul*, de Eva Kantůrková[101] fondul era galben, iar pentru *Capul Bunei Lipse de Speranţă* de Lubomír Martínek, albastru.

[99] Actor şi muzician ceh (n. 1962), unul dintre primii artişti din ţara sa care şi-au declarat în mod deschis homosexualitatea.

[100] Toyen, pe numele adevărat Marie Čerminová, (1902-1980) – pictoriţă de origine cehă, emigrată în Franţa, una dintre reprezentantele de marcă ale suprarealismului european.

[101] Scriitoare şi scenaristă cehă (n. 1930).

— Eu aş prefera un fond roz, i-am zis lui Ota. Romanul meu o să fie un *love story* cu tot dichisul.

Ota mi-a dăruit zâmbetul lui blând.

La trezire m-a întâmpinat o minunată dimineaţă de vară. Am luat micul dejun, m-am înarmat cu metrul de buzunar şi, plângându-mă în mod absolut formal de „felul în care sunt nevoit să-mi petrec vara”, am plecat de acasă plin de voie-bună.

Contrar aşteptărilor mele, nu urma să mergem nici după lustră, nici să cumpărăm vreun pat. În schimb, aşa cum îmi strigă de pe terasă Agáta, îmbrăcată deja într-un costum de baie albastru, se pleca la Slapy[102]. Apoi îmi făcu cu mâna şi intră în casă.

— La Slapy? o întrebai şi pe Beáta, care spăla parbrizul cabrioletului.

— La Slapy, confirmă ea pe un ton autoritar.

Îmbrăcată într-un costum de baie întreg de culoare verde cu puncte mari albe, Agáta aducea deja cuverturile de aşternut pe iarbă şi un coş împletit, încărcat cu de-ale gurii.

— N-am pe mine costumul de baie, obiectai eu.

— Îţi dăm un costum de-al tatei, răspunse Beáta, adresând simultan un gest în direcţia Agátei, care o luă la fugă râzând. După câteva clipe, când se întoarse, avea pe ea un costum de baie auriu, care îi dezgolea caraghios funduleţul firav. Beáta rămase perplexă. Pentru a o scoate din încurcătură pe Agáta, care se zăpăcise de tot (şi pentru a ne scuti pe toţi de obligaţia ca ea să-şi schimbe încă o dată costumul de baie), apelai la un *fluierat admirativ*. Agáta roşi încântată şi vru să-mi tragă o pălmuţă *din cochetărie*, dar, când îşi luă avânt, nimeri cu mâna în oglinda retrovizoare.

— Auuu!

Beáta ridică sprâncenele a neputinţă şi îndreptă oglinda.

Apoi îşi puse ochelarii negri.

— Ei, credeţi că putem pleca? întrebă ea *cu blândeţe*.

Şoseaua era liberă.

Beáta conducea repede, dar cu mână sigură.

---

[102] Localitate nu departe de Praga, unde a fost construit un întreg sistem de baraje şi lacuri de acumulare pe râul Vltava. Este o foarte populară destinaţie turistică.

(Mă tem că, pentru mine, clişeul *femeie la volan* şi-a pierdut de-o vreme încoace încărcătura aşa-zis umoristică şi, în mult mai mare măsură decât un pretext pentru anecdote stupide, reprezintă acum o conexiune hipnotică, o fascinantă asociere între erotism şi moarte. Şi subliniez că aici nu e vorba în niciun caz de vreun moft de intelectual.)

Dar pe atunci încă nu se ajunsese la asta.

Pe atunci, vântul cald încă ne mai ciufulea părul şi ne mângâia chipurile. Pe atunci, singurul lucru care îmi afecta un pic starea interioară de bine era faptul că slipul lui Král avea un imprimeu tip blană de leopard.

Când ajunserăm cu maşina pe următoarea porţiune orizontală a şoselei, atinsei uşor cu degetul coapsa goală a Beátei, în timp ce cu mâna cealaltă arătai către discul strălucitor al soarelui:

— Galbeni lucitori, coco! Ridicai un pic vocea din cauza curentului.

— Coco, mango, biştărei!

Dar colţurile buzelor o trădară.

Când ajunserăm în Davle, Agátei i se făcu poftă de îngheţată. Coborî din maşină şi se aşeză la coadă. O priveam amuzaţi cum trăgea din cinci în cinci secunde de chiloţeii aurii minusculi, încercând, pudică, să se mai acopere măcar un pic.

— M-am purtat îngrozitor cu tine, spuse deodată Beáta.

Îşi întoarse către mine chipul cu o expresie extrem de *nemulţumită.*

Am avut senzaţia că o înţeleg.

— Aş vrea să te rog să mă ierţi.

Îşi scoase chiar şi ochelarii.

Dezbrăcarea în costumele de baie.

Cum să exprim în mod veridic şi convingător dorinţa fizică, evitând în acelaşi timp pornografia libidinoasă? Mi-e clar că în epoca *Penthouse*, a rubricilor despre sex din ziare şi reviste şi a declaraţiilor cântate de tip „p-aia din Dejvice eu o iubesc, c-aşa-i de dotată, de simt că mă topesc”, acceptate cu simpatie la scară naţională, n-ar trebui să mă chinuie nişte reţineri exagerate, dar nici această stare de lucruri nu mă scoate definitiv din încurcătură. E adevărat că şi în romanul meu anterior există câteva pasaje *erotice*, dar acolo am rămas

ascuns (deşi cu încântarea unui voyeurist autentic) în personajul aşa-zisului Kvido. Mai mult, am avut de fiecare dată posibilitatea să invoc drept pretext *ficţiunea literară*. Dar ce aş putea să fac aici, într-o cronică a unor evenimente în mod asumat autentice? Chiar este necesar ca în capitolul următor, sub ochii fetiţei, ai nevestei, ai mamei şi ai celor două bunici, să-mi desfac şliţul, să-mi scot de acolo chiriaşul purpuriu şi extensibil şi să-l introduc în vaginul umed al Beátei Králová? Doamne, Isuse!

Cum face Vaculík[103] de-i ies chestiile astea?

După ploile din ultimele zile, la Ždáň[104] iarba era foarte proaspătă, iar apa nu avea obişnuita temperatură a căldurii moleşite, ci, dimpotrivă, era răcoroasă şi ne înfiora plăcut. Pe parcursul dimineţii alternară oarecum periodic două situaţii. Când ne scăldam toţi trei în acelaşi timp, din meniu nu puteau lipsi – mulţumită Agátei – chirăiala şi stropitul de rigoare, nici trântele şi înşfăcatul prin surprindere, pe sub apă. Ca urmare, apa în jurul nostru *clocotea* în adevăratul sens al cuvântului. (Beáta se ţinea deoparte, dar picioarele slăbănoage ale Agátei mă înlănţuiau cu tot mai multă neruşinare, astfel încât, la un moment dat, simulând furia ursuză a unui *leopard* bătrân, am fost nevoit să-i ţin căpşorul sub apă cu *labele* mele puternice până când, ofensată, pradă unui acces de tuse şi cu lacrimi în ochi, părăsi câmpul de luptă, croindu-şi anevoie drum către mal.) În schimb, dacă Agáta n-avea chef să se scalde sau se afla în altă parte cu prietenele ei, oglinda apei pe care Beáta şi cu mine abia o tulburam în traiectorii scrupulos paralele vălurea uşor.

Cam la fel se petreceau lucrurile şi pe uscat: când rămâneam singuri pe pătură, *flecăreala veselă* înceta. Când această situaţie apăru pentru prima dată, stăturăm întinşi la soare în tăcere timp de câteva clipe, apoi Beáta mă întrebă:

— Sărbătoreşti Revelionul?

La început, întrebarea ei oarecum *neactuală* mi se păru o dovadă de deschidere, o mărturisire parodiată a realităţii că şi ea era conştientă de tăcerea apăsătoare care se instalase între noi după plecarea Agátei. Numai că, spre surprinderea mea, se părea că pe Beáta răspunsul meu o interesa *cu adevărat*. De

[103] Ludvík Vaculík (n. 1926) – scriitor şl jurnalist ceh, autor, la începutul anilor 1990, al unor scrieri de bună calitate cu conţinut erotic.
[104] Punct de agrement în apropiere de Slapy.

aceea adoptai o atitudine moderată, între poziţia unui adept ferm şi tradiţional al şampaniei şi petardelor şi cea a unui nu mai puţin ortodox oponent al oricărui gen de distracţie de Revelion.

— Hm, zise ea. Şi la ce te gândeşti dimineaţa, când te scoli?

Restabilirăm distanţa de o jumătate de centimetru dintre umerii noştri încinşi:

— În dimineaţa de Anul Nou?

— În orice dimineaţă, preciză ea. La ce te gândeşti când te trezeşti din somn?

Îmi amintii cu neplăcere de ultimul dintre *filmele hard sex* pe care, în perioada aceea, un libidinos necunoscut mi le proiecta pe retină în fiecare dimineaţă, şi în care Beáta – cum se spune în jargonul actorilor – *juca pe cai mari*.

— La nimic deosebit, îi zisei. La mine, startul durează mult. Dimineaţa nu-s în stare să mă gândesc la chestii prea profunde.

Celelalte întrebări ale Beátei – sau cel puţin acelea pe care mi le amintesc – se refereau la *senzaţia* pe care mi-o inspiră istoria noastră naţională (cred că am descris-o drept *amestecată*), la aşteptările mele în legătură cu apropierea Epocii Vărsătorului (erau *contradictorii*) şi la *motivele* care mă determinaseră să mă fac profesor (i-am declarat că dintotdeauna resimţisem o nestăvilită nevoie interioară de a le transmite celor din jur atât acea solie atotîmbucurătoare a cunoaşterii, cât şi ştafeta unei umanităţi demne şi respectabile – şi că, pe deasupra, aveam neapărată nevoie de un apartament). Şi cu aceasta atinserăm subiectul căsniciei: De cât timp sunt căsătorit? Aşa de mult? Avem prieteni comuni? Ce face nevastă-mea în timp ce eu scriu? Cum ne-am cunoscut? Spăl vasele? Ce este cel mai dificil în cadrul unei căsnicii? Care este motivul divorţurilor?

— Căsnicia, îi răspunsei.

Chestia asta o citisem pe undeva.

Oricum, încercai, pe cât posibil, ca răspunsurile mele să spună adevărul. Ba, până la urmă, începui să mă tem că reuşisem să construiesc în faţa ochilor ei de fată de douăzeci de ani spectrul unei înfricoşătoare viziuni *burgheze* a lucrurilor. Ea însă aprecie faptul că nu încercam s-o îmbrobodesc cu trucuri lamentabile de tip „domnişoară, nevastă-mea nu mă înţelege”

— Un truc poate fi şi dacă zic „nevastă-mea mă înţelege”, punctai eu.

— Ştiu, spuse ea tristă.

Întrebările Beátei... Cu cât ne apropiam mai tare unul de altul, cu atât erau mai multe. Pentru a le prezenta în detaliu ar fi necesară o cuprinzătoare şi atentă clasificare tematică, iar pentru a le analiza – un psihiatru experimentat. Întreba despre absolut orice, începând de la Apollinaire, stilul Biedermeier, problema celibatului şi Drtikol[105] până la xenofobie, budismul zen, parcul Yellowstone şi frigurile galbene. Iar faptul că nu ştiam să răspund la o serie întreagă dintre aceste întrebări reprezenta pentru ea sursa unei dezamăgiri pe care o ascundea destul de prost.

Şi eu am senzaţia că *nu sunt sincer* atunci când îi ajut pe nevăzători să treacă strada?

Şi eu am momente în care îi urăsc pe *absolut* toţi oamenii?

Nu se întâmplă să ştiu nişte exerciţii antistres care să *aibă efect*!

Şi pe mine mă *lasă rece* jocurile de societate?

Care este părerea mea *sinceră* despre Fučík[106]?

Falocraţia este doar un mit?

Şi eu mă simt în pat de parc-aş fi Mary Pickford?

Şi eu plâng uneori când mă uit la copii care patinează?

Şi mie îmi repugnă cuvântul *menstruaţie*?

Şi mie îmi repugnă aşa-numita *conversaţie*?

Şi mie îmi sunt mai dragi persoanele *mai în vârstă*?

Nu am impresia că persoanele *triste* sunt mai autentice şi mai sincere?

Mă duc mâine *să le întâmpin la autobus*?

---

[105]František Drtikol (1883-1961) – fotograf ceh, pionier în domeniul portretului şi nudului fotografic şi unul dintre primii promotori ai budismului zen în Cehoslovacia interbelică.

[106] Julius Fučík (1903-1943) – jurnalist, critic literar şi traducător ceh, entuziast şi activ membru prosovietic al Partidului Comunist Cehoslovac, executat la Berlin în 1943 pentru participare la activităţi antinaziste. A scris reportaje profund tendenţioase, dar extrem de convingătoare despre realităţile din URSS (*Reportaj din ţara în care mâine înseamnă ieri)*, dar şi despre sine însuşi (*Reportaj cu ştreangul de gât*). După 1948, comuniştii au creat „legenda lui Fučík”, luptătorul pentru idealurile comuniste căzut victimă nazismului.

Aşa, pur şi simplu. Fără niciun pardon.

Am luat prânzul de-abia în cursul după-amiezii, în oraş. Am găsit şi lustră, dar ne-au ridicat maşina. Beáta râdea. Zicea că n-a mai mers cu metroul de doi ani. Şi Král a râs, apoi a dat telefon nu ştiu unde – şi peste două ore maşina le-a fost adusă acasă. Nu am participat la aplauzele admirative la adresa lui Král, dar, pe de altă parte, această dovadă nemijlocită a existenţei corupţiei în cadrul tinerei noastre democraţii nici nu m-a indignat peste măsură. Vigilenţa mea cetăţenească scăzuse considerabil.

În schimb, am dormit acasă.

3. Autobuzul agenţiei de turism Last Minute Travel a sosit cu mare întârziere, întrucât controlul la graniţa italiană durase foarte mult Mi-am folosit timpul de aşteptare şi nervozitatea crescândă pentru a-mi readuce în memorie anumite *valori perene* pe care se întemeiase viaţa mea până atunci.

După două ore, autobuzul sosi în sfârşit.

Se auzi fâşâitul mecanismului hidraulic de deschidere a uşilor.

Când în mulţimea chipurilor bronzate şi necunoscute o zării pe nevastă-mea, constatai cu oarecare surprindere că era încă frumoasă.

— Tati! mă strigă fetiţa mea.

La gâtul bronzat îi strălucea lănţişorul de aur.

Cam la o lună după ce mă luaseră în armată, într-o noapte de gardă la unitatea militară Bratislava Vajnory, am scris pe măsuţa de tablă a soldatului de serviciu o *poezie* despre legătura dintre mine şi fetiţa mea. Îmi permit să o citez aici, cu toate că simplul fapt de a fi părăsit – în ciuda unui vechi legământ cu mine însumi – terenul solid al prozei spre a mă lansa orbeşte în cosmosul necunoscut al poeziei reprezintă o dovadă destul de grăitoare a stării mele de instabilitate emoţională de atunci:

„Fiica mea
mă plictiseşte
se agaţă cu braţele de gâtul meu toată ziua
de aceea mă sufoc
când acest laţ din jarul gâtului meu

lipseşte... ”

Mai bine să mă întorc la proză.

Deşi i-am cerut iertare pentru întârzierea de care nu era nimeni vinovat, şi cu toate că vechea canapea (de culoare *verde*!) arăta mai mult decât ciudat în camera nou mobilată, Beáta nu mai vru să plecăm în oraş după o canapea nouă – susţinea că această „alergătură pentru un pat” începe să i se pară „penibilă”. Fu nevoie să depun eforturi serioase pentru a o convinge că e păcat să renunţăm tocmai acum şi să lăsăm lucrurile neterminate.

— Şi aşa e târziu, se încăpăţână ea.

— E amiază, obiectai eu. Avem tot timpul din lume.

Nu puteam să-mi reprim impresia că, în fantezia ei, îşi imagina altceva despre cele două ore pe care le petrecusem agitându-mă încolo şi-ncoace printre mucurile de ţigară aruncate pe trotuarul străzii Opletalova.

Am convins-o până la urmă, dar tot efortul meu s-a dus pe apa sâmbetei în primul magazin de mobilă pe care l-am vizitat în după-amiaza aceea. Responsabilul magazinului manifesta o jovialitate şi o vulgaritate absolut incredibile: ne arunca priviri *complice*, îşi permitea aluzii cu dublu sens şi, cu un fel de *bunăvoinţă* obscenă, ne invita să „încercăm acuşica” paturile prezentate spre vânzare. Eu m-am mărginit să-i adresez individului câteva priviri reci, de un dispreţ compătimitor. Dar cea care până la urmă n-a mai rezistat presiunilor lui a fost, spre surprinderea mea, Beáta: resemnată, cu chipul palid şi cu buzele strâns lipite, s-a lăsat să alunece pe unul dintre mult-slăvitele *divanuri duble.* Fiecare mişcare îi era însoţită de foşnetul exasperant al învelitoarei de pat, confecţionate dintr-un plastic de pungă.

— Ei, cum e patu’, bun de tăvăleală? întrebă responsabilul cu o voce răsunătoare şi voioasă.

În loc de răspuns, Beáta închise ochii.

— Ce deliciu, ce plăcere – să-ţi iubeşti patria, vere! continuă responsabilul.

Mă aşezai lângă ea, pe marginea patului.

Îmi căută mâna pe pipăite şi mi-o apucă strâns în mâna ei.

E marfă, nene, beton! necheză mulţumit individul.

Apoi se aplecă să se poată uita pe sub fusta ei.

— Hai să bem ceva, zisei.

În aceeaşi clipă strânsoarea care-mi încleştase mâna se intensifică.

Beáta încă îşi ţinea ochii închişi atunci când, în acompaniamentul replicilor (de data aceasta fără echivoc) obscene ale idiotului, am tras-o afară din magazin şi am ieşit în stradă.

După trei coniacuri în barul restaurantului Kotva, Beáta a încercat fără pic de inhibiţie, dar cu oarecare sobrietate ceremonială, absolut toate paturile din magazinul de mobilă situat la etajul inferior: divanuri duble în diverse culori, *dormitoare albe* tradiţionale, paturi moderne din metal cu structură de ţevi din alamă, canapele extensibile şi enorme *paturi conjugale cu husă din micropluş.*

Se întindea pe ele cu un aer de concentrare solemnă.

Se întorcea pe o parte şi pe cealaltă, pe spate şi pe burtă.

Câteodată mângâia tapiţeria.

Sufla în oglinzile de la capul patului.

Îmbrăţişa perne.

Încerca elasticitatea saltelelor apăsându-le cu degetul.

Într-un pat confortabil marca Wendy, cu tapiţerie neagră şi cotat la 18.990 de coroane, îşi permise chiar să se răsfeţe un pic, „torcând” ca o pisică.

O admonestai slab, fără vlagă, căzând pradă jocului ei amăgitor.

— Pe ăsta-l vreau, zise ea.

— Poziţia capului unde se aşază pernele se poate regla, iar salteaua este detaşabilă şi are umplutură de fulgi, peroră vânzătoarea cu un pragmatism simpatic. Şi husa este detaşabilă.

Aşteptă până când Beáta se dădu jos din pat, apoi ne arătă cum se scoate husa.

Beáta se agăţă de braţul meu:

— Vezi? zise ea cu o voce suavă. Nu-i aşa că treaba asta e extraordinar de *practică*?

— Patul este prevăzut cu un spaţiu amplu de depozitare, continuă vânzătoarea.

Apoi ne arătă respectivul compartiment.

Respiraţia Beátei mirosea a coniac.

— Auzi? Are spaţiu amplu de depozitare, repetă ea la fel de suav. Nu-i aşa că treaba asta e extraordinar de *optimistă*?

Atingerea Beátei era prea plăcută ca să mă desprind de ea şi să mă duc să măsor patul.

— Îl cumpărăm, zisei eu cu oarecare încântare în glas.

Mă sărută îndelung, de parcă într-adevăr eu i-aş fi plătit patul.

— Vreau să-ţi cumpăr nişte pantaloni, şopti ea după ce-şi recăpătă respiraţia. Sau un costum. Acum, imediat.

Ce să-i faci? Aşa a fost să fie. Nici într-o luncă plină de flori de primăvară, nici într-o cabană împrumutată sau închiriată, dotată cu un cămin în care să ardă lemne, ci într-o cabină de probă, strâmtă şi meschină, din raionul de îmbrăcăminte pentru bărbaţi – ca în cel mai prost film porno.

O crăpătură imposibil de acoperit în perdeaua de la intrarea în cabină.

În cuier, două costume alese în prea mare grabă.

Şuşotitul bănuitor al vânzătoarelor.

Imensa oglindă a decăderii mele morale.

Iar apoi, dragă bunicuţo, eu călcai pe pantalonii căzuţi pe podea, iar Beáta îşi puse chiloţeii în poşetă.

— Cum vă vine, domnu'?

Nevestei mele costumul i-a plăcut, a zis că făcusem bine că mi-l cumpărasem.

Cică „de mult aveam nevoie" de un asemenea costum.

Apropo: l-am purtat la recepţia de la Hrad, prilejuită de sărbătorirea întemeierii Republicii[107], la o întâlnire de Crăciun a artiştilor cu un fost ministru al Culturii, la o recenta cină oficială oferită de ambasadorul american în onoarea mai multor scriitori şi, din păcate, şi la seara festivă care a inaugurat Anul Internaţional al Familiei[108].

---

[107] O nouă aluzie la divizarea federaţiei în Republicile Cehă şi Slovacă: în mod intenţionat, autorul nu menţionează dacă este vorba despre aniversarea Republicii Cehoslovace (care datează din 28 octombrie 1918), sărbătoare extrem de populară pe tot parcursul existenţei federaţiei, sau despre apariţia Republicii Cehe în urma divizării (1 ianuarie 1993), eveniment ulterior perioadei în care are loc acţiunea romanului.

[108] Anul 1994.

„...A-l pune pe elev în legătură cu lumea, a trezi şi a dezvolta capacitatea sa creatoare de a relaţiona cu aceasta.”

Otokar Chiup, Jaromír Kopecký şi colectiv – *Pedagogia*

4. Era mai mult decât bucurie.

Era în acelaşi timp bucurie şi *teamă*.

Teamă că se va termina.

Teamă că nu se va termina.

Vă spun sincer că acum, în 1994, n-am de gând să scot din mine *cugetări* mai ample asupra noţiunii de *dragoste*. (Observaţi, de exemplu, detaliul pragmatic că procesul de a *pătrunde în trupul femeii*, menţionat mai înainte, nu reprezintă pentru mine nici măcar un motiv destul de însemnat pentru a începe un nou capitol.) Sunt totuşi nevoit cel puţin să recunosc că anumite lucruri s-au schimbat.

Am început să fac gimnastică dimineaţa.

Cum se arăta măcar un pic soarele, profitam pentru a-mi *alimenta* bronzul de la Marea Adriatică.

Am început să-mi smulg părul din nas cu penseta.

Mi-am cumpărat cinci feluri de chiloţi bărbăteşti, cinci modele de şosete şi (pentru prima dată în viaţă) aţă dentară.

Am încetat să mai declar că romanul *Vrei să te căsătoreşti cu mine?* de John Updike este „banal”, şi am început să-l caracterizez drept „destul de drăguţ”.

În weekend, zdrăngănelile chitariştilor din casele de vacanţă din Sázava îmi storceau lacrimi:

„O buclă-n taină aş vrea să tai
din părul tău bălai,
sub pernă să mi-o pun,
ca un nebun...”

„Doamne!” începeam eu să suspin.

În viaţa mea nu auzisem ceva mai sincer şi mai adevărat.

Acasă era cu adevărat *cumplit*. Aproape ca într-un roman, memoria mea a învăluit într-un fel de *abur ceţos* momentele pe care le-am petrecut cu familia pe parcursul acelor prime zile. Ştiu numai că mă străduiam din răsputeri să organizez un fel de excursii de vacanţă. (Îmi amintesc, de exemplu, că am fost cu

toţii la castelul Konopiště[109], dar nimic mai mult – o fi fost închis?) Slavă Domnului că soţia şi fetiţa nu şi-au dat seama de nimic – de altfel, şi înainte se întâmpla să fiu cu gândurile aiurea.

„Tati scrie *un roman*”, îi explica fetiţei soţia, plină de înţelegere faţă de mine.

Totuşi, noul secret îmi impregna întreaga fiinţă, umplând-o până la refuz, până când devenea limpede că în clipa următoare avea să izbucnească. Din cauza efortului de a împiedica aşa ceva cu orice preţ au început să-mi tremure mâinile. Am ajuns să răstorn şi să sparg mai multe căni şi pahare decât Agáta. Străduinţa scrupuloasă de a nu-i răni pe cei din jur mă transformase într-un sclav al conspiraţiilor. Cum Beáta îmi scria din ce în ce mai des, devenea tot mai greu să găsesc pentru misivele ei un ascunziş cu adevărat *sigur*. Noaptea mă trezeam şi verificam ascunzişurile pe întuneric. Când tânjeam să văd măcar fotografia Beátei, trebuia să mut de lângă zid bufetul rămas de la străbunica.

În ciuda tuturor acestor măsuri de siguranţă, din când în când mă trezeam în situaţii imprevizibile, când părea inevitabil că secretul meu va ieşi la iveală. Domnilor, vi s-a întâmplat vreodată ca, aflându-vă în vizită la soacră, să vă suflaţi nasul într-o deplină inconştienţă, până când regăsiţi în batistă parfumul inconfundabil al sânilor amantei?

Din fericire, am găsit în curând o acoperire ireproşabila, cel puţin pentru ciornele propriilor scrisori şi (credeţi sau nu) chiar şi pentru *poeziile* de dragoste: pe dosarele în care le păstram am scris cu litere mari de tipar SCRISORI ŞI POEZII DE DRAGOSTE, apoi le-am adăugat la mormanul de notiţe şi alte materiale pregătitoare pentru noul meu roman.

Nici într-un seif n-ar fi fost mai în siguranţă.

Dacă exista cineva care să aibă vreo bănuială, acesta era câinele, pe care îl scoteam la plimbare neobişnuit de des. Cum depăşeam zona vizibilă de la ferestrele de acasă, îl târâm după mine până la prima cabină telefonică.

— Iubirea mea, murmuram apoi în receptor.

Pe bune.

---

[109] Castel din secolul al XIV-lea, situat în Boemia Centrală, nu departe de Praga, ultima reşedinţă a lui Franz-Ferdinand d’Est, moştenitorul tronului Austro-Ungariei asasinat la Sarajevo în 1914.

Seara, când mă întorceam de la Beáta, îmi adulmeca fericit mâinile. Şi dădea din coadă.

— Marş, îl alungam eu.

Aseară, în cadă, mi-a trecut prin cap o nouă expresie destinată dicţionarului dragostei în era calculatoarelor: „palme minunat de neformatate”.

Serile petrecute în mansarda Beátei nu mai erau suficiente. (Mai ales că posibilele năvăliri ale Agátei reprezentau o permanentă primejdie, iar suspiciunea doamnei Králová începea să-mi amintească în mod periculos de vânzătoarele de la Kotva.)

Totuşi, vacanţa încă nu se terminase, iar nevastă-mea începuse deja serviciul.

— Am patruzeci de minute, spuneam eu în receptor cu sufletul la gură, atunci când se întâmpla ca fetiţa mea să-şi viziteze vreo prietenă în cursul dimineţii. Poate cincizeci...

Auzeam prin telefon cum Beáta înghite în sec.

— Vino la intrarea pe şoseaua Strakonická, spunea ea apoi. Ajung în patru minute.

Venea cu maşina în mare viteză şi era îmbrăcată aşa cum o găsea apelul meu telefonic: în halat, în cămaşa de lucru a lui taică-său sau într-un tricou pe sub care nu mai avea nimic. Goneam cu o sută patruzeci de kilometri pe oră către cea mai apropiată ieşire din şosea. Când ajungeam, Beáta frâna brusc şi, claxonând, îşi croia drum printre maşini către banda din dreapta. De acolo, de-abia un kilometru ne mai despărţea de poteca *noastră* din pădure.

Dacă în vara aia am urât în mod sincer pe cineva, aceia au fost culegătorii de ciuperci.

Unul precum Ed McBain, pe care editura noastră îl publică acum din belşug, ar fi scris probabil în felul următor: „Cu aceeaşi maşină şi pe aceeaşi şosea pe care în vara aceea mergea în căutarea iubirii avea să-şi găsească moartea un an mai târziu - ba poate chiar mai curând.”

Dragostea iubitei moarte.[110]

[110] Referire la un celebru oximoron din poemul romantic *Mai* de Karel Hynek Mácha.

5. — Cum merge *cursul* nostru? mă întrebă Král într-o seară de pe la jumătatea lui august. Cum *stăm*?

Întrebarea lui suna ciudat. Mai mult, aflasem de la Petřík că „nu-i prea merg afacerile”, aşa că trebuia să-mi cântăresc cu multă grijă cuvintele.

— Aş spune că lucrurile s-au îmbunătăţit mult, răspunsei. Spre surprinderea mea, chiar şi în ceea ce priveşte relaţiile dintre mine şi ea.

— Am observat.

La asta nu mai zisei nimic.

Mă observa atent, cu genele întredeschise.

— Şi cu *scrisul* ei ce se aude?

Despre *scrisul* ei nu mai discutaserăm de mult.

— Începe... Ce-am citit până acum nu e rău deloc.

— De-abia *începe*?

Se strâmbă destul de urât.

— Te plătesc de la sfârşitul lui iunie, iar ea de-abia *începe* să scrie?

Ridicai din umeri.

— La ce te aşteptai? Să ajungă Nathalie Sarraut până în iulie?

Fusese o greşeală din partea mea să menţionez un nume pe care el nu-l cunoştea.

Pot să citesc ce a scris până acum? trecu el la atac.

Şovăii. În afară de povestirea *Tata şi eu* (care, bineînţeles, nu intra în discuţie), Beáta nu-mi dăduse să citesc nimic altceva.

— Încă nu.

— Cum adică nu? ridică el tonul.

— Denis, răspunsei eu pe un ton împăciuitor, de-a ce ne jucăm aici?

Dar el deja se îndârjise.

— De-a ce să ne jucăm? izbucni, iritat. Vreau doar să ştiu *pe ce* dau banii de trei luni încoace!

— Ai senzaţia că sunt bani aruncaţi pe fereastră?!

Era hotărât să nu se lase dus de nas:

— Tocmai asta vreau să aflu!

— Denis, începui eu, prima dată când am venit aici, în peştera aia întunecată de sus locuia o salamandră de grotă, o fiinţă lipsită de darul vorbirii. Du-te acum până acolo, să constaţi diferenţa.

Lăsai o pauză pentru efectul dramatic.

— Astea nu sunt *rezultate*? reluai apoi pe un ton plin de *convingere.*

Dădu din cap spre dreapta şi spre stânga, în semn de dezaprobare.

— Nu zic că e numai meritul meu, probabil că oricum şi-ar fi revenit. Dar, oricum, n-am tăiat frunză la câini în tot acest timp. Sau tu aşa crezi?

Tăcea mai departe, ursuz.

Bineînţeles că nu a avut loc niciun curs de creaţie literară *în adevăratul sens al cuvântului*, recunoscui eu. Dar treaba asta o ştim amândoi, iar eu nu am susţinut niciodată contrariul... Şi, sincer să fiu, nici nu ştiu dacă un asemenea curs va putea avea loc vreodată.

„Păi vezi?" spunea privirea lui plină de reproş.

— Aşadar, dacă pentru *asta* mă plăteşti, ai dreptate, este o investiţie un pic cam riscantă.

Prin această propoziţie condiţională încercam să-i amintesc că forma iniţială a *contractului* dintre noi suferise imediat schimbări esenţiale: îmi ceruse s-o fac *fericită* pe Beáta.

Numai că el nu-şi amintea de asta.

— O investiţie *foarte* riscantă, continuă Král pe un ton acru. Dar nu reuşi să-şi ascundă o anumită satisfacţie: ajunsesem singur acolo unde voise să mă aducă.

„Aşadar, se pretează la chestii din astea", îmi zisei eu cu amărăciune.

— O să te plătesc şi pe august, adăugă el cu generozitate.

Scoase din buzunar fişicul de bancnote *deja pregătit*.

De-abia atunci înţelesei: mă dădea afară.

„Aşadar, mâine nu voi mai fi aici?" îmi zisei cu un sentiment de panică. „Nu voi mai fi în această bucătărie frumoasă? În elegantul cabinet de lucru al lui Král? În superbul pat marca Wendy?"

— Adică, mâine să nu mai vin? rostii eu cu vocea sugrumată.

— Da, răspunse el pe un ton sever şi mă privi direct în ochi: Astăzi vă luaţi la revedere.

Totul se întâmpla prea repede.

— N-am nevoie de *alte* necazuri, e clar?

Era cât se poate de clar.

— *Domnule profesor*, sublinie el în mod sugestiv.

Aşa, dintr-odată.

Dintr-odată, cadrele didactice nu mai au nevoie să întreţină relaţii sexuale.

În drum spre mansardă, simţeam cum creştea furia în mine. Cum adică, întâi înghite omu' de tot şi pe urmă pur şi simplu îl scuipă afară?! Şi, bineînţeles, sindicatul nu zice nimic!

În timp ce-i povesteam iritat ce se petrecuse, Beáta se dezbrăca.

— Vino, zise ea apoi, răzbună-te pe fiica acestui capitalist scârbos.

Ceea ce urmă nu fu dragoste, ci *revoltă socială*.

— Ce-o să facem? întrebă ea după aceea. Unde-o să ne vedem?

— La intrarea pe şoseaua Strakonická.

Luă lucrurile în serios.

— Şi iarna?

Ridicai din umeri. N-aveam nicio idee.

— De ce nu într-un hotel? se strădui ea să rezolve situaţia.

— Ştiu unul singur, răspunsei. Şi e al lui taică-tău. Bineînţeles că mie îmi venise ideea aia dementă.

O zisesem – şi n-o mai puteam lua înapoi.

Sincer să fiu, nici nu voiam s-o mai iau înapoi.

Voiam să fiu cu ea.

Şi după noi, potopul.

Fraza-cheie pe care o rostisem suna în felul următor: „Auzi, ce-ar fi să vii să predai la şcoala noastră...?"

IX.

1. Am intrat în cancelarie puţin după ora opt dimineaţa, în ultima zi de luni din august. Cu excepţia colegei Chvátalová-Suková, care căuta furioasă nu se ştie ce prin sertare, toţi ceilalţi îşi arătau unul altuia fotografiile făcute în timpul vacanţei şi îşi beau prima cafea din anul şcolar 1992-1993.

Mă întâmpinară cu bucurie.

După câteva clipe, intervenţia Chvátalovei ne întrerupse tradiţionalele „referate" despre concedii:

— Libuška, se tângui ea, n-ai văzut pe undeva *trianglul* meu?

Libuška regreta, dar nu-i văzuse pe nicăieri trianglul.

Nu-l văzuseră nici Jaromír, nici Lenka, nici Irenka.

Chvátalová-Suková îmi aruncă o privire care arăta clar cine era în ochii ei principalul suspect în *cazul trianglului pierdut*.

Irena, care între timp dăduse o fugă până în cancelaria principală, se întoarse cu o veste proaspătă: cică fusese angajat un nou profesor de engleză.

— Şi ce-i cu asta? zise Chvátalová. Doar toată lumea ştie engleză.

— Unde-o fi găsit şefu' un profesor de engleză? se îndoi Liba. Pe ăştia ar trebui să-i repartizeze pe post de *comisioane pentru dealeri...*

— L-o fi câştigat la Bagi suta, scoţi milionu'... presupuse Lenka.

Participam la conversaţie alături de ei, dar, în acelaşi timp, mă încerca un anumit sentiment de superioritate, greu de descris.

Până la urmă, nu măi rezistai.

Fură, într-adevăr, extrem de surprinşi.

— Beáta Králová? repetă Irena cu uimire sinceră.

Pronunţarea repetată a acestui nume îmi transformă sentimentul de superioritate într-un balon cu aer cald care mă ridică mult deasupra capetelor colegilor.

De la înălţimea aceea, le aruncam priviri aproape batjocoritoare.

„Bieţi colegi, ce ştiţi voi despre toată chestia asta?" îmi spuneam.

Puţin înainte de ora nouă ne adunarăm în cancelaria principală pentru reuniunea de deschidere a anului şcolar. Practic nu mai era niciun scaun liber în jurul mesei şi nu fu deloc simplu să-i ţin un loc Beátei. Apăru în sfârşit în cadrul uşii – purta un taior sărbătoresc, care se străduia să corespundă situaţiei, ceea ce era înduioşător. Se uită în jur cu un aer stingherit, iar eu îi făcui cu mâna. Când văzu scaunul liber, pe faţa ei apăru o expresie de uşurare, şi se îndreptă imediat către mine. Remarcai cu încântare cât de mulţi dintre colegi şi colege

ne urmăreau cu privirea. Pentru o clipă, larma de glasuri vesele se preschimbă într-un murmur discret.

— Doamne, Isuse, şopti Beáta.

Ochii ei fixau modelul de pe faţa de masă.

Îmi apropiai dezinvolt scaunul de masa din cancelarie şi pusei palma pe genunchiul gol al Beátei. Încremeni, iar în ochi i se citea o groază sinceră.

Clipea speriată.

Îi zisei:

— Relaxaţi-vă, domnişoară profesoară.

Directoarea adjunctă Konopná ne citi lista celor prezenţi. Fuseseră învoiţi colegul Stříbrný, căruia, conform constatării medicului de familie, gândul că se apropia începutul anului şcolar îi provoca „stări de angoasă şi maniacalo-depresive”, şi colegul Steve, căruia apropierea aceluiaşi eveniment îi stârnise dorinţa de a mai rămâne trei săptămâni în Mexic.

— De trei ori ura, comentai eu.

Beáta Králová fu prezentată ca nouă profesoară de cehă şi în special de engleză, care urma să preia provizoriu o parte din catedra lui Steve.

Ea se ridică.

Mă folosii de faptul că a o privi era în acel moment cât se poate de legitim şi începui s-o măsor de sus până jos, odată cu ceilalţi. Trebui să constat în gând că noua noastră colegă arată cu adevărat foarte bine. Colegul Kilián scoase chiar şi un fluierat admirativ. (De altfel, ideea de a-şi manifesta *admiraţia* cu voce tare nu-i crease niciodată probleme; în schimb, era mai dificil pentru el să-şi manifeste public *dezaprobarea*.)

De-acum era de-a noastră.

În cadrul discursului ţinut cu ocazia deschiderii anului şcolar, directorul îşi exprimă speranţa că în timpul concediului adunaserăm destule forţe proaspete pentru a ne dedica tuturor dificilelor „obligaţii educativ-pedagogice” care ne aşteptau în acel an. Dintre ele evidenţie „schimbarea elementelor interioare ale coşurilor de fum, construcţia celei de a treia sere, de care avem atâta nevoie, şi lucrările de construcţie şi renovare menite a facilita activitatea de creştere a nutriilor”. Adjuncta Konopná

aminti, „în acest context”, că nu trebuie să uităm nici de activitatea de predare.

— Se pare că în acest an vom fi încă nevoiţi să predăm, îi şoptii Beátei. Şi eu care mă bucuram aşa de tare c-o să am numai de semănat gulii...

Se îndepărtă de mine cu o atitudine dezaprobatoare.

Apoi directoarea adjunctă citi lista claselor şi a diriginţilor şi împărţirea cadrelor didactice pe cancelarii şi cabinete de specialitate.

Printre altele, zise:

— Tauferová, Trakařová, Králová.

„Domnul să vă aibă-n pază”, îmi zisei eu în gând.

Curiozitatea o determină pe Beáta să se aplece din nou către mine:

— Care e Trakařová?

Mă mulţumii să râd.

Directoarea adjunctă Procházková mă admonestă în public şi mă informă că şcoala fără disciplină e ca moara fără apă. Apoi ne ceru să intrăm la timp la ore, să respectăm cu stricteţe serviciul de supraveghere pedagogică pe coridoare şi să avem grijă ca genţile şi ghiozdanele elevilor să fie atârnate în cuiere. Ne atenţionă din nou şi asupra prostului obicei, repetat de ani de zile, ca în clase băncile să fie mutate dincolo de zonele marcate în acest scop, fapt pentru care nu-şi mai păstrau aliniamentul, făcând sălile să arate ca „aş prefera să nu vă spun unde”. După care deschise ultimul punct de pe ordinea de zi a reuniunii consacrate deschiderii noului an şcolar: discuţiile.

Prima se înscrise la cuvânt colega Chvátalová-Suková. Îmi aruncă o privire scurtă şi semnificativă şi anunţă „furtul trianglului”, exprimându-şi totodată surprinderea că se află printre noi „cineva” care este în stare „să ridice mâna asupra unui instrument muzical nevinovat”. Apoi îi îndemnă pe toţi pedagogii prezenţi să nu uite de „dezvoltarea componentei sensibile a personalităţii tineretului nostru şcolar”, exprimându-şi convingerea că mijlocul cel mai potrivit pentru a stimula dezvoltarea sensibilităţii este „muzica bună”, în principal aceea pe care elevii o pot asculta la îndrăgitele „concerte educative”.

— Muzica e graiul sufletului, invocă ea textul consacrat.

Totuşi, discursul ei nu fu primit cu prea mult entuziasm. Colegul Netejkal răspunse cu înţelepciune:

— Chiar şi pentru drumul până la cea mai apropiată sală de concert sunt necesare patru bilete pentru transportul public, ceea ce înseamnă în total *şaisprezece* coroane. Adică aproape cât...

— ...Un coniac dublu, spuse cineva dintre participanţii la şedinţă.

— ...Un kilogram de portocale pentru băieţelul meu, continuă Vladimír netulburat Se vedea că argumentaţia lui tinde să se apropie de punctul culminant al discursului. Majoritatea celor prezenţi mă cunosc şi cred că ar fi dispuşi să confirme că nu sunt un individ care *face* greutăţi, continuă el cu vocea moale, în timp ce majoritatea celor prezenţi încuviinţau cu bunăvoinţă spusele lui, în aşteptarea veselă a poantei de final. În ciuda acestei realităţi, ţin să declar aici că mă cac pe dezvoltarea componentei sensibile a personalităţii tineretului nostru şcolar până fu momentul când inspectoratul va începe în sfârşit să ne plătească biletele.

O parte a corpului profesoral îl răsplăti cu aplauze admirative, iar conducerea cu „admonestări ferme”.

De tăcerea ofensată a lui Vladimír se folosi imediat colega Trakařová, care atrase atenţia asupra răspândirii continue a bolilor venerice şi puse în dezbatere întrebarea dacă n-ar fi cazul ca lângă vestiarele elevilor să instalăm în sfârşit automate cu prezervative.

— Cine-i asta? şopti Beáta.

— Trakařová, îi răspunsei.

Tăcerea nehotărâtă care puse stăpânire pe cancelarie după intervenţia colegei Trakařová fu întreruptă, în mod surprinzător, de către Jaromír, care îmbogăţi proiectul antevorbitoarei cu propunerea ca, „dacă tot ne ţinem de construcţii şi renovări”, să decupăm o fereastră în zidul dinspre stradă al vestiarului fetelor şi să instalăm în ea o oglindă falsă. Aceasta ar servi, pe de o parte, la o mai intensă educare a trecătorilor în domeniul problematicii sexuale şi, pe de altă parte, ar avea efecte benefice pentru şcoala noastră din punct de vedere economic.

Nu convinsei prea mulţi colegi să se alăture aplauzelor mele.

Directoarea adjunctă Procházková declară că „nu prea înţelege” de ce ne prezentăm în faţa noii şi tinerei colege într-o

lumină atât de proastă şi că vineri va avea loc controlul gazetelor de perete.

După care declară şedinţa închisă.

„Şcoala nu este o instituţie. Şcoala înseamnă acţiune.”
Petr Pit’ha

După şedinţă, Trakařová şi Tauferová o conduseră pe noua colegă în cabinetul comun. Mă îndreptai către clasa mea, intrai şi, resemnat, dar animat încă de o oarecare abnegaţie, prinsei pe suprafaţa liberă a gazetei de perete fotografii şi coperţi ale unor cărţi scrise de Vítězslav Hálek[111], Vladislav Vančura şi Karel Michal[112], pe care le îmbogăţii apoi cu o propoziţie mâzgălită în grabă şi cu o oarecare obstinaţie: AU TRĂIT ÎN ZBRASLAV... Prin aceasta, toate obligaţiile de serviciu aferente aşa-zisei „săptămâni pregătitoare” fuseseră, fără îndoială, îndeplinite în totalitate, aşa că până vineri aveam timp să stau la cafele alături de colegi, să povestim din concedii şi să căutăm trianglul.

În lunea aceea am rezistat cam până la unsprezece. Apoi m-am evaporat din cancelarie sub un pretext oarecare şi, străbătând în fugă un întreg labirint de coridoare, am ajuns în cealaltă clădire a şcolii, unde se afla clasa care-i fusese repartizată Beátei. Aşa cum mă aşteptam, gazeta *ei* zăcea încă pe o bancă – iar Beáta încerca să înfigă una dintre numeroasele piuneze în suprafaţa dură din material fibrolemnos, asupra căreia se lăsa cu toată greutatea corpului. Îşi aruncase haina pe un scaun şi îşi suflecase mânecile bluzei. Cum mă văzu, aruncă o foaie albastră de hârtie creponată peste suprafaţa gazetei.

— Am venit să te ajut, îi zisei.

Răsuflă uşurată, dar *cu prudenţă*.

Privii în jur: tabla magnetică de culoare verde era plină cu desene colorate însoţite de explicaţii şi descrieri în cehă şi engleză, iar în agenda profesorală[113], aflată pe o bancă din apropiere, numele elevilor fuseseră scrise caligrafic. Cunoşteam

[111] Scriitor ceh, considerat, împreună cu Jan Neruda, întemeietor al poeziei cehe moderne.

[112] Scriitor, dramaturg si scenarist ceh persecutat de regimul comunist şi obligat să emigreze în Elveţia în 1968, imediat după invazie.

[113] Agendă personală în care pedagogul îşi trece, precum într-un „catalog neoficial”, toate datele legate de elevi. În Cehia se fabrică agende-tip pentru profesori.

bine acest gen de entuziasm al începuturilor şi tocmai de aceea îmi făceam probleme cu privire la *persistenţa* sa.

— Pot să mă uit? o tachinai.

— Nu!

Se încleştase cu amândouă mâinile de hârtia creponată. Braţele încordate îi strângeau sânii în interiorul unui unghi ascuţit.

— Ce tematică ai ales? *Începe toamna*? încercai să ghicesc. Sau *Ne cheamă şcoala*?

Apucai hârtia creponată, iar Beáta mă prinse de mână. Sub unghia arătătorului ei observai un pic de sânge închegat.

Îi luai degetul şi mi-l apropiai de buze.

Rigiditatea îi mai cedă, dar continuă să ţină ochii închişi.

Îşi luă mâna stângă de pe hârtia creponată, aşa că putui s-o ridic: pe suprafaţa de afişaj se găseau imagini cu fragi, coşuri cu ciuperci, plaje, bărci cu vele, temple şi minarete.

— Doamne, Isuse, zisei râzând. Aşadar, *Amintiri despre vacanţă...*

— N-aveţi nevoie de ajutor? se auzi din spate vocea colegei Tauferová.

Culoarea rujului o făcea să semene cu *regina cea rea.*

2. — Aia *predă* la şcoala voastră?

Nevastă-mea arăta cu adevărat surprinsă. Chiar uluită.

— Păi dacă-ţi zic...

Avu nevoie de o clipă de tăcere pentru a analiza informaţia.

— De fapt, a cui a fost ideea?

— A mea, răspunsei eu curajos.

— *A ta*?

— Care-i problema? M-am gândit că ar fi în avantajul ei dacă n-ar mai avea timp să se gândească numai la ea însăşi.

— Asta-i adevărat, recunoscu nevastă-mea cu o oarecare mulţumire în glas. Era de înţeles, având în vedere că serviciul o obliga să petreacă la locul de muncă înjur de 50 de ore pe săptămână.

— Ştii cum e, explicai eu. *Dacă vrei să te salvezi, încearcă să-i salvezi pe ceilalţi...*

— Hm, făcu nevastă-mea neîncrezătoare.

După câteva zile veni la mine în timp ce citeam *Gazeta literară* în bucătărie, îşi luă un scaun şi se aşeză exact în faţa mea. Lăsai ziarul deoparte.

— Bine. Aşadar, în cadrul *programului terapeutic de reabilitare* născocit de tine, tipa predă la voi, spuse nevastă-mea.

Confirmai printr-un gest cu capul, apoi aşteptai să văd ce urmează.

— Tot din terapie face parte şi faptul că ia gustarea în cancelaria ta?

Reţeaua de informaţii din Zbraslav. Certitudinea certitudinii,

— Întrebarea ta denotă un pic de *gelozie*.

— Iar răspunsul tău e *neconvingător*.

„Ia-l pe «nu» în braţe, ţine-o morţiş pe-a ta, fă pe nebunu'."

Dr. Plzák[114]

— Recunosc: în pauza mare ia gustarea în cancelaria noastră. Dar jur că nu i-am dat niciodată să guste din mâncarea mea!

Nevastă-mea nici măcar nu încercă să zâmbească.

— Are cabinetul ei, unde a fost repartizată cu Trakařová şi Tauferová. De ce nu mănâncă acolo?

— Nu ştiu. Nu-i exclus să-i repugne discuţiile despre *metastaze* şi *secreţii vaginale* în timpul mesei.

— Ce-s alea metastaze? ţinu fetiţa mea să ştie.

Nici nu observasem a intrat în bucătărie.

altceva nu vrei să mai ştii? începui eu să urlu pe un ton în aparenţă ameninţător. Te pomeneşti că ştii şi ce-i aia secreţie vaginală!

— Bineînţeles, declară ea. Am citit în *Bravo*.

În sfârşit, nevastă-mea râse.

Scăpasem basma curată.

---

[114] Miroslav Plzák (1925-2010) – Psiholog, psihiatru şi dramaturg ceh, întemeietorul consilierii matrimoniale şi al sexologiei ca ştiinţe în Cehoslovacia. A fost un personaj monden pitoresc şi foarte popular în rândurile elitelor artistice şi culturale cehe începând cu anii 1960. Citatul de aici i se atribuie drept „reţetă" de aplicat în cazul în care unul din soţi e bănuit de infidelitate.

Dacă nu pun la socoteală pauzele mari şi întâlnirile ocazionale de la cantină, Beáta şi cu mine ne încrucişam numai pe drumul de la cancelarii în clase. Amândoi încercam să intrăm la clasă *imediat* ce se suna, motiv pentru care nu o dată ne-am bine-meritat ironiile colegilor. Pe de altă parte însă, am reuşit în timp să atingem performanţa de a ghici cu o considerabilă precizie în ce punct al coridorului sau al treptelor ne aflam într-un anumit moment. În timpul primelor săptămâni după venirea Beátei în şcoală, aceste întâlniri erau *drăgăstoase* şi *pline de bucurie*, deşi în general nu îndrăzneam mai mult decât să ne atingem cu vârfurile degetelor sau să ne pipăim superficial prin haine. Totuşi, uneori mă apuca un fel de curaj orb şi inconştient: în asemenea situaţii, îi tăiam calea în ultima clipă, iar ea, vrând-nevrând, trebuia să se lase îmbrăţişată. Totuşi, pentru că intra în panică, încerca să se opună, se îndârjea scoţând un fel de miorlăit slab şi mă îndepărta cu ajutorul casetofonului.

Mai ales primele weekenduri din septembrie au fost insuportabile, credeam că nu le voi supravieţui. Vinerea, Beáta termina programul o oră mai târziu decât mine şi, dacă voiam să-mi iau la revedere, trebuia să o deranjez în timp ce preda.

— Nu vă ridicaţi, copii, le spuneam eu elevilor ei dintr-a cincea când intram în clasă, i-am adus domnişoarei profesoare o depeşă urgentă de la minister.

Copiii se schimonoseau.

Ea mă împingea repede afară din clasă, iar obrajii i se înroşeau fermecător.

Un chip îmbujorat de fată – cel mai eficient afrodisiac.

— Închide uşa, îi şopteam.

Îşi întorcea capul în toate părţile, privind speriată în jur.

Iar uşa o închideam eu.

Stimate domnule inspector.

Nici în weekenduri situaţia nu era cu mult mai strălucită. Dacă, întâmplător, eu eram liber, ea avea ore.[115] Şi invers. Dar principala problemă era că în fiecare zi fetiţa mea mă aştepta în faţa şcolii de sus.

În septembrie am apucat o singură dată să ajungem pe şoseaua Strakonická.

---

[115] În perioada în care se desfăşoară acţiunea romanului, la unele şcoli din Cehia se învăţa, parţial, şi în timpul weekendului.

— Voiam să te întreb ceva, dar am uitat, spunea uneori Beáta pe un ton de tristă ironie. A, da, mi-am amintit: auzi, noi mai suntem împreună?

Era ca într-un film de Woody Allen, doar că nu prea se distra nimeni.

Mi-am mai amintit alte câteva momente din trecutul nostru comun de la şcoală.

Mai întâi m-aş referi la o *imagine* autentică, fotografia de grup a cadrelor didactice. (Datorită creşterii sponsorizărilor din partea studiourilor fotografice, colectivul şcolii se poza chiar şi de câte trei ori pe an.) Conform indicaţiilor fotografului, încercăm să ne înghesuim cu toţii pe o bancă adusă din sala de sport în faţa şcolii. În faţa noastră, tineretul şcolar ţipă şi se schimonoseşte la ferestre. Ne facem că nu observăm jignirile lor. Observaţii cu privire la o lentilă crăpată. Întrebarea din ochii Beátei: „Stăm separat? Ne aşezăm alături?” Oricare variantă poate să bată la ochi. Până la urmă, mişcarea generală a rândului de profesori ne înghesuie unul în celălalt.

„Zâmbiţi, vă rog!”

Arătăm cumplit în fotografie.

Altă imagine. O după-amiază caldă de septembrie. Vară târzie. Beáta şi cu mine pe o bancă de pe aleea cu cireşi, la poalele dealului Havlín[116]. *Suplinim* orele de activităţi practice. Copiii ne sunt recunoscători – oricum, e mai bine aici decât să şteargă praful de pe balustradele şcolii. O linişte ciudată, neobişnuită. Nimeni nu ţipă, nici măcar băieţii nu se caţără în copaci. Alături se află un loc de joacă, de unde se aude scârţâitul molcom al unui leagăn. Copiii stau tolăniţi prin iarbă, în jurul nostru. Sug fire de iarbă şi stau de poveşti. Vorbesc între ei şi vorbesc cu noi. Beáta îşi scoate puloverul şi rămâne într-un tricou negru.

Soarele încălzeşte cu putere. Columbarul se află la câţiva metri deasupra noastră.

[116] Deal la marginea Pragăi, lângă cartierul Zbraslav, pe care a fost amenajat un columbar.

— Dacă n-au să mă înmormânteze la Slavín[117], mi-ar plăcea mai degrabă aici, îi spun eu Beátei. E frumos. Iar în Strašnice[118] nu-mi place nici de frică, e de-a dreptul morbid...

— Aici suntem de acord, răspunde ea.

Mijeşte ochii în lumina soarelui.

Nimeni nu bănuieşte nimic.

„Proiectul arhitectonic al columbarului a fost propus de către arhitectul Hynek Svoboda, cetăţean al cartierului Zbraslav. Adaptarea parcului pentru acest scop a fost realizată şi cu ajutorul plasării inspirate în zonă a unor lucrări de artă plastică împrumutate din colecţiile Galeriei Naţionale. Columbarul nostru reprezintă un exemplu pentru specialiştii în domeniu de la noi şi de peste hotare.”

Dintr-o publicaţie ocazională apărută în Zbraslav

3. Ştiam deja că Beáta nu face nimic *pe jumătate*, dar şi aşa m-a surprins faptul că a devenit imediat o profesoară atât de bună.

Făcea toate acele lucruri corecte şi stupide caracteristice tinerilor profesori începători: îşi pregătea planuri de lecţie emoţionant de cuprinzătoare, confecţiona cu propriile mâini ingenioase materiale didactice ajutătoare, copia şi multiplica textele cântecelelor englezeşti, juca ping-pong cu copiii, îi ducea la cinematograf şi mergea cu ei pentru a-i încuraja la cele mai diverse turnee sportive. (E adevărat că, pe cât puteam, şi eu îi însoţeam în astfel de ocazii, dar, cu toată bunăvoinţa, era peste puterile mele să mă transform într-o majoretă înflăcărată şi frenetică după fiecare gol sau coş.) Îi citea pe Pestalozzi, Diesterweg[119] şi Helus[120]. La un moment dat a citit despre reuniunile pe care le Masaryk le organiza acasă pentru studenţi

---

[117] Cimitirul praghez în care sunt înmormântate marile personalităţi politice, culturale şi militare ale poporului ceh.

[118] Cartier în Praga în care se află un crematoriu şi mai multe cimitire. E la mijloc şi un joc de cuvinte cam macabru: numele Strašnice trimite cu gândul la cuvintele *strašný* („înspăimântător, oribil, îngrozitor”) şi *strašit* (»a îngrozi, a speria”, dar şi a „bântui” – despre stafii – sau „a fi bântuit” – despre un anumit loc).

[119] Adolf Diesterweg (1790-1866) – pedagog german, unul dintre întemeietorii pedagogiei moderne.

[120] Zdeněk Hefus – pedagog contemporan ceh.

şi în următoarea duminică a invitat douăzeci şi opt de copii la un *mic party de după-amiază*. Când i-a picat în mână un studiu oarecare unde scria că în ziua de azi copiii fac prea puţină mişcare, orele ei s-au transformat imediat într-un curs de aerobică ţinut în engleză. Când a citit într-o conferinţă a profesorului Matějček[121], împrumutată de la mine, că lipsa de respect faţă de muncă a copiilor din zilele noastre este determinată – printre altele – şi de faptul că nu au ocazia să-şi vadă părinţii la lucru, a început cu excursiile la locurile de muncă ale acestora: „Aha, deci înclinaţi această sită vibratoare cu maneta de aici şi apoi împrăştiaţi muşeţelul uscat pe banda transportoare?” „Domnule Novotný, n-aţi vrea să le mai arătaţi o dată lui Vašek al dumneavoastră şi celorlalţi copii cum se face?”

I-am împrumutat *Jungla din clasă*[122] şi *În sus pe scările de jos*[123], ca s-o pregătesc măcar un pic pentru dezamăgirea şi deziluziile care aveau să urmeze în mod necesar după o asemenea euforie a începuturilor. Pornind de la exemplul nenumăratelor înfrângeri suferite de eroii ambelor cărţi, am încercat s-o conving că o anumită doză de *scepticism* şi de *conştiinţă a inutilităţii* sunt benefice pentru munca pedagogului şi fac parte în mod necesar din pregătirea profesională a celor mai buni dintre dascăli. Dar toate eforturile mele au fost zadarnice.

Nu se mai putea face nimic. Trebuia să trăiască toate astea pe propria piele.

4. Din fericire însă, pierderea iluziilor nu avu loc dintr-odată, ci treptat, pe parcursul câtorva etape săptămânale.

— Nu pricep, ni se confesa ea o dată în pauza mare. Le-am explicat *de trei ori*, dar n-au fost în stare să scoată un cuvânt!

Altă dată nu înţelese altceva:

— De ce trebuie să fac curat în clasă pentru femeia de serviciu?

---

[121] Zdeněk Matějček (1922-2004) – specialist ceh în psihologia copilului.

[122] Roman autobiografic ai scriitorului american Evan Hunter, care prezintă fenomenul delincvenţei juvenile în şcolile americane de la începutul anilor 1950.

[123] Roman al autoarei americane Bel Kaufman, apărut în 1971, despre o tânără profesoară care îşi pierde iluziile pedagogice după contactul cu realitatea din şcoli.

— Arăt mototolită? ţinu ea să ştie cu altă ocazie. Atunci de ce directorul mă obligă să-mi cumpăr un fier de călcat cu aburi?

Întrebările ei denotau o adorabilă necunoaştere a învăţământului ceh.

— De ce trebuie să confirm prin semnătură că am semnat dosarul clasei[124]?

În glasul ei se simţeau tendinţe combative.

— De ce copiii din clasa mea trebuie să cânte în cor dacă nu vor? o întrebă ea într-o zi pe Chvátalová-Suková.

Fu ceva cu totul neaşteptat. În liniştea care se lăsase în cancelarie răzbăteau numai zgomotele întâmplătoare de pe coridor.

— Poftim?!

Chvátalová avea un aer de-a dreptul consternat.

Beáta repetă întrebarea.

Privirea zeflemitoare şi rece a unei bătrâne mărginite:

— Fetiţo, ştii câţi ani de învăţământ am eu în spate?

„Şaptezeci”, îmi zisei eu în gând.

— Ce legătură are asta cu experienţa dumneavoastră în învăţământ? obiectă Beáta calmă. Eu vă întreb de ce băieţii din clasa mea trebuie să cânte în cor, dacă este clar că nu vor să cânte?

— Care băieţi? Vreau să ştiu *cine-s ăia*!

Pentru prima oară, Beáta şovăia. Îmi aruncă o privire scurtă, dar întorsei capul într-o parte. A spune nume însemna a turna.

— Dumneata să nu te bagi! zbieră Chvátalová la mine. Dumneata ştii numai să distrugi!

Cu un an înainte mă certasem cu Chvátalová-Suková pe aceeaşi temă.

— Ia ascultaţi, le spusesem atunci băieţilor incriminaţi din clasa mea, vă place să cântaţi?

Intuiseră cursa.

— Ne place, dar nu în cor.

— Nu vreţi să mergeţi la cor?

— Nu.!

— E-n ordine, le zisesem. Atunci nu mergeţi.

---

[124] În Cehia, colecţie de documente oficiale cu informaţiile despre clasa respectivă.

A doua zi, ca reacţie imediată la această *nemaiauzită rebeliune*, Chvátalová-Suková îmi ascultase toată clasa din biografia lui Leoš Janáček. Rezultatul fusese demn de Cartea Recordurilor: douăzeci şi trei de note de patru şi de cinci. Când m-a întâlnit pe coridor, Chvátalová rânjea ca *Vulpişoara şireată*[125]. Când, cu o naivitate pe care astăzi nu mi-o pot explica, mă adresasem directorului pentru rezolvarea problemei, el îmi promisese fără pic de chef şi de interes „că lucrurile se vor îndrepta”. Uitase însă imediat de toată chestiunea, întrucât tocmai sosiseră cuptoarele cu microunde, iar el trebuia să preia marfa.

5. Ieri l-am citit din nou pe Matějček. Mi-am amintit de o expresie a lui: „Să reuşeşti a te face înţeles.”

Şi încă un citat: „Aici e vorba numai de a redescoperi obişnuitul interes omenesc pentru comunicare şi înţelegere” (Ondřej Hausenblas – *Regăsirea sensului pierdut al orelor de cehă*). În acest context m-am gândit dacă atunci, în septembrie, încercam s-o înţeleg pe Beáta.

Nu, atunci, în septembrie, încercam numai să mă culc cu ea.

Şi o dată chiar am reuşit.

Şi la povestirea ei ne întoarserăm tot o singură dată.

— E o *povestioară* de doi bani, o renegă ea cu dispreţ.

Atunci de ce mi-o arătase tocmai pe asta? Cică pentru a-mi explica felul în care se comportase la început. Şi fiindcă povestirea asta exprima bine raporturile ei cu „străinii”. Altfel, nu mai avea pentru ea nicio valoare. După spusele ei, ceea ce o interesa acum era numai cum să distrugă formele naraţiunii clasice.

— În schimb, pe mine mă interesează numai cum să mă întorc la ele, îi zisei.

De fapt, pe atunci scrisul nu o interesa absolut deloc; aveam impresia că singura ei ambiţie e să ajungă cea mai bună profesoară din sectorul 5.

Şi acum, ambiţiile *mele*:

---

[125] Titlul uneia dintre cele mai cunoscute opere ale lui Janáček. Râsul Vulpişoarei şirete simbolizează râsul celui care „râde la urmă”.

Să parazitez povestea tragică a unei fete de douăzeci de ani cu o foame de senzaţional demnă de un jurnalist.

Să planific în mod conştient efectul pe care îl va avea asupra cititorilor kitschul observării obsesive a propriilor trăiri" (Jan Lopatka[126]).

Să încerc a dovedi că, pentru Dumnezeu, literatura contemporană nu trebuie să arate numai „cât este de greu să creezi literatură" (John Fowles).

Să-mi demonstrez erudiţia.

Să-mi satisfac înclinaţia către exhibiţionism.

Să-mi jignesc şi să-mi rănesc soţia.

Să le fac rău câtorva foşti colegi.

Să scandalizez cât mai multă lume.

Să instig la un alt atac la adresa ministrului învăţământului.

Să mai primesc un premiu literar.

Să mai câştig nişte marafeţi.

Să-mi alung mustrările de conştiinţă.

Să scriu un roman bun.

(Baraţi cu o linie variantele necorespunzătoare.)

Ambiţiile mele... Astăzi, când am recitit pasajul anterior, mi-am dat seama cu adevărat pentru prima dată ce am făcut, de fapt, în acest roman: am lărgit acea „monstruozitate tulburătoare şi iritantă care este introducerea explicativă a autorului" (Salinger) la nivelul întregii cărţi.

6. La început se părea că sărbătorirea celei de-a cincizecea aniversări a lui Nedělníček, portarul şcolii, o să fie doar un bairam de duzină, ca atâtea altele care avuseseră loc în şcoala. František apăru cu barba tunsă elegant, iar în locul salopetei cu a cărei croială aproape că îl identificam îşi pusese cel mai bun costum de culoare închisă pe care-l avea (şi în care duminica împrăştia cenuşa celor răposaţi în columbarul de la poalele dealului Havlín). Dar, ca de obicei, profesorii apărură în cancelarie rând pe rând, cu o întârziere considerabilă, şi mult timp după debutul oficial al petrecerii continuară să discute cele mai diverse probleme de serviciu, ceea ce, e de la sine înţeles, nu stimula prea mult distracţia şi veselia generală.

[126] Critic şi istoric literar ceh (1940-1993), autorul unor studii de estetică a textului literar.

Când îi înmânarăm sărbătoritului cadoul, fu obligatoriu să-i cântăm în cor *Happy Birthday to You*! Iar Beáta, căreia îi mărturisisem complexul meu de inferioritate în materie de limbi străine, se oferi ironică să-mi traducă textul cântecului.

Totuşi, după plecarea câtorva persoane care se mărginiseră la a-l felicita pe sărbătorit mai mult de formă, dar şi datorită vinului excelent pe care František îl oferise în cantităţi impresionante cu ocazia sărbătoririi semicentenarului, atmosfera se relaxă în mod neaşteptat. Chipurile colegelor se colorară, aşa cum se întâmplă în astfel de situaţii, iar gesturile lor deveniră mai mlădioase. În curând se făcu auzit şi glasul chitarei, iar mâinile lui Jaromír începură să se ridice tot mai des în ritmul binecunoscutelor refrene. Într-un final, puse el însuşi stăpânire pe chitară, pentru ca, în ovaţiile entuziaste ale colegilor, degetele lui scurte şi tumefiate să facă să răsune cunoscutul şi înverşunatul cântec de protest *În birou stă nemişcat ca un sâmbur pe căcat*[127]. Moment în care conducerea şcolii părăsi cancelaria în mod ostentativ, anunţând cu glas tare intenţia de a lua în considerare anumite schimbări în evaluarea personalului la sfârşitul anului şcolar.

Beáta arăta cam speriată.

— Chiar nu bei nimic? o îndemnai eu.

În vidul guvernamental şi ideologic apărut, până şi cei mai prudenţi dintre membrii corului îşi amintiră de „ritmul extraordinar” al *Katiuşei*, de refrenul liric *Step, da step krugom*[128] şi de energica piesă corală *Vstavai, strana ogromnaia*[129]. Profesorii de sport se folosiră de veselia zgomotoasă spre a părăsi neobservaţi cancelaria şi a se întoarce pentru scurt timp în propriul cabinet, dar numai ca să reapară un pic mai târziu costumaţi în ţinută de iarnă: Jiří Kilián avea în picioare schiurile din lemn pentru probele de schi fond, în mâini beţele din bambus, a căror lungime îi depăşea cu câţiva centimetri înălţimea, şi pe cap o fermecătoare căciulă de schi

---

[127] Refren underground extrem de popular în Cehoslovacia socialistă.

[128] *Katiuşa* şi *Stepa* – melodii tradiţionale ruseşti, extrem de populare în Cehoslovacia datorită ritmului, respectiv melodicităţii lor, chiar în ciuda resentimentelor faţă de invazia din 1968 şi Uniunea Sovietică. După 1989, atmosfera anticomunistă din ţară impunea o anumită prudenţă în exprimarea deschisă a preferinţei pentru aceste melodii.

[129] Ridică-te, patrie măreaţă! – piesă corală propagandistică sovietică, referitoare la războiul împotriva Germaniei hitleriste.

portocalie. Helena Andělová îşi pusese echipamentul de volei şi în picioare patine ale căror apărători din cauciuc lăsaseră urme cenuşii pe linoleum. În încercarea de a eclipsa efectul reuşitei apariţii a colegilor de sport, Vladimír Netejkal şi Světlana Trakařová organizară un concurs de viteză: cine pune mai repede un prezervativ pe o sticlă de coca-cola.

— Este un mod eficient de înlăturare a barierelor psihice! declară sus şi tare Trakařová. De altfel, ea concură şi obţinu un timp excelent: şase secunde.

Observai că Beáta se cam forţa să râdă.

— Ce-i cu tine? o întrebai.

Dădu din cap că nu e nimic.

Mi-am spus în gând că e surprinzător ca o personalitate nonconformistă, aşa cum fără doar şi poate era ea, să cadă pradă stereotipului ipocrit şi provincial despre aşa-numita „probitate a cadrului didactic", a cărui consecinţă nu poate fi, într-un final, decât ceea ce James Hilton numeşte în romanul *La revedere, domnule Chips*! „depravarea latentă şi uscată a bătrânilor pedagogi".

— Ce, profesorul n-are ochi? N-are mâini, organism omenesc, mădulare, simţuri, preferinţe, pasiuni? continuai eu cu aprindere, parafrazând un citat din *Neguţătorul din Veneţia*: „Dacă-l înţepi, nu-i curge sânge? Dacă-l gâdili, nu râde? Dacă-l otrăveşti, nu moare?"

— Fie, cedă ea. Atunci toarnă-mi ceva de băut.

Cândva, citind prima versiune a acestui roman, mi-am amintit de cheiul ăla sălbatic şi, în mod normal, mi-am imaginat scenele *cu succes la cititori*: comunicările anunţate la miezul nopţii prin staţia de amplificare a şcolii (şi care imitau oarecum superficial discursurile directorului şi pe ale ministrului), instructajul colegei Trakařová cu privire la utilizarea pompei pentru penis sau perechea profesorală care a făcut dragoste pe podeaua uneia dintre clasele cufundate în întuneric (domnilor, vi s-a întâmplat vreodată ca „după aceea" partenera să vă spele delicat cu buretele de la tablă?). Dar mai târziu o altă scenă, una singură, a eclipsat în memoria mea toate aceste imagini vesele, iar lucrurile stau la fel şi în ziua de azi:

E ora unu sau două noaptea.

Feţe de masă pătate cu vin, firimituri din sandvişuri şi resturi de cireşe călcate în picioare pe linoleum.

Flăcările câtorva lumânări.

Hiturile de noapte ale postului de radio Europa 2.

Beáta, palidă de oboseală şi din cauza vinului, dansează cu František Nedělníček.

Beáta în braţele morţii.

Un tablou ca dintr-un roman din seria *Harlequin*.

„O poveste este bine gândită până la capăt atunci când apare în ea turnura cea mai defavorabilă cu putinţă a acţiunii.”

Dürrenmatt

Din păcate, acea *întrepătrundere a lucrurilor* pe care probabil că cititorul mai perspicace o observă din când în când nu este rezultatul *măiestriei* autorului în a compune întâmplările unei naraţiuni, ci o consecinţă firească a provincialismului poveştii de faţă: toţi se cunosc, totul este în legătură cu toate.

Un singur exemplu ilustrativ: strada Za Opusem, unde locuiesc şi în ziua de azi, se află la marginea oraşului. Cimitirul de maşini în care zace Volkswagen-ul accidentat al Beátei se găseşte exact la capătul acestei străzi (iar acest lucru este uşor de verificat).

Toată partea din faţă a automobilului este îndesată în interiorul salonului. În schimb, partea dinapoi este aproape intactă, numai pe uşa din spate se văd câteva zgârieturi pronunţate, făcute de o pereche de cleşti în timpul tentativei de degajare a accidentatei. (Având în faţa ochilor această moarte autentică, am înţeles cât de neconvingătoare era estetizarea artificială în cazul morţii fictive a tinerei profesoare din *Opinii despre crimă*: corpul bronzat, *intact*, care se întrezărea prin apa puţin adâncă a râului, toracele care *nici nu fusese zdrobit*...)

Când trec cu nevastă-mea pe lângă acest loc, mă uit în altă parte.

7. „Mentalitatea central-europeană este caracterizată de două aspecte fundamentale: depresia şi veselia exagerată. Ar fi greu ca una să existe fără cealaltă. Din melancolie se naşte comedia grotescă, iar din aceasta din urmă rămâne melancolia.”

Bairamul nostru meseriaş nu avea să rămână fără consecinţe.

A doua zi, la ora opt, Beáta încă nu venise la şcoală, dar împreună cu Jaromír am reuşit să asigurăm suplinirea orelor, în aşa fel încât să afle despre asta numai câţiva iniţiaţi. Dar la ora opt şi jumătate am zărit-o din fereastra clasei mele: deşi se vedea clar că îi e rău, *alerga*. Le-am dat repede copiilor ceva de lucru şi i-am ieşit înainte. Am informat-o cu mândrie că suplinirea orelor ei fusese asigurată.

— Dar cu celelalte cinci ore ce fac? zise ea gâfâind. Şi oricum, mi-e rău de mor.

— Expiră, o încurajai. Şi să nu vorbeşti prea mult, că, dacă te hiperoxigenezi, s-a terminat.

O târâi după mine până la vestiarele elevilor, unde rămaserăm până la pauză. Apoi o condusei pe culoarele aglomerate până la cancelaria noastră. Imediat ce o zări, Lenka declară pe un ton de femeie cu experienţă:

— Nasol momentu'.

— Ce-i cu ea? întrebă Chvátalová-Suková, bănuitoare. Nu cumva e ceva contagios?

— I s-a făcut foarte rău, răspunsei, fiindcă a ascultat din greşeală Dansurile din Lachia[131].

Ora următoare Beáta avea compunere şi exerciţii de stil la clasa a şasea.

— În clasă nu rezist, susţinu ea îngrijorată. Poate mai târziu, dar acum nu.

Într-adevăr, arăta foarte rău.

— Mergeţi la Havlín, îi sugerai. Faceţi o oră de *cunoştinţe despre natură.*

— Nu-s în stare să urc până acolo.

— Dar până în parcul castelului? propuse Jaromír. Drumul e plat.

---

[130] Eseist, poet, prozator şi specialist în istoria artei (n. 1942). Este primul intelectual ceh care, la mulţi ani după Kundera, se ocupă de problematica Europei Centrale şi a spaţiului cehoslovac.

[131] Una dintre piesele cele mai cunoscute ale hri Leoš Janáček (Lachia este o regiune din nord-estul Moraviei necunoscută pentru frumuseţea tradiţiilor sale folclorice).

— Şi sub ce pretext să merg acolo?

— Pentru statui, răspunse el. Faceţi o oră de *descriere a operelor artistice*. Staţi o oră întreagă pe bancă şi vă uitaţi la statuile lui Myslbek.

Când Beáta se întoarse cu clasa de la castel, o aşteptam în faţa şcolii. Era verde ca un şeptar unguresc.

— Cum a fost? o întrebai cu îngrijorare.

Aşteptă să plece copiii. Apoi îmi şopti de-a dreptul zdrobită :

— Era să borăsc pe statuile lui Gutfreund[132].

Din păcate, nici sfatul pe care i-l dădusem, de a utiliza în ora următoare manualul *Scriem corect în limba cehă*? (şi, plin de bunăvoinţă, îi şi împrumutasem chiar cincisprezece exemplare din cancelaria noastră), nu-i folosi prea mult – oricum, nu mai mult decât sugestia anterioară a lui Jaromír. Cartea apăruse în anul 1983 şi, din nefericire, ea nu observă că exerciţiile pe care le dăduse copiilor conţineau, printre altele, şi câţiva „membri ai Comitetului Central al Partidului Comunist Cehoslovac”, o şedinţă a lucrătorilor „Miliţiei populare” şi o referire la „spărgătorul sovietic de gheaţă Krasin”.

În schimb, mama unuia dintre copii observă toate acestea şi alergă cu maculatorul fiului său „îndoctrinat” la prima şedinţă a Comisiei de Disciplină Şcolară.

Aşa căzu beleaua peste noi.

Orientarea pro-occidentală a tineretului nostru era grav ameninţată.

După cincizeci de minute petrecute în cabinetul directorului, *criptocomunista* nu-şi putu stăpâni lacrimile.

Timp de şase luni, Beáta nu avea dreptul să primească niciun fel de prime băneşti şi nici calificativ personal – aceasta era pedeapsa exemplară stabilită de directorul şcolii, care timp de peste douăzeci de ani mărşăluise prin faţa tribunei Comitetului Central al Partidului Comunist Cehoslovac în cadrul manifestaţiilor de 1 mai.

Am scris un articol în ziarul local pe această temă.

Gazeta *Jurnalul ceh* a încredinţat cazul unuia dintre cei mai buni jurnalişti – unui student al Facultăţii de Biologie, în vârstă de douăzeci de ani.

Hai ho!

---

[132] Otto Gutfreund (1889-1927) – sculptor ceh, pionier al cubismului.

Primul lucru pe care, odată ajuns în şcoala noastră, îl făcu inspectorul şcolar din sectorul Praga 5, domnul Jiří Vagenknecht, fu să intre la ora celui care, după cum se spunea, era instigatorul tuturor acestor „rebeliuni”. Îmi amintesc că le-am povestit copiilor – fără a mă teme şi fără a ponegri – câte ceva despre Hrabal (şi bineînţeles că am trecut sub tăcere slăbiciunea mea pentru volumul lui Skála *Vă salut, ferestre*[133]). Am avut totuşi impresia că inspectorul vrea să cunoască situaţia în detaliu şi să înţeleagă de unde pornise totul. De aceea, pe drumul din clasă spre cancelarie, i-am prezentat pe scurt succesele noastre pe drumul către independenţa economică a şcolii, deziderat pe care încercam să-l atingem în principal prin vânzarea de legume rădăcinoase în piaţa din Zbraslav şi de bilete la loterie în restaurantele din cartier. I-am mai povestit câte sere aveam în curte, câţi profesori plecaseră din şcoală, câţi dintre cei rămaşi erau calificaţi în această meserie, câte minute durează în medie consiliul pedagogic şi câte note de patru şi de cinci reuşeşte să împartă o profesoară pe parcursul unei singure ore. Bineînţeles că i-am făcut cunoscută şi varianta mea despre cazul „spărgătorului de gheaţă sovietic”. Totuşi, în numele obiectivităţii, l-am avertizat şi cu privire la posibilele mele prejudecăţi, apărute în urmă cu doi ani, când directorul calificase piesa mea de teatru *Excursie prin Europa sau Švanda 1990* (pe care o şi pusesem în scenă cu elevii) drept un „atac mascat la adresa reformei economice iniţiate de Klaus”.

Inspectorul Vagenknecht mă ascultă cu atenţie şi chiar îşi notă anumite informaţii.

Apoi îmi ceru un exemplar din romanul *Anii minunaţi ai ultimului hal*, care tocmai apăruse.

---

[133] Ivan Skála (1922-1997) – scriitor, poet şi politician comunist ceh extrem de activ şi de angajat, specializat în literatură propagandistică, preşedinte al Uniunii Scriitorilor din Cehia până în anul 1989. Printre munţii de maculatură pe care i-a creat se află totuşi şi câteva volume de o surprinzătoare calitate artistică, cel mai cunoscut fiind Vă salut, ferestre, apărut în 1962.

A doua zi îmi aduse în schimb volumul de poeme *Orologiul ceh* al lui Karel Šiktanc[134] (nu mă duce capul de ce mi-a dat tocmai cartea asta).

În raportul de după inspecţia din şcoala noastră scrise că „a cercetat cazul în profunzime”, apoi califică problemele ridicate drept „neînţelegeri de ordin mai mult sau mai puţin personal”.

Pe poetul Karel Šiktanc îl respect în mod sincer.

8. Din păcate, această problemă pseudoideologică n-a fost singura consecinţă nefastă a bairamului de zile mari prilejuit de semicentenarul portarului nostru. Chiar în ziua în care Beátei îi fusese atât de rău, cineva a sunat-o pe nevastă-mea la locul de muncă, pentru a o înştiinţa că bărbatul ei o înşală sistematic cu domnişoara Králová.

Mi-am asigurat nevasta în mod repetat că relaţia mea cu Beáta e pur *camaradereascâ* (ceea ce, având în vedere numărul excursiilor noastre din ultimul timp la Strakonice, era aproape adevărat). Am apelat la ea să nu se lase manipulată de răutatea, resentimentele şi invidia celor din jur. Asta însă nu i-a influenţat în mod vizibil mărimea lacrimilor.

Conform unui sondaj de opinie realizat de cotidianul *The Washington Post*, 97 la sută dintre americani consideră că, de obicei, soţii sau soţiile lor le spun adevărul.

Am dublat măsurile de prevedere şi de siguranţă de până atunci, ceea ce, practic, echivala cu despărţirea mea de Beáta.

Nouă zile nici nu m-am sărutat cu ea.

Pe la colţurile culoarelor ne întâlneam *ca doi străini*.

Dacă îi cuprindeam umerii, acest gest era precedat de o amplă pregătire conspirativă.

În a zecea zi am văzut-o încuind sala de sport. Am împins-o în depozitul întunecat în care se ţineau accesoriile şi aparatele din dotarea sălii, iar acolo, dincolo de şapte saltele şi şapte bănci, am prăvălit-o înfierbântat pe trambulină.

---

[134] Poet, scenarist şi textier ceh (n. 1928) persecutat în timpul Normalizării, când a putut publica numai în regim de samizdat sau la edituri din străinătate. Volumul menţionat aici cuprinde poeme alegorice despre destinul poporului ceh de-a lungul istoriei.

Atunci m-a respins pentru prima dată.

A vorbit mult.

Printre altele, mi-a spus că sunt „un individ lipsit de culoare”.

A criticat până şi vinăria *noastră* din Horní Počernice[135].

A doua zi, anonimul a sunat din nou. I-a precizat nevesti-mii că acum eu şi Beáta „ne-o tragem” în depozitul sălii de sport.

M-am convins din nou că un detaliu ales în mod inspirat face povestea mai convingătoare.

Din cauza geloziei şi a furiei, şi eu, şi nevastă-mea uitaserăm complet de orice fel de măsuri de precauţie – şi fetiţa iar a apărut lângă noi fără s-o auzim.

Probabil că a apucat să audă destule.

Am petrecut restul serii în camera ei.

Dacă vreţi să auziţi cum plânge un îngeraş, spuneţi-i unei fetiţe de nouă ani că tati *şi-o pune cu alta*.

Acea vinărie discretă din Horní Počernice începu să-mi pară periculoasă. Chelnerul-şef avea moacă de securist.

Fanteziile mele erotice matinale (care, în mod evident, se amplificară, dată fiind situaţia) nu se mai petreceau nici la Slapy, nici în mansarda Beátei, ci într-un hotel uitat de Dumnezeu la marginea Reykjavikului, iar singurul element care mai reuşea să le facă *într-adevăr excitante* era viziunea ruperii legăturilor aeriene cu Praga.

Dormeam prost.

Capul mă durea mai des ca altădată.

Eram în permanenţă balonat.

Refugiul în boală.

Şi în scris, fireşte.

La masa de scris, povestea pe care o trăiam şi care atunci nu era decât un permanent izvor de probleme se transforma ca prin minune în singura mea sursă de bucurii. „Ce *story*, dom’le!” îmi ziceam entuziasmat. A scrie despre Beáta era ceva în acelaşi timp excitant şi neprimejdios. Viaţa autentică nu mi-ar fi putut niciodată oferi aşa ceva.

---

[135] Cartier mărginaş din Praga.

„Toată nefericirea bărbaţilor provine din faptul că nu sunt în stare să stea liniştiţi în camera lor de lucru”, mi-am amintit cu amărăciune vorbele lui Pascal.

Uneori meditam asupra personajului Beátei chiar şi în prezenţa ei.

— Şi-aşa am parte numai de o jumătate din tine! se înfuria ea atunci. Nici pe aia nu mi-o laşi toată?!

— Scriu despre tine, mă apăram eu.

— Atunci, scrie! Eu, una, n-o să te împiedic! răspundea nervoasă. Probabil că literatura cehă nu mi-ar ierta-o niciodată...

9. Sfârşitul propriu-zis al relaţiei noastre fu rapid şi neaşteptat, precum încheierea unui joc de canastă: aveţi cărţi bune în mână şi şanse reale de a câştiga, mai sunt încă multe atuuri de tras, numai că, între timp, jocul s-a terminat definitiv.

Se întâmplă în felul următor: Ne aflam în faţa cancelariei noastre şi tocmai îi explicam Beátei, cu ajutorul unui citat din Jakob Wasserman[136], ce înseamnă „timpul unui bărbat” („O femeie nu va înţelege niciodată ce înseamnă timpul unui bărbat. Îl înghite ca pe limonadă, cât îi dai, atâta bagă-n ea, dar când merge să-şi încerce o pălărie nouă, ea însăşi nu mai găseşte timp pentru altceva.”), când, de după colţul culoarului, se ivi Steve, bronzat zâmbitor şi purtând direct pe piele un poncho roşu-cărămiziu.

— Dumnezeule, uite-l pe Steve, izbucnii cu vocea sugrumată. Se salvează cine poate!

O apucai de mână pe Beáta şi încercai s-o trag după mine în cancelarie înainte ca Steve să ne observe.

— Lasă prostiile! se revoltă ea. Până când o să tot *fugim* de toată lumea?

Mă respinse, *incapabilă să mă înţeleagă*.

Steve deja ne văzuse. Îşi puse în valoare dinţii de un alb strălucitor. Zâmbi şi Beáta. Îmi plimbai limba peste plombele de amalgam şi le făcui cunoştinţă.

— *Hi*, zise el.

Părea încântat.

Beáta spuse că auzise multe despre el şi că este cu adevărat încântată să-l cunoască personal. Apoi îl întrebă cu *un*

[136] Scriitor austriac (1873-1934) a cărui operă a fost puternic influenţată de Dostoievski şi de psihanaliză.

interes vizibil şi sincer dacă îi plăcuse în Mexic – iar Steve răspunse că fusese *absolutely great*. După care îşi dădu drumul la limbă, povestind despre nu ştiu ce bărci pe care fuseseră nevoiţi să le păzească în timpul nopţii. Dregându-mi glasul, îl informai că *unfortunately* ne grăbim. Beáta ascultă cu un aer compătimitor accentul meu de Zbraslav şi declară că ea nu se grăbeşte nicăieri.

Steve ne invită la el acasă pentru a ne proiecta o sută cincizeci de diapozitive şi a goli două sticle de tequila veritabilă.

Îi spusei că aş veni numai în cazul în care ar inversa numerele. Iar cu asta probabil că stricai ceva, pentru că Steve nu pricepu nimic. Apoi Beáta zise ceva ce nu înţelesei. Steve râse. Declarai apoi că fraza mea anterioară fusese, desigur, o glumă, dar că, de fapt, în seara aceea eram *unfortunately busy*. Steve zise că e păcat. Dar Beáta anunţă că ea avea să vină precis – cică în ultima vreme se plictisea îngrozitor seara. O întrebai dacă în felul ăsta vrea să-şi îmbunătăţească profilul de la Secţia Cadre după toate povestea cu spărgătoarele de gheaţă sovietice.

Pe faţa ei nu tresări niciun muşchi.

Cercul se închidea.

— Gata, terminăm, zise ea. Nu mai are sens.

Şi cu asta închise totul.

X.

1. „Cât de puţin se ştie despre ceea ce vor femeile.”
Shakespeare

— Aş vrea să ne despărţim ca doi oameni civilizaţi, îmi ceru Beáta într-una dintre zilele următoare. Să nu ajungem la şicanele şi mizeriile obişnuite.

Nu prea aveam eu experienţă cu „şicanele şi mizeriile obişnuite”, dar făceam ce puteam.

— Bună, Beáta. Bună, Steve, îi salutai într-o zi pe coridorul şcolii.

— Bună, îmi răspunse Beáta *prietenește*. Ai văzut *my new tattoo*?

Îşi ridică tricoul colorat (costumaşele şi taioarele de profesoară fuseseră repede eliminate de tricourile, rochiţele, guleraşele şi ponchourile din şifonierul ei) şi-mi arătă burtica goală. Buricul ei forma un început firesc pentru codiţa unei orhidee pe care şi-o tatuase acolo. Mai era şi un colibri care sorbea nectarul florii.

— Este... Chiar că-i frumos.

Ca şi Beáta, Steve scria. De aceea, interesele lor se completau în mod aproape ideal. Dimineaţa îşi făceau orele de engleză, iar după-amiaza, de obicei, ieşeau în oraş. În majoritatea cazurilor mergeau cu prietenii la McDonald's, dar le plăceau şi cafenelele Veliyba şi FX Café, precum şi Pizzeria Naşului. Pentru specialităţi mexicane, de care Beáta, conform propriilor sale declaraţii, „se îndrăgostise în adevăratul sens al cuvântului", mergeau la Barul lui Jo. Uneori „se opreau" şi pe la redacţiile ziarelor americane din Praga – *Prague Post, Prognosis şi Yazzyk*. Iar seara făceau dragoste şi scriau.

Beáta susţinea opinia conform căreia Praga de atunci reprezenta pentru americani ceea ce însemna Parisul anilor 1920. Cică aveam să mă conving că din această permanentă efervescentă artistico-intelectuală, din această „explozie de creativitate" avea să rezulte ceva cu adevărat măreţ. (Mie îmi trecea prin cap că s-ar fi putut să nici nu fie vorba despre o explozie de creativitate, ci de bucurie, cauzată de evoluţia cursului dolarului faţă de coroana cehească[137], dar am preferat să tac.) Şi cartea lui Steve avea să fie „cu adevărat excepţională", susţinea Beáta convinsă. Povestea se desfăşura, alternativ, în Praga, Amsterdam, Portland şi în portul mexican Poza Rica de Hidalgo.

— Asta înseamnă gândire globală, pricepi?

Am făcut semn din cap că da.

Cică personajul principal este un lector american simpatic care pleacă să-şi petreacă vacanţa în Mexic împreună cu un prieten olandez, şi el stabilit la Praga. Amicul ăla olandez este un istoric care de câţiva ani se străduieşte să clarifice nişte împrejurări mai puţin cunoscute ale asasinării lui Wilhelm I de Orania, dar în Praga constată că această temă nu-l mai

[137] Aluzie la scăderea dramatică a coroanei faţă de dolar în prima parte a anilor 1990.

interesează, în parte şi fiindcă că este bolnav de SIDA. Călătoria prin Mexic înseamnă pentru cei doi prieteni un gen de suferinţă existenţială, dar, când într-un restaurant vegetarian li se strecoară în mâncare carne de om, ei se împacă pentru prima oară în viaţă cu destinul omenesc. Beáta mai zicea că textul era în mod intenţionat perturbat de „valuri de lipsă de conţinut” (care, după ea, reflectau lupta seculară a olandezilor cu marea) şi că în ritmul propoziţiilor se puteau intui ritmurile străvechilor instrumente muzicale ale indienilor mexicani, flautele aztece şi tamburinele zornăitoare *sonajas*.

— Sună interesant, comentai eu.

— Cartea asta e cu totul *free*, îmi explică Beáta. Absolut *nimic* nu o leagă, *nimic* nu o îngrădeşte!

— Păi aşa trebuie să fie.

Cică între timp o şi traducea în cehă.

Mă asigură că va fi o „bombă”.

„De-abia aştept s-o citesc.”

De-abia astăzi, după atâta vreme, recunosc că, atunci când Beáta mi-a adus la cunoştinţă toate acele informaţii nebuneşti, şocante, am afişat o atitudine de firesc ipocrit, un aer de pretins cunoscător, de iniţiat. Dumnezeule, orice, numai să nu fi trădat prin ceva că nu sunt *in*!

— În perioada asta mergem des la spălătoria americană din Dejvice[138]...

— Pe bune? Păi e super!

— Bine, nu mergem să spălăm rufele acolo... Dar e nemaipomenit de *friendly*!

— Am auzit eu...

Altă dată:

— Cred că oamenii ar trebui să încerce în permanenţă să identifice cele mai abordabile dintre *lucrurile care îi limitează*...

— Precis.

— Nu contează cum numeşti chestia asta. E vorba de ceva ce trebuie depăşit. Pentru mine şi Steve, această limită este acum săritura cu frânghia.

— Dumnezeule mare... Chiar că ai curaj.

— Da, cred că am.

[138] Cartier praghez.

(Din fericire, poliţia le-a interzis tentativa.)

„Puţini au înţeles atât de exact precum Čapek că a pleca peste mări şi ţări, a se face soldat sau a găsi o comoară, a se vinde diavolului, a ucide un zmeu şi a primi mâna unei prinţese nu reprezintă ceva ce putea fi perceput vreodată de om ca nivel mai înalt al autenticităţii, ci, dimpotrivă, ceva resimţit ca un aspect opus acesteia, învecinat cu anormalitatea şi dezordinea... Din ce în ce mai puţini oameni reuşesc să-şi împlinească destinul, să fie ei înşişi. De aceea, la sfârşit nu rămânem decât cu un sentiment de stinghereală şi de ruşine provocat de nişte fapte şi întâmplări a căror autenticitate este discutabilă.”

Josef Jedlička[139]

2. Noaptea mă aşezam pe scaunul stomatologic.

Îmi pusesem în gând *să caut în jur semne bune*.

Şi să redescopăr umorul.

„Pentru că McMurphy ştie că omul trebuie să râdă de tot ce îi provoacă durere, căci numai astfel îşi poate păstra echilibrul, numai astfel poate evita ca lumea în care trăieşte să-l scoată din minţi.”

Dar mergea tare încet şi dormeam foarte puţin.

Pe douăzeci şi doi septembrie fu ziua mea onomastică.

Fetiţa mea mi-a cumpărat cremă de ras Palmolive.

A doua zi dimineaţa am descoperit că sub capacul cutiei scria *Good morning!*

Fuck you!

Dimineţile cu fetiţa mea...

Când încă mai lucram în învăţământ, ea pregătea micul dejun pentru amândoi. Îmi amintesc că o dată (pe când încă nu împlinise opt ani) nu mai găsisem iaurturile pe care le cumpărasem cu o zi înainte. Până la urmă le-am descoperit în coşul de gunoi.

— Erau vechi, se apără fetiţa mea.

— Ce prostii vorbeşti acolo? mă stropşii eu la ea.

Căutai să găsesc vreo dată înscrisă pe ambalaje. Şi dintr-odată observai următoarele:

---

[139] Scriitor şi filozof ceh (1927-1990) emigrat imediat după invazia din 1968 în RFG, unde a devenit redactor al Europei Libere.

„Fabrica de lapte Troja – întemeiată în 1870.”

Fetiţa mea. Îngeraşul meu.

Dar de fapt, de ce vorbesc despre asta?

M-a ajutat mult. Şi scrisul m-a ajutat. Un fel de cârje mi-au fost şi îndatoririle zilnice. Nici scaunul stomatologic nu era prea comod. Altfel spus, m-a ajutat şi faptul că n-aveam chef chiar să sufăr *cu adevărat*.

În felul ei, a încercat să mă ajute şi Agáta: i se părea cât se poate de natural să preia locul surorii ei. A început cu tot felul de provocări mascate: mi se uita fix în ochi, mă atingea cu sânişorii ei mici şi mă mângâia ca pe un iepuraş bolnav. Probabil că după un timp i-a venit ideea că ar trebui mai degrabă să-mi demonstreze că nu mai e un copil, aşa că a început să-mi vorbească nefiresc de des despre „iubirile ei de demult”. Mai târziu, când m-a invitat la o *petrecere privată* de ziua ei (împlinea cincisprezece ani), privirea ei exprima convingerea nestrămutată că îmi va fi o amantă la fel de bună ca şi Beáta. (Noroc că tocmai în perioada aceea a trebuit să plec în Germania.)

În magazinul Zbraslavanka m-am întâlnit într-o zi cu mama ei – şi mi-a făcut mare plăcere faptul că nu m-a evitat şi a venit către mine din proprie iniţiativă.

— Ce mai face soţul? aruncai ca din întâmplare.

— *Face afaceri*, răspunse ea cu dispreţ. În ritmul ăsta, în doi ani o să moară de infarct.

Era ceva înspăimântător în concreteţea cuvintelor ei când spuse asta.

Mă apucă uşor de mână:

— Dac-aţi şti ce-au făcut din camera ei... Nici nu vă puteţi închipui!

Îmi puteam închipui.

— Fata asta e nebună, declară doamna Králová. Dar Král se teme să recunoască asta.

Iarăşi concreteţea aceea a ei...

— Toţi suntem un pic nebuni, zisei, încercând s-o potolesc.

— O fi, nu se dădu ea bătută. Dar *nici în halul ăsta*...

Un pic de engleză:

start up an engine – a porni motorul

step on the gas – a apăsa pe accelerator
let in the clutch – a lua piciorul de pe ambreiaj
at top speed – în plină viteză
fly-over – pod rutier
suicide – sinucidere

„Procesul de dezvăluire a realităţii îşi urmează cursul prin renunţarea la formele perimate ale naraţiunii.”

Robbe-Grillet

Şi aş mai avea o observaţie cu privire la tehnica naraţiunii (mi-a inspirat-o menţiunea cu privire la Král): Cehov susţine că, dacă într-un roman sau într-o povestire autorul face referire la o puşcă, mai târziu ar trebui ca unul dintre personaje să tragă cu ea, adică puşca să nu apară acolo *întâmplător*. De aceea sunt conştient că, dacă încă de la începutul povestirii mele pe Král îl însoţesc doi bodyguarzi înarmaţi, fără ca vreunul dintre ei să tragă vreodată un foc, încalc o lege nescrisă a creaţiei literare. Sincer îmi pare rău, dar aşa a ieşit. Uneori, viaţa contrazice legile creaţiei literare. (Desigur, aş putea să fac astfel ca, în cursul poveştii, Král să fie ucis de doi mafioţi ucraineni[140] în restaurantul U Holubů din Smíchov[141] sau legat de o traversă şi aruncat într-un lac de acumulare, la baza unui baraj, dar ceva mă împiedică să procedez în acest fel când este vorba despre o persoană în viaţă.)

3. Azi a fost Ziua Morţilor. La intrarea în columbar am citit pe o foaie volantă a Asociaţiei Prietenilor Incinerării:

„Când inima mea în cenuşă se va preschimba,
să o daţi pradă vântului,
spre a se aşterne peste iarba din lunci.”

Nu era cine ştie ce.

Am depus cei cinci trandafiri pe pietrele care se povârneau în direcţia *luncii* respective. De ieri îi ţinusem într-un borcan pe balcon. Când am plecat cu buchetul de acasă, am remarcat că,

[140] Imediat după căderea comunismului, către Cehoslovacia s-au îndreptat mulţi emigranţi din fosta URSS. Ucrainenii în special au creat în fostul stat-satelit o mafie de temut.
[141] Cartier rău famat din Praga, în care s-au stabilit foarte mulţi emigranţi ilegal.

surprinzător, nevastă-mea poate fi geloasă şi pe fete incinerate şi date pradă vântului.

Beáta mă informă că Steve o invitase de Crăciun în Portland.

De Ziua Recunoştinţei.

— Şi eu aş gusta nişte curcan, îi declarai.

„Este aproape incredibil câţi americani îşi găsesc partenere în Praga – şi cât de repede. Americancele n-au nici pe departe atâta noroc şi îşi manifestă aversiunea faţă de aceste relaţii, prin care, după cum pretind ele, «americanii patriarhali îşi caută partenere docile şi supuse». Feminismul pedant şi exagerat al femeilor americance a reuşit deja să îndepărteze zeci de mii de bărbaţi, iar acum «dezertorii» americani îşi caută partenere nu numai în Europa.”

Věra Chaseová[142], *Literární noviny*

Anul trecut, cu câteva zile înainte de Ziua Morţilor, Jaroslav Kořán[143] mi-a propus să scriu o povestire pentru revista *Playboy*. Cum în perioada aceea eram din nou limitat numai la salariul de profesor, am acceptat cu bucurie această propunere lucrativă.

— Am scris o povestire pentru *Playboy*, mă lăudai în faţa Beátei când ne întâlnirăm la cantina şcolii.

— Dumnezeule mare... Despre ce? mă tachină ea, privind semnificativ către şliţul meu.

Apoi, veselă, îi traduse totul lui Steve.

— Despre tine. Se numeşte *Intelectuala.*

Povestirea a apărut în luna aprilie a anului următor.

M-am gândit mult dacă s-o inserez sau nu în această carte. Pe de o parte, povestirea este în mod evident marcată de străduinţa mea de a satisface pretenţiile publicului cititor specializat. Pe de altă parte, cred că autostilizarea mea în

---

[142] Poetă de origine cehă, afirmată pe plan internaţional, care scrie şi în engleză.

[143] Traducător, scenarist, om de afaceri şi politician ceh. A fost primar al Pragăi între 1990 şi 1991 şi redactor-şef al ediţiei Cehe a revistei *Playboy* din 1992 până în 1995.

personajul *mondenului globalist divorţat şi umblat prin lume* va avea un efect comic după tot ce am scris despre mine şi căsnicia mea. În sfârşit, pe mine însumi mă deranjează asemenea treceri dintr-o poveste în alta. (De exemplu, includerea povestirilor „lui Garp” în excelentul roman al lui Irving *Lumea văzută de Garp* nu mi se pare o idee fericită.) Dacă, totuşi, până la urmă am decis ca povestirea să intre în romanul meu a fost în principal datorită convingerii ferme că, dincolo de anumite deosebiri aparente, e vorba de fapt despre aceeaşi poveste. (În afară de asta, simţeam că trebuie să vă demonstrez intuiţia mea genială de a prevedea activismul ecologic ulterior al Beátei.)

INTELECTUALA[144]

Dacă o soartă potrivnică sau administraţia militară locală vă obligă să petreceţi unsprezece luni într-o rulotă strâmtă alături de încă o persoană şi de o staţie radio care pârâie cumplit, trebuie fără îndoială să vă înarmaţi cu multă răbdare. Dacă, în plus, rulota se află într-o zonă pustie din regiunea de frontieră, iar colegul respectiv, după ce-şi suflă nasul cu zgomot în chiuvetă, nu uită să vă reproşeze în fiecare dimineaţă că dumneavoastră aţi fost primit la facultate, iar el nu, trebuie chiar să depuneţi eforturi considerabile pentru a vă păstra în toate minţile. Totuşi, dacă împărţiţi cu acest om nu numai numărul lunar al revistei militare Atom*, care conţine o singură integramă, ci şi pe unica fiică a unui tăietor de lemne despotic dintr-o fermă destul de îndepărtată, nu vă rămâne decât să vă hotărâţi o dată pentru totdeauna: sau vă împuşcaţi colegul în cap cu arma din dotare în timp ce doarme, sau trebuie să vă împrieteniţi cu el. După evaluarea atentă a avantajelor şi dezavantajelor primei variante, Oskar şi cu mine am ales-o, după un timp, pe a doua. Mai târziu, spre sfârşitul misiunii noastre comune, am fost nevoit să constat în gând că pe viitor aveam să mă descurc foarte bucuros fără mucozităţi în chiuvetă, dar că s-ar fi putut să mi se facă un pic dor de Oskar însuşi, de sporovăială lui veselă, deocheată şi picantă şi de specialitatea lui culinară, steak* à la pădurar *în sânge. Din fericire, în ziua în care drumurile noastre urma să se despartă*

[144] Această povestire a lui Viewegh a apărut, într-adevăr, în numărul specificat al revistei *Playboy*.

definitiv, Oskar a băut în restaurantul La Regele Šumavei *un păhărel mai mult decât era cazul şi, în convingerea nestrămutată că se urcă într-un compartiment pentru fumători al trenului personal către regiunea sa natală, Hlinsko, a luat de fapt, împreună cu mine, autobuzul rapid către Praga, unde în următoarele zile s-a şi stabilit definitiv.*

În general, lucrurile care apar la ordin nu au viaţă lungă, totuşi, prietenia mea cu Oskar, care luase naştere chiar în urma a două ordine de convocare, s-a dovedit a fi tocmai acea proverbială excepţie: vechiul Renault albastru-închis al lui Oskar era veşnic parcat sub ferestrele apartamentului meu şi acelaşi automobil m-a transportat ani întregi în concedii, la înmormântările prietenilor şi la procesele de divorţ. Mai mult, după o vreme Oskar s-a angajat ca şofer la firma unde lucram şi eu şi în curând a devenit şoferul meu neoficial. Mergeam bucuros în maşină cu el, pentru că ştia nişte anecdote excelente şi nişte restaurante pe autostradă încă şi mai bune, dar mai ales pentru că nu era obligat să se conformeze acelui comportament respectuos obligatoriu al şoferilor de firmă. Ba dimpotrivă, modul său de a vorbi utiliza în permanenţă frazeologia noastră suculentă de demult, din Šumava[145]*.*

— Tare m-aş amesteca în chestiunile interne ale ăsteia, spunea el uitându-se la fetele frumoase din oraşele prin care treceam şi strâmbându-se libidinos, la fel ca atunci când, revenit în rulotă după o aventură cu fata tăietorului de lemne, îşi săpunea şi îşi spăla în chiuveta metalică genunchii învineţiţi de afinele pe care le storciseră.

Dar într-un fel îmi părea bine, pentru că aveam impresia că, dacă am fi renunţat complet la vocabularul nostru ostăşesc, ar fi trebuit să ne dispensăm şi de ceva esenţial pentru prietenia noastră, ceva ce apăruse în vremea când, după cum se exprima Oskar, uneori „numai vulpile erau dispuse s-o pună cu noi”.

Numai că tocmai atunci am întâlnit-o pe Beáta.

La numai câteva minute după ce, în ciuda regulilor formale, i-am permis lui Oskar să oprească pentru a o lua pe autostopista udă până la piele, mi-am regretat deja decizia. Iar după două ore ştiam deja că fusese o greşeală căreia i se putea spune „fatală”.

---

[145] Regiune împădurită din sud-vestul Cehiei, la graniţa cu Austria şi Germania.

Degetele de la picioare pline de noroi, în sandale de piele, fustă lungă, lucrată de mână, din care atârnau aţele peste tot, şi un tricou mulat negru, al cărui decolteu lăbărţat descoperea întruna sânii mici, neprotejaţi de sutien. Inscripţia de pe tricou – dacă am tradus corect – ne cerea să nu le trimitem fetelor cărţi poştale ilustrate din câmpiile sterpe de iarbă-neagră. În timp ce-şi dădea jos din spate rucsacul mic (se vedea clar că e plin de cărţi), fata ne informă personal şi în limba cehă că se numeşte Beáta şi că merge la Šrámkův Písek.

— Ziceţi de Šrámek[146]*? strigă Oskar încântat.*

Ieşi la iveală că citise pe vremuri Vântul argintiu *şi că văzuse la televizor cu un an în urmă o montare a piesei* Luna deasupra râului. *În ciuda refuzului Beátei de a comenta montarea TV a* Lunii deasupra râului *şi a opiniei sale că* Vântul argintiu *reprezenta o „beletrizare penibil de transparentă a adolescenţei”, discuţia lor pe această temă dură nu mai puţin de treizeci de minute. Spre uimirea mea, Oskar îşi aminti şi de cuvântul „impresionism”, dar Beáta îi explică, plină de condescendenţă, că era vorba doar despre o „husă de camuflaj zdrenţăroasă pe care Šrámek a aruncat-o cu naivitate peste tezele inconsistente ale subiectelor sale”. Oskar admise că, dintr-un anumit punct de vedere, lucrurile ar putea sta şi în acest fel, dar propriul lui punct de vedere era definit de linia imaginară care îi unea ochii albaştri cu oglinda retrovizoare şi decolteul Beátei. Fata declară că singurele lucruri care rămân din creaţia lui Srámek sunt vreo şase sau şapte poezii din perioada sa timpurie şi, bineînţeles,* Trupul *– cică romanul ăsta o fascinase efectiv pe vremuri. Acum, deşi îl simţea un pic „înstrăinat”, avea de gând să-l „actualizeze sub forma unei psihodrame scenice”. După ce stătu niţel pe gânduri, Oskar răspunse că ar putea fi o idee surprinzător de bună. Eu tăceam cu încăpăţânare. După aceea. Beáta îl întrebă pe Oskar dacă îi place meseria de şofer. Dar el nu era şofer, nu, nici gând, replică Oskar, el pur şi simplu avea nevoie să mediteze ce anume să facă în viaţă şi cică, de când se ştia, nicăieri nu medita mai bine*

[146] Fráňa Šrámek (1877-1952) – prozator, poet, dramaturg şi militant pacifist ceh. Acţiunea celor mai multe dintre romanele şi piesele sale de teatru, mostre de impresionism literar, se desfăşoară în oraşul Písek („Nisip”), din Boemia de Sud, unde autorul a locuit o vreme. Din acest motiv, oraşul este numit uneori şi Šrámkův Písek („Nisipul lui Šrámek”).

ca în maşină. Poate că avea să se retragă undeva, în nişte munţi înalţi, poate că avea să încerce încă să mai studieze. În clipa în care spuse asta, nici nu mai era în contact cu volanul, mâinile îi căzuseră în poală, iar capul i se sprijinea visător de speteaza scaunului. Piciorul îi apăsa constant pe acceleraţie, menţinând o viteză neschimbată de o sută douăzeci de kilometri pe oră.

— Cască ochii la drum, îi zisei.

— Dumneavoastră nu vă place Trupul *lui Šrámek? mă atacă Beáta direct.*

— Nu, răspunsei. Pentru trupul lui nu m-aş duce niciodată la Písek.

Aborda o mină compătimitoare, dar în realitate se gândea cu febrilitate cum m-ar putea jigni într-un mod cât mai eficient, într-un final, se hotărî să mă ridiculizeze pe tema cravatei. Se aplecă spre scaunul meu, îmi luă cravata cu vârfurile degetelor şi se apucă să mi-o studieze cu dezgust:

— Ce-i chestia asta care vă atârnă la gât? întrebă cu aerul unui om căruia nu-i vine să-şi creadă ochilor.

— Ghiciţi, îi răspunsei eu calm.

Chestiile astea nu mă mai scoteau de mult din pepeni.

— Vă dau trei posibilităţi. Varianta A: un accesoriu obişnuit al costumului bărbătesc european, numit cravată. Varianta B: intestinul meu gros, afectat de hernie. Varianta C: o amuleta din stofă care-i protejează pe bărbaţi împotriva intelectualelor.

Nu râse, dar asta nu mă surprindea. Fetele ca ea râd la bancuri numai dacă le găsesc în cartea unui autor puţin cunoscut, de preferat anglo-american. Mă gândeam că ea n-ar fi râs nici dacă ar fi stat lângă ea James Thurber în persoană. Ba dimpotrivă, întrebă cu răutate:

— Aveţi experienţe cu femeile intelectuale? De fapt, de unde să aveţi..

— Cu una singură, răspunsei eu cu modestie. Apoi arătai către raniţa ei: Exact cu un asemenea rucsac a venit şi ea la ultima înfăţişare a procesului nostru de divorţ.

Îi scăpă un chicotit scurt.

— Da 'ce dinţi aveţi! exclamai cu un aer surprins.

Îşi strânse buzele, în semn de dispreţ.

— Puteţi să-i arătaţi, continuat eu. uitându-mă fix şi ostentativ la sânii ei dezgoliţi. Nu aveţi motive să vă fie ruşine de ei.

Pe parcursul următoarelor douăzeci de minute mă lăsă în pace. Dar după aceea declară că nu apucase să ia micul dejun şi că ar vrea şi o cafea. Înadins nu comentai în niciun fel, dar, după vreo douăzeci de kilometri, Oskar schimbă direcţia şi se îndreptă către un restaurant de la marginea autostrăzii. Ridicai sprâncenele a nedumerire, dar el nu mă observă, fiindcă tocmai controla cu o atenţie fără precedent datele din foaia de parcurs.

Restaurantul, în care intram pentru prima dată, era neaşteptat de agreabil: avea tavanuri arcuite, pereţi de un alb curat, ferestre şi perdele de culoarea mierii, gresie cu model imitaţie de piele, mese ovale masive, feţe de masă curate din pânză nealbită, iar în micile vaze din ceramică brută imortele galbene.

Lista de bucate era legată în pânză galbenă. Toate astea îmi îmbunătăţiră un pic dispoziţia.

— Mă tem că, de-acum încolo, creaţiile astea rustice la modă ne vor teroriza simţurile oriunde am merge, se pronunţă Beáta după ce privi în jur.

— Nu ştiu ce~o să ne facem, se plânse şi Oskar la unison.

Veni chelnerul. Beáta îi aruncă o privire pe care majoritatea oamenilor ar păstra-o numai pentru cazul unei eventuale întâlniri cu nişte extratereştri în stare gelatinoasă, apoi îşi comandă cafea la filtru cu lapte, un iaurt simplu, două felii de pâine prăjită unsă cu unt şi usturoi, brânză topită cu aromă de ciuperci şi un ou fiert moale presărat cu arpagic. Chelnerul afişă un zâmbet rece şi se îndreptă spre bucătărie. Se întoarse după câteva clipe, aducând pe un platou din lemn deschis la culoare tot ce comandase Beáta, afară de brânza topită cu ciuperci, dar îi oferi în loc alte câteva sortimente. Beáta le refuză rând pe rând şi mai comandă suc de ananas. Aveam sentimentul obsedant că o văd în faţa ochilor pe fosta mea soţie şi-i adresai chelnerului o privire de tăcută compasiune.

— Dacă aveţi un comportament atât de servil faţă de un neam de traistă ca ăsta, n-aş vrea să fiu de faţă când staţi de vorbă, să zicem, cu un tablagiu de la circulaţie... îmi aruncă Beáta după plecarea chelnerului.

Ripostai spunând că, de vreme ce Oskar nu se mai concentrează la drumul din faţa lui ci numai la decolteul ei, probabilitatea întâlnirii cu un agent al poliţiei rutiere este destul

de ridicată, dar că voi încerca, totuşi, să nu mă gudur prea tare pe lângă oamenii legii.

În timp ce Beáta îşi lua micul dejun, avuserăm ocazia să-i cunoaştem şi alte opinii. Partidele de dreapta din acele zile i se păreau de un utilitarism obscen, în schimb cele de stânga erau de un populism vâscos, unsuros şi vulgar. Poziţia de centru a eşichierului politic era, după ea, un mit creat de oamenii care se tem de propriile opinii. Cultura noastră naţională nu se putea numi cultură, aşa cum câteva insuliţe în mijlocul oceanului nu se pot numi continent. Epuizat şi golit de sens, învăţământul nu mai avea ce să ofere după atâtea secole pe parcursul cărora nu făcuse decât să pretindă, să simuleze în faţa elevilor, părinţilor şi profesorilor că ar avea vreun sens. Pardoselile din plută ascundeau o anumită formă de snobism. Hitchcock nu făcea decât s-o amuze, în schimb, din nu se ştie ce motiv iraţional, o rănea imaginea unor capii patinând. Gandhi ar fi putut s-o convingă dacă (fapt de neînţeles) n-ar fi fost atât de împrăştiat şi de distrat. Trupul femeii este un capital pe care bărbatul şi-l însuşeşte fără a plăti nimic în compensaţie. Practic, eu eram deja mort, dar Oskar avea în el ceva de care nu era conştient.

— O tumoare? încercai eu să ghicesc, dar Beáta nu mă consideră demn de atenţia ei.

Ultima şansă a lumii în care trăim era empatia, continuă ea. Lucrurile aveau să se decidă pe parcursul următorilor şase până la opt ani Dacă totul avea să meargă bine, secolul următor avea să fie epoca transferului de idei. Totul făcea parte din tot – poate că şi acea mică vază din faţa noastră ne transmitea vreun mesaj cosmic deocamdată necunoscut.

— Un mesaj cosmic rustic, punctai eu.

Dar ştiam deja că mă străduiesc zadarnic. Nici cele mai ironice observaţii ale mele, menite a o demasca în faţa lui Oskar, nu aveau vreun efect. Orbul nu vede nici masca, darămite chipul din spatele ei. Orbul nu vede nimic.

— E necesar să luptăm împotriva unor oameni ca dumneavoastră, îmi spuse ea cu o antipatie deschisă.

— Da, dar în ce fel? întrebă Oskar plin de entuziasm.

Era pierdut. Înţelesei asta încă înainte să ajungem în Písek, unde ea îi dădu numărul de telefon, aruncându-i priviri tăcute, dar care aveau să-l scoată din minţi şi să-l deoache.

Următoarele săptămâni şi luni nu făcură decât să-mi confirme această certitudine. Oskar încetă să mă viziteze, iar la serviciu mă evita. Când îl întrebai direct despre asta, îmi răspunse că n-are timp de vizite, fiindcă îşi petrece serile lucrând la un eseu amplu despre „fenomenul vitezei în lumea modernă”.

— Un eseu? repetai eu, ca să mă asigur că auzisem bine. Un eseu? Şi încă despre fenomenul vitezei?

— Da, răspunse Oskar. M-a rugat Beáta.

Deci îşi petrecea serile scriind un eseu. După o vreme, Beáta se mută la el, probabil pentru a-l ajuta un pic cu punctuaţia. Oskar îşi lăsă mustaţă şi începu să-şi lege băsmăluţe colorate în jurul frunţii, încât arăta ca Yasser Arafat în tinereţe. Vândură mobila lui şi preschimbară dormitorul într-un fel de atelier, unde rupeau în bucăţi şi mestecau tăieturi din reviste, afişe vechi, bilete de tramvai, mesaje scrise de Beáta şi liste de vot, urmând ca din substanţa pe bază de hârtie rezultată în urma acestui proces să confecţioneze „artefacte privat-politice”. Fumau iarbă şi mâncau porumb. Adoptară un câine vagabond, doi sturzi, care cică picaseră din cuib, şi un şobolan alb, frustrat de neîntreruptele experienţe dintr-un centru de cercetări.

— A căzut din lac în puţ, comentai eu.

Pe faţa lui Oskar nu se clinti niciun muşchi. Rădea numai la bancurile la care râdea Beáta. Mergea numai la filmele la care cumpăra ea bilete. Vizita numai expoziţiile din cine ştie ce cârciumă sau pasaj coşcovit din Oraşul Mic. În general, seara mergea la Bunkr *sau la* Mamma klub[147]*. Despre mine afirma că am moacă de babac puriu. Slăbise vreo zece kilograme şi adormea la volan. Într-o după-amiază, când ne întorceam de la Strakonice, intră în plină viteză într-un câmp de secară – iar eu îmi pierdui răbdarea. Oskar avu o încercare slabă de a pretinde că voia numai să culeagă nişte cereale pentru micul dejun – cică i se păruse că e vorba despre un câmp de ovăz.*

— Aaaaaaaah! începui să urlu ca un descreierat, în timp ce Oskar dădea înapoi pentru a readuce maşina pe şosea. Aaaaah! Gata, ajunge!

După aceea, niciunul dintre noi nu mai scoase vreun cuvânt. Când ajunserăm în Zbraslav, îl obligai să cotească şi să

---

[147] Cluburi frecventate la începutul anilor 1990 de artiştii underground din Praga şi de studenţii la filologie.

urce în direcţia bisericii de pe Havlín. Coborâi din maşină, trântii portiera cu furie şi mă îndreptai către cimitir. Mergeam fără să şovăi, fiindcă, pe vremea când căsnicia mea era în curs de destrămare, vizitasem adesea acele locuri. Oskar mă urma supus, deşi fără să înţeleagă. Îmi făcea rău şi să mă uit la el: baticul îi alunecase pe frunte, cămaşa mototolită din pânză îi ieşea din pantaloni, în picioare avea nişte mocasini ponosiţi, cum poartă indienii americani, iar de gât îi atârna o fiolă din sticlă în care se afla nu ştiu ce lichid ciudat. „Ce, Doamne iartă-mă, ţine acolo?" mă întrebai în gând cu furie. „Apă sfinţită? Lacrimi de crocodil? Sânge de fecioară? Sperma lui Ladislav Klíma[148]? Ajunge, m-am săturat, la dracu'!" continuat să blestem în gând.

Mă oprii în faţa Inteligenţei *sculptate de Mařatka[149]. O cunoşteam atât de bine! Cu capul în jos, cu umerii plecaţi, cu o expresie de suferinţă de nedescris pe chipul epuizat, golit de viaţă. Cu umbre veşnice, de neînlăturat, sub ochii înfundaţi în orbite îl apucai pe Oskar de ceafă:*

— Uită-te bine, tâmpitule! îi poruncii cu neputincioasă furie. Aşa o s-ajungi! Exact în halul ăsta!

Grumazul lui Oskar se încorda, încercând să reziste presiunii, dar eu îl strângeam din ce în ce mai tare, pe măsură ce conştientizam tot mai acut că experienţele umane au fost, sunt şi vor fi netransmisibile.

— Cască ochii şi vezi! Uite, asta înseamnă iniţierea şi cunoaşterea, aşa cum ţi le oferă ea! La asta duc! îi strigai în obraz. Ăsta-i rezultatul! Ăsta! Ăsta!

Pe cărarea dinspre columbar veneau două bătrânele. Îl împinsei către banca cea mai apropiată şi-i vorbii nu mai puţin de 20 de minute.

— Vezi lucrurile mult prea simplu, îmi răspunse într-un sfârşit Oskar, pe un ton obosit. Lumea nu e atât de simplă. Cine pretinde asta se minte pe el însuşi

— Atunci, minte-te! îl conjurai eu. Nu pricepi că fără asemenea minciuni nu merge, nu poţi supravieţui?

---

[148] Filosof, prozator, dramaturg şi poet ceh (1878-1928), adept al subiectivismului pesimist şi al solipsismului.

[149] Josef Mařatka (1878-1928) – sculptor ceh influenţat de stilul lui Josef Václav Myslbek, dar şi de ideile lui Rodin.

Mai făcui o încercare: îi povestii despre eroul dintr-un roman al lui Italo Svevo, care, după ce un prieten şchiop îi explicase că un singur pas pe care îl face o fiinţă umană este alcătuit din cincizeci şi şapte de mişcări independente ale muşchilor şi tendoanelor, începuse să şchioapete şi el.

— Pricepi? Pentru Dumnezeu, înţelegi acum?

Oskar îmi răspunse că, din păcate, nu cunoaşte respectivul roman, fiindcă – spre deosebire de mine – pe el nu-l primiseră la facultate. După aceea mă anunţă că ar fi cazul să plecăm, întrucât se înţelesese cu Beáta şi vreo câţiva anarhişti rezonabili că în cursul serii aveau să organizeze un mic happening de protest.

În momentul acela abandonai cauza definitiv. Nici nu-l întrebai împotriva a ce aveau să protesteze.

După vreo paisprezece zile, Oskar cumpără în timpul unei deplasări de serviciu o tablă şcolară portabilă. Când o aduse la maşină, mă întrebă oarecum ceremonios dacă îi permit s-o încarce şi s-o transporte la Praga.

— Fă ce vrei, îi răspunsei, ursuz.

Simţi totuşi nevoia de a-mi explica această achiziţie excentrică, aşa că avusei parte de o scurtă conferinţă. Cică în marea de cuvinte pe care le folosesc oamenii individul se pierde foarte uşor. Şi asta pentru că vorbele vin şi pleacă precum valurile mării, iar el nu le poate păstra atât cât ar fi necesar pentru a le pricepe. De aceea apar atâtea neînţelegeri între oameni. O tablă şcolară obişnuită şi o bucată de cretă pot înlătura surprinzător de uşor unele dintre aceste neînţelegeri.

— Aha, făcui eu plictisit şi dezgustat. Totul se petrecea atât de asemănător... Pe vremea când eu şi fosta mea nevastă ne pierdeam în marea de cuvinte, ne scriam scrisori lungi. „Ex”-a mea le scria la maşină. E de mirare, dar nu-i trecuse prin cap să folosească o tablă şcolară.

Nimic nu ne epuizează mai mult ca străduinţele zadarnice. Simţeam că am nevoie de o vacanţă. Deşi în mod obişnuit nu plec în concediu în timpul sezonului, atunci l-am luat la începutul lui iulie. Şi n-am regretat. Autobuzul nici nu ajunsese la Pula când eu făcusem deja cunoştinţă cu tânăra pasageră de lângă mine. Se numea Zuzanka şi era adorabil de incultă. Probabil că destinul se hotărâse, în sfârşit, să-şi plătească măcar o parte dintre datoriile către mine.

— Ce părere aveţi despre pardoselile din plută? o întrebai numai aşa, ca să pot face o comparaţie.

— Sunt frumoase, răspunse ea cu bună-credinţă. Şi practice. Ca să faci curăţenie, ajunge să le ştergi.

Parcă totul cânta în mine. Despre politică n-am discutat, iar de Gandhi cred că nici nu auzise. Mergeam des într-o vinărie micuţă, plasată sub cerul liber, direct pe malul mării. Pe sub sacouri, chelnerii purtau tricouri vărgate de marinari, iar de grinzi atârnau năvoduri pescăreşti artificiale, din care îşi aruncau razele luminoase lampioane din hârtie roşii şi portocalii, în formă de stele şi căluţi de mare. Când am intrat acolo pentru prima dată, am urmărit totuşi cu oarecare îngrijorare reacţiile de pe chipul fetei.

— Ce frumos e aici! ţâşni sinceritatea de pe buzele Zuzankăi.

Cred că am iubit-o cu adevărat. După câteva zile, când mi-am însuşit capitalul trupului ei fără a plăti nimic în compensaţie*, avea un aer aproape recunoscător. În general, la sfârşitul concediului sunt întotdeauna cam plictisit, dar din Pula chiar mi-a părut rău că plec.*

După ce m-am întors, am tot amânat timp de o săptămână întâlnirea cu Oskar, dar până la urmă n-am mai rezistat şi l-am chemat în biroul meu.

— Salut. Cum a fost în concediu? îmi adresă el fără pic de interes întrebarea obligatorie. Arăta mai rău ca oricând. Printre altele, şi mâinile îi tremurau uşor.

— Super. Dreptu-i că, dacă râgăi, începe să pută a peşte şi a raci, dar în rest a fost beton. Am şi cordit într-o veselie, îi răspunsei eu în stil Šumava*.*

La menţiunea despre cordeală*, Oskar tresări în mod vizibil. Apoi, cu un gest straniu, întoarse capul într-o parte.*

Da, concediul se terminase.

— Care-i problema? îl întrebai eu resemnat.

— Nimic, răspunse el. Da’ nu ne prea merge în pat.

În ziua următoare trebuia să ajungem la Liberec[150] *pentru un arbitraj. Iniţial, Oskar promisese că mă ia de acasă la şase dimineaţa. Dar, cum nu apăru până la şase şi jumătate, sunai la parcul auto al firmei, însă acolo nu ştiau nimic nici de el, nici de*

[150] Oraş din Boemia de Nord.

automobil. Glasul şefului de garaj era iritat, ceea ce nu mă surprinse.

Resemnat, mă dusei acasă la Oskar. Automobilul de serviciu, care nu mai fusese spălat de săptămâni întregi, se afla în faţa clădirii. Oskar îmi deschise de-abia după ce sunai a treia oară. În ciuda faptului că avea pe el un fel de pijama japoneză, nu părea să fi dormit în timpul nopţii. Mă privi surprins printre genele buhăite. Avea ochii roşii. Oricum, eram încântat că m-a recunoscut totuşi.

— A, da, iartă-mă, se scuză el cu un aer absent. Intră, sunt gata imediat.

Apartamentul arăta ca secretariatul unui cuib de anarhişti. Tapetul, pe care cândva îl aleseserăm împreună, fusese smuls, iar pe pereţi erau lipite sute de tăieturi din ziare. Multe stăteau să cadă. Din mobilierul de pe vremuri rămăseseră numai două dulapuri din lemn de stejar, pe care acum ţopăiau şi îşi depuneau găinaţul cei doi sturzi salvaţi şi luaţi de suflet; în schimb, apăruseră două mese de scris şi un butoi din metal pentru ţiţei, pe post de măsuţă de cafea. Patul dublu din fosta garnitură de dormitor era prevăzut acum cu un baldachin azuriu. Iar baldachinul azuriu era prevăzut cu o inscripţie pe un bileţel: „Sunt plecat la poştă. Dumnezeu.”

— Dumnezeule mare, murmurai eu slab.

Oskar ridică din umeri. Imediat după sosirea mea, Beáta se încuiase ostentativ în baie, aşa că Oskar trebui să se bărbierească în cameră : iar pentru asta se aşează în genunchi, întrucât priza se afla foarte aproape de podea, iar cablul aparatului de ras era foarte scurt. Cu mâna liberă se vedea în permanenţă nevoit să îndepărteze şobolanul, care nu-l lăsa deloc în pace. Tot acest peisaj mă răni într-o oarecare măsură, aşa cum imaginea unor copii care patinează o rănea pe Beáta. Ca atare, preferai să mă întorc cu spatele. În colţul din faţa mea observai binecunoscuta tablă şcolară; pe ea era scris: „Susţii că orgasmul tău este funcţie de afecţiunea pe care ţi-am arătat-o pe parcursul zilei precedente.”

Scrisul avea un aspect oarecum nevrotic. Oskar şterse tabla cu gesturi de lunatic. Mi se părea că în clipa următoare avea să se destrame.

Şi automobilul se afla într-o stare asemănătoare: în afară de cauciucurile uzate i farul drept defect, făcea probleme şi

schimbătorul de viteze, care funcţiona destul de greu. Nu-mi permiteam să-i reproşez ceva lui Oskar: la urma urmei, cine le poartă de grijă anarhiştilor şi sturzilor n-are timp să se mai ocupe şi de maşină. Reuşi să bage cu succes în viteza întâi la a patra încercare – şi pornirăm. Motorul scotea sunete nu tocmai obişnuite, pe care le auzeam şi în salon.

— Cred că sunt impotent, spuse Oskar după câteva clipe, cu o voce răguşită.

— Felicitări.

Ochii lui Oskar, care fixau orizontul îndepărtat al şoselei, începură să strălucească de lacrimi.

— Pe mine nu mă impresionezi, declarai eu cu încăpăţânare. Te-am avertizat de mult.

Începusem să mă gândesc foarte serios că ar fi cazul să-mi schimb şoferul.

— Ce părere ai despre vraci? mă întrebă Oskar din senin.

— Nicio părere, i-o retezai eu. Absolut nimic. Nu am nicio părere despre nimic şi despre nimeni. Fă şi tu la fel şi n-o să mai ai nevoie de vraci.

La asta nu mai răspunse nimic, dar înaintea uneia dintre intersecţiile următoare încetini şi mă întrebă dacă n-ar putea totuşi să meargă la vraciul acela – cică ne aflam la numai câteva minute de el.

— În niciun caz, ripostai eu cu hotărâre. Şi aşa am întârziat.

Oskar se apropie de marginea drumului şi opri maşina.

— Nu merg nicăieri! o ţinui eu pe a mea.

Oskar opri motorul. Apoi, pe fondul liniştii care urmă, adăugă cu vocea sugrumată:

— Beáta spune că e unul dintre cei mai buni psihotronişti de la noi.

— Aaaaaaah! urlai eu disperat şi buimac. Aaaaah!

Oskar aştepta cu răbdare.

— Aaaaaah! mai zbierai o dată, ca pentru a mă elibera, şi tot corpul mi se încordă, punând la grea încercare centura de siguranţă. Izbii cu pumnii încleştaţi în bordul maşinii, iar din torpedou îmi căzură pe genunchi câteva mucuri de ţigară, un exemplar din revista Vokno *din care fuseseră decupate o mulţime de articole şi o cartelă soioasă cu orele de vizită la spitalul de psihiatrie din Bohnice*[151]*.*

[151] Celebru spital praghez de boli psihice, situat în cartierul Bohnice.

— O să te vizitez în fiecare joi, în săptămânile pare, îi adusei la cunoştinţă lui Oskar, după ce studiai temeinic cartela. Te aranjează?

Îmi explică, dându-mi tot felul de detalii concrete, că merge acolo cu Beáta numai pentru a pune în scenă Metamorfoza *lui Kafka. În rolurile principale jucau câţiva pacienţi cu afecţiuni uşoare.*

— Dacă vă prinde vreun doctor, vă omoară, îl atenţionai.

Îmi răspunse că în unele roluri vor juca şi nişte doctori.

— Aşa deci, zisei eu.

Oskar porni motorul

— Deci, pot să mă duc?

— Du-te! urlai. Du-te unde vrei! Idiotule! Nu pricepi că, la problemele pe care le ai din cauza ei, nu te mai ajută nici miracolele din Lourdes?

După aspectul vilei în care locuia şamanul poporului era clar că proprietarul ei ajutase, într-adevăr, mulţi oameni suferinzi, şi că ei, la rândul lor, îl ajutaseră. Refuzai să cobor din maşină. Iar vizita lui Oskar nu dură nici măcar un sfert de oră.

— Cum, gata? îl întrebai surprins după ce se aşeză lângă mine. Dacă-i ajunge un sfert de oră ca să facă din om mistreţ, chiar că-i cel mai tare.

— Mă va tămădui de la distanţă, mă informă Oskar tacticos. Astă-seară, la ora zece.

Lăsai să treacă un timp până să mai scot vreun cuvânt.

— E-n ordine, zisei într-un sfârşit. Şi acum, dragă Oskar, du-mă la arbitrajul ăla. Vreau să merg la arbitraj. Cred că în viaţa mea n-am aşteptat cu atâta nerăbdare un arbitraj cât se poate de obişnuit. Dă-i drumul! Porneşte!

Arbitrajul mi-a îndeplinit într-adevăr speranţele pe care mi le pusesem în el: ce-i drept, a fost plictisitor, interminabil şi, din punct de vedere legal, pe jumătate inutil, în schimb, mulţumită lui, m-am aflat timp de şapte ore în compania unor oameni care se străduiau să-şi utilizeze cunoştinţele pentru a-şi atinge un scop în viaţă, nu pe post de arme de autodistrugere. După ce arbitrajul a luat sfârşit, am mai hoinărit vreo oră prin magazine, deşi nu aveam nevoie să cumpăr ceva anume, şi, cu o încântare atipică pentru mine, am pălăvrăgit ici-colo cu nişte vânzători mai volubili despre cafetierele produse în străinătate, utilizarea îngrăşămintelor naturale pentru plantele de apartament şi

perforarea pereţilor din beton. M-am întors la maşină cu treizeci de minute întârziere faţă de ora la care mă înţelesesem cu Oskar. Când am pornit, în maşină domnea o tăcere de mormânt, dar mi-am dat seama că e mai bine aşa decât orice ne-am fi putut spune. Din fericire, în curând am reuşit să adorm.

Când m-am trezit, am observat că ne aflăm foarte aproape de vârful unei pante line, undeva pe o suprafaţă mocirloasă şi nu prea întinsă. În partea stângă se găsea o grămadă paralelipipedică de cherestea, aranjată pe două rânduri, care mă împiedica să văd şoseaua. Ultimele licăriri ale zilei se întrezăreau la orizont, printre copaci. Oskar stătea nemişcat lângă capota deschisă, cu umerii plecaţi şi capul în jos. Silueta lui întunecată îmi amintea de o statuie.

Am întors cheia în contact, iar pe bordul maşinii a apărut o lumină difuză şi plăcută de nuanţă verzuie. Am pornit radioul în surdină şi mi-am rezemat comod capul de spetează. Aveam senzaţia că, în acea poziţie şi pe fondul liniştit al acelei muzici, sunt pregătit să primesc orice veste pe care destinul ar fi vrut să mi-o comunice, chiar dacă ar fi fost ştirea despre propria-mi moarte. Cu atât mai puţin m-ar fi putut agita vreo informaţie alarmantă despre vreun schimbător de viteze sau vreun carburator defect. Şi în niciun caz nu m-ar fi tulburat pălăvrăgeala despre o fată al cărei suflet, otrăvit de prea multă teorie, o luase razna. Printre coroanele brazilor fremăta un vânt cald. Asta îmi amintea de Šumava.

Portiera se deschise şi în maşină pătrunse parfumul pădurii. Oskar se prăbuşi pe scaun.

— Nu mai pot! se lamentă el dintr-odată.

Nu ştiam dacă se referea la Beáta sau la tentativa de a repara maşina, dar îmi era oarecum totuna. „Viaţă, viaţă nebună!” îmi spuneam în gând cu un fel de inexplicabilă euforie.

Între timp, din Oskar se vărsau ofurile. Când stingea becul, ea îl întreba dacă se teme de lumina adevărului*. Când îl lăsa aprins, se interesa cu ironie dacă chiar avea de gând să-şi expună neajunsurile estetice acelei* străluciri de o sută de waţi*. Când se mişca încet, îl întreba dacă nu adormise. Când se arăta iute şi impetuos, râdea de el – că arată ca o variantă micşorată a lui Michael Douglas. Sau îl urmărea cumva viziunea penisului patern? Când se dădea la ea cu insistenţă, îi reproşa concupiscenţa egoistă. Când nu insista, îi reproşa indiferenţa*

rece. Dar el o iubea. Doar continua să-l excite cumplit! Oskar vorbea din ce în ce mai nervos şi mai tulburat. De ce oare îl stârnea cel mai tare gândul la ea, numai gândul? Când îşi imagina ţâţucile alea ale ei! Ţâţucile alea mici şi ferme! În glasul lui era ceva ce mă făcu să-l privesc; avea ochii închişi şi respiraţia scurtă şi sacadată. Chipul i se întunecase.

— Păsărică aia a ei! izbucni el. Noduleţu' ăla! Noduleţu' ăla de la păsărică!

Şoldurile ogârjite ale lui Oskar începură să se mişte, de parcă ar fi ieşit în întâmpinarea a ceva invizibil. Capul i se apleca din ce în ce. Dintr-o mişcare, mâna dreaptă, care până atunci i se odihnise inertă pe schimbătorul de viteze, îi eliberă mădularul din captivitatea apăsătoare.

Îmi privii relaxat şi gânditor ceasul: era zece şi câteva minute.

Oskar scoase un ţipăt.

Se aplecă în faţă. În semiîntuneric ţâşni un jet puternic şi limpede.

Curând după aceea respiraţia i se linişti.

Adormise.

Îl lăsai să doarmă o jumătate de oră, apoi îl trezii cu blândeţe. Trebuia reparată maşina, apoi trebuia să pornim la drum către o lume care continua să se împotrivească explicaţiilor simplificatoare.

4. În noiembrie am reînceput să citesc. În decembrie am scris vreo douăzeci de parodii literare pe care le-am adunat într-o plachetă cu titlul *Ideile cititorului binevoitor.*

Am botezat împietrirea treptată a inimii mele „redescoperirea capacităţii de distanţare ironică".

Pe scurt, lucrurile începeau să se îndrepte.

Editura Český spisovatel[152] mi-a oferit un post de redactor (şi m-am înţeles cu ei că voi continua să predau la şcoală cel puţin până la sfârşitul semestrului). Au apărut noi recenzii pozitive despre *Anii minunaţi*.

Când a venit Crăciunul, simţeam deja că totul e în ordine.

În seara de Ajun, toată familia s-a adunat în Sázava. Câinii se încăierau zgomotos, bunicile cântau colinde, bunicul vomita

[152] „Scriitorul ceh."

oasele de peşte[153], iar fiul de trei ani al fratelui meu, scenaristul, îi ameninţa în permanenţă pe toţi cei prezenţi că se va sinucide, dar mie mi s-a părut cel mai liniştit Crăciun pe care-l trăisem până atunci.

Îmbrăcată în noua rochiţă tricotată, fetiţa mea avea mişcări care sugerau că nu mai e copil.

În ochii frumoşi ai nevesti-mii se reflecta, în sfârşit, numai lumina lumânărilor de Crăciun.

Mi-a dăruit un stilou marca *Parker*.

Ca să-mi fie clar unde mi-e locul.

După Anul Nou, când a început din nou şcoala, am fost informat că Steve nu avea să se mai întoarcă din State în timpul acelui an. Iar Beáta cică nici nu apucase să decoleze spre America.

În cursul dimineţii mi-am amintit de ea în câteva rânduri, dar pe coridor nu ne-am întâlnit deloc. După prânz am intrat în cabinetul ei.

Stătea turceşte sub fereastră, sorbea din nu ştiu ce suc de morcovi fierbinte şi citea *Al doilea sex*, de Simone de Beauvoir.

Dac-ar fi stat la masă, ar fi băut cafea şi ar fi citit *Ştirile populare*, asta n-ar fi prevestit nimic bun, dar, având în vedere situaţia din vremea aceea, totul părea în ordine.

— Cred că eram prea *free* pentru el, îmi explică ea. Cică l-a şocat că m-am tatuat...

Vorbea pe un ton aproape vesel.

— N-ai fost destul de *aşezată* şi de *cuminte, precum femeile slave,* răspunsei eu cu uşurare.

— A fi femeie în adevăratul sens al cuvântului înseamnă a nu fi capabilă de nimic, a fi meschină, pasivă şi docilă, îmi citi ea din carte. Cică dacă femeia are caracter sau e prea instruită, bărbaţii se sperie, iar blonda prostuţă are întotdeauna câştig de cauză în faţa intelectualei. Orice aspect care subliniază personalitatea femeii îi reduce feminitatea. Intelectuala e conştientă că ar avea de câştigat dacă s-ar oferi în mod spontan, numai că, atunci când face pe femeia slabă şi neputincioasă, jocul ei este fals şi neconvingător. Pe chipul care simulează naivitatea apare dintr-odată sclipirea unei inteligenţe

[153] În Cehia, una dintre specialităţile tradiţionale de Crăciun este crapul înăbuşit la cuptor.

mult prea evidente şi prea strălucitoare... îmi cita Beáta mai departe.

— Atunci de ce joci rolul naivei? o întrebai eu absent.

— Ce-i cu întrebarea asta tâmpită? M-asculţi în curu' meu ce-ţi citesc aicea sau nu?!

Aşa cum se vede, îşi însuşise *cinismul suculent al femeilor bătrâne*, ceea ce reprezenta o consecinţă notorie a faptului că *anumite speranţe îi fuseseră înşelate*.

XI.

1. Ianuarie avea să fie ultima lună a carierei mele pedagogice.

Am început să-mi car acasă cărţile de beletristică pe care le adusesem de-a lungul timpului în cancelarie. Uneori, în timpul lecţiilor, mă plimbam printre bănci şi priveam capetele copiilor, aplecate peste caietele deschise. Îmi verificam sentimentele, dar, fie din cauză că-mi inhibasem prea tare emoţiile, fie pentru că ele pur şi simplu nu existau, dacă nu resimţeam o totală indiferenţă, eram cel puţin împăcat cu mine însumi. În cursul unui weekend am corectat ultimele şaizeci de lucrări de control la materia *Compunere şi exerciţii de stil*, cu tema „Cum am tras o sperietură". O jumătate dintre poveşti se refereau la o călătorie înspăimântătoare într-o pivniţă întunecată, iar sperietura era în general provocată de căderea neaşteptată a borcanului cu compot de caise de pe un raft de sus („Mi-a încremenit aşa sângele-n vene"), eventual de căţelul Rek care îşi freca pe neaşteptate blana de piciorul povestitorului cuprins de groază („Nici nu mai puteam ca să mai respir de frică").

Am dat numai note de doi şi de unu.

Dintr-odată, copiii au început să abordeze o mină sărbătorească şi conspirativă. Am înţeles că se pregătesc să-mi aleagă un cadou.

— Vedeţi să nu-mi cumpăraţi vreun monstru din pluş, imens şi scump, îi avertizai. Mai degrabă nişte whisky scoţian...

Se priviră încurcaţi.

— Aha, mă prinsei, v-am cam stricat socotelile?

Dădură din cap că „da", cu un aer de reproş.

Până la urmă am primit şi un urs de pluş, şi o sticlă de whisky scoţian.

Impresionat, i-am invitat acasă la mine.

Ca Masaryk.

Un scurt bilanţ: în cei (mai puţin de) patru ani de învăţământ, am petrecut cu elevii din clasa mea (mai puţin de) o mie de ore. Am scris şi am regizat pentru şcoală două piese de teatru. Am confiscat un briceag, două petarde şi două ilustrate pornografice. În adâncul optimist al spiritului meu, încerc să mă conving că, poate, toate astea au avut un rost. Am apucat patru miniştri ai învăţământului şi trei directori de şcoală: am ajutat la debarcarea primului (care fusese numit de sus) şi la alegerea celui de-al doilea. Cel de-al treilea a fost din nou numit de sus. Am participat la (mai puţin de) o sută de consfătuiri, şedinţe, întâlniri şi consilii pedagogice, reuniuni de comitete pregătitoare şi adunări de protest şi am scris cam două sute de referate de participare la discuţii, observaţii, luări de poziţie, petiţii, articole în ziare, scrisori deschise şi liste de propuneri şi măsuri pentru îmbunătăţirea modului de funcţionare a şcolii. În ciuda optimismului meu specific, mă tem că, în cea mai mare parte, toate astea n-au avut niciun rost

Acest roman este ultima mea *reclamaţie*.

M-am înţeles cu Beáta că vom pregăti împreună petrecerea prin care aveam să-mi iau adio de la învăţământ.

Ca să ştim câte porţii să comandăm la vinăria Kotva, Beáta a afişat în cancelaria principală o invitaţie generală, însoţită de rugămintea ca persoanele care doresc să participe să se semneze acolo. Mă cam temeam cu privire la rezultat, întrucât semnătura pe o invitaţie unde figuram Beáta şi cu mine echivala practic cu un gest de opoziţie, dar numărul final al persoanelor care şi-au trecut numele m-a surprins în mod plăcut. Cu puţine excepţii, lipseau numai cei care oricum mă aşteptam să lipsească.

Beáta s-a întors la unul dintre taioarele ei. Şi îi stătea foarte bine. Răsunau chitarele.

Am băut de parcă aş fi condus maşina.

Am constatat cu mulţumire că vigilenţa mea de a preveni orice *recidivă* era chiar un pic mai puternică decât a Beátei.

Concursului nedeclarat de *reticenţă prietenească* dintre noi i-a pus capăt numai şampania, care ne-a dat curajul de a ne aşeza un pic mai departe de grosul colectivului şi, după câteva clipe, chiar de a reînsufleţi ceva din farmecul apus al vocabularului nostru afectiv de odinioară:

— Nu fi trist, pui de om, spusei. Dacă doreşti, Mowgli, îţi voi aduce flori de portocal.

— Îţi mulţumesc, Baloo, răspunse Beáta moale. Tu şi cu mine avem acelaşi sânge.

Îmi dădu chiar un sărut delicat.

— Gingaşă precum tinerele mlădiţe de bambus, mă răsfăţai eu.

Tânjeam să o sărut din nou, dar din fericire îl văzui la timp pe Jaromír, care aducea de la bucătărie resturi de mâncare pentru pisica lui.

— Rămân fără combustibil! exclamă veselă Irenka.

Colegii începură să comenteze pe larg problemele ei.

Vladimír nu vorbea, ca să nu se hiperoxigeneze.

— Ah, Baloo, şopti Beáta, învaţă-mă vorbele cele mai de seamă ale acestui neam...

Deja o cam luase pe ulei.

2. Odată cu plecarea mea din şcoală, drumurile noastre s-au despărţit, cum se spune.

I-am dat Beátei numărul de telefon al editurii, dar în prima lună după ce am început să lucrez acolo nu a sunat niciodată. Am aflat că se cuplase cu unul, Jakub, din mişcarea ecologistă Curcubeul, şi că acum lucra pentru ei.

Totul mi se părea ridicol.

Plin de avânt, m-am cufundat în munca cea nouă de la editură – iar în forul meu interior continuam să jubilez: până în urmă cu câteva zile încă explicam propoziţiile secundare atributive până-mi venea acru, luam prânzul în aceeaşi sală cu Chvátalová-Suková şi mă certam cu ea, şi deodată eram

redactorul unor cărţi scrise de Ivan Klíma[154], luam masa la Mánes[155] cu Pavel Kohout[156] şi discutam cu Eva Kantůrková!

Nu puteam să nu mă felicit pentru acele schimbări.

Am fost chiar într-o călătorie de serviciu în Germania – cu avionul!

Un profesor ceh zboară cu Lufthansa!

Sincer să fiu, la Beáta nu m-am gândit prea des. Dispăruse din raza mea vizuală.

Totuşi, de două ori am primit în mod indirect veşti despre ea.

Mai întâi de la Jaromír (iar apoi şi din *Gazeta de Zbraslav*) am aflat că, împreună cu vreo câţiva băieţi de la fundaţia S.O.S. Animals, pătrunsese prin efracţie în sediul şcolii şi eliberase toate nutriile directorului.

În al doilea caz, un băiat care ne aduse la redacţie un volum de poezii scrise de el însuşi, intitulat *Ochii strâns închişi*, ne-a înştiinţat că fusese coleg cu ea la Facultatea de Litere şi Filosofie. I-am făcut o cafea şi am început imediat să ne tutuim.

Ce părere ai despre ea? Cum ţi s-a părut atunci? îl întrebai. Aşa, *în mare*.

— Îmi motivai interesul prin faptul că sora mai mică a Beátei îmi fusese multă vreme elevă. Flăcăul ridică din umeri:

— Era foarte *afectată*, exagera în tot ce făcea, îşi aminti el. Ştii cum sunt fetele alea care-l citesc pe Joyce în metrou...

Îmi era destul de simpatic.

În schimb, din versurile lui n-am priceput nimic.

De văzut, am văzut-o de-abia în seara aceea îngheţată de la sfârşitul lui februarie, când mă întorceam acasă de la serviciu. Era în faţa hipermarketului K-mart, unde manifesta pentru drepturile animalelor împreună cu prietenii ei din mişcarea S.O.S. Animals.

La demonstraţie mai participau vreo opt sau nouă persoane. Îşi înfăşuraseră în jurul trupurilor goale cearşafuri

[154] Scriitor şi dramaturg ceh de origine evreiască (pe numele adevărat Ivan Kauders, n. 1931), unul dintre autorii cehi cei mai traduşi în străinătate.

[155] Galerie de artă şi restaurant monden din Praga, frecventat de personalităţile vieţii culturale ceheşti.

[156] Prozator, poet, dramaturg, traducător şi mai târziu dizident de origine ceho-austriacă (n. 1928).

lungi cu inscripţii de tip „Haina de blană este un semn distinctiv al criminalului!”, „Hainele de blană vă încălzesc, dar inima voastră este un bulgăre de gheaţă!” sau „Mai bine goi decât în haine de blană!”.

Praghezii care treceau prin zonă se distrau copios.

Ca şi cei doi poliţişti aflaţi la faţa locului.

Beáta tremura de frig.

Văzându-i umerii goi, am resimţit dorinţa de a o lipi de mine, dar n-am putut nici măcar să-i vorbesc, fiindcă aveam mapă, ghete şi mănuşi din piele naturală.

Aşa că am preferat să intru direct în staţia de metrou.

Pe la mijlocul lui aprilie căuta prin centrul Pragăi lut pentru olărit, aşa că s-a oprit, în sfârşit, şi în redacţia noastră.

Avea pe ea o rochie din pânză nealbită, mărgele din lemn nelăcuit şi sandale din cânepă, aşa că arăta ca o figurină din magazinul de artizanat (care, de altfel, nici nu se afla prea departe).

Într-o cuşcă din lemn de bambus ducea un sturz care arăta tare prăpădit.

Am informat-o că o văzusem cum *manifesta*.

M-a poftit să fiu atât de *amabil* şi să-mi amintesc că pentru confecţionarea unui cojoc din blană de nurcă sunt necesare 65 de nurci sau 130 de şinşile.

Am schimbat subiectul cât am putut de repede.

— Arăţi bine, îi spusei.

Era anormal de bronzată pentru perioada aceea din an.

Cică fusese cu Jakub într-o *călătorie prenupţială* de câteva săptămâni în Brdy[157]. Jucaseră lacrosse, copseseră turte de cartofi pe piatră şi fierseseră mâncarea în burduf de vacă. Pe urmă ea se întorsese la Praga, iar el rămăsese să mai vieţuiască în pădure vreo câteva zile, ca să-şi clarifice nişte chestiuni personale.

Văzusem destule la viaţa mea, aşa că reuşii să ascult toate astea fără să clipesc. Dar colegele mele din redacţie nu-şi putură reprima nişte zâmbete adorabil de zăpăcite.

Beáta le îndemnă să încerce *şi ele* să-şi schimbe modul de viaţă, întrucât din pădurile virgine de la tropice dispare în

[157] Podiş împădurit în Boemia Centrală. Zonă turistică favorită mai ales a tinerilor.

fiecare secundă o suprafaţă cât un teren de fotbal, iar un american produce pe parcursul unei zile o cantitate de gunoi egală cu propria greutate.

Acest atac antiamerican mă făcu şi pe mine să ridic sprâncenele a mirare.

Probabil că şi Beáta se prinse, pentru că începu imediat să ne explice cum *organizaţia* lor manifestase în faţa restaurantului McDonald's din strada Vodičkova – adică tocmai acolo unde înainte mergea cu Steve cel puţin o dată pe săptămână şi cunoştea tot personalul.

— Chelnerii ăia n-au priceput nimic, ne spuse ea cu un zâmbet larg. Dacă i-aţi fi văzut...!

Autoironia ei simpatică destinse atmosfera în redacţia noastră – şi chiar că era nevoie de asta. Râserăm toţi împreună cu ea.

Pe Jakub (ca şi pe Tâmpit, de altfel) nu l-am cunoscut personal. În mod logic, trebuie să fi fost unul dintre băieţii ăia care manifestau în faţa hipermarketului K-mart, dar nici până azi n-am aflat care dintre ei. În orice caz, cred că era un om sensibil şi cu spirit de sacrificiu, care nu şovăia să se jertfească pentru mişcare, fiindcă, imediat ce luă la cunoştinţă cifrele cumplite care descriau masacrul balenelor în apele teritoriale ale Norvegiei, anulă termenul stabilit al nunţii cu Beáta şi plecă acolo pentru un an.

3. „Înlăuntrul nostru, în sufletul nostru însă, omul acesta ne-a tulburat şi ne-a răvăşit foarte mult pe amândoi, pe mine şi pe mătuşa mea, şi, ca să fiu drept, nu am reuşit nici acum să-l înţeleg prea bine. Uneori îl visez noaptea, iar faptul că există un astfel de om, o asemenea făptură, îmi dă un sentiment de confuzie, neliniştindu-mă, cu toate că, în definitiv, l-am îndrăgit.”

Hermann Hesse – *Lupul de stepă*

Din sistemul de operare Windows, în care – aşa cum am impresia că am mai menţionat – scriu această carte, face parte şi aşa-numitul *screensaver*. Sunt în stare să descriu funcţionarea lui numai într-un mod cu totul amatorist: dacă după o anumită perioadă de timp (a cărei durată poate fi programată) nu mişcaţi

mouse-ul şi nu atingeţi nicio tastă, textul care radiază pe ecran este dintr-odată înlocuit de o imagine neagră, în mişcare, cu o formă la alegere. Având în vedere că, în cazul calculatorului meu, sunt suficiente trei minute de inerţie visătoare pentru ca pe monitor să apară un saver numit *Starfield Simulalion*, am ocazia de a mă chiombi din ce în ce mai des la universul negru presărat cu stele.

Dar ea nu este acolo.

Cine, oare, ce-a păţit?
Puiul mic s-a rătăcit.[158]

XII.

1. După Steve şi Jakub, ultimul flăcău cu care a umblat Beáta a fost Domnul. Numai că la început nu prea era clar care anume dintre ei.

La început cunoscu nişte *mormoni* de Smíchov, dar (după cum afirma Agáta) nu-i plăcea la ei faptul că recunosc poligamia şi că sunt americani. Mai târziu află de o fermă ecologică a unor susţinători ai mişcării Hare Krishna de pe lângă Benešov[159] şi cochetă vreo câteva zile cu ideea de a merge acolo, dar cică o făcuse să se răzgândească faptul că acolo se muncea la câmp toată ziua şi toată lumea se trezea de dimineaţă. O vreme vizită un preot evanghelic de prin Černý Most[160], dar zona era prea îndepărtată, pastorul i se părea vanitos şi autosuficient şi, pe deasupra, ca să ajungă la blocul în care locuia el trebuia să treacă printr-un pasaj în care întotdeauna se luau de ea nişte romi (bineînţeles că Agáta spunea întotdeauna „ţigani”). Toată chestia asta mă amuză, întrucât felul în care Beáta îl căuta pe Domnul îmi amintea de zilele când căutam împreună mobilă. Până la urmă partida fusese câştigată de iehoviştii din Zbraslav: erau cel mai aproape, aveau cele mai bune preţuri şi îl livrau pe Domnul direct la domiciliu.

---

[158] Primele două versuri dintr-o foarte cunoscută şi îndrăgită poezie pentru copii, *Puişorul*, de František Hrubin.
[159] Oraş situat la aproximativ 50 de kilometri de Praga.
[160] Periferie pragheză foarte îndepărtată de Zbraslav, cartierul Beátei.

Aşa cum este evident, eu fac parte din acea numeroasă categorie de ignoranţi care probabil nu se îndoiesc că există ceva mai puternic decât noi, oamenii, dar sunt convinşi că acel ceva nu trebuie neapărat să fie Domnul. (Din acest motiv, părintele Halík[161] ne numeşte ironic „cei necuraţi”). Mie personal Domnul mi s-a adresat o singură dată, în faţa magazinului Bat’a din Piaţa Sfântului Václav[162], când mi-a comunicat prin intermediul unui mic pakistanez maroniu la faţă că „mă iubeşte cu adevărat”, (în primul moment am crezut că mesajul se referă la preţul pantofilor din vitrină.) Mai mult, tocmai în perioada când Agáta m-a informat despre convertirea Beátei coordonam apariţia romanului *Eu ning*[163], de Kohout, şi nu reuşeam să-mi stăpânesc aversiunea faţă de femeile care duminica dimineaţa trebuie să ia decizia dureroasă dacă merg să se roage sau să patineze. Nu că ţin neapărat să provoc furia purtătorului de cuvânt al episcopiei locale sau a Consiliului Papal pentru Dialog cu Necredincioşii, dar, dacă e vorba să scriu *adevărul*, trebuie să mărturisesc că senzaţia cea mai puternică pe care mi-a inspirat-o ultima perioadă din viaţa Beátei poate fi exprimată cu ajutorul parafrazei blasfemiatoare „Ce a împreunat omul, Domnul să nu despartă”.

2. Alternez repede capitolele pentru a spori tensiunea.

Gata, se apropie. Până acum am muncit cinci luni la această carte. În timpul primelor trei am scris seara şi în weekenduri şi am dat gata prima versiune, iar în martie şi în aprilie am lucrat încontinuu la a doua variantă. De-abia aştept s-o îngrop pe Beáta peste câteva pagini şi să iau, în sfârşit, *o pauză*.

---

[161] Tomáš Halík – Preot catolic, teolog şi profesor, personalitate mondenă controversată..

[162] Arteră centrală din Praga, pe care se află statuia ecvestră a Sfântului Václav, protector al naţiunii cehe.

[163] Cartea lui Kohout are multe asemănări cu romanul lui Viewegh. Eroina-povestitoare din *Eu ning* este la fel de instruită, de capricioasă şi de imprevizibilă ca şi Beáta, numele de familie al iubitului ei este Král, iar în finalul romanului el se sinucide provocând un accident de maşină. La Kohout îşi găseşte originea, într-o oarecare măsură, şi un anume misoginism al lui Viewegh, la care se face aluzie tocmai în acest pasaj.

A doua şi ultima scrisoare pe care mi-a trimis-o vreodată Král a sosit la începutul lui iulie. (La început mă gândisem să „antedatez” primirea scrisorii, pentru ca efectul în roman să fie mai puternic şi să mă pot prevala de trucul acela din poveşti cu „tocma’ atuncea se-mplinise anu’”, dar mai târziu chestia asta mi s-a părut prea artificială, aşa că am renunţat la idee.) Tonul scrisorii era *amabil* şi *degajat*. Král se scuza că, „după ce anul trecut am trăit atâtea lucruri împreună”, nu mai dăduse niciun semn de viaţă de atâta timp. Dar cică avusese mari probleme cu afacerile. Ce-ar fi să mă „opresc” într-o zi pe la ei? Aflase că în iulie aveam să rămân mai mult timp în Zbraslav şi avea senzaţia că „Beáta ar fi putut fi destul de interesată”. Printre altele, începuse din nou „să scrie”. Scrisese chiar ceva „mai lung”, dar acum, că eram atât de „celebru”, îi era ruşine să-mi ceară să-i citesc încercările. Nu mă interesa să repetăm cursul „de succes” de anul trecut? Sigur, era doar aşa, o „idee de moment”, dar poate că merita să reflectez asupra ei. Nu voiam să mă opresc la un moment dat pe la ei? De exemplu, vinerea următoare? La cinci şi jumătate? Toată lumea „de-abia aşteaptă” să mă vadă.

3. „Povestea ca armă împotriva realităţii absurde şi crude.”
Milan Jankovič[164]

Până şi mie mi-era clar că stătusem prea mult timp la baie. Nevasta îmi urmărea pregătirile cu o privire cercetătoare.

— Aş putea să ştiu unde mergi? mă chestionă ea.

Îi adusei la cunoştinţă că această formulare îmi creează o repulsie „fizică” şi o rugai ca data viitoare să încerce s-o evite.

— Fii amabil şi încetează să-mi mai faci educaţiei îmi ceru ea furioasă.

Grădina era neîngrijită.

Ştiu că sună arogant, dar Petřík părea încântat că mă vede. Avea o cravată imprimată cu figura lui Bart Simpson.

Spre surprinderea mea, era singur.

— Unde ţi-e colegul?

— În spital, zâmbi el.

— Lasă-mă să ghicesc, zisei. Utilizare imprudentă a armei din dotare? Sau a spart zidul când se antrena la karate?

[164] Editor, critic şi istoric literar ceh de origine slovacă (n. 1929).

— Nici vorbă! râse el. A făcut o apendicită normală.

În schimb, Agáta era cu capsa pusă, iar faptul că nu încercai să aflu motivul o indispuse şi mai tare.

Îi trecui prieteneşte degetele prin păr.

— Ţine-ţi hormonii în frâu! zise ea cu obrăznicie.

Dar în niciun caz *fără rost*.

Král era la tenis. Králová avea un aer chinuit. Nu-mi oferi cafea – cică voia să mi-o prepare „călugăriţa aia de sus”.

O consolai cu un citat din Goethe: „Oricât de zănatic ar fierbe mustul, până la urmă tot vin se face.”

— Măcar de-ar fi aşa, răspunse ea neîncrezătoare.

Şi în niciun caz *fără rost*.

4. Scara către mansardă era din nou bântuită de temeri.

Mă temeam că voi intra din nou într-o semiobscuritate posomorâtă în care două buze translucide aveau să bolborosească rugăciuni delirante. Am pătruns în schimb într-o cameră însorită, plină de culori strălucitoare şi sălbatice: nu numai că, în timpul perioadei americane a Beátei, combinaţia iniţială de negru şi roz fusese completată curajos cu vreo câteva accesorii violet şi cu altele de un galben agresiv, dar în aceleaşi culori fuseseră vopsite, fără niciun fel de inhibiţii, şi măsuţele, şifonierul şi biblioteca. Perdelele erau noi şi de culoare albastru-prună.

Între două afişe cu Andy Warhol atârna o cruciuliţă.

— La ce te aşteptai? zâmbi Beáta. La chilioara austeră a unei călugăriţe novice?

Arăta bine, dar mă bucură cel mai mult faptul că era capabilă de ironie.

— Mă aşteptam la orice, răspunsei sincer. Dar poate mai ales la un adăpost pentru sturzii părăsiţi sau la un centru de sortare a deşeurilor neecologice...

Mă privi în ochi cu un fel de superioritate ciudată şi înţelegătoare.

Descoperii a doua cruciuliţă în decolteul tricoului ei de lacrosse.

Mă înmuiai întrucâtva.

— Ţi-am făcut o prăjitură, spuse ea cu un zâmbet ospitalier.

Presără cafea în filtrul de hârtie şi porni cafetiera.

„Bucătăreasa parohiei”, îmi trecu involuntar prin minte.

— Susţineai că în biserică te-ai simţi precum Mary Pickford, îi amintii. S-a schimbat ceva de atunci?

Nu mă puteam abţine. Totul în mine se revolta.

Credinţa e un dar, îmi răspunse ea calmă. Şi cică era convinsă că acest dar avea să ajungă cândva şi la mine, pentru că eram o persoană sensibilă şi, mai mult, noi toţi nu suntem altceva decât cărămizi în edificiul a cărui boltă este Hristos.

Să aud cuvântul „Hristos” în camera asta... Rostit de aceste buze...

Bazându-mă pe cunoaşterea fragmentară a unei *Biblii ilustrate pentru copii*, pe care fetiţa mea o primise de la nu ştiu cine de Crăciun, pusei la îndoială în mod tăios şi agresiv tot acest „folclor”.

— Mai ia-ţi o bucată de prăjitură, mă pofti ea cu amabilitate.

— Spuneai că nu te-ai putea converti niciodată, izbucnii eu, fiindcă în acest fel ai redeveni *elevă*! Susţineai că n-aveai de gând să mai suporţi niciun alt *profesor*!

Cică nu era elevă, ci mlădiţă a trunchiului care este Hristos.

Mă mângâie pe mână, cu aerul că mă alină.

Renunţai.

După care petrecurăm, o foarte inimoasă după-amiază târzie creştină. Vorbirăm despre Agáta, şcoală, scris şi publicarea cărţilor.

La plecare, mă lăsă să o sărut pe obraz şi vru să-mi facă o cruce pe frunte.

Ea!

Îi prinsei mâna cu furie. Îmi făcuse ea multe pe trup, dar asta era prea de tot.

Luă un aer compătimitor.

— Aşteaptă, spuse.

Îmi aduse o carte mică în coperte tari şi albastre. *Întrebările tinerilor. Răspunsuri practice.* Cică era conştientă de faptul că modul în care fusese scrisă îmi va părea, fără îndoială, provocator dar, zicea ea, forma nu contează deloc. E vorba de conţinut.

— N-ajunge s-o citeşti ca un simplu lector, râse ea.

Frunzării cuprinsul: *De ce să-i cinstesc pe tatăl şi pe mama mea? Drogurile şi alcoolul. Cum să mă apropii de Domnul*.

Pe cotorul cărţii erau imprimate două litere de culoare aurie: „I.T.” iniţialele cuvintelor din titlul cărţii. *Întrebările tinerilor*.

— *Ai ti* pentru habotnici, plasai eu. Marxism-leninism în ambalaj albastru-închis[165].

Reproş în ochii ei.

Promisei că voi citi cartea pe cât posibil „fără idei preconcepute”.

— Domnul cu tine, am spus apoi.

Ca atare, ultima privire adresată mie în timpul vieţii avea o expresie dureros de rănită.

Nici până în ziua de azi n-am uitat-o, iar imaginea ei este la fel de *plastică* şi de vie ca atunci.

„Urmarea curioasă a creşterii conştiinţei istorice este faptul că oamenii consideră explicaţiile indispensabile supravieţuirii.”

Saul Bellow – *Herzog*

Contrar promisiunii pe care o făcusem, am deschis cartea *Întrebările tinerilor* de-abia când am început să-mi fac însemnări pentru romanul de faţă. Printre altele, am aflat de acolo că „masturbarea este un năravnecurat”, că „alcoolul în cantităţi prea mari poate să vă muşte ca un şarpe” şi că „ne putem petrece timpul liber într-un mod sănătos, prin activităţi care ne fac plăcere”. Şi capitolul dedicat literaturii stimula inspiraţia: „Romanele de dragoste pot fi captivante. Dar prezintă ele oare opinii sănătoase despre viaţă şi căsnicie?”

5. Cum am tras o sperietură (compunere):

Când ne-am întors noi acasă din Danemarca, întoarcerea noastră a durat tare mult, că ne-am întors acasă prin Germania şi-n Germania ăia mereu reparau şoselele care ne-ntorceam noi acasă pe ele. Am ajuns noaptea târziu şi era ceva în cutia de scrisori şi eu m-am dus după cheiţa de la cutia de scrisori şi când am deschis cutia de scrisori acolo scria că prietena mea

[165] Coloarea tradiţională a cărţilor şi broşurilor religioase editate de grupurile de Martori ai lui Iehova din Republica Cehă.

Beáta era moartă. Mi-a încremenit aşa sângele-n vene şi nici nu mai puteam să mai respir de frică.

În ciuda asigurărilor din partea experţilor creştini că „stările adânci de depresie pot fi învinse de prietenia personală cu Domnul”, Beáta n-a reuşit să-şi învingă depresia. Şi doar ştia – dacă într-adevăr citise acel ghid practic de culoare albastră – că „sinuciderea nu este o soluţie”. Totuşi, a făcut-o. N-a încercat să meargă să-şi cumpere ceva care s-o bucure, precum Melanie, nu şi-a planificat o excursie, precum Debbie, nu s-a apucat să gătească după o reţetă preferată, precum Daphne, şi nici măcar n-a încercat să dezlege jocurile de cuvinte încrucişate din revista *Treziţi-vă!.* Dimpotrivă, ea (la fel ca Vivienne) nu şi-a putut imagina că depresia îi va trece vreodată. De aceea s-a urcat în Volkswagenul negru şi a intrat cu o viteză de o sută optzeci de kilometri pe oră în podul rutier de la ieşirea din oraş înspre Strakovice.

Şi nu s-a mai trezit niciodată.

Şi peste tot oraşul a căzut un văl de doliu.

Iar inima ei, preschimbată în cenuşă, a ajuns în palmele portarului şcolii noastre, František Nedělníček, şi el a împrăştiat-o în columbarul care este mândria cetăţenilor din Zbraslav.

„Scriu romane pentru a-i mântui pe cei vii, dar şi pentru a smulge din uitare trecutul, pe cei care mi-au murit, pentru a mă smulge din trecut pe mine însămi. Atâta timp cât scriu, rămâne o licărire de speranţă că voi găsi o cale de întoarcere către viaţă şi conştiinţă, către voinţă, către o ipostază umană.”

Daniela Hodrová

6. Şi ieri m-am uitat la fetiţa mea cum se pieptăna în faţa oglinzii din antreu.

Umbla cu părul ei la fel de îndemânatică precum o femeie matură.

Îmi observă privirea:

— Ce e? mă întrebă apoi cu un zâmbet sfios.

Îngeraş.

— Nimic.

O înghiontii uşurel, într-un gest plin de dragoste.

Îşi pierdu echilibrul şi părul îi scăpă dintre degete.
— Ţine-ţi hormonii în frâu! se încruntă ea.

Scriitorul englez Graham Greene era cunoscut, printre altele, şi pentru faptul că obişnuia să problematizeze în ultimele propoziţii din romanele sale tot ceea ce afirmase până atunci. În cazul romanului de faţă, un asemenea final *á la Greene* ar putea arăta, de exemplu, în felul următor:

— Iar *ţi-ai făcut de cap*, zise nevastă-mea cu ironie când termină de citit manuscrisul.
Mă observa cu atenţie, pentru a se lămuri în ce măsură mă simţeam eu însumi vinovat şi a ghici în acest fel amplitudinea şi gravitatea păcatelor mele. Asta însă însemna şi faptul că de-abia acum se hotăra dacă să se înfurie sau nu.
— Poate că ar fi trebuit să accepţi oferta aia de lucru, rosti ea îngândurată.
Vrusei s-o îmbrăţişez, dar nu mă lăsă.
— Stai blând, o domolii eu. Prea iei literatura în serios.